

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Diplomová práce

2011

Tomáš Lysoněk

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Tomáš Lysoněk

**Srovnání obrazu propouštění a nezaměstnaných
v Lidových novinách v 1. pololetí roku 1930
a v Mladé frontě DNES ve 2. pololetí roku 2008.**

Diplomová práce

Praha 2011

Autor práce: **Tomáš Lysoněk**

Vedoucí práce: **doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

LYSONĚK, Tomáš. *Srovnání obrazu propouštění a nezaměstnaných v Lidových novinách v 1. pololetí roku 1930 a v Mladé frontě DNES ve 2. pololetí roku 2008*. Praha, 2011. 209 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

Abstrakt

Diplomová práce „Srovnání obrazu propouštění a nezaměstnaných v Lidových novinách v 1. pololetí roku 1930 a v Mladé frontě DNES ve 2. pololetí roku 2008“ porovnává zpravodajství těchto deníků týkající se nezaměstnanosti a propouštění v období nastupujícího zpomalení ekonomiky, kdy jsou výrobní firmy nuceny omezovat výrobu pro nedostatečný odbyt svého zboží. Práce zkoumá, jakým způsobem noviny reagovaly na regionální rozdíly v růstu nezaměstnanosti a rozdílnou intenzitu, s níž ekonomické zpomalení zasáhlo různá odvětví ekonomiky. Zároveň analyzuje témata, kterým se srovnávané deníky při zpravodajství o nezaměstnanosti věnovaly. Práce také porovnává proměnu frekvence slov, jež srovnávaná periodika při zpravodajství využívají, a zaměřuje se také na rozdíly v délce zpráv a vizuální podobě porovnávaných listů. Metodou práce je historická srovnávací analýza zmíněných obsahů.

Klíčová slova

Československo, Česká republika, Mladá fronta DNES, Lidové noviny, ekonomika, nezaměstnanost, krize, propouštění.

Abstract

Diploma thesis „Media covering of laying-off and unemployed in Lidove noviny during 1. half-year 1930 and in Mlada Fronta DNES during 2. half-year 2008 – Comparison of two approaches“ compares reactions of forenamed newspapers to expansion of economic depression which forces employers to reduce cost of production and cost of labour force. Diploma thesis compares the influence of the rate of unemployment in various regions to their representation in medias and also compares the influence of the rate of unemployment in various sectors of economy to their representation in medias. Diploma thesis also analyses subjects of business news which concerned the problem of unemployment.

Keywords

Czechoslovakia, Czech Republic, Mladá fronta DNES, Lidové noviny, economy, unemployment, crisis, laying-off.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 12. 1. 2011

Tomáš Lysoněk

Poděkování

Za velmi přínosné rady při tvorbě této práce, ochotu a trpělivost děkuji vedoucí své práce doc. PhDr. Barbaře Köpplové, CSc., pracovníkům oddělení časopisů Knihovny Národního muzea pak děkuji za pomoc při práci s prameny.

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT:	
Příjmení a jméno diplomanta: Lysoněk Tomáš	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;"> <p style="text-align: center; margin: 0;"> Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd </p> <p> Došlo dne: 29-09-2009 -1- </p> <p> Cj. 13468 Příloh: 4 Skartační heslo: </p> <p>Přiděleno:</p> </div> <p style="margin-top: 5px;"> katedra mediálních studií IKSŽ UK FSV k rukám doc. PhDr. Jana Jiráka, Ph.D. </p>
Imatrikulační ročník diplomanta: 2003	
E-mail diplomanta: tomas.lysonek@klikni.cz	
Studijní program / studijní obor Mediální a komunikační studia / Mediální studia	
Předpokládaný název práce v češtině: Srovnání obrazu propouštění a nezaměstnaných v Lidových novinách v 1. pololetí roku 1930 a v Mladé frontě DNES ve 2. pololetí roku 2008.	
Předpokládaný název práce v angličtině: Media covering of laying-off and unemployed in Lidove noviny during 1. half-year 1930 and in Mlada Fronta DNES during 2. half-year 2008 – Comparison of two approaches.	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: ZS 2012) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí, tedy teze schválené v LS 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012): LS 2010	
Pedagog, s nímž byly teze konzultovány (příjmení, jméno, pracoviště – vzor: <i>Mocnář, Karel, KMS IKSŽ UK FSV</i>): Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc., KMS IKSŽ UK FSV	

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (rozsah do 1800 znaků):

Zastavení světového hospodářského růstu, ke kterému došlo ve druhé polovině roku 2008, je často srovnáváno s Velkou hospodářskou krizí 30. let, a to nejen ve světě, ale i v samotné České republice. Počátek krize má skutečně některé společné znaky: na konci 20. let i v první polovině roku 2008 zažívala Česká republika (resp. Československo) vrchol konjunktury: několik let po sobě klesala nezaměstnanost, rostla reálná mzda i hrubý domácí produkt, stejně jako průmyslová výroba. Před 80 lety i nyní byla česká ekonomika ekonomikou velmi otevřenou a závislou na exportu, přičemž v obou obdobích bylo hlavním obchodním partnerem Německo. A jak před 80 lety, tak i nyní má nástup krize stejné průvodní znaky: pokles HDP, pokles průmyslové výroby a růst nezaměstnanosti. Právě na vývoj v oblasti nezaměstnanosti a její mediální obraz se chci ve své práci zaměřit. Nezaměstnanost totiž byla do nástupu Velké hospodářské krize pro Československo okrajovým problémem – na konci 20. let bylo v celé zemi 40 tisíc nezaměstnaných, zatímco už v roce 1931 jejich počet stoupl na desetinásobek. V zemi také do vypuknutí krize neexistovala státem vyplácená podpora v nezaměstnanosti, ale pouze tzv. gentský systém podpor. Ten však zaručoval příspěvek pouze osobám, které si platily dobrovolné pojištění u odborových organizací. Právě v roce 1930, na který se chci ve své práci zaměřit, došlo ke změně státní politiky ohledně příspěvků pro nezaměstnané (zákon 74/1930 Sb.). Téma Velká hospodářská krize v Československu bylo zpracováno v několika publikacích (např. Lacina, V. Velká hospodářská krize v Československu 1929 – 1934, Sekanina, M. Kdy nám bylo nejhůře? Hospodářská krize 30. let 20. století v Československu a některá její východiska) a také bakalářských a diplomových pracích. Některé z nich se zabývaly i přímo otázkou nezaměstnanosti (např. Havlenová, K. Pracovní kolony Velké Prahy v letech 1931 – 1934). Srovnání mediálního obrazu začátku krize 30. let a současného ekonomického zpomalení však dosud nebylo provedeno.

Předpokládaný cíl diplomové práce, původní přínos autora diplomové práce ke zpracování tématu, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (rozsah do 1800 znaků):

Cílem této práce by mělo být porovnání mediálního obrazu závažného společenského problému, jímž je nezaměstnanost a její důsledky pro společnost. Při srovnávání obrazu propouštění bych se chtěl zaměřit na to, jak se změnil pohled tisku na majitele podniků, kteří se museli zbavovat svých zaměstnanců. Zároveň chci porovnat, jak média referovala o zvýšených výdajích státu na podporu nezaměstnaných občanů a případných opatřeních na snížení počtu lidí bez práce. Věnovat se budu i srovnání jednotlivých oborů, v nichž docházelo k propouštění – i na začátku 30. let byl silně postižen sklářský a textilní průmysl – budu proto zkoumat příčiny, proč byly postiženy v obou obdobích právě tyto obory. Zaměřím se i na otázku, zda byla v roce 1930 nějakým způsobem uvažována možná rekvalifikace nezaměstnaných, případně jejich využití pro veřejně prospěšné práce. Pro porovnání jsem si vybral roky období 1. poloviny roku 1930 a 2. poloviny roku 2008 z následujících důvodů: 1) jedná se o časový úsek bezprostředně po konci konjunktury, 2) krize v Československu (resp. České republice) teprve nastupovala, 3) představitelé státu se snažili zmírňovat obavy lidí z důsledků dopadu krize.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod a metoda práce
2. Základní vymezení tématu
3. Charakteristika ekonomického zpravodajství vybraných periodik v uvedených obdobích a jeho nejvýznamnější proměny
4. Porovnání makroekonomických ukazatelů ve sledovaných obdobích
5. Mediální obraz nezaměstnanosti v Lidových novinách v 1. polovině roku 1930
6. Mediální obraz nezaměstnanosti v Mladé frontě DNES ve 2. pololetí roku 2008
7. Zpravodajské pokrytí významných událostí souvisejících se zaměstnaností v Lidových novinách v 1. polovině roku 1930
8. Zpravodajské pokrytí významných událostí souvisejících se zaměstnaností v Mladé frontě DNES ve 2. polovině roku 2008
9. Srovnání jazykových prostředků používaných ve vybraných médiích
10. Srovnání obrazu nezaměstnanosti a zpravodajského pokrytí významných událostí
11. Závěr
12. Summary
13. Použitá literatura, prameny a zdroje
14. Jmenný rejstřík
15. Přílohy

Vymezení podkladového materiálu (např. analyzované tituly a období, za které budou analyzovány) **a metody (techniky) jeho zpracování:**

Podkladovým materiálem bude deník Lidové noviny v 1. pololetí roku 1930 a deník Mladá fronta DNES ve 2. pololetí roku 2008.

Metodou práce bude historická srovnávací analýza obsahů těchto periodik a obsahová analýza, již bych použil u analýzy obsahů ve dnech, kdy tisk informoval o událostech, které významnějším způsobem měnily situaci v oblasti nezaměstnanosti (propouštění, opatření na zlepšení situace nezaměstnaných)

Základní literatura (nejméně 10 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Beránková, M., Křivánková, A., Ruttkay, F.: *Dějiny československé žurnalistiky. III. díl, Český a slovenský tisk v letech 1918 - 1944*. Praha: Novinář, 1988. (Věnuje se vývoji žurnalistiky na území Československa mimo jiné v době Velké hospodářské krize.)

Engliš, K.: *Světová a naše hospodářská krize*. Praha: Lidové noviny, 1930 - 1934. (Sborník článků publikovaných v dobových Lidových novinách, které se věnovaly tématu Velké hospodářské krize.)

Foster, J. B., Magdoff, F.: *The Great Financial Crisis. Causes and Consequences*. New York: Grimmus, 2009. (Analýza současné finanční krize, rozbor příčin jejího vzniku a výklad jejích možných důsledků.)

Helísek, M.: *Měnové krize (empirie a teorie)*. Praha: Professional Publishing, 2004. (Podává celkový přehled historického vývoje a zobecnění příčin, průběhu a důsledků měnových krizí a rozebírá jejich dopady.)

Holman, R. a kol.: *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha: C. H. Beck, 2001. (Zkoumá vývoj ekonomiky na základě kombinace historických a teoretických přístupů.)

Holman, R.: *Transformace české ekonomiky*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. (Popisuje jednotlivá stádia přeměny české ekonomiky po roce 1989 až do konce 90. let, srovnává transformaci v České republice a v okolních zemích.)

Honnerová, J.: *Ekonomické cykly: modely HDP a tržních indexů (diplomová práce)*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2002. (Popisuje jednotlivé fáze vývoje ekonomického cyklu a faktory, které vývoj ovlivňují.)

Kárník, Z.: *České země v éře první republiky*. Praha: Libri, 2003. (Sleduje vývoj ekonomiky během první republiky, zabývá se nástupem a postupným rozšiřováním následků krize v zemi.)

Lacina, V.: *Velká hospodářská krize v Československu 1929 - 1934*. Praha: Academia, 1984. (Zachycuje průběh a charakter krize v Československu, zkoumá její projevy v jednotlivých odvětvích průmyslu.)

Pernes, J.: *Svět Lidových novin 1893 - 1993. Stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky*. Praha: Lidové noviny, 1993. (Zabývá se historií Lidových novin, včetně období Velké hospodářské krize.)

Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D.: *Ekonomie*. Praha: Svoboda-Libertas, 1992, 1997. (Vysvětluje základní ekonomické pojmy a zákonitosti vývoje hospodářského cyklu.)

Sekanina, M.: *Kdy nám bylo nejhůře? Hospodářská krize 30. let 20. století*. Praha: Libri, 2004. (Poskytuje analýzu příčin, průběhu a východisek z Velké hospodářské krize.)

Statistická ročenka republiky Československé. Praha: Orbis, 1922 - 1931. (Přináší přehled základních faktografických ukazatelů o Československu, včetně dobových dat o výkonu ekonomiky.)

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Havlenová, K.: *Pracovní kolony Velké Prahy v letech 1931 - 1934 (bakalářská práce)*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2009

Králová, K.: *Velká Mostecká stávka optikou dobových deníků (bakalářská práce)*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2007

Procházka, M.: *Velká hospodářská krize a její vliv na ekonomiku Československa (diplomová práce)*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta, Katedra hospodářské a sociální politiky, 2008

Radosa, T.: *Velká krize 30. let v Československu (diplomová práce)*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2008

Valenta, D.: *Velká hospodářská krize 30. let 20. století a její důsledky pro Československo (diplomová práce)*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta, Katedra hospodářské a sociální politiky, 2008

Datum / Podpis studenta
24. 9. 2009

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT **VYTIŠTĚNÉ** (včetně části, kterou vyplňuje institut!), **PODEPSANÉ** A VE **DVOU** VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY UK FSV.
PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI **VYZVEDNOUT** V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A **NECHAT VEVÁZAT** DO DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TUTO ČÁST VYPLŇUJE INSTITUT:			
Vyjádření IKSŽ: Vedení IKSŽ teze projednalo na svém zasedání dne		Schváleno	
..... s tímto výsledkem:		Neschváleno	
Důvody případného neschválení práce		Téma je již zpracované Špatně formulované téma a cíl Špatně zvolená metoda práce Nedostatečná rešerše literatury Nevhodně zvolené prameny Nedostačující úroveň tezí Jiné	
Navržený vedoucí práce	Souhlas vedoucího práce navrženého vedením institutu	Příjmení a jméno	Datum /Podpis
		.....	....
Návrhy na konzultanty (v případě, že takové návrhy z jednání vedení IKSŽ vyplynou)		Příjmení a jméno	Příjmení a jméno
		.....	....
Schválené teze převzal/a student/ka		Příjmení a jméno	Datum /Podpis
		.....	....
Návrhy na oponenta: Vedení IKSŽ na svém zasedání dne ..... navrhlo, aby předloženou práci oponoval/a:		Příjmení a jméno	
		.....	

Obsah

1. Úvod a metoda práce	8
2. Základní vymezení tématu	10
2.1 Hospodářská situace v Československu ve 20. letech 20. století	11
2.2 Nástup hospodářské krize na začátku 30. let	14
2.3 Hospodářská situace v České republice po roce 2000	18
2.4 Zastavení růstu ekonomiky ve druhé polovině roku 2008	21
3. Charakteristika ekonomického zpravodajství vybraných periodik v uvedených obdobích a jeho nejvýznamnější proměny	25
3.1 Postavení ekonomického zpravodajství ve struktuře deníku Lidové noviny v 1. polovině roku 1930	25
3.1.1 Vývoj postavení ekonomického zpravodajství v souvislosti s prohlubováním krize	27
3.2 Postavení ekonomického zpravodajství ve struktuře deníku Mladá fronta DNES ve 2. polovině roku 2008	27
3.2.1 Vývoj postavení ekonomického zpravodajství v souvislosti s prohlubováním krize	30
4. Porovnání makroekonomických ukazatelů ve sledovaných obdobích	32
4.1 Vývoj počtu nezaměstnaných	32
4.2 Výkon průmyslové výroby	32
4.3 Vývoj zahraničního obchodu	33
5. Obraz nezaměstnanosti v Lidových novinách v 1. polovině roku 1930	34
5.1 Témata ekonomického zpravodajství a kvantitativní analýza jejich zastoupení	34
5.1.1. Propouštění zaměstnanců	34
5.1.2 Krácení pracovní doby	36
5.1.3 Zavedení střídavé zaměstnanosti	36
5.1.4 Dočasné zastavení výroby	37
5.1.5 Trvalé zastavení výroby	37
5.1.6 Prezentace statistických údajů	38
5.1.7 Změna legislativy související s nezaměstnaností	39
5.1.8 Protesty a stávky	40
5.1.9 Tragédie	40

5.1.10 Popis situace	41
5.1.11 Přenášení důsledků nezaměstnanosti do dalšího vývoje ekonomiky a chování obyvatel	41
5.1.12 Opatření na zmírnění dopadů nezaměstnanosti	42
5.1.13 Přijímání zaměstnanců	43
5.2 Obory hospodářství, o nichž informovalo ekonomické zpravodajství, a kvantitativní analýza jejich zastoupení	43
5.2.1 Zaměstnanost a propouštění v jednotlivých oborech národního hospodářství	44
5.2.2 Automobilový průmysl a na něj navázané obory	47
5.2.3 Bankovníctví a pojišťovnictví	48
5.2.4 Elektrotechnický průmysl	49
5.2.5 Chemický průmysl	50
5.2.6 Kovovýroba	51
5.2.7 Kožedělný průmysl	52
5.2.8 Obuvnictví	53
5.2.9 Potravinářský průmysl	55
5.2.10 Sklářský průmysl a výroba porcelánu	56
5.2.11 Stavebnictví	57
5.2.12 Strojírenství	59
5.2.13 Textilní a oděvní průmysl	60
5.2.14 Těžba	62
5.2.15 Zemědělství	64
5.2.16 Zpracování dřeva a papírenství	66
5.2.17 Železářství a hutnictví	66
5.3 Lokality, o nichž informovalo ekonomické zpravodajství a kvantitativní analýzy jejich zastoupení	68
5.3.1 Rozložení průmyslové výroby na území Československa	69
5.3.2 Zastoupení a charakteristika lokality Praha	70
5.3.3 Zastoupení a charakteristika lokality Středočeský kraj	71
5.3.4 Zastoupení a charakteristika lokality Jihočeský kraj	74
5.3.5 Zastoupení a charakteristika lokality Plzeňský kraj	76
5.3.6 Zastoupení a charakteristika lokality Karlovarský kraj	77
5.3.7 Zastoupení a charakteristika lokality Ústecký kraj	80

5.3.8 Zastoupení a charakteristika lokality Liberecký kraj	82
5.3.9 Zastoupení a charakteristika lokality Královéhradecký kraj	84
5.3.10 Zastoupení a charakteristika lokality Pardubický kraj	86
5.3.11 Zastoupení a charakteristika lokality Vysočina	87
5.3.12 Zastoupení a charakteristika lokality Jihomoravský kraj	89
5.3.13 Zastoupení a charakteristika lokality Olomoucký kraj	91
5.3.14 Zastoupení a charakteristika lokality Moravskoslezský kraj	93
5.3.15 Zastoupení a charakteristika lokality Zlínský kraj	96
5.3.16 Zastoupení a charakteristika lokality Slovensko a Podkarpatská Rus	98
5.3.17 Zastoupení lokality celá Československá republika	99
5.3.18 Zmínky o zahraničních zemích ve zpravodajství Lidových novin	100
5.3.18.1 Německo	100
5.3.18.2 Polsko	101
5.3.18.3 Rakousko	101
5.3.18.4 Maďarsko	101
5.3.18.5 Velká Británie	102
5.3.18.6 Ostatní evropské země	102
5.3.18.7 Spojené státy americké	103
5.3.18.8 Ostatní mimoevropské země	103
6. Mediální obraz nezaměstnanosti v Mladé frontě DNES ve 2. pololetí roku 2008	104
6.1 Témata ekonomického zpravodajství a kvantitativní analýza jejich zastoupení	104
6.1.1 Propouštění zaměstnanců	104
6.1.2 Krácení pracovní doby	105
6.1.3 Zavedení střídavé zaměstnanosti	105
6.1.4 Dočasné zastavení výroby	106
6.1.5 Trvalé zastavení výroby	106
6.1.6 Prezentace statistických údajů	107
6.1.7 Změna legislativy související s nezaměstnaností	107
6.1.8 Protesty a stávky	108
6.1.9 Tragédie	108

6.1.10 Popis situace	109
6.1.11 Přenášení důsledků nezaměstnanosti do dalšího vývoje ekonomiky a chování obyvatel	110
6.1.12 Opatření na zmírnění dopadů nezaměstnanosti	111
6.1.13 Přijímání zaměstnanců	111
6.2 Obory hospodářství, o nichž informovalo ekonomické zpravodajství, a kvantitativní analýza jejich zastoupení	112
6.2.1 Zaměstnanost a propouštění v jednotlivých oborech národního hospodářství	112
6.2.2 Automobilový průmysl a na něj navázané obory	114
6.2.3 Bankovníctví a pojišťovnictví	117
6.2.4 Elektrotechnický průmysl	118
6.2.5 Chemický průmysl	119
6.2.6 Kovovýroba	120
6.2.7 Kožedělný průmysl a obuvnictví	121
6.2.8 Potravinářský průmysl	121
6.2.9 Sklářský průmysl a výroba porcelánu	122
6.2.10 Stavebnictví	125
6.2.11 Strojírenství	126
6.2.12 Textilní a oděvní průmysl	127
6.2.13 Těžba	128
6.2.14 Zemědělství	129
6.2.15 Zpracování dřeva a papírenství	129
6.2.16 Železářství a hutnictví	131
6.3 Lokality, o nichž informovalo ekonomické zpravodajství a kvantitativní analýzy jejich zastoupení	132
6.3.1 Rozložení průmyslové výroby na území České republiky	132
6.3.2 Zastoupení a charakteristika lokality Praha	133
6.3.3 Zastoupení a charakteristika lokality Středočeský kraj	134
6.3.4 Zastoupení a charakteristika lokality Jihočeský kraj	137
6.3.5 Zastoupení a charakteristika lokality Plzeňský kraj	138
6.3.6 Zastoupení a charakteristika lokality Karlovarský kraj	141
6.3.7 Zastoupení a charakteristika lokality Ústecký kraj	142
6.3.8 Zastoupení a charakteristika lokality Liberecký kraj	144

6.3.9 Zastoupení a charakteristika lokality Královéhradecký kraj	146
6.3.10 Zastoupení a charakteristika lokality Pardubický kraj	148
6.3.11 Zastoupení a charakteristika lokality Vysočina	149
6.3.12 Zastoupení a charakteristika lokality Jihomoravský kraj	151
6.3.13 Zastoupení a charakteristika lokality Olomoucký kraj	153
6.3.14 Zastoupení a charakteristika lokality Moravskoslezský kraj	154
6.3.15 Zastoupení a charakteristika lokality Zlínský kraj	156
6.3.16 Zastoupení lokality celá Česká republika	157
6.3.17 Zmínky o zahraničních zemích ve zpravodajství Mladé fronty	
DNES	158
6.3.17.1 Slovensko	159
6.3.17.2 Německo	159
6.3.17.3 Polsko	160
6.3.17.4 Rakousko	160
6.3.17.5 Maďarsko	160
6.3.17.6 Velká Británie	160
6.3.17.7 Ostatní evropské země	161
6.3.17.8 Spojené státy americké	161
6.3.17.9 Ostatní mimoevropské země	161
7. Zpravodajské pokrytí významných událostí souvisejících se zaměstnaností v Lidových novinách v 1. polovině roku 1930	162
7.1 Stávka dělníků skláren na Sokolovsku	162
7.2 Střet demonstrantů s četnictvem v Radotíně	164
7.3 Příprava a projednávání novely zákona o podporách v nezaměstnanosti podle gentského systému	165
8. Zpravodajské pokrytí významných událostí souvisejících se zaměstnaností v Mladé frontě DNES ve 2. polovině roku 2008	168
8.1 Omezování výroby ve Škodě Auto a přenášení důsledků tohoto jevu na subdodavatele	168
8.2 Omezování výroby v podnicích známých svojí dlouholetou tradicí výroby	170
8.3 Důsledky nižší poptávky po pracovní síle na zaměstnávání cizinců	171
9. Srovnání jazykových prostředků používaných ve vybraných médiích	174
9.1 Četnost užívání výrazů souvisejících s nezaměstnaností v článkách	174

9.1.1	Nejfrekventovanější výrazy v Lidových novinách	174
9.1.1.1	Četnost užití slovního základu prac	175
9.1.1.2	Četnost užití slovního základu děln	175
9.1.1.3	Četnost užití slovního základu nezam	175
9.1.1.4	Četnost užití slovního základu průmysl	175
9.1.1.5	Četnost užití slovního základu zaměst	176
9.1.1.6	Četnost užití slovních základů výrob, firm a lid	176
9.1.2	Nejfrekventovanější výrazy v MF DNES	176
9.1.2.1	Četnost užití slovního základu výrob	177
9.1.2.2	Četnost užití slovního základu prac	177
9.1.2.3	Četnost užití slovního základu firm	177
9.1.2.4	Četnost užití slovního základu zaměst	178
9.1.2.5	Četnost užití slovního základu lid	178
9.1.2.6	Četnost užití slovních základů děln, nezam, průmysl	178
9.1.3	Porovnání četnosti užívání výrazů souvisejících s nezaměstnaností	179
9.2	Titulky analyzovaných textů	181
9.2.1	Titulky Lidových novin	181
9.2.2	Titulky Mladé fronty DNES	181
9.2.3	Porovnání titulků LN a MF DNES	182
9.3	Užití přímé řeči a citací	183
9.3.1	Citace v Lidových novinách	183
9.3.2	Citace v MF DNES	184
9.3.3	Porovnání citací v LN a MF DNES	184
10.	Srovnání obrazu nezaměstnanosti v LN a MF DNES	186
10.1	Témata ekonomického zpravodajství a kvantitativní analýza jejich zastoupení	186
10.2	Obory hospodářství, o nichž informovalo ekonomické zpravodajství, a kvantitativní analýza jejich zastoupení	190
10.3	Lokality, o nichž informovalo ekonomické zpravodajství a kvantitativní analýzy jejich zastoupení	193
11.	Závěr	197
12.	Summary	199

13. Použitá literatura, prameny a zdroje	200
14. Přílohy	205

1. Úvod a metoda práce

Zastavení růstu světové ekonomiky, ke kterému došlo ve druhé polovině roku 2008, se nevyhnutelně pojilo také se změnou poměrů na trhu práce. Zatímco v letech 2006 a 2007 docházelo k převisu nabídky nad poptávkou a zaměstnavatelé se přetahovali o každou volnou pracovní sílu, v závěru roku 2008 se ještě donedávna žádané zboží – zaměstnanci – stalo v řadě případů nechtěným. Nezaměstnanost začala růst, stejně jako na začátku roku 1930, kdy nastupovala Velká hospodářská krize.

Média už v průběhu roku 2008 měla často tendenci obě éry porovnávat a dopady tehdejšího zastavení ekonomického růstu zveličovat, a to i v českých poměrech. Významnou pozornost získával zejména jev neodvratně provázející každé zakolísání ekonomického růstu – rostoucí nezaměstnanost. Ve druhé polovině roku 2008 se však tento problém České republiky ještě týkal pouze okrajově, stejně jako v první polovině roku 1930. Proto jsem si vybral právě tato období k tomu, abych porovnal, jakým způsobem se média této problematice věnovala.

Pro srovnání mediálního obrazu nezaměstnanosti a propouštění jsem zvolil deník Lidové noviny (LN) z ledna až června 1930 a deník Mladá fronta DNES (MF DNES) z července až prosince 2008.

Cíl mé práce spočíval v porovnání rozsahu a hloubky zpravodajství, které se zabývalo uvedenými tématy. Tato komparace se u článků, které se věnovaly nezaměstnanosti, zaměřila zejména na témata, odvětví ekonomiky a lokality, kterých se dotýkaly. Zároveň u každého období provádím analýzu zpravodajského pokrytí tří významných událostí, případně dlouhodobějších jevů, ke kterým docházelo, a rozbor některých jazykových prostředků využívaných ve zpravodajství. Zaměřuji se také na postavení ekonomického zpravodajství ve sledovaných denících a jeho případný vývoj během vymezeného období.

Tato práce by měla také potvrdit, nebo vyvrátit následující dva předpoklady: 1) míra zastoupení jednotlivých odvětví hospodářství ve zpravodajství analyzovaných periodik je přímo úměrná podílu těchto odvětví na celkové zaměstnanosti národního hospodářství a je také ovlivněna aktuálním vývojem zaměstnanosti v nich; 2) podíl zastoupení jednotlivých regionů ve zpravodajství je přímo úměrný míře nezaměstnanosti v těchto regionech a je také ovlivněn podílem

průmyslu na celkové zaměstnanosti v jednotlivých oblastech. Zároveň také vypracuji kvantitativní srovnání vybraných ukazatelů u jednotlivých textů.

Metodou této práce je historická srovnávací analýza textů s tématem nezaměstnanosti a propouštění a kvantitativní analýza jejich obsahů, v níž se zaměřuji na rozsah těchto textů, nejčastěji užívané výrazy a počet témat navzájem kombinovaných v jednotlivých textech.

Ve své práci jsem využíval odborných publikací, které se věnovaly období Velké hospodářské krize v Československu. Většina z nich byla vydaná v posledních letech a na rozdíl od literatury, která vyšla před rokem 1989, se u popisu ekonomického a politického vývoje v období první republiky zdržují negativního zabarvování této éry a oslavě role komunistické strany v boji za práva dělnické třídy.

Zároveň jsem pro shromažďování statistických údajů využil publikací vydaných Státním úřadem statistickým (z převážné části se jednalo o velmi přínosné výstupy ze sčítání lidu v roce 1930), Českým statistickým úřadem a Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Práce je rozdělena do 15 kapitol. V prvních třech kapitolách, které následují po úvodu, popisují hospodářský vývoj ve srovnávaných obdobích, charakterizují analyzovaná periodika a porovnávám některé statistické ukazatele. Kapitola 5 se zabývá analýzou obrazu nezaměstnanosti a propouštění v Lidových novinách, kapitola 6 pak stejnou analýzou MF DNES. V kapitolách 7 a 8 sleduji a vyhodnocuji, jakým způsobem porovnávané deníky zobrazovaly tři vybrané významné události z každého období. Kapitola 9 rozebírá jazykovou stránku zpravodajství, zejména se zaměřuje na četnost užívaných výrazů. V kapitole 10 jsou porovnávány výstupy z analýz z kapitol 5 a 6. Následuje závěr, summary, přehled literatury, pramenů a zdrojů a přílohy, ve kterých nabídnu zejména přehledné zobrazení výstupů analýz v grafech.

2. Základní vymezení tématu

Předkládaná práce analyzuje a srovnává zpravodajství týkající se nezaměstnanosti a propouštění v Lidových novinách v prvním pololetí roku 1930 a v MF DNES ve druhém pololetí roku 2008.

Pro svoji práci jsem zvolil období, ve kterých se už na území současné České republiky začaly projevovat první příznaky zpomalení ekonomiky¹ a s ním souvisejícího omezování výroby a propouštění zaměstnanců², avšak tento jev ještě nenabyl masových rozměrů. Zaměřil jsem se na texty, v nichž byly informace o propouštění, krácení pracovní doby nebo ukončování výroby, statistiky o počtu nezaměstnaných osob, zprávy o protestech, stávkách a tragédiích motivovaných nezaměstnaností, informace o legislativních změnách reagujících na nárůst počtu osob bez práce a o opatřeních majících za cíl snížení počtu nezaměstnaných nebo sociálních důsledků tohoto jevu.

Naopak jsem se nezabýval texty, které informovaly o vývoji na akciových trzích, problémech trhu s nemovitostmi, státním rozpočtu a změnách ve výrobě bez dopadu na zaměstnanost. Pro účely analýzy jsem se zabíral pouze zpravodajskými, nikoliv publicistickými útvary.

Při výběru porovnávaných periodik jsem jako základní kritérium zvolil jejich nadstranickost, což zejména u období první republiky výrazně zúžilo výběr. Z celostátních deníků, které nebyly přímo spojeny s žádnou politickou stranou, jsem zvolil Lidové noviny kvůli jejich renomé seriozního deníku³, zastoupení ekonomického zpravodajství v samostatné rubrice a síti zpravodajů nejen na území Československa, ale také v zahraničí: *„Lidové noviny zakládaly své redakce i v jiných městech, nejen v Praze, a dokonce pozvolna budovaly i vlastní síť zahraničních zpravodajů. I pro tyto funkce vybíral Arnošt Heinrich známé publicisty a spisovatele. (...) Pracovníci však většinou nebyli stálými zaměstnanci Lidových novin, dostávali*

---

¹ Vyjádřené změnou hodnoty hrubého domácího produktu. In: Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 09.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Hrubý domácí produkt - časové ukazatele čtvrtletních účtů: Tab_VS Výdaje na hrubý domácí produkt, sezonně očištěno. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_vs/\\$File/tab_vs_3q10.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_vs/$File/tab_vs_3q10.xls)>.

² Vyjádřené změnou počtu nezaměstnaných a míry nezaměstnanosti ve sledovaném období. In: Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_od_072004>.

³ KONČELÍK, Jakub; VEČEŘA, Pavel; ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010, s. 41.

*honorář pouze za dodané řádky.*⁴ Analyzováno bylo ranní i odpolední vydání Lidových novin.

Při výběru periodika, které jsem s Lidovými novinami porovnával, neplnila nezávislost na politických stranách roli filtru, neboť jediným celostátně vydávaným deníkem spřízněným s politickou stranou byly komunistické Haló noviny. Po vyloučení deníků zaměřených na bulvární zpravodajství (Blesk, Aha!), deníku výrazně orientovaného na regionální zpravodajství (Deník), deníku zaměřeného výhradně na sportovní zpravodajství (Sport) a deníku s orientací na ekonomické zpravodajství (Hospodářské noviny), zbývala čtveřice plnoformátových periodik⁵: Lidové noviny, Mladá fronta DNES a Právo.

Přestože by bylo efektní zvolit pro srovnání Lidové noviny, tak jsem tuto možnost zavrhl kvůli neexistující síti regionálních zpravodajů Lidových novin, což by podle mého názoru výrazně omezovalo zastoupení zpravodajství z mimopražských lokalit. Ze zbývajících dvojice Mladá fronta DNES a Právo jsem zvolil první jmenovaný deník, a to kvůli většímu rozsahu ekonomického zpravodajství.

2.1 Hospodářská situace v Československu ve 20. letech 20. století

Československo jako nástupnický stát Rakouska-Uherska tvořilo z hlediska hospodářské vyspělosti značně nehomogenní území.

Slovenský průmysl byl ve srovnání s českým méně rozvinutý, což se projevovalo také nižším zastoupením obyvatelstva pracujícího v průmyslu. Industriálně ještě zaostalejší oblastí byla Podkarpatská Rus⁶. Zvláště východní oblasti nově vzniklého státu trpěly ve 20. letech agrárním přelidněním, kdy mělo venkovské obyvatelstvo k dispozici pouze omezenou výměru půdy, na níž mohlo hospodařit. Tato plocha však nebyla schopná uživit stále rostoucí počet obyvatel⁷,

---

⁴ PERNES, Jiří. *Svět Lidových novin 1893-1993: Stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky*. Praha: Lidové noviny, 1993, s. 58.

⁵ BENDA, Josef. *Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989-2006*. Praha: Karolinum, 2007, s. 126.

⁶ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*. Praha: Státní úřad statistický, 1934, s. 36.

⁷ PRŮCHA, Václav. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*. Brno: Doplněk, 2004, s. 232.

což vedlo vlně vystěhovalectví. Jen v letech 1920-1924 odešlo z Československa přes 200 000 lidí⁸.

Rozmístění průmyslových kapacit bylo značně nerovnoměrné i v západní části Československé republiky. Nejvíce jich bylo soustředěno ve čtyřech nejvýznamnějších průmyslových oblastech: pražské, plzeňské, brněnské a ostravské⁹. Zároveň však existovaly i na území českých zemí oblasti s minimálním počtem výrobních podniků. Jednalo se například o jižní a jihozápadní Čechy, Českomoravskou vrchovinu, jižní Moravu, Slovácko či Valašsko¹⁰. Podíl obyvatelstva v českých zemích, které bylo zaměstnáno v průmyslu, byl už v roce 1921 vyšší, než činil průměr vyspělých zemí západu. Zatímco v českých zemích bylo v průmyslu zaměstnáno 39,6 % obyvatelstva¹¹, průměr vyspělých států činil 31,3 %¹².

Po vydělení Československa z monarchie se na jeho území nacházelo 60-70 procent průmyslových kapacit bývalého Rakouska-Uherska, a to převážně v českých zemích¹³. Výrobní kapacita československého průmyslu však výrazně převyšovala tuzemskou poptávku po jeho produktech.

Do roku 1918 představovaly významné odbytiště ostatní součásti monarchie, které tvořily společný trh s více než 50 miliony obyvatel. Jen malá část výrobků se exportovala do celní ciziny¹⁴. Po vzniku samostatného státu se však exportní cizinou staly i ostatní nástupnické státy, což výrazně ztížilo pozici československého průmyslu, který se stal velmi citlivým na výkyvy zahraniční poptávky¹⁵. Produkce továren byla navíc přizpůsobena jednotnému a méně náročnému trhu rakousko-

---

⁸ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*. Praha: SNTL – Nakladatelství technické literatury, 1985, s. 826.

⁹ SEKANINA, Milan. *Kdy nám bylo nejhůře? Hospodářská krize 30. let 20. století v Československu*. Praha: Libri, 2004, s. 10.

¹⁰ PRŮCHA, Václav. Složení průmyslového dělnictva v Předmnichovském Československu. In: *Revue dějiny socialismu*. Praha: Ústav dějin socialismu, 1968. s. 966.

¹¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

¹² PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 38.

¹³ LACINA, Vlastislav; PÁTEK, Jaroslav. *Dějiny hospodářství českých zemí od počátku industrializace do současnosti: Období první Československé republiky a německé okupace 1918-1945*, Praha: Karolinum, 1995, s. 71.

¹⁴ Tamtéž, s. 11.

¹⁵ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 46.

uherské monarchie, samotný československý trh se také stal objektem exportu řady zahraničních zemí, což situaci dále zhoršovalo¹⁶.

Závislost na exportu Československo poprvé výrazně pocítilo v letech 1921-1923, kdy bylo také zasaženo krizí z nadvýroby, která postihla zejména vyspělé země kapitalistického západu. Svého dna dosáhla tato krize na začátku roku 1923, kdy byla průmyslová výroba ve srovnání s rokem 1921 o čtvrtinu nižší¹⁷. Omezování výroby vedlo k výraznému růstu nezaměstnanosti, která kulminovala v roce 1923, kdy bylo v Československu v průměru za celý rok 207,3 tisíce nezaměstnaných¹⁸.

Už v roce 1924 však začíná období hospodářského vzestupu, které bývá označováno za nejpříznivější léta mezi světovými válkami. V letech 1924-1929, kdy celosvětová konjunktura vrcholila, Československu exportní zaměření ekonomiky, které zhoršovalo dopady krizí, naopak pomáhalo. Ve srovnání s poválečnými léty se výkonnost průmyslu téměř zdvojnásobila¹⁹ a počet nezaměstnaných se snížil na průměrné roční hodnoty okolo 40 tisíc obyvatel²⁰.

První náznaky ochabování ekonomiky se začaly dostavovat koncem 20. let, zprvu bylo postiženo zejména zemědělství, které stejně jako průmysl vyrábělo více, než činila spotřeba obyvatelstva na domácím trhu, a výrobci nedokázali najít pro svoji nadvýrobu vhodná odbytíště: „*Sociálně slabé vrstvy obyvatelstva neměly na žádoucí zlepšení výživy finanční prostředky a majetnější část společnosti se saturovanou spotřebou potravin orientovala své rostoucí výdaje do jiných oblastí.*“²¹

Pro zemědělce a výrobce potravin se navíc citelně začala snižovat lukrativnost exportu, který pro ně byl velmi důležitý. Ve 20. letech totiž Československo zaujímal post největšího vývozce řepného cukru na světě a do poloviny 20. let mohlo těžit z příznivých cen komodit na světových trzích²². Ve druhé polovině 20. let se však začala přirostřovat konkurence levnějšího třtinového cukru z Kuby a Jávy a ceny cukru na světových trzích začaly prudce klesat²³. Po

---

¹⁶ SEKANINA, M., *Kdy nám bylo nejhůře? Hospodářská krize 30. let 20. století v Československu*, s. 37.

¹⁷ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 145.

¹⁸ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 833.

¹⁹ Tamtéž, s. 845.

²⁰ Tamtéž, s. 833.

²¹ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 166.

²² LACINA, Vlastislav. *Velká hospodářská krize v Československu (1929-1934)*. Praha: Academia, 1984, s. 34.

²³ Tamtéž.

úrodných žních roku 1928 navíc nastaly vážné odbytové potíže také kvůli snížení ceny obilí na světových trzích a ochrannářské agrární politice zemí, kam Československo směřovalo svůj vývoz²⁴.

Export potravin a nápojů se v roce 1929 meziročně snížil o pětinu²⁵, zatímco úroda obilovin, cukrové řepy a chmele, které patřily k nejdůležitějším zemědělským exportním komoditám, rostla²⁶. Tato nadvýroba vedla k razantnímu propadu velkoobchodních cen zemědělských produktů. Například průměrná velkoobchodní cena pšenice v roce 1929 činila 177,2 Kč za 100 kg, zatímco o rok dříve dosahovala 213,72 Kč za 100 kg²⁷. Výrobní náklady v zemědělství však zůstávaly na stejné úrovni²⁸, což vedlo ke ztenčování zisků, případně ke ztrátám zemědělských výrobců.

Ti v reakci na pokles svých zisků začali šetřit na vstupech a došlo také k omezení kupní síly obyvatelstva zaměstnaného v zemědělství, což zase pocítili průmysloví výrobci. Nadvýroba v průmyslu začala být v průběhu roku 1929 citelná i kvůli meziročnímu poklesu hodnoty exportovaného zboží z 21,2 na 20,5 miliardy Kč²⁹. V polovině roku 1929 se konjunktura zlomila a postupně docházelo k omezení výroby v téměř celém spotřebním průmyslu³⁰. Navíc na podzim 1929 nedošlo k poklesu počtu nezaměstnaných, jak tomu bylo v předchozích letech³¹. Naopak se prosincový počet lidí bez práce v roce 1929 dostává na nejvyšší hodnotu od roku 1926³². Na podzim tak byl konec hospodářské konjunktury v Československu již nezvratnou skutečností³³.

2.2 Nástup hospodářské krize na začátku 30. let

Výrazné zhoršení výkonu československého hospodářství mělo v roce 1930 několik příčin. Tou primární však nebyly důsledky paniky, kterou na světových trzích způsobil burzovní krach v New Yorku. Ten v Československu ostatně ani

---

²⁴ SEKANINA, M., *Kdy nám bylo nejhůře? Hospodářská krize 30. let 20. století v Československu*, s. 43.

²⁵ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 852.

²⁶ Tamtéž, s. 841.

²⁷ Tamtéž, s. 837.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Tamtéž, s. 852.

³⁰ LACINA, Vlastislav. *Velká hospodářská krize v Československu (1929-1934)*, s. 78.

³¹ Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé, 1925-1930*, roč. V – XI.

³² Tamtéž.

³³ LACINA, V., *Velká hospodářská krize v Československu (1929-1934)*, s. 69.

nevyvolal větší pozornost³⁴. Určující byla zejména již zmíněná situace na vnitřním trhu a problémy exportu³⁵, které byly citelné už v období zhroucení newyorské burzy. Krize bývá označována za skutečnou katastrofu³⁶, neboť přinesla v mírových podmínkách bezprecedentní pokles výroby.

Nástup krize v Československu tak probíhal postupně – například růst nezaměstnanosti byl ve druhém pololetí roku 1930 mnohem výraznější než v první půlce roku. Zatímco od začátku ledna do konce června se počet lidí bez práce zvýšil o necelých 21 tisíc, od začátku července do konce prosince činil nárůst 163 tisíc osob³⁷. V průběhu roku 1930 však už krize postihla všechna odvětví hospodářství³⁸.

Nejprve byla zasažena exportní odvětví lehkého průmyslu – výroba skla, porcelánu, dřevařský průmysl a výroba obuvi. Menší pokles výroby zaznamenal textilní průmysl, jeho problémy však zasáhly větší počet pracovníků³⁹.

Stejně jako při krizi na začátku 20. let, se za hlavní příčinu Velké hospodářské krize považuje nadvýroba. Rozsah krize byl však bezprecedentní a na rozdíl od předchozích propadů hospodářského růstu zasáhla s výjimkou Sovětského svazu celý svět⁴⁰. „Tato krize bývá někdy a po právu psána s velkým písmenem: co do hloubky, rozsahu a důsledků byla největší, jakou kapitalismus dotud a vlastně dodnes zažil.“⁴¹

Fakt, že krize dopadla ve velmi těsném časovém rozmezí na naprostou většinu zemí, tak znemožňoval jednotlivým státům zmírňovat její následky posílením vývozu. Depresi prohlubovala i skutečnost, že průmyslový propad přišel zároveň s agrární krizí. Průmyslové země tak nemohly zlepšit své postavení vyšším exportem do zemí agrárních⁴².

---

³⁴ SEKANINA, M., *Kdy nám bylo nejhůře? Hospodářská krize 30. let 20. století v Československu*, s. 33.

³⁵ LACINA, V., *Velká hospodářská krize v Československu (1929-1934)*, s. 69.

³⁶ KŘEN, Jan. *Dvě století střední Evropy*. Praha: Argo, 2005, s. 419.

³⁷ Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé, 1930-1931*, roč. XI – XII.

³⁸ LACINA, V.; *Velká hospodářská krize v Československu (1929-1934)*, s. 79.

³⁹ SEKANINA, M., *Kdy nám bylo nejhůře? Hospodářská krize 30. let 20. století v Československu*, s. 41.

⁴⁰ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 245.

⁴¹ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky, díl druhý: Československo a české země v ohrožení*. Vydání první, upravené. Praha: Libri, 2002, s. 418.

⁴² SEKANINA, M., *Kdy nám bylo nejhůře? Hospodářská krize 30. let 20. století v Československu*, s. 35.

Výkon evropského průmyslu se v průběhu deprese propadl o 28 procent, v Československu byl však propad 40procentní⁴³. Výroba v některých odvětvích se dokonce dostala pod úroveň z období před první světovou válkou⁴⁴. Například produkce surového železa činila v roce 1932 450 tisíc tun, zatímco v roce 1913 to bylo 1 228 tun a v roce 1929 1 645 tun⁴⁵.

Nedostatek zakázek a omezování výroby vedly k výraznému nárůstu počtu nezaměstnaných. Jen v průmyslových zemích dosáhl počet lidí bez práce třiceti milionů, další desítky milionů byly postiženy polozaměstnaností⁴⁶.

V Československu došlo během roku 1930 k nárůstu počtu nezaměstnaných z 53 na 240 tisíc osob⁴⁷. Je však nezbytné poznamenat, že údaje o počtu nezaměstnaných z tohoto období jsou s velkou pravděpodobností podhodnocené, neboť síť zprostředkovatelen práce, jež data o počtu nezaměstnaných shromažďovaly, nebyla zvláště ve východních oblastech republiky dostatečná. Lidé dlouhodobě bez práce se tak přestávali u špatně dostupných zprostředkovatelen hlásit. Naděje na zisk podpory jim totiž nevyrovnala ztráty spojené s dojížděním do těchto úřadů, které bylo povinné dvakrát týdně. Na zprostředkovatelně se také méně obraceli sezónní a domácí dělníci⁴⁸.

Nepřesnost čísel shromažďovaných zprostředkovatelnami vynikla například při porovnání údajů od zprostředkovatelen s daty ze sčítání lidu z 1. prosince 1930: „K 30. listopadu 1930 zachycovaly zprostředkovatelně práce v poměru k počtu nezaměstnaných podle sčítání lidu, jež proběhlo 1. prosince 1930, v Čechách 60,9 %, v Moravskoslezské zemi 49,7 %, na Slovensku jen 23,3 % a v Podkarpatské Rusi dokonce jen 10,1 % skutečně nezaměstnaných. Celkem v českých zemích 58,14 %.“⁴⁹

Statistiky opomíjely také obyvatelstvo, které sice úředně nebylo bez zaměstnání, avšak trpělo značnou nevytížeností. Do této kategorie spadají například

---

⁴³ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 285.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 846.

⁴⁶ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 248.

⁴⁷ Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé, 1930-1931*, roč. XI – XII.

⁴⁸ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 399.

⁴⁹ KÁRNÍK, Z., *České země v éře první republiky, díl druhý: Československo a české země v ohrožení*, s. 100.

řemeslníci a obchodníci, kteří značnou část pracovní doby strávili čekáním na zákazníky⁵⁰. Tento jev, který bývá označován jako polozaměstnanost, měl u osob v zaměstnaneckém poměru podobu snížení počtu pracovních hodin při zachování plného počtu směn, vysazování z práce po část týdne, případně střídání delších období souvislé práce a nucené zahálky⁵¹.

Příkladem podloženým statistikami může být například situace v brněnském vlnářském průmyslu. Zatímco průměrná hodinová mzda dosahovala v roce 1929 i v roce 1932 prakticky stejné výše (3,81, resp. 3,80 Kč⁵²), týdenní mzda se v roce 1932 výrazně snížila – ze 157,79 Kč na 134,04 Kč⁵³. To odpovídá zkrácení týdenní pracovní doby ze 41 na 35 hodin.

Československý průmysl byl výrazně oslaben poklesem exportu, který se propadl za krize do podstatně větší hloubky než domácí spotřeba a výroba vůbec⁵⁴. Už v roce 1930 se meziročně snížila hodnota vyváženého zboží z 20,5 na 17,5 miliardy Kč⁵⁵, došlo také k zostření konkurenčního boje na zahraničních odbytích. Československé výrobky jen obtížně soutěžily s produkty technicky vyspělejšího průmyslu rozvinutějších států a plně se projevila zastaralá struktura průmyslu s malým zastoupením nejprogresivnějších oborů⁵⁶.

Export táhla ke dnu také jeho nepříznivá struktura – významný podíl totiž měly výrobky lehkého průmyslu a luxusní zboží, tedy produkty, které byly na propad spotřebitelské poptávky obzvláště citlivé⁵⁷. Navíc země, kam bylo toto zboží vyváženo, se postupně stávaly v jeho produkci soběstačnými⁵⁸.

Jak jsem již uvedl, nepříznivý vývoj zaměstnanosti se odrážel také v omezování osobní spotřeby obyvatelstva. Nejmarkantnější to bylo u kvalitnějších druhů potravin, piva, kuřiva, ošacení, obuvi, nábytku a některých dalších předmětů

---

⁵⁰ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 403.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 834.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ KÁRNÍK, Z., *České země v éře první republiky, díl druhý: Československo a české země v ohrožení*, s. 46.

⁵⁵ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 852.

⁵⁶ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 285.

⁵⁷ Tamtéž, s. 353.

⁵⁸ SEKANINA, M., *Kdy nám bylo nejhůře? Hospodářská krize 30. let 20. století v Československu*, s. 18.

pro domácnost⁵⁹. Třeba konzumace piva poklesla během tří let (1929-1932) ze 76 na 53 litrů na osobu ročně⁶⁰.

Výrobci a prodejci reagovali na pokles poptávky snižováním cen. Během let 1929-1932 se například cena 1 kg chleba snížila z 2,90 na 2,25 Kč⁶¹ (pokles o 22,5 %), 1 kg hovězího zadního s kostí z 15,45 na 11,70 Kč⁶² (pokles o 24,5 %). Ještě výrazněji však klesaly ceny nepotravinářského zboží, třeba pánský oblek zlevnil z 631 Kč v roce 1929 na 375 Kč v roce 1932⁶³ (pokles o 40,5 %). Snižování cen navíc vyvolávalo u spotřebitelů očekávání jejich dalšího dlouhodobého poklesu⁶⁴. Ti proto odkládali nákupy, čímž došlo k dalšímu omezení spotřeby.

2.3 Hospodářská situace v České republice po roce 2000

Ekonomická situace České republiky se v prvních letech po roce 2000 stabilizovala a meziroční růst hospodářství vyjádřený přírůstkem HDP v kupních cenách se pohyboval v období let 2000 až 2004 mezi dvěma a čtyřmi procenty⁶⁵. V rádech jednotek procent meziročně rostla i průmyslová produkce⁶⁶, avšak takové navyšování nestačilo k tomu, aby docházelo k citelnějšímu poklesu počtu nezaměstnaných⁶⁷. Naopak na začátku roku 2004 dosáhl počet lidí bez práce v České republice jedné z nejvyšších hodnot v tomto desetiletí – nezaměstnaných bylo téměř 571 tisíc⁶⁸. Tento počet byl překonán až v lednu 2010⁶⁹.

Od druhé poloviny roku 2004 se však začal výrazněji projevovat rozmach zpracovatelského průmyslu, zejména odvětví výroby motorových vozidel a s ní

---

⁵⁹ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 411.

⁶⁰ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 858.

⁶¹ Tamtéž, s. 838.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ KÁRNÍK, Z., *České země v éře první republiky, díl druhý: Československo a české země v ohrožení*, s. 35.

⁶⁵ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 09.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Hrubý domácí produkt - časové ukazatele čtvrtletních účtů: Tab_VS Výdaje na hrubý domácí produkt, sezonně očištěno.

⁶⁶ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.1 Index průmyslové produkce. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/pruqcr_21/\\$File/prucr120710_21.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/pruqcr_21/$File/prucr120710_21.xls)>.

⁶⁷ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2004 [cit. 2011-01-12]. Tabulka vývoje nezaměstnanosti od r. 1995. Dostupné z WWW:

<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_do_062004/vyvojnezamestod1995>.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

souvisejících oborů. Tuto expanzi dále podpořilo v roce 2005 otevření automobilového závodu TPCA v Kolíně, který se tak vedle Škody Auto stal druhým významným producentem automobilů na území České republiky a hned v prvním roce překonal hranici 100 tisíc vyrobených automobilů⁷⁰

Vzhledem k exportní orientaci automobilového průmyslu výrobcům aut a jejich dodavatelům v následujících letech výrazně prospěla celosvětová konjunktura. Ta byla obzvláště citelná. Podle dat Mezinárodního měnového fondu rostla světová ekonomika v letech 2005 až 2007 meziročně o 4,5 až 5,3 procenta, zatímco v letech 2001 až 2003 činil tento růst 2,3 až 3,6 procenta⁷¹.

Meziroční růst produkce v oboru výroba motorových vozidel v mnoha měsících v letech 2005 a 2006 přesahoval 25 procent⁷². To se projevilo i na výrazném nárůstu počtu zaměstnanců v tomto odvětví. Zatímco v roce 2004 činil průměrný počet zaměstnanců ve výrobě motorových vozidel 95,1 tisíce osob, v roce 2007 to bylo už 121,2 tisíce osob⁷³. Podobným tempem rostla zaměstnanost také ve výrobě pryžových a plastových výrobků – do této kategorie spadá řada subdodávek pro automobilky. Počet zaměstnanců v tomto oboru se od roku 2004 do roku 2007 zvýšil ze 71,4 tisíce osob na 86,4 tisíce⁷⁴. Celkový počet osob zaměstnaných v průmyslu se přitom zvýšil z 1,313 milionu osob v roce 2004 na 1,346 milionu v roce 2007⁷⁵. Nárůst zaměstnanosti v celém průmyslu je tak nižší než přírůstek pracovníků v těchto dvou odvětvích⁷⁶.

Celosvětové ekonomické oživení však v Česku neovlivnilo pouze výkon průmyslu, ale také ostatní odvětví hospodářství. Meziroční růst HDP se tak v letech

---

⁷⁰ Sdružení automobilového průmyslu. *SAP - Sdružení automobilového průmyslu* [online]. 2006 [cit. 2011-01-12]. Přehledy výroby a odbytu vozidel domácích výrobců. Dostupné z WWW:

<<http://www.autosap.cz/default2.asp?page={4A86501A-BBD5-4B8F-AE57-397BC8051C9A}>>.

⁷¹ International Monetary Fund. *IMF - International Monetary Fund* [online]. 10/2010 [cit. 2011-01-12]. World Economic Outlook Database October 2010. Dostupné z WWW:

<<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/02/weodata/WEOOct2010alla.xls>>.

⁷² Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.1 Index průmyslové produkce. Dostupné z WWW:

<[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_11_prucr09/\\$File/prucr010711_11.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_11_prucr09/$File/prucr010711_11.xls)>.

⁷³ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008. Dostupné z WWW:

<[http://czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/6D003020C1/\\$File/c31071001.xls](http://czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/6D003020C1/$File/c31071001.xls)>.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Do celkové zaměstnanosti se vedle oborů, ve kterých byl zaznamenán růst, promítly také obory, v nichž počet pracovníků klesal. Proto může být přírůstek ve dvou odvětvích v součtu vyšší než přírůstek zaměstnanosti v celém průmyslu.

2005 až 2007 pohyboval mezi 6,1 a 7 procenty⁷⁷. Takové tempo zrychlování ekonomiky se už promítalo i do citelného poklesu celkového počtu lidí bez práce. Ten se od začátku roku 2005, kdy hledalo zaměstnání 561,7 tisíce obyvatel⁷⁸, snížil do konce roku 2007, kdy bylo bez práce 354,9 tisíce lidí⁷⁹, o více než 200 tisíc osob. Zároveň také několikanásobně narostl počet volných míst⁸⁰. Řada oborů se tak dostávala do situace, kdy se na trhu práce neseťkávala s žádnou poptávkou po nabízených pracovních pozicích.

Snížování počtu lidí bez práce pokračovalo ještě do června 2008, kdy činil počet registrovaných nezaměstnaných 297,9 osob⁸¹. Tempo růstu ekonomiky však oproti předchozím letům začalo ochabovat: meziroční přírůstek HDP se v prvních dvou kvartálech roku 2008 držel už jen lehce nad třemi procenty⁸² a v březnu 2008 došlo poprvé od března 2005 k meziročnímu poklesu indexu průmyslové výroby⁸³, například textilní průmysl se však v záporných hodnotách nacházel už od října 2007⁸⁴, zaměstnavatelé také přestali navyšovat nabízený počet volných míst⁸⁵.

Obyvatele České republiky trápil také výrazný růst cen řady výrobků, který byl zapříčiněn růstem světových cen komodit vlivem spekulativních nákupů. Jednalo se zejména o obilniny, které se odrazily v cenách pečiva, a ropu, která se promítla do cen pohonných hmot⁸⁶. Ačkoliv se České republice vyhnuly problémy na hypotečním trhu, které byly ve Spojených Státech spouštěcím mechanismem celosvětové recese, jimi způsobené následky včetně zhoršení situace na trhu práce už zemi neminuly.

---

⁷⁷ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 09.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Hrubý domácí produkt - časové ukazatele čtvrtletních účtů: Tab_VS Výdaje na hrubý domácí produkt, sezonně očištěno.

⁷⁸ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

⁸² Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 09.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Hrubý domácí produkt - časové ukazatele čtvrtletních účtů: Tab_VS Výdaje na hrubý domácí produkt, sezonně očištěno.

⁸³ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.1 Index průmyslové produkce.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

⁸⁶ Česká národní banka. *Měnověpolitické publikace - Zprávy o inflaci* [online]. 15.05.2008 [cit. 2011-01-12]. Zpráva o inflaci II/2008. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_II/download/zoi_II_2008.pdf>.

2.4 Zastavení růstu ekonomiky ve druhé polovině roku 2008

První příznaky zastavení ekonomického růstu začaly v polovině roku 2008 přicházet z exportně zaměřených průmyslových oborů. Už v červnu došlo k prvnímu meziročnímu poklesu objemu nových zakázek ze zahraničí (za celý průmysl o 2,8 %⁸⁷, avšak například ve výrobě motorových vozidel dosahoval tento pokles 11,4 %⁸⁸, ve výrobě textilu dokonce 15,5 %⁸⁹, tam však trval již několik měsíců), který zapříčinil i mírný (o 0,9 %⁹⁰) meziroční pokles celkového počtu průmyslových zakázek. V následujícím měsíci však došlo k oživení⁹¹, červnová špatná čísla tak ještě nebyla vnímána jako příznak budoucího oslabování ekonomiky.

V závěrečných měsících roku 2008 však vývoj průmyslové výroby⁹², tržeb⁹³ a zakázek⁹⁴ už ukazoval výrazně záporné hodnoty. Pro příklad uvedu meziroční pokles nových zakázek ze zahraničí v oboru výroba dopravních prostředků, který v prosinci dosáhl 47,3 %⁹⁵. Více než dvacetiprocentní propad však hlásilo dalších sedm oborů průmyslu⁹⁶. Celkový index průmyslové produkce se propadl meziročně v prosinci o 11,8 %⁹⁷. Pokles nových zakázek však predikoval výraznější poklesy, ke kterým došlo v dalších měsících⁹⁸. Zaměstnavatelé však o negativním trendu v počtu objednávek dobře věděli, a proto na něj reagovali snižováním počtu zaměstnanců, který se projevil růstem nezaměstnanosti⁹⁹.

Ta byla vůbec nejnižší v červnu 2008, jenž byl měsícem, který završil dlouhodobý trend snižování nezaměstnanosti v České republice. Počet nezaměstnaných se

---

⁸⁷ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.3 Průmyslové zakázky. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_13_prucr09/\\$File/prucr010711_13.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_13_prucr09/$File/prucr010711_13.xls)>

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.3 Průmyslové zakázky.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.1 Index průmyslové produkce.

⁹³ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.2 Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_12_prucr09/\\$File/prucr010711_12.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_12_prucr09/$File/prucr010711_12.xls)>.

⁹⁴ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.3 Průmyslové zakázky.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.1 Index průmyslové produkce.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

v Česku poprvé od roku 1998 dostal pod hranici 300 tisíc osob¹⁰⁰, už však nedocházelo ke zvyšování počtu volných pracovních míst¹⁰¹. V následujících měsících se však počet lidí bez práce začal zvyšovat¹⁰².

Podle analýzy Českého statistického úřadu z dubna roku 2009 postihla slábnoucí zahraniční poptávka po zboží ve druhém pololetí roku 2008 jako první odvětví, která v předchozím období vykazovala největší dynamiku a dlouhodobě táhla celý průmysl – výrobu automobilů a elektrotechniku¹⁰³.

To se promítlo i do vývoje zaměstnanosti v těchto odvětvích, byť statistiky plně nereflektovaly její vývoj. Například v poklesu počtu zaměstnanců v automobilovém průmyslu o 5,1 tisíce osob během druhého pololetí roku 2008¹⁰⁴ je zahrnuto pouze propouštění osob, které měly se zaměstnavateli přímý smluvní vztah. Další nejméně tisíce lidí, jejichž služby podnikům zprostředkovávaly pracovní agentury, se tak ocitly bez zaměstnání, aniž by se jejich odchod promítl do statistik o počtu zaměstnanců v průmyslu. Byli totiž zaměstnanci agentur a spadali tak do oblasti služeb. Z vývoje dat tohoto odvětví však není možné spolehlivě určit, kolik lidí najímaných pracovními agenturami přišlo o zaměstnání v průmyslu¹⁰⁵.

Celková čísla o počtu lidí bez práce však ukazují, že během druhého pololetí roku 2008 se zvýšil počet nezaměstnaných téměř o 55 tisíc osob¹⁰⁶. Zároveň došlo k ještě výraznějšímu poklesu počtu volných pracovních míst, kterých ubylo o 61 tisíc – ze 152 na 91 tisíc¹⁰⁷. Jejich počet se tak dostal na nejnižší úroveň od července 2006¹⁰⁸. Poklesem zaměstnanosti byl nejvíce postižen průmysl, v němž se snížila během šesti měsíců zaměstnanost o 37,3 tisíce osob¹⁰⁹.

---

¹⁰⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ DUBSKÁ, Drahomíra. *Český statistický úřad* [online]. 14.04.2009 [cit. 2011-01-12]. Český průmysl: s čím stojí a padá v době recese: 1.3. Zakázky v průmyslu. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/98001BB6D1/\\$File/07-8010-09.doc](http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/98001BB6D1/$File/07-8010-09.doc)>.

¹⁰⁴ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/pruqcr_24/\\$File/prucr121410_24.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/pruqcr_24/$File/prucr121410_24.xls)>.

¹⁰⁵ DUBSKÁ, Drahomíra. *Český statistický úřad* [online]. 14.04.2009 [cit. 2011-01-12]. Český průmysl: s čím stojí a padá v době recese: 1.4. Zaměstnanost a produktivita. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/98001BB7FE/\\$File/08-8010-09.doc](http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/98001BB7FE/$File/08-8010-09.doc)>.

¹⁰⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

Zároveň také došlo ve čtvrtém čtvrtletí roku 2008 k prvnímu mezikvartálnímu propadu (o 0,9 %¹¹⁰) vývoje hrubého domácího produktu od léta 2002 (tehdy o 0,1 %¹¹¹). Informace o tom, že se trend vývoje ekonomiky v říjnu až prosinci 2008 obrátil, však byla zveřejněna až v únoru 2009 (první odhad byl navíc optimističtější a informoval o mezikvartálním propadu o 0,6 %¹¹²).

Propad poptávky však výrobci pocítovali nejen ze zahraničí. Obyvatelé Česka totiž nečekali se změnou svého nákupního chování na zveřejnění oficiálních údajů o vývoji ekonomiky, ale začali šetřit už během druhého pololetí roku 2008. Výrazně se propadly například právě tržby za prodej motorových vozidel (nejvíce v listopadu, kdy činil meziroční pokles 16,2 %¹¹³) či útraty v restauracích a hotelích, které klesaly už od začátku roku 2008¹¹⁴; a to také kvůli nižšímu počtu hostů ať už z České republiky či ze zahraničí, kteří také v ubytovacích zařízeních trávili v průměru kratší dobu¹¹⁵.

Jedinou dobrou zprávou, kterou zastavení hospodářského růstu obyvatelům České republiky přineslo, bylo výrazné zlevnění zboží, jejichž ceny byly ovlivňovány celosvětovým zdražováním komodit. Jednalo se především o pohonné hmoty (litr nafty zlevnil z 34,94 Kč na 24,43 Kč¹¹⁶, litr benzínu pak z 32,60 Kč na 22,70 Kč¹¹⁷, CCS) a potraviny¹¹⁸.

To však celkovou náladu podnikatelů a spotřebitelů nijak nespravilo. Podle pravidelného konjunkturálního průzkumu Českého statistického úřadu byla na konci

---

¹¹⁰ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 09.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Hrubý domácí produkt - časové ukazatele čtvrtletních účtů: Tab_VS Výdaje na hrubý domácí produkt, sezonně očištěno.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 13.2.2009 [cit. 2011-01-12]. Předběžný odhad HDP. Dostupné z WWW: <<http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/cpoh021309.doc>>.

¹¹³ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 11.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Měsíční indexy tržeb - obchod, pohostinství, ubytování - časové řady: Tab. 1 Indexy tržeb bez DPH v maloobchodě, prodeji motorových vozidel, ubytování a stravování. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/table_1_mal/\\$File/cmalcr011111_1b.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/table_1_mal/$File/cmalcr011111_1b.xls)>.

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 09.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Cestovní ruch - časové řady: Tab. 2.1.1 Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR. Dostupné z WWW: <<http://czso.cz/csu/css.nsf/excel.gif>>.

¹¹⁶ CCS Česká společnost pro platební karty. *Ceny pohonných hmot v ČR* [online]. 2008 [cit. 2011-01-12]. CCS Česká společnost pro platební karty s.r.o. Dostupné z WWW: <http://www.ccs.cz/www/?action=rady_PHM&SID=1p2p1gm2g7j6l1kon2479pjc9i3oggjc&sign=3ec96110d429a9a16460be97f71d0f30>.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Česká národní banka. *Měnověpolitické publikace - Zprávy o inflaci* [online]. 13.11.2008 [cit. 2011-01-12]. Zpráva o inflaci IV/2008. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_IV/download/zoi_IV_2008.pdf>.

roku 2008 nálada mezi spotřebiteli na úrovni -21 bodů¹¹⁹, což značí velmi negativní očekávání budoucího vývoje. U podnikatelů v průmyslu pak tento ukazatel dosahoval hodnoty -28,7¹²⁰, což bylo vůbec nejhorší hodnocení vyhlídek od března 1999¹²¹. Také do České republiky tak ve druhé polovině roku 2008 dorazilo celosvětové hospodářské zpomalení, které pozvolna přešlo do fáze hospodářského poklesu, jehož spouštěcí mechanismy bývají pokládány za nejhorší krach od Velké hospodářské krize¹²².

---

¹¹⁹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Konjunkturální průzkum - časové řady: Tab. 2 Salda a bazické indexy indikátorů důvěry 1993 – duben 2010 (OKEČ). Dostupné z WWW:

<[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab2_kprcr/\\$File/kprcr042610.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab2_kprcr/$File/kprcr042610.xls)>.

¹²⁰ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.12.2010 [cit. 2011-01-12].

Konjunkturální průzkum - časové řady: Tab. 2 Salda a bazické indexy indikátorů důvěry 1993 – duben 2010 (OKEČ).

¹²¹ Tamtéž.

¹²² FOSTER, John Bellamy; MAGDOFF, Fred. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. Všeň: Grimmus, 2009, s. 11.

3. Charakteristika ekonomického zpravodajství vybraných periodik v uvedených obdobích a jeho nejvýznamnější proměny

3.1 Postavení ekonomického zpravodajství ve struktuře deníku Lidové noviny v 1. polovině roku 1930

Ekonomické zpravodajství v Lidových novinách mělo v ranním vydání vlastní rubriku Národní hospodář. Její rozsah standardně dosahoval jedné až dvou stran. Rubrika byla řazena v zadní třetině listu, nejčastěji na stranách 9 až 11. Nebylo výjimkou, že spolu s rubrikou Národní hospodář se na straně nacházelo ještě dokončení předchozí rubriky, případně začínala rubrika následující. Součástí ekonomického zpravodajství byla také rubrika Tržní zprávy, která přinášela přehled o kurzech cenných papírů, komodit a dluhopisů na burze v Praze, spolu s komentářem o průběhu obchodování a zprávami o dění na dalších světových burzách (např. Pešť, Berlín, Vídeň).

V rubrice Národní hospodář lze rozlišovat tři kategorie zpráv. Jako první byly řazeny delší zprávy s odděleným titulkem sázeným jinou velikostí písma než samotný text zprávy. Na samostatném řádku za titulkem následovala šifra autora, domicil a datum. V některých případech měly tyto zprávy kromě titulku také podtitulek. Rozsah těchto zpráv obvykle přesahoval 2 000 znaků.

Druhou kategorií byly kratší zprávy v obvyklém rozsahu mezi 1 000 a 2 000 znaky, které také měly oddělený titulek, avšak ten byl sázen ve stejné velikosti jako samotná zpráva. Stejně jako u výše uvedené kategorie následovala na samostatném řádku šifra autora, domicil a datum.

Nejvíce zastoupeny pak byly krátké zprávy s rozsahem do 1 000 znaků. Nejčastěji se jejich délka pohybovala v rozmezí 200 až 500 znaků. Tyto zprávy neměly oddělený titulek, ale několik úvodních slov bylo vysázeno tučně. Toto zvýraznění plnilo právě funkci titulku. Text sázený z tučného písma byl zpravidla jmenovou jednočlennou větou bez slovesa (např. *Zaměstnanost na Znojemsku a Jihlavsku.*¹²³, příp. *Další ochabnutí zaměstnanosti na Kladensku.*¹²⁴), což je útvar typický pro novinové titulky. Méně časté bylo vysázení tučně pouze několika slov delší věty, která byla zpravidla větou dvoučlennou (např. *Nezaměstnanost na*

¹²³ HGR. Zaměstnanost na Znojemsku a Jihlavsku. *Lidové noviny*. 6. 4. 1930, roč. 38, č. 176, s. 10.

¹²⁴ VÝ. Další ochabnutí zaměstnanosti na Kladensku. *Lidové noviny*. 17. 4. 1930, roč. 38, č. 196, s. 9.

*Ústecku je stále velická přes to, že se činil pokus ji zmenšiti.*¹²⁵), případně vysázení tučně celé dvoučlenné věty (např. *Továrna Telektra v Olomouci likvidovala.*¹²⁶). Krátké zprávy neměly domicil, ani datum, šifra autora byla zařazena na konec zprávy.

Rubrika Národní hospodář byla sázena na čtyři sloupce přes celou výšku strany. Její součástí nebyly fotografie, ani jiné doprovodné grafické prvky (např. grafy), vyjma tabulek, které byly součástí textu. Nebyly odděleny linkou a neměly vlastní titulek.

Umístění ekonomického zpravodajství bylo determinováno celkovým rozsahem vydání. Ten se v úterý až pátek pohyboval obvykle mezi 10 a 14 stranami, sobotní a nedělní vydání rozšiřovaly tematické přílohy, které však byly řazeny až za pravidelnými rubrikami, včetně Národního hospodáře. Pondělní ranní vydání mělo pouze 4 strany a rubrika Národní hospodář v něm nevycházela.

Stejně tak nemělo ekonomické zpravodajství vlastní prostor v odpoledním vydání Lidových novin, které mělo ve všední dny zpravidla 4 strany, v sobotu 8 stran a v neděli nevycházelo. Ekonomické zprávy tak byly v odpoledních vydáních řazeny buď mezi ostatní zpravodajství, nebo do rubriky Denní zprávy.

Menší rozsah odpoledního vydání se projevil také na procentuálním zastoupení analyzovaných zpráv ve zvoleném období. Z celkových 320 analyzovaných zpráv jich vyšlo v ranním vydání 287 (tj. 89,7 % z celkového počtu), zatímco v odpoledním vydání pouze 33 (tj. 10,3 % z celkového počtu). Porovnání zastoupení zpráv podle počtu jejich znaků v ranním a odpoledním vydání pak ve prospěch ranního vydání vyznívá ještě výrazněji. Z celkového počtu 260 060 znaků v analyzovaných zprávách připadá 242 740 (tj. 93,4 %) na ranní vydání a 17 320 (tj. 6,6 %) na vydání odpolední.

Přestože mělo v Lidových novinách ekonomické zpravodajství vlastní rubriku, byla část analyzovaných zpráv – zejména těch, které se zabývaly politickými přesahy ekonomického dění a zákonodárstvím, jež ovlivňovalo hospodářství – řazena i v jiných částech listu. Z 320 zpráv jich v rubrice Národní hospodář nalezneme 225 (tj. 70,3 %), v rubrice Denní zprávy 16 (tj. 5 %), na titulní straně novin 22 (tj. 6,9 %) a mezi ostatním zpravodajstvím na předních stranách listu, avšak bez zařazení do konkrétní rubriky 57 (tj. 17,8 %).

---

¹²⁵ VÝ. Nezaměstnanost na Ústecku. *Lidové noviny*. 13. 4. 1930, roč. 38, č. 189, s. 11.

¹²⁶ L. Továrna Telektra v Olomouci likvidovala. *Lidové noviny*. 28. 5. 1930, roč. 38, č. 268, s. 9.

3.1.1 Vývoj postavení ekonomického zpravodajství v souvislosti s prohlubováním krize

Během sledovaného období se rozsah ekonomického zpravodajství, ani umístění rubriky Národní hospodář ve struktuře Lidových novin nezměnily. Lze však vysledovat vzestupnou tendenci v počtu zpráv, které se věnují sledovaným tématům nezaměstnanosti a propouštění.

Zatímco v lednu bylo těchto zpráv 44 (počet nezaměstnaných osob na začátku měsíce činil 52 809), v březnu již bylo zpráv 51 (počet nezaměstnaných osob na začátku měsíce činil 86 156) a nejvyšší hodnoty dosáhl počet zpráv týkajících se nezaměstnanosti a propouštění v dubnu, kdy bylo na začátku měsíce 88 005 nezaměstnaných. V dalších měsících se počet zpráv snížil, stejně jako vlivem zahájení sezónních prací klesl počet nezaměstnaných, zůstával však stále nad úrovní měsíce ledna a února.

3.2 Postavení ekonomického zpravodajství ve struktuře deníku Mladá fronta DNES ve 2. polovině roku 2008

Deník Mladá fronta DNES vycházel v roce 2008 rozdělen do čtyř, případně dvou samostatných sešitů s ustáleným rozvržením rubrik. V některých dnech měl ještě další sešity věnované pravidelným či mimořádným tematickým přílohám.

Umístění ekonomického zpravodajství se měnilo s ohledem na období roku a den v týdnu. Během letních prázdnin, tj. v měsících červenci a srpnu, převažovalo zařazení rubriky Ekonomika, která byla vyhrazena ekonomickému zpravodajství, do sešitu A, tj. prvního sešitu novin, převážně na strany 8 a 9. K tomu docházelo při dvousešitové struktuře novin. Méně časté bylo zařazení ekonomického zpravodajství do samostatného sešitu B, v němž mu byly vyhrazeny první dvě až tři strany a k němuž docházelo při čtyřsešitové struktuře listu.

Zatímco v červenci patřilo ve 13 vydáních ekonomickému zpravodajství místo v sešitu A a ve 13 vydáních měla rubrika Ekonomika samostatný sešit B, v srpnu jednoznačně převládalo zařazení ekonomických zpráv do sešitu A (25krát), zatímco samostatný sešit B byl pro Ekonomiku vyčleněn pouze jednou. Příčinou srpnového „odsunu“ ekonomické rubriky ze samostatného sešitu bylo zejména rozšíření rozsahu sportovní rubriky z důvodu zpravodajství z XXIX. olympijských her v Pekingu konaných mezi 8. a 24. srpnem 2008.

Ekonomické zpravodajství, které se týkalo dění v příslušném kraji, přinášely také jednotlivé regionální přílohy deníku. Těch vycházelo 14 (pro Prahu a jednotlivé kraje), avšak informace z ekonomiky v nich neměly určený ustálený rozsah, ani umístění. Vzhledem ke skutečnosti, že ve své práci srovnávám obsah v části vydání novin společné pro všechny kraje, nebudu se regionálním přílohám MF DNES a zpravodajství v nich dále věnovat.

V měsících září až prosinec vycházely noviny vyjma soboty v čtyřsešitové struktuře a ekonomické zpravodajství bylo řazeno v sešitu B s výjimkou sobotního vydání, kdy mělo menší rozsah a bylo umístěno v sešitu A.

Ekonomické zpravodajství bylo od úterý do soboty v rubrice Ekonomika. Pondělní vydání se odlišovalo a ekonomickým informacím byla určena rubrika Byznys speciál, která se hlouběji věnovala vybranému tématu, a dennímu ekonomickému v ní tak zpravodajství náleželo méně prostoru.

Pokud patřil ekonomickému zpravodajství samostatný sešit B, měly strany 2 až 5 ekonomické rubriky s výjimkou pondělního vydání ještě zvláštní hlavičky: Domácí ekonomika (obvykle strana 2), Lidé a podniky (obvykle strana 3), Kurzy a trhy (obvykle strana 4) a Zahraniční ekonomika (obvykle strana 5). Změna v této struktuře nastala v říjnu 2008, kdy většina stran ekonomické rubriky nesla hlavičku Finanční krize a strana, která se věnovala ostatnímu zpravodajství, pak měla hlavičku Ekonomika. Během listopadu se však list vrátil k obvyklému rozvržení.

Stránky ekonomického zpravodajství měly stejně jako zbytek MF DNES ustálenou strukturu: hlavní materiál na straně otvírák byl zpravidla nejdelším textem a jeho rozsah obvykle převyšoval 2 500 znaků. Tento text měl výrazný titulek velikost titulkového písma několikanásobně převyšovala velikost písma v samotném článku. Vedle titulku mohl mít hlavní materiál také podtitulek. Otvírací článek byl také nejčastěji doprovázen fotografií, ilustrací, infografikou nebo jinými grafickými prvky. Zpráva začínala domicilem, autor byl zpravidla podepsán celým jménem na konci článku.

Další materiály na straně měly menší rozsah, zpravidla se pohyboval mezi 1 000 a 2 500 znaků. Písmo titulku bylo menší, avšak stále nejméně dvojnásobné oproti velikosti písma samotné zprávy. Podtitulky, stejně jako doprovodné grafické prvky a fotografie, byly u těchto materiálů méně časté. Zpráva začínala domicilem, autor byl buď podepsán celým jménem na konci článku, v případě kratších textů pak svojí šifrou, která následovala za domicilem.

Krátkým zprávám pak byla určena rubrika Krátce z ekonomiky (příp. Krátce z podniků, Krátce ze zahraničí, atp. – přesný název byl obměňován v případě tematické homogenity). Tato rubrika se nevyskytovala na každé straně, v rámci jednoho vydání byla v ekonomické rubrice zařazena zpravidla jednou či dvakrát a byla zalomena na šířku jednoho nebo dvou sloupců. Rozsah krátkých zpráv se pohyboval nejčastěji mezi 200 až 500 znaky. Každá zpráva měla krátký, nejvýše trojslovný nadtitulek, který mohl plnit funkci domicilu, případně naznačoval, kterého oboru, firmy či jaké události se krátká zpráva týká (např. Automobilismus, Švýcarsko). Pod nadtitulkem následoval dvouřádkový titulek, nejčastěji o délce 4 až 5 slov. Samotná zpráva neměla domicil, šifra autora, případně zpravodajské agentury byla uvedena na konci zprávy.

V MF DNES byly ekonomické zprávy téměř výhradně zařazovány do rubriky Ekonomika. Významné události či zjištění pak dostávaly prostor na titulní straně, a to buď jako samostatný článek, nebo začátek textu, který následně pokračoval na ekonomických stranách. Jen velmi výjimečně se ekonomická témata vyskytovala na předních stranách listu, které byly vyhrazeny politickému zpravodajství (strana 2), tématu dne (strana 3) a ostatnímu domácímu zpravodajství (následující strany).

Články v deníku MF DNES využívají také některé doprovodné grafické či obrazové prvky. Z celkového počtu 103 zpráv, které analyzují, jich je doplněno infografikou, fotografií nebo textovým boxem (příp. citátem vytaženým ze zprávy) 50 (tj. 48,5 % z celkového počtu). Zařazení některého z doprovodných prvků je zpravidla podmíněno délkou textu, což dokazuje porovnání průměrného počtu znaků u článků bez doprovodných prvků a u článků s doprovodnými prvky. Zatímco texty v první kategorii mají průměrnou délku 994 znaků včetně mezer, průměrný rozsah textů z druhé kategorie je téměř trojnásobný – činí 2 899 znaků včetně mezer. Průměrný rozsah všech analyzovaných článků je 1 919 znaků včetně mezer. Vůbec nejvyšší průměrný rozsah měly články, které obsahovaly kombinaci dvou doprovodných prvků (buď infografika a fotografie nebo infografika a box nebo fotografie a box). Takových zpráv bylo ve sledovaném období 14 (tj. 13,6 % z celkového počtu) a jejich průměrný rozsah činil 3 599 znaků včetně mezer.

V průměru druhé nejdelší byly texty, které doprovázela infografika. 12 článků (tj. 11,7 % z celkového počtu) dosahovalo průměrné délky 3 248 znaků včetně mezer. Texty doplněné fotografií, kterých byl o rovněž 12, jsou v tomto srovnání na třetím místě s průměrnou délkou 2 433 znaků včetně mezer. Nejkratší texty

s doprovodným prvkem pak byly ty, u nichž byl zařazen box, případně citát. Průměrná délka těchto 12 článků činila 2 197 znaků včetně mezer.

3.2.1 Vývoj postavení ekonomického zpravodajství v souvislosti s prohlubováním krize

Umístění ekonomického zpravodajství ve struktuře deníku bylo ustálené. Od pondělí do pátku mu byl vyhrazen samostatný sešit B (při čtyřsešitovém vydání), v sobotu pak zpravidla dvě strany v sešitu A (noviny vycházely jako dvousešitové). Jak již bylo uvedeno, během měsíců července a srpna převažovalo také umístění v sešitu A z důvodu převažující dvousešitové struktury novin.

Standardní počet stran ekonomického zpravodajství byl 5 (při čtyřsešitové struktuře) nebo 2 (při dvousešitové struktuře). Tento rozsah se v průběhu sledovaného období neměnil. V měsíci říjnu se však změnila záhlaví jednotlivých stran ekonomické rubriky [více v kapitole 3.2 této práce].

Se zhoršováním ekonomického vývoje a s nárůstem propuštěných zaměstnanců, případně plánů firem na propouštění, se však výrazně zvyšoval počet zpráv, které se věnovaly tématům nezaměstnanosti a propouštění. V červenci a v srpnu, kdy se nezaměstnanost držela na nízké hodnotě 5,3 %¹²⁷ (nejnižší míra nezaměstnanosti v prázdninových měsících od roku 1997¹²⁸), přinesly noviny ve svém celostátním vydání pouze 4, resp. 3 zprávy, které se zabývaly sledovanou problematikou. V září a v říjnu se jejich počet zvýšil na 14, resp. 16, přestože počet nezaměstnaných se stále pohyboval mezi 310 a 315 tisíci osob. Průmyslové firmy však už začínaly pociťovat propad počtu nových zakázek (např. v oboru výroba motorových vozidel činil meziroční pokles v září 2008 9,5 %¹²⁹, v říjnu už 27,6 %¹³⁰) a začaly výrazně redukovat svoje plány na přijímání nových zaměstnanců (v září se meziměsíčně snížil počet volných pracovních míst o 11,3 tisíce¹³¹, v říjnu o dalších 9,5 tisíce¹³²). V měsíci říjnu rovněž došlo k prvnímu citelnějšímu propadu

---

¹²⁷ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

¹²⁸ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2004 [cit. 2011-01-12]. Tabulka vývoje nezaměstnanosti od r. 1995.

¹²⁹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.3 Průmyslové zakázky.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

¹³² Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

tržeb v průmyslu (meziročně o 8 %¹³³), který pokračoval i v následujících měsících (listopad meziročně o 17,3 % méně¹³⁴, prosinec o 10,4 %¹³⁵).

Zaměstnavatelé v nejvíce dotčených oborech (zejména výroba motorových vozidel – říjnový meziroční propad tržeb dosáhl 24,4 %¹³⁶) proto z důvodu nadvýroby začali plánovat omezování výroby v závěrečných měsících roku 2008. To se projevilo i na počtu zpráv, které se zabývaly těmito tématy: v listopadu jich bylo už 28 a v prosinci, kdy poprvé došlo k citelnému zvýšení nezaměstnanosti (meziměsíčně o 32 tisíc osob¹³⁷) přinesla MF DNES celkem 38 zpráv o nezaměstnanosti a propouštění.

Nutno ještě poznamenat, že zářijová a říjnová data o setrvalém počtu nezaměstnaných, nelze interpretovat jednoznačně pozitivně. V předchozích dvou letech totiž docházelo v těchto měsících ve srovnání s červencem a srpnem k citelnému poklesu počtu nezaměstnaných, který se pohyboval i v desítkách tisíc osob (např. v roce 2007 bylo v říjnu o 27 800 méně nezaměstnaných než v červenci¹³⁸, zatímco v roce 2008 jich bylo v říjnu oproti červenci o 1 600 více¹³⁹). Celkový údaj o počtu nezaměstnaných navíc nevypovídá o vývoji v jednotlivých sektorech ekonomiky. Zaměstnanost v průmyslu totiž začala klesat už ve 2. čtvrtletí roku 2008 a tento trend, kdy byl počet zaměstnaných nižší mezikvartálně a od 4. čtvrtletí 2008 i meziročně, byl ukončen až ve 2. čtvrtletí roku 2010. Například ve 4. čtvrtletí roku 2008 bylo zaměstnáno v průmyslu 1,428 milionu osob¹⁴⁰, zatímco ve stejném období roku 2007 jich bylo 1,458 milionu¹⁴¹, tj. o 30 tisíc více. Vzhledem k tomu, že naprostá většina analyzovaných textů (87 ze 103, tj. 84,5 %) se zabývá propouštěním a nezaměstnaností v průmyslových podnicích, lze oprávněně předpokládat, že snižování zaměstnanosti v průmyslu ovlivňovalo četnost sledovaných témat větší měrou, než vývoj celkové nezaměstnanosti.

---

¹³³ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.2 Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

¹⁴¹ Tamtéž.

4. Porovnání makroekonomických ukazatelů ve sledovaných obdobích

4.1 Vývoj počtu nezaměstnaných

Během první poloviny roku 1930 došlo ke zvýšení počtu nezaměstnaných z 53 tisíc na 74 tisíc osob¹⁴². Vrcholu dosáhl počet nezaměstnaných v březnu, kdy bylo zprostředkovatelnami práce evidováno 88 tisíc lidí bez zaměstnání¹⁴³. Tyto údaje je však nutné brát s rezervou, neboť údaje zprostředkovatelen práce zvláště v odlehlejších oblastech země nepodávaly komplexní informace o počtu nezaměstnaných. Pokud nebudeme brát v úvahu údaje absolutní, ale relativní, pak došlo ve sledovaném období k nárůstu nezaměstnanosti o 40 %, v měsíci březnu byl pak počet nezaměstnaných o 66 procent vyšší než na začátku ledna.

Během druhé poloviny roku 2008 došlo ke zvýšení počtu nezaměstnaných z 280 tisíc osob na začátku července¹⁴⁴ na 335 tisíc osob na konci prosince¹⁴⁵, kdy dosáhl počet nezaměstnaných nejvyšší hodnoty ze sledovaného období.

V absolutních hodnotách je tak nárůst nezaměstnanosti ve druhé polovině roku 2008 vyšší než v první polovině roku 1930 (54,4 tisíce proti 20,7 tisíce), při porovnávání tempa nárůstu počtu nezaměstnaných však vychází jako výraznější nárůst v první polovině roku 1930 (40 % proti 20 % ve druhém pololetí 2008).

4.2 Výkon průmyslové výroby

Index průmyslové výroby poklesl v roce 1930 ve srovnání s rokem 1929 o 11 procent¹⁴⁶. Na konci roku 2008 činil pokles průmyslové výroby oproti konci roku 2007 11,8 procenta¹⁴⁷, což znamená, že ve statistickém vyjádření bylo tempo ochabování výroby velmi podobné.

V roce 1930 byl zaznamenán nejvýraznější propad u průmyslu sklářského (17 %), porcelánu (16 %) a kožedělného (15,8 %) ¹⁴⁸. V roce 2008 nejvíce klesla

---

¹⁴² Státní úřad statistický. Statistika sociální. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 845.

¹⁴⁷ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.1 Index průmyslové produkce.

¹⁴⁸ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 845.

produkce v oboru výroba základních kovů, hutní zpracování a slévárenství (28,9 %), výroba motorových vozidel (24,8 %) a výroba pryžových a plastových výrobků (20,7 %) ¹⁴⁹. Porovnání jednotlivých kategorií komplikuje skutečnost, že se sledované kategorie v roce 1930 a v roce 2008 výrazně odlišují, což souvisí například se změnou odvětvové struktury průmyslu v souvislosti s technologickým pokrokem (např. vznik odvětví výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení) či naopak utlumováním některých průmyslových odvětví (např. kožedělný průmysl).

4.3. Vývoj zahraničního obchodu

V obou sledovaných obdobích se zahraniční obchod významně podílel na celkových tržbách tuzemského průmyslu, proto představoval pokles hodnoty exportovaného zboží nemalé komplikace. V prvním pololetí roku 1930 poklesl objem exportu na 8,5 miliardy Kč z 9,3 miliardy ve stejném období roku 1929 ¹⁵⁰, což představuje pokles o 8,6 %.

Ve druhém pololetí roku 2008 činila hodnota exportovaného zboží 1 174 miliard Kč, zatímco ve druhém pololetí předchozího roku to bylo 1 263 miliard Kč ¹⁵¹, což představuje pokles o 7 %. Propad hodnoty exportovaných výrobků tak byl v obou sledovaných obdobích srovnatelný.

---

¹⁴⁹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.1 Index průmyslové produkce.

¹⁵⁰ Státní úřad statistický. Statistika sociální. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

¹⁵¹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 2009 [cit. 2011-01-12]. Statistika zahraničního obchodu. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>>.

5. Obraz nezaměstnanosti v Lidových novinách v 1. polovině roku 1930

K vyhodnocení obrazu nezaměstnanosti a propouštění využiji tři ukazatele – kvantitativní analýzu zastoupení jednotlivých témat, kvantitativní analýzu zpravodajství o oborech ekonomické činnosti a kvantitativní analýzu zastoupení jednotlivých lokalit, ke kterým se zpravodajství vztahuje. Závěry zjištěné jednotlivými analýzami pak budu porovnávat s reálným stavem a vývojem ekonomiky v daném období (např. zda lokality, o nichž noviny ve zpravodajství informují v souvislosti s nezaměstnaností, konvenují s oblastmi, ve kterých skutečně došlo k masovému propouštění, případně s oblastmi, které by měly k tomuto jevu potenciál ve vysoké koncentraci průmyslové výroby).

5.1 Témata ekonomického zpravodajství a kvantitativní analýza jejich zastoupení

Pro účely analýzy jsem sledoval zastoupení 13 základních témat: propouštění zaměstnanců, krácení pracovní doby, zavedení střídavé zaměstnanosti, dočasné zastavení výroby, trvalé zastavení výroby, prezentaci statistických údajů, změnu legislativy související s nezaměstnaností a propouštěním, protesty a stávky, tragédie, popis situace, přenášení důsledků nezaměstnanosti do dalšího vývoje ekonomiky a chování obyvatel, opatření na zmírnění dopadů nezaměstnanosti a přijímání zaměstnanců. V následující části rozeberu kvantitativní zastoupení jednotlivých témat, délku článků, které se jim věnují a vzájemnou kombinaci těchto témat, která je pro sledované články typická.

Z 320 analyzovaných textů jich bylo v Lidových novinách 100 monotematických (tj. 31,3 %). Ve zbývajících textech docházelo ke kombinaci více témat.

5.1.1 Propouštění zaměstnanců

Nejčastěji zastoupené téma, jemuž bylo ve sledovaném období věnováno 140 ze 320 textů (tj. 43,8 %). Naprostá většina z nich kombinovala propouštění zaměstnanců s dalšími tématy, pouze 7 zpráv (tj. 5 %) bylo monotematických. Zprávy, které se zabývaly pouze tímto tématem, byly výrazně kratší než texty, které

kombinovaly více témat. Průměrný počet znaků u monotematických textů činil 281, zatímco průměrný počet znaků u textů kombinujících téma propouštění zaměstnanců s dalšími tématy dosáhl 959.

Téma propouštění bylo nejčastěji doprovázeno tématem krácení pracovní doby. Tato kombinace se vyskytovala v 81 případech. Vedle snižování počtu zaměstnanců bylo totiž omezování počtu směn či jejich délky častým opatřením, které mělo podnikům zajistit další ekonomicky rentabilní existenci. Kombinace těchto dvou témat se však nevyskytovala pouze při zpravodajství o situaci v jedné firmě (např. „*Meva omezila výrobu. Pro podstatné zhoršení odbytu omezuje společnost Meva pro průmyslu zboží kovovým značnou měrou provoz. Z hlavní továrny na Smíchově bylo propuštěno asi 40 dělníků a zbývajících 550 pracuje tolik 5 nejvýš 4 dny v týdnu.*“¹⁵²), ale vzhledem k charakteru zpráv, které se často zabývaly popisem situace ve více podnicích či v celé oblasti, vznikala tato kombinace

i způsobem, že článek informoval o propouštění v jednom závodě a o krácení pracovní doby v jiném (např. „*U Hardtmuthů z 1270 propuštěno 40, v továrně na tužky Grafo ze 70 dělníků 18. U firmy Bratří Sattlerové pracuje se v týdnu toliko 4 dny, rovněž tak u firmy Steiner.*“¹⁵³), případně byla tato kombinace užita pro obecný popis situace v daném oboru či oblasti (např. „*Zmenšená výroba se projevila u některých podniků omezováním pracovní doby i propouštěním dělnictva.*“¹⁵⁴).

Druhým nejčastějším společným tématem článků, které se věnovaly propouštění zaměstnanců, byl popis situace. Do této kategorie zařazuji texty, které situaci popisují v souvislostech – například porovnávají dění ve více podnicích, rozebírají příčiny aktuálního stavu či možný budoucí vývoj situace. Téma popis situace bylo přiřazeno také ke zprávám, které popisovaly aktuální dění na trhu práce či v průmyslových podnicích v určitém regionu, avšak zpravidla bez uvedení konkrétních statistických údajů. Téma popis situace a propouštění zaměstnanců kombinovalo 77 článků.

Třetí nejčastější kombinací, a to v počtu 44 článků, pak bylo propouštění a dočasné zastavení výroby, které stejně jako krácení pracovní doby tvořilo doplňkové opatření za účelem zachování rentability výroby. Stejně jako u výše

---

¹⁵² MK. Meva omezila výrobu. *Lidové noviny*. 9. 2. 1930, roč. 38, č. 72, s. 9.

¹⁵³ Ž. Vzrůstající počet nezaměstnaných v Českých Budějovicích. *Lidové noviny*. 8. 3. 1930, roč. 38, č. 122, s. 14.

zmíněné kombinace propouštění s krácením pracovní doby, tak i zde vzhledem k četnému zastoupení článků přinášejících souhrnný přehled o situaci v daném odvětví či regionu, nemuselo být pravidlem, že obě opatření se vztahují na tutéž firmu (např. „*Také některé čs. rafinerie dutého skla podstatně omezují zaměstnanost, ba v některých případech se očekává i zastavení výroby.*“¹⁵⁵).

5.1.2 Krácení pracovní doby

Jde o třetí nejčastěji zastoupené téma, zabývalo se jím celkem 119 zpráv (tj. 37,2 % z celkového počtu). Podobně jako u tématu propouštění zaměstnanců však jen velmi malá část z těchto zpráv byla monotematická (7 zpráv, tj. 5,9 %).

Častá kombinace témat krácení pracovní doby a propouštění zaměstnanců ve zprávách ze sledovaného období, stejně jako časté uplatňování těchto opatření ze strany zaměstnavatelů, má za následek, že vlastnosti textů, v nichž se téma krácení pracovní doby vyskytuje, jsou velmi podobné vlastnostem textů, které se zabývají propouštěním zaměstnanců. Ať už jde o kombinaci s tématem popis situace (zde v 82 případech) či o skutečnost, že informace o krácení pracovní doby se nemusí nutně vztahovat k témuž subjektu jako informace o propouštění zaměstnanců, což je dáno významným zastoupením článků, které přinášejí souhrnný přehled o dění v určitém odvětví či oblasti.

5.1.3 Zavedení střídavé zaměstnanosti

Dalším opatřením, kterým chtěli zaměstnavatelé udržet rentabilitu výroby, bylo zavedení střídavé zaměstnanosti. To v praxi fungovalo tak, že v určitém časovém období část zaměstnanců pracovala a druhá část zůstávala doma. V následujícím období si pak tyto dvě kategorie své role vyměnily.

Střídavá zaměstnanost však zdaleka nebyla tak častým opatřením jako například propouštění či krácení pracovní doby, o čemž svědčí i nižší četnost tohoto tématu ve sledovaném období. Zavedením střídavé nezaměstnanosti se zabývalo 17 zpráv z 320 (tj. 5,3 %) a jde o druhé nejméně zastoupené téma.

Předpoklad o okrajovosti tohoto opatření podporuje i skutečnost, že ani v jednom případě se zpráva o této události nevyskytovala bez kombinace s jinými tématy. Nejčastěji informaci o střídavé zaměstnanosti doprovázelo téma krácení

---

¹⁵⁴ F. Jihočeský průmysl. *Lidové noviny*. 25. 3. 1930, roč. 38, č. 153, s. 9.

¹⁵⁵ MP. Vývoz čs. skla za rok 1929. *Lidové noviny*. 14. 2. 1930, roč. 38, č. 81, s. 10.

pracovní doby, propouštění zaměstnanců a popis situace. Stejně jako pro předchozí dvě témata, tak i pro střídavou zaměstnanost platí, že informace o ní v rámci jedné zprávy se nemusela vztahovat k témuž podniku, případně že byla střídavá nezaměstnanost zmíněna jako jedno z řady možných opatření (např. „*Vedle tohoto podniku propustí také továrna na tužky Hardtmuth tento týden 52 dělnic ze soustružny a 10 soustružníků, kteří budou vysazováni z práce střídavě každý týden*“¹⁵⁶).

5.1.4 Dočasné zastavení výroby

Téma dočasného zastavení výroby je šestým nejvíce zastoupeným ze třinácti kategorií témat. Zabývalo se jím 56 článků (tj. 17,5 % z celkového počtu), dva texty se pak věnovaly pouze tomuto tématu bez kombinace s jiným.

Dočasné zastavení výroby se stejně jako předchozí témata řadí k opatřením za účelem zachování efektivnosti výroby. Podniky pozastavením výroby hojně reagovaly zejména na nedostatečný odbyt zboží a s ním související nadbytek skladových zásob. (např. „*Odbyt hospodářských strojů se nejen nezlepšil, ale naopak podstatně zhoršil. Rolníci nekupují téměř nic a letošní prodej proti loňsku činí jen v dobrých případech asi 40 procent. Továrny hospodářských strojů, které udržovaly zaměstnanost prací na sklad, doufají, že obchod oživí na jaře, mají plné sklady.*“¹⁵⁷).

Nejčastěji bylo téma dočasného zastavení výroby kombinováno s tématy propouštění zaměstnanců a krácení pracovní doby, přičemž bylo zpravidla prezentováno jako opatření o úroveň závažnější než krácení pracovní doby. (např. „*Správy akciové společnosti Mannesmannových podniků a akciové společnosti Poldiny huti v Chomutově jsou nuceny pro nedostatek odbytu svých výrobků omezovat provoz a uvažuje se o tom, že by provoz vůbec byl na krátkou dobu zastaven, kdyby se poměry nezlepšily.*“¹⁵⁸).

5.1.5 Trvalé zastavení výroby

---

¹⁵⁶ Ž. Vzrůst nezaměstnanosti v Českých Budějovicích. *Lidové noviny*. 18. 5. 1930, roč. 38, č. 250, s. 9.

¹⁵⁷ VS. Špatný odbyt hospodářských strojů. *Lidové noviny*. 13. 4. 1930, roč. 38, č. 189, s. 11.

¹⁵⁸ ČTK. Mannesmannovy závody zastaví výrobu? *Lidové noviny*. 24. 6. 1930, roč. 38, č. 315, s. 1.

Ukončení výroby bylo méně častým tématem než její dočasné zastavení, avšak čtenější než střídavá nezaměstnanost. Celkem se tomuto opatření věnovalo 29 článků, z toho v jednom případě se jednalo o monotematický text.

Naprostá většina textů o trvalém zastavení výroby byla kombinována s tématem propouštění zaměstnanců (26 článků, tj. 89,7 % z počtu článků s tématem trvalé zastavení výroby), jež bylo jevem, který zpravidla ukončení výroby nevyhnutelně doprovázel. U zbývajících třech zpráv sice nebylo propouštění zaměstnanců explicitně zmíněno, lze však předpokládat, že se také stalo důsledkem ukončení výroby.

Rozložení zpráv o trvalém zastavení výroby v čase ukazuje, že se jednalo o opatření, které zpravidla následovalo až ve chvíli, kdy bylo shledáno jako nedostatečné částečné propouštění zaměstnanců či dočasné zastavení výroby. Za první tři měsíce roku 1930, kdy ještě existoval předpoklad, že se hospodářství opět dostane do dobré kondice (např. „...bylo by předčasné souditi z toho příliš černě o budoucnosti, neboť právě rok 1927, který se začínal ještě vyšším počtem nezaměstnaných než letos, přinesl pak velmi příznivý obrat hospodářského vývoje, hlavně proto, že se uvolnil peněžní trh. Uvolnění peněžního trhu pozorujeme i nyní, takže není vyloučeno, že další vývoj bude podobný jako byl roku 1927.“¹⁵⁹), bylo informací o zastavených továrnách méně (12 zpráv) než během následujícího kvartálu (17 zpráv), kdy už byl prezentován spíše negativní výhled ekonomické situace (např. „Také v květnu se průmysl dále obecně zhoršil a nelze ještě posouditi, kdy se zlepší.“¹⁶⁰).

5.1.6 Prezentace statistických údajů

Prezentace statistických údajů byla čtvrtým nejčtenějším tématem (89 článků, tj. 27,8 % z celkového počtu) ve sledovaném období. Pozoruhodný je také podíl textů, které se věnovaly výhradně výstupům statistiky – bylo jich 48, což je téměř tolik, jako bylo všech ostatních monotematických textů dohromady.

Na vysokém zastoupení monotematických textů zabývajících se statistickými údaji mají zásluhu zejména články ze zahraničí. Monotematických zpráv, které prezentují některý ze statistických ukazatelů v cizích zemích je 35, což je více než

---

¹⁵⁹ D.K., Vzrůst počtu nezaměstnaných. *Lidové noviny*. 11. 3. 1930, roč. 38, č. 127, s. 10.

¹⁶⁰ LA. Stav průmyslu na severovýchodní Moravě a ve Slezsku. *Lidové noviny*. 8. 6. 1930, roč. 38, č. 288, s. 9.

70 procent celkového počtu monotematických zpráv o statistických údajích. Tyto zprávy byly tvořeny zpravidla jen několika málo větami, a obvykle bez dalších souvislostí uváděly počet lidí bez práce v některé zemi, případně městě (např. „*Nezaměstnanost v Rumunsku. Podle zprávy listu Vitorul je v Rumunsku nyní 200.000 nezaměstnaných dělníků a 25.000 státních i soukromých úředníků.*“¹⁶¹). Nejčastěji tyto texty informovaly o situaci v Rakousku (11 zpráv) a v Německu (9 zpráv).

Články s výstupy statistických údajů, které se týkaly situace v českých zemích a na Slovensku, byly nejčastěji kombinovány s tématem popis situace. Poměrně četné totiž byly texty, které částečně využívaly statistických dat k dalšímu rozboru situace v některém z odvětví nebo regionů (např. „*Zmenšená výroba se projevila u některých podniků omezováním pracovní doby i propouštěním dělnictva. Nezaměstnanost jen v Českých Budějovicích dostoupila počtu 1300 osob.*“¹⁶²).

5.1.7 Změna legislativy související s nezaměstnaností

Ve sledovaném období nejprve vláda a po ní také parlament projednávaly novelu zákona o podporách v nezaměstnanosti podle gentského systému. Zpravodajství o přípravách a projednávání této novely tak nejvýrazněji přispělo k množství článků, které se zabývaly tématem změny legislativy související s nezaměstnaností. Během prvního pololetí roku 1930 jich bylo celkem 41 (tj. 12,8 % z celkového počtu), 11 z nich pak bylo monotematických.

Novela zákona o povinném pojištění pro případ nezaměstnanosti byla prvním větším opatřením, které reagovalo na nastupující krizi. Vzhledem k tomu, že většina článků také popisuje, v čem přesně novela změní život nezaměstnaných, dochází u nich ke kombinaci s tématem opatření na zmírnění dopadů nezaměstnanosti. Kombinace těchto dvou témat nastává celkem v 29 případech. Vedle změny československé legislativy zaznamenaly Lidové noviny také novelu zákona o podpoře nezaměstnaných připravovanou v Anglii, podrobnosti o její obsahu však nepřinesly („*Dolní sněmovna schválila včera večer osnovu zákona o pojištění proti nezaměstnanosti, kterou se úvěr na potírání nezaměstnanosti zvyšuje o deset milionů liber šterlinků.*“¹⁶³).

¹⁶¹ RO. Nezaměstnanost v Rumunsku. *Lidové noviny*. 28. 4. 1930, roč. 38, č. 214, s. 3.

¹⁶² F. Jihočeský průmysl. *Lidové noviny*. 25. 3. 1930, roč. 38, č. 153, s. 9.

¹⁶³ ČTK. Zvýšení podpor pro nezaměstnané v Anglii. *Lidové noviny*. 10. 4. 1930, roč. 38, č. 184, s. 1.

5.1.8 Protesty a stávky

Stávky, které byly motivovány zejména požadavky na zvýšení mezd, se v období první republiky počítaly na stovky ročně. Během krizových let však jejich počet poklesl (v roce 1928 se konalo 282 stávek, v roce 1930 jen 159¹⁶⁴) – při vzrůstající nezaměstnanosti se totiž stávkující zaměstnanci vystavovali riziku, že zaměstnavatel je snáze nahradí jinou pracovní silou, které byl nyní na trhu přebytek. Ve své práci se zaměřuji pouze na stávky vyvolané hrozbou propouštění nebo snížení mezd kvůli udržení zaměstnanosti, nikoliv na stávky, které byly motivovány požadavky na zvyšování mezd.

Během sledovaného období uveřejnily Lidové noviny 31 článků, jejichž tématem byly stávky nebo protesty související s nezaměstnaností či jejími důsledky. 13 zpráv bylo monotematických – v těchto případech se jednalo zejména o zaznamenání protestů v zahraničí. Z Československa byla významná zvláště stávka sklářského dělnictva na Falknovsku¹⁶⁵, která byla reakcí na velké propouštění ve dvou tamních závodech¹⁶⁶. Protestem s nejméně následky byl dubnový střet komunistického průvodu s četnictvem v Radotíně, jehož důsledkem bylo zranění pěti osob¹⁶⁷.

5.1.9 Tragédie

Tragické události, které souvisejí s nezaměstnaností, jsou nejméně zastoupeným tématem ze všech sledovaných. Zabývalo se jimi pouze 7 zpráv (tj. 2,2 % z celkového počtu), ani v jednom případě se nejednalo o monotematickou zprávu.

Do této kategorie jsou zařazeny vraždy či sebevraždy a pokusy o ně, jejichž spouštěcím mechanismem byla ztráta zaměstnání, nebo nemožnost zaměstnání nalézt. Zároveň je sem zařazena i zpráva o střetu komunistického průvodu s četnictvem v Radotíně, a to z toho důvodu, že samy Lidové noviny tuto událost nazvaly tragédií¹⁶⁸. Ze zbylých šesti zpráv se v pěti případech jednalo o sebevraždy nebo pokusy o ně, jedenkrát pak byla popisována hromadná vražda: „*Horník Schymanski nalezen byl ve svém bytě mrtev. Tři z jeho sedmi dětí ležely zbroceny krví*

---

¹⁶⁴ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 833.

¹⁶⁵ Město Falknov v roce 1948 přejmenováno na Sokolov. Nyní Karlovarský kraj.

¹⁶⁶ KÁRNÍK, Z., *České země v éře první republiky, díl druhý: Československo a české země v ohrožení*, s. 98.

¹⁶⁷ GEL. Tragédie občanského konfliktu. *Lidové noviny*. 21. 4. 1930, roč. 38, č. 203, s. 2.

v posteli. Čtvrté dítě dávalo ještě najevo známky života. Také žena, která ještě žila, měla těžké rány na hlavě. Vyšetřováním se zjistilo, že horník podřezal své dívky a sám si přerezal žíly na rukou.“¹⁶⁹

5.1.10 Popis situace

Tematická kategorie s druhým nejvyšším počtem zařazených zpráv – za sledované období jich bylo 120 (tj. 37,5 % z celkového počtu). Pouze dvě zprávy přitom byly monotematické.

Do této kategorie jsou řazeny texty, které se věnují událostem v souvislostech, případně přinášejí průřez aktuálním děním v oboru či v oblasti. Tato kategorie má v Lidových novinách natolik významné zastoupení z toho důvodu, že o řadě oborů a oblastí byly přinášeny souhrnné zprávy s měsíční periodicitou. Popis situace nejčastěji doprovázely informace o krácení pracovní doby (81 kombinací), propouštění zaměstnanců (77 kombinací) a prezentace statistických údajů (28 kombinací).

Mezi pravidelně se opakující články, které se řadí do této kategorie, patří například detailní přehledy o počtu nezaměstnaných v jednotlivých oborech a množství volných pracovních míst na Brněnsku¹⁷⁰, na Kladensku¹⁷¹, na Ostravsku¹⁷² a na Olomoucku¹⁷³. Z průmyslových oborů přicházely pravidelné přehledy věnované jak situaci v průmyslu jako celku, tak popis vývoje v průmyslu podle jednotlivých odvětví nebo podle jednotlivých oblastí, případně jejich kombinace¹⁷⁴.

5.1.11 Přenášení důsledků nezaměstnanosti do dalšího vývoje ekonomiky a chování obyvatel

Toto téma patřilo k méně početně zastoupeným, ve sledovaném období se objevilo v 28 článcích, pouze v jednom případě šlo o monotematický text. Mezi

---

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ UNITED PRESS. Nezaměstnaný horník vyvraždil rodinu. *Lidové noviny*. 4. 4. 1930, roč. 38, č. 173, s. 1.

¹⁷⁰ R. Trh práce na Brněnsku. *Lidové noviny*. 15. 1. 1930, roč. 38, č. 25, s. 10.

¹⁷¹ VÝ. Průmysl na Kladensku do nového roku. *Lidové noviny*. 8. 1. 1930, roč. 38, č. 9, s. 12.

¹⁷² LA. Nezaměstnanost na Ostravsku. *Lidové noviny*. 15. 1. 1930, roč. 38, č. 25, s. 10.

¹⁷³ L. Zaměstnanost průmyslu na Olomoucku a Litovelsku. *Lidové noviny*. 8. 4. 1930, roč. 38, č. 179, s. 10.

¹⁷⁴ NESG. Stagnace v teplickém sklářství. *Lidové noviny*. 19. 4. 1930, roč. 38, č. 200, s. 9.

důsledky nezaměstnanosti řadím omezování osobní spotřeby (např. „*Ochabnutí zaměstnanosti doléhá na kladenský kraj velmi silně. Projevuje se to ve všech odvětvích. Nejpatrněji jeví se to při odběru kuřiva. Za týden se prodá o 60.000 Kč kuřiva méně, než v době plné zaměstnanosti.*“¹⁷⁵), omezování spotřeby podniků v důsledku nižší zaměstnanosti a s tím související nižší výroby (např. „*Podle dotazu u Pražské prodejny uhlí, ústředí obchodních uhelných firem, je odbyt uhlí v posledních týdnech tak nepříznivý, jak nebyl v posledních třiceti letech. Příznivé počasí a pokles zaměstnanosti v průmyslu jsou hlavními příčinami.*“¹⁷⁶) či migraci za prací (např. „*Nouze o práci nutí některé občany čs. republiky, aby se podrobili nutnému zlu a hledali v dočasném vystěhovalectví možnost existence.*“¹⁷⁷).

5.1.12 Opatření na zmírnění dopadů nezaměstnanosti

Toto téma výrazně souvisí s přípravou a projednáváním zákona o podporách v nezaměstnanosti podle gentského systému, který byl nejvýznamnějším opatřením na zmírnění dopadů nezaměstnanosti ve sledovaném období. Celkem se opatřeními zabývalo 60 článků (18,8 % z celkového počtu), což znamená, že toto téma byla pátým nejčastějším. Třikrát se jednalo o monotematický text.

Vedle již zmíněné novelizace zákona o podporách v nezaměstnanosti, tvořily část článků s tímto tématem také opatření lokálního charakteru, mezi něž patřily zejména nouzové práce organizované samosprávou, případně příslib nebo plán jejich zahájení (např: „*Zástupci města zakročili na okresním úřadě v Ústí n. L., kde se jim dostalo ujištění, že částečně se bude stoupat nezaměstnanosti čelit několika nouzovými pracemi.*“¹⁷⁸). Informace o veřejných pracích jako prostředku pro snížení nezaměstnanosti se netýkaly pouze Československu, ale také například Rakouska¹⁷⁹ nebo Spojených států¹⁸⁰.

Spolu s přijetím zákona o úpravě podpor v nezaměstnanosti byla vláda také pověřena úpravou produktivní péče o nezaměstnané, jež spočívala ve vyplácení příspěvku veřejné korporaci, která provádí veřejné práce a přijme na jejich provádění nezaměstnané: „*Ministr sociální péče podle zmocnění zmíněným zákonem může podporovati takové nouzové práce, a to tím, že přispěje veřejné korporaci, která*

¹⁷⁵ VÝ. Spotřeba tabáku a zaměstnanost. *Lidové noviny*. 27. 3. 1930, roč. 38, č. 158, s. 2.

¹⁷⁶ MP. Odbyt uhlí nebývá špatný. *Lidové noviny*. 13. 6. 1930, roč. 38, č. 295, s. 9.

¹⁷⁷ BŠ. Vystěhovalectvím proti nezaměstnanosti. *Lidové noviny*. 26. 6. 1930, roč. 38, č. 318, s. 9.

¹⁷⁸ VÝ. Vzestup nezaměstnanosti na Ústecku. *Lidové noviny*. 2. 1. 1930, roč. 38, č. 2, s. 8.

¹⁷⁹ E. Vzrůst nezaměstnanosti v Rakousku. *Lidové noviny*. 1. 2. 1930, roč. 38, č. 57, s. 3.

stavbu provádí, částkou nejvýše 10 Kč za 8 hodin jedné osobě nouzově zaměstnané.“¹⁸¹

5.1.13 Přijímání zaměstnanců

Vzhledem k vzestupné tendenci počtu nezaměstnaných patří toto téma mezi nejméně zastoupené – během sledovaného období bylo otištěno 22 článků (tj. 6,9 % z celkového počtu), které se jím zabývaly. Čtyřikrát přitom šlo o monotematické zprávy, které se věnovaly přijímání nových zaměstnanců.

Nejobvyklejším útvarem, v němž se o přijímání nových pracovních sil informovalo, byl přehled o situaci v určitém odvětví nebo oblasti. Ten zpravidla sestával z informací o tom, kolik je ve kterém oboru, firmě či místě nezaměstnaných a v některých případech se vyskytla i zmínka o možnosti vytvoření nových pracovních míst a nabírání zaměstnanců – zpravidla však nešlo o příliš konkrétní informaci, ale pouze o krátké zaznamenání tohoto jevu (např. „*Výroba lišt a rámu, sportovních potřeb, dýmek a hraček se nezměnila, vzestup byl zaznamenán na pilách. Továrny na zpracování kaučuku přijaly něco dělnictva.*“¹⁸²).

Nabírání zaměstnanců se věnovaly také články, které informovaly o možnostech práce v zahraničí (např. „*Úřad práce v Mor. Ostravě ohlásil tento týden, že hledá kovodělníky na práci do Francie a horníky pro Belgie. Přihlásilo se hned na 400 nezaměstnaných, ačkoli mzda pro horníky je stanovena pouze na 39.50 Kč za směnu. Přijato bylo jen 24 kovodělníků a 55 horníků.*“¹⁸³), případně o znovuoobnovení zastavené výroby (např. „*Mannesmannovy roury v Chomutově musily před několika dny omezit provoz takřka na polovinu a propustily z 2100 dělníků 1300. Nyní dostal závod nové zakázky, takže bude moci od pondělka 3. března zaměstnat opět 1800 dělníků.*“¹⁸⁴).

5.2 Obory hospodářství, o nichž informovalo ekonomické zpravodajství, a kvantitativní analýza jejich zastoupení

---

¹⁸⁰ KM. Pro podporu zaměstnanosti 13 miliard Kč. *Lidové noviny*. 8. 4. 1930, roč. 38, č. 179, s. 11.

¹⁸¹ D.K., Produktivní péče o nezaměstnané. *Lidové noviny*. 27. 6. 1930, roč. 38, č. 320, s. 10.

¹⁸² ÚŘ. Horší zaměstnanost ve východních Čechách. *Lidové noviny*. 1. 2. 1930, roč. 38, č. 57, s. 12.

¹⁸³ LA. Kovodělníci a horníci z Ostravska do Francie. *Lidové noviny*. 8. 6. 1930, roč. 38, č. 307, s. 10.

¹⁸⁴ FK. Nové zakázky pro Mannesmannu. *Lidové noviny*. 2. 3. 1930, roč. 38, č. 111, s. 9.

Další část této práce bude věnována porovnání zastoupení oborů, kterým se Lidové noviny při zpravodajství o nezaměstnanosti a propouštění věnovaly. Pro účely této analýzy jsem vymezil 16 oborů hospodářství; jedná se zejména o odlišení jednotlivých oborů průmyslu. Vedle 14 průmyslových oborů jsem pak ještě sledoval zpravodajství z odvětví zemědělství a bankovníctví. Důvodem pro analýzu zpravodajství podle oborů hospodářství bylo ověření předpokladu, že noviny se více věnují oborům, které zaměstnávají větší počet pracovníků, které mají vyšší význam pro národní hospodářství a ve kterých došlo k výraznějšímu omezení výroby, případně výraznějšímu úbytku pracovních sil. Obory jsou v této kapitole řazeny abecedně, stejný systém řazení je využit také v kapitole 6.2.

5.2.1 Zaměstnanost a propouštění v jednotlivých oborech národního hospodářství

Při srovnávání počtu zaměstnanců v jednotlivých odvětvích průmyslu jsem vycházel z dat ze Sčítání lidu v Republice Československé k 1. prosinci 1930. Počet nezaměstnaných obyvatel v jednotlivých oborech hospodářství pak vychází z údajů uveřejněných ve Zprávách Státního úřadu statistického Republiky Československé (část Statistiky sociální).

V roce 1930 příslušelo¹⁸⁵ k průmyslu a živnostem dohromady 5 148 051 obyvatel Československa¹⁸⁶ (35 % obyvatel ČSR). Na území současné České republiky, kde žilo 72,5 procenta obyvatel Československa¹⁸⁷, příslušelo k průmyslu a živnostem 4 426 000 osob¹⁸⁸, což odpovídá 86 procentům z celkového počtu osob v této kategorii povolání.

Už z tohoto srovnání vyplývá, že Čechy, Morava a Slezsko byly výrazně průmyslovější než východní oblasti země. Zatímco v českých zemích příslušelo k průmyslu 41,5 procenta obyvatel¹⁸⁹, na Slovensku to bylo 19,1 procenta¹⁹⁰ a na Podkarpatské Rusi pouze 11,9 procenta¹⁹¹. V obou těchto částech republiky

---

¹⁸⁵ U prezentace dat ze Sčítání lidu v Republice Československé uvádím počty obyvatel „k povolání příslušných“, mezi něž vedle dělníků a zřízců náleželi například i učňové, samostatně podnikající či pomáhající členové rodiny.

¹⁸⁶ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ Tamtéž.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ Tamtéž.

¹⁹¹ Tamtéž.

příslušela nadpoloviční většina obyvatel k zemědělství¹⁹², zatímco v českých zemích převyšoval počet obyvatel majících obživu z průmyslu počet těch, jež živilo zemědělství¹⁹³.

Z jednotlivých oborů spadajících podle klasifikace sčítání lidu do kategorie průmysl a živnosti náleželo nejvíce osob ke stavebním živnostem (17,9 % z celkového počtu příslušných k průmyslu a živnostem¹⁹⁴), jejich podíl byl na Slovensku (20,7 %¹⁹⁵) vyšší než v českých zemích (17,8 %¹⁹⁶). Při srovnání absolutních počtů však Česká republika jednoznačně dominuje (794 tisíc osob¹⁹⁷, Slovensko 131 tisíc¹⁹⁸, Podkarpatská Rus 17 tisíc¹⁹⁹), ostatně jako ve všech dalších odvětvích průmyslu. Druhým nejvíce zastoupeným průmyslovým oborem bylo zpracování kovů (kovovýroba), k níž příslušelo 11,6 % osob²⁰⁰. Také zde zaznamenáváme vyšší zastoupení na Slovensku (13,1 %²⁰¹), naopak nižší na Podkarpatské Rusi (10,4 %²⁰²).

Třetím nejvíce zastoupeným průmyslovým oborem byl pak textilní průmysl (10,2 %²⁰³), jehož význam pro hospodářství se snižoval směrem ze západu na východ. Zatímco v Čechách, zejména zásluhou příhraničních oblastí s převahou obyvatelstva německé národnosti, dosahoval textilní průmysl podílu na počtu průmyslového obyvatelstva ve výši 12,6 %²⁰⁴, na Moravě a ve Slezsku činil podíl 8,7 %²⁰⁵, na Slovensku už jen 3,8 %²⁰⁶ a na Podkarpatské Rusi byl textilní průmysl zcela marginální, neboť jeho podíl byl 1,4 %²⁰⁷.

Mezi další obory, jejichž zastoupení na zaměstnanosti v průmyslu převyšovalo pět procent, patřila výroba potravin a nápojů (9,4 %²⁰⁸, více na Slovensku a Podkarpatské Rusi), strojírenství (8,5 %²⁰⁹, nejvíce v Čechách),

---

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

¹⁹⁴ Tamtéž.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ Tamtéž.

zpracování dřeva a řezbářství (7,9 %²¹⁰, ale na Podkarpatské Rusi více než dvojnásobný podíl), hornictví (6,3 %²¹¹, více na Moravě a ve Slezsku) a průmysl kamenný a zeminný (5,6 %²¹², vyrovnané zastoupení na celém území).

Samotné procentuální podíly jednotlivých průmyslových oborů na celkové zaměstnanosti sice podávají obraz o důležitosti jednotlivých výrobních odvětví, avšak pro sledované téma je důležitější porovnání vývoje zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích.

Opět se budu věnovat pouze průmyslu, neboť počet lidí bez práce příslušejících k ostatním odvětvím hospodářství byl ve sledovaném období zanedbatelný. Z celkového počtu nezaměstnaných jich čtyři pětiny náležely právě k průmyslovým oborům²¹³. Například k zemědělství, přestože jeho podíl na celkové zaměstnanosti dosahoval 34,6 procenta²¹⁴, příslušela pouze necelá čtyři procenta z celkového počtu nezaměstnaných²¹⁵.

Během sledovaného období došlo k nejvyšším relativním nárůstům nezaměstnanosti ve sklářském průmyslu (na konci června 1930 bylo o 450 % více nezaměstnaných než na začátku ledna téhož roku²¹⁶), v hornictví (nárůst o 178 %²¹⁷), strojírenství (nárůst o 174 %²¹⁸), textilním průmyslu (nárůst o 78,9 %²¹⁹) a hutnictví (nárůst o 62,1 %²²⁰). Přestože tyto nárůsty mohou na první pohled působit jako extrémní, je třeba vzít v úvahu, že jde o procentuální srovnání – pokud je u něj nízká srovnávací základna (tedy lednový počet nezaměstnaných), tak se i v absolutních číslech nepříliš významný výkyv v procentuálním vyjádření výrazně projeví.

V absolutních hodnotách tak během stejného období došlo k nejvyššímu nárůstu počtu nezaměstnaných v textilním průmyslu (o 5 642 osob²²¹), kovovýrobě (o 3 391 osob²²²), strojírenství (o 2 161 osob²²³) a sklářském průmyslu (o 2 052

---

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

²¹² Tamtéž.

²¹³ Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

²¹⁴ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

²¹⁵ Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

²¹⁶ Tamtéž.

²¹⁷ Tamtéž.

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ Tamtéž.

²²² Tamtéž.

²²³ Tamtéž.

osob²²⁴). V hornictví, které vykazovalo růst počtu nezaměstnaných o 178 %, se v absolutním vyjádření jednalo o 350 osob²²⁵, což ukazuje na již zmíněnou nízkou srovnávací základnu.

Uvedené hodnoty se mohou na první pohled zdát velmi nízké, avšak je třeba připomenout, že během celého sledovaného období se zvýšil počet nezaměstnaných o 20 655 osob²²⁶, tudíž na tomto nárůstu mají významný podíl. Zároveň nesmíme opomíjet skutečnost, že údaje o nezaměstnanosti od zprostředkovatelen práce vykazovaly nemalé zkreslení a počet lidí bez práce tak byl výrazně vyšší. Pro srovnání – zatímco podle výsledků sčítání lidu bylo k 1. prosinci 1930 (resp. 30. listopadu) bez práce 294 487 osob²²⁷, podle hlášení od zprostředkovatelen práce jich bylo 155 203²²⁸, tedy přibližně polovina.

V následujících kapitolách se budu věnovat situaci v jednotlivých oborech hospodářství a zastoupení zpravodajství o těchto oborech v Lidových novinách v 1. polovině roku 1930.

5.2.2 Automobilový průmysl a na něj navázané obory

Ze statistik není možné přesně určit, jak velký byl význam automobilového průmyslu pro československé hospodářství v roce 1930. Na základě dostupných dat lze však předpokládat, že šlo o spíše okrajový obor. Například počet osobních automobilů na území celého Československa dosahoval v roce 1930 41 tisíc kusů²²⁹, v roce 2008 to bylo jen na území České republiky 4 423 tisíc kusů²³⁰.

Texty v LN, které se zabývaly tímto oborem, tak byly třetími nejméně zastoupenými. Automobilový průmysl byl v první polovině roku 1930 v souvislosti se zaměstnaností nebo propouštěním zmíněn pouze 11krát (3,4 % z celkového počtu článků), z toho ve dvou případech šlo o text, který se zabýval pouze tímto oborem. Průměrná délka textů zabývajících se výrobou automobilů činila 1 873 znaků včetně

---

²²⁴ Tamtéž.

²²⁵ Státní úřad statistický. Statistika sociální. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

²²⁶ Tamtéž.

²²⁷ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 891.

²²⁸ Státní úřad statistický. Statistika sociální. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

²²⁹ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 833.

²³⁰ Sdružení automobilového průmyslu. *SAP - Sdružení automobilového průmyslu* [online]. 30.06.2010 [cit. 2011-01-12]. Počty registrovaných osobních automobilů. Dostupné z WWW: <<http://www.autosap.cz/sfiles/diag-regOA.gif>>.

mezer, což bylo o 130,3 procenta více než průměrný rozsah článků. Monotematické texty byly výrazně kratší – jejich průměrná délka činila 777 znaků včetně mezer. Tento rozdíl bude dosahovat podobných hodnot také u dalších oborů – důvodem je skutečnost, že naprostá většina článků se zabývala více obory (zastoupení monotematických textů se pohybovalo od 0 do 7,5 %), což se samozřejmě odráželo v jejich rozsahu.

Články, které se zabývaly pouze automobilovým průmyslem, informovaly o propouštění ve velkých automobilkách – jednalo se o Rakouskou Steyerwerke²³¹ a mladoboleslavské Škodovy závody²³². U zbylých zmínek o automobilovém průmyslu se jednalo o zprávy, které popisovaly situaci v různých průmyslových oborech dané oblasti, informace týkající se výroby aut se tak zpravidla omezila na jednu větu. Velmi stručná byla také zmíněná zpráva o propouštění ve Škodových závodech (220 znaků včetně mezer), jediným rozsáhlejším materiálem tak byl rozbor situace v rakouském městečku Steyr, které bylo postiženo velmi vysokou nezaměstnaností v důsledku problémů tamního dominantního zaměstnavatele – automobilky Steyerwerke: „Z 5 000 mužů obyvatelstva Steyeru je nyní 4 000 nezaměstnaných, a kdyby automobilka nebyla opět zaměstnána v plné míře, vymře město v několika letech.“²³³

Zprávy o propouštění a zaměstnanosti v podnicích, které by se zabývaly dodávkami součástí pro automobilky, nebyly ve sledovaném období zaznamenány. Četnost zpravodajství o tomto odvětví průmyslu lze hodnotit jako odpovídající jeho významu posuzovanému na základě dostupných statistických údajů.

5.2.3 Bankovníctví a pojišťovnictví

Během sledovaného období nevyšla v Lidových novinách žádná zpráva, která by se zabývala zaměstnaností nebo propouštěním v tomto oboru. Tato skutečnost může mít několik možných příčin.

Banky a pojišťovny zdaleka nepatřily k tak významným zaměstnavatelům jako průmyslové podniky. V celém Československu příslušelo k tomuto odvětví 110 330 osob²³⁴, zatímco k průmyslu přes pět milionů²³⁵. Přestože

---

²³¹ E. Osud Steyerwerke. *Lidové noviny*. 23. 3. 1930, roč. 38, č. 150, s. 11.

²³² EK. Automobilka škodovky propouští dělnictvo. *Lidové noviny*. 14. 1. 1930, roč. 38, č. 23, s. 10.

²³³ E. Osud Steyerwerke. *Lidové noviny*. 23. 3. 1930, roč. 38, č. 150, s. 11.

²³⁴ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

²³⁵ Tamtéž.

zprostředkovatelný práce nesledovaly samostatně vývoj nezaměstnanosti v tomto oboru, z dostupných dat lze usuzovat, že nebyla nijak výrazná a pohybovala se nanejvýš v jednotkách procent z celkového počtu nezaměstnaných²³⁶. Navíc finanční sektor nepatřil mezi ty, které byly nástupem krize postiženy mezi prvními, takže se její příchod nemohl na zaměstnanosti výrazněji projevit. Nulové zastoupení oboru bankovníctví a pojišťovnictví mezi sledovanými články tak odpovídá míře jeho ohrožení nezaměstnaností v té době.

5.2.4 Elektrotechnický průmysl

Význam tohoto oboru pro československé hospodářství v roce 1930 lze hodnotit jako okrajový, ačkoliv ve vyspělejších zemích šlo o obor velmi progresivní: „*Odvětví, do nichž se v nejvyspělejších zemích přesouvalo těžiště průmyslového pokroku, byla v ČSR zastoupena nedostatečně. To se týkalo jak výroby elektřiny, elektrotechnického a chemického odvětví, tak řady strojírenských oborů.*“²³⁷.

Jak vysoký byl jeho podíl na průmyslové výrobě, není možné z dostupných statistik přesně zjistit. Zaměstnanci v elektrotechnickém průmyslu byli započtení v kategorii výroba strojů, přístrojů, nástrojů a dopravních prostředků. Vzhledem k její šíři lze však předpokládat, že z celkových 438 576 osob příslušných k této kategorii²³⁸ se jich elektrotechnickým průmyslem (výroba přístrojů) zabývala jen malá část.

Lidové noviny se pak tomuto oboru věnovaly ve čtyřech zprávách (1,3 % z celkového počtu), v jednom případě šlo o monotematický text, který se zabýval ukončením výroby v olomoucké továrně Telekra²³⁹, která vyráběla telefony, telegrafy a radiové přístroje. O důvodech, které vedly k ukončení výroby v tomto progresivním oboru, však deník neinformoval. Zmínka o konci Telekry byla ještě v článku, který popisoval situaci v jednotlivých průmyslových oborech v dané oblasti²⁴⁰. Zbylé dva texty, v nichž se vyskytovala informace o dění v elektrotechnickém průmyslu, také popisovaly situaci v průmyslu v určité oblasti a informace o tomto oboru byla zcela okrajová.

---

²³⁶ Státní úřad statistický. Statistika sociální. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

²³⁷ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 46.

²³⁸ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

²³⁹ L. Továrna Telekra v Olomouci likvidovala. *Lidové noviny*. 28. 5. 1930, roč. 38, č. 268, s. 9.

Za předpokladu podpořeného opomíjením elektrotechnického průmyslu ve statistických šetřeních, že tento obor nebyl pro hospodářství Československa nijak významným, lze považovat jeho velmi nízké zastoupení ve zpravodajství Lidových novin za adekvátní.

5.2.5 Chemický průmysl

Ani toto odvětví nepatřilo k hlavním tahounům československého hospodářství. Na rozdíl od elektrotechnického průmyslu jsou však k dispozici informace, které umožňují vyhodnotit význam tohoto odvětví.

V roce 1930 příslušelo k chemickému (zvanému též lučební) průmyslu 72 521 osob²⁴¹, což odpovídá 1,4 % z celkového počtu zaměstnaných v průmyslu. Nezaměstnanost v chemickém průmyslu se od začátku roku 1930 do jeho poloviny zvýšila o 28,2 %²⁴², což je nižší růst, než vykazovala celková nezaměstnanost (39,1 %²⁴³). V absolutních hodnotách se zvýšila nezaměstnanost v chemickém odvětví o 93 osob²⁴⁴, což není ani půl procenta z celkového přírůstku lidí bez práce.

Lidové noviny se dění v chemickém průmyslu zabývaly ve 12 článcích (3,8 % z celkového počtu), z toho v jednom případě šlo o text monotematický, který informoval o plánu na dočasné zastavení výroby „*pro značné zásoby umělých hnojiv, s jejichž prodejem se počítá teprve po sklizni*“²⁴⁵. Zbylé texty přinášejí přehled o stavu jednotlivých průmyslových oborů v určitém regionu a situace v chemickém průmyslu je zmiňována pouze okrajově a nekonkrétně (např. „*Rovněž jsou postiženy továrny kyseliny sírové.*“²⁴⁶), s výjimkou článku, který informoval o konkrétním případě propuštění 14 dělníků z chemické továrny v Klatovech²⁴⁷.

Celkově lze však nízké zastoupení zpravodajství z tohoto oboru hodnotit jako odpovídající významu chemického průmyslu pro československý průmysl a počtu zaměstnanců v tomto odvětví, kteří během sledovaného období přišli o práci.

---

²⁴⁰ L. Nezaměstnanost v kovoprůmyslu na střední Moravě. *Lidové noviny*. 7. 3. 1930, roč. 38, č. 120, s. 17.

²⁴¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

²⁴² Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ VÝ. Před propuštěním dělnictva na Slánsku. *Lidové noviny*. 20. 6. 1930, roč. 38, č. 307, s. 9.

²⁴⁶ BP. Nezaměstnanost na Slovensku. *Lidové noviny*. 9. 4. 1930, roč. 38, č. 181, s. 9.

²⁴⁷ DR. Menší zaměstnanost západočeského průmyslu. *Lidové noviny*. 17. 4. 1930, roč. 38, č. 196, s. 9.

5.2.6 Kovovýroba

Jeden z nejdůležitějších oborů průmyslové výroby ve sledovaném období. K oboru zpracování kovů příslušelo podle sčítání lidu z roku 1930 11,6 procenta osob pracujících v průmyslu²⁴⁸, což představovalo 599 tisíc obyvatel²⁴⁹.

Zároveň však kovovýroba patřila k odvětvím, která byla už v roce 1930 nejcitelněji zasažena nastupující krizí. Index výroby v kovoprůmyslu se meziročně snížil o 15 procent²⁵⁰, což je o 4 p.b. více než celkový propad průmyslové výroby²⁵¹. To se odrazilo i ve vývoji počtu nezaměstnaných v tomto odvětví, který se během první poloviny roku 1930 zvýšil o 61 procent²⁵², což znamenalo 3 391 osob.²⁵³ V absolutních hodnotách se tak jednalo o druhý nejpostiženější obor.

Lidové noviny informovaly o situaci v kovoprůmyslu ve 46 článcích (14,4 %), ve dvou případech (0,6 %) se jednalo o monotematické texty.

První z nich (řazeno dle data jejich vydání) se zabýval omezením výroby a propouštěním zaměstnanců ve společnosti Meva²⁵⁴, které bylo zapříčiněno zhoršením odbytu. Ve zbytku sledovaného období však LN další informace o dění v této továrně nepřinesly.

Druhý z monotematických textů se zabýval situací v kovoprůmyslu na střední Moravě²⁵⁵. Tento článek však nepřinesl žádný detailní rozbor situace v dané oblasti, pouze souhrnně informoval o zaměstnanosti v tamních podnicích: „*Ve 42 závodech, v nichž je zaměstnáno 8 000 dělníků, pracuje se, až na tři podniky, vesměs omezeně a dělnictvo je střídavě vysazováno z práce.*“²⁵⁶ Situací v kovoprůmyslu v této oblasti se zabývalo i několik dalších textů, které přinášely souhrnné přehledy o vývoji hospodářství v regionu. Dění v kovoprůmyslu v nich přitom bylo rozebíráno podrobněji, než u ostatních textů tohoto typu z jiných oblastí země. Důvodem byla pravděpodobně důležitost tohoto odvětví pro region Olomoucka a Litovelska, jimiž se tyto texty zabývaly nejčastěji. Například v soudním okrese Olomouc podle

---

²⁴⁸ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 845.

²⁵¹ Tamtéž.

²⁵² Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

²⁵³ Tamtéž.

²⁵⁴ MK. Meva omezila výrobu. *Lidové noviny*. 9. 2. 1930, roč. 38, č. 72, s. 9.

²⁵⁵ L. Tíseň kovoprůmyslu na střední Moravě. *Lidové noviny*. 28. 5. 1930, roč. 38, č. 268, s. 9.

²⁵⁶ Tamtéž.

výsledků sčítání lidu příslušelo k oboru zpracování kovů 8 497 osob²⁵⁷, což bylo 19,6 % z celkového počtu zaměstnanců průmyslu v tomto okrese. V soudním okrese Litovel pak šlo o 905 osob²⁵⁸, což představovalo 22,2 % celkového počtu zaměstnanců průmyslu v tomto okrese. Celostátně přitom tento poměr dosahoval 11,6 %²⁵⁹.

V dalších článcích, které se vedle situace v kovoprůmyslu zabývaly také jinými odvětvími, se jednalo jen o stručné a nekonkrétní zmínky o dění v tomto odvětví (např. „*Také v kovodělném průmyslu se tíseň silně projevuje.*“²⁶⁰).

Za celé sledované období neotiskly Lidové noviny text, který by se situací v tomto průmyslovém odvětví podrobněji zabýval a rozebíral například další možný vývoj v oboru, na rozdíl od pravidelných zpráv mapujících situaci v hornictví. Obsáhlejší texty, které informovaly o situaci v železářství, se soustřeďovaly zpravidla výhradně na objemové statistiky, které se týkaly výroby a vývozu železa, avšak zaměstnaností v odvětví, ani obory navazující na výrobu železa, se nezabývaly.

Přestože prostým počtem zmínek se kovoprůmysl řadí mezi obory, o kterých Lidové noviny psaly nejčastěji, v naprosté většině textů se jedná pouze o krátkou a nepříliš konkrétní informaci. V tomto oboru přitom ve sledovaném období přišel o práci druhý nejvyšší počet osob²⁶¹. Proto hodnotím zpravodajství o kovoprůmyslu vzhledem k významu oboru a vývoji nezaměstnanosti v něm jako nedostačující.

5.2.7 Kožedělný průmysl

Tento obor nepatřil z hlediska zaměstnanosti mezi důležitější součásti průmyslu Československa. Podle sčítání lidu k němu příslušelo necelých 65 tisíc osob²⁶², což odpovídá 1,3 procenta z celkového počtu zaměstnaných v průmyslu²⁶³. Během sledovaného období se počet nezaměstnaných v tomto odvětví zvýšil

---

²⁵⁷ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

²⁵⁸ Tamtéž.

²⁵⁹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

²⁶⁰ L.A. Propouštění dělnictva na Ostravsku. *Lidové noviny*. 15. 6. 1930, roč. 38, č. 299, s. 11.

²⁶¹ Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

²⁶² Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

²⁶³ Tamtéž.

o 193 osob²⁶⁴, což odpovídá zhruba jednomu procentu z celkového přírůstku nezaměstnaných²⁶⁵.

Lidové noviny přinesly informace týkající se kožedělného průmyslu celkem v 19 článcích (5,9 % z celkového počtu), z toho však ani v jednom případě nešlo o monotematický text. V jednom z textů byl tento obor zmíněn v kombinaci se zemědělstvím, avšak nikoliv s žádným dalším průmyslovým oborem, tudíž by bylo možné tento text označit za monotematický, pokud budeme brát v úvahu pouze průmyslová odvětví. Tento článek²⁶⁶ se zabývá situací v brašnářské výrobě a špatný odbyt dává do souvislosti s problémy zemědělství. Nejedná se však o nijak obsáhlou analýzu – rozsah článku včetně mezer činí 457 znaků – a není zde kromě obecné zmínky o zkrácení pracovního týdne uveden žádný konkrétní příklad podniku v problémech.

Ve zbývajících textech je kožedělný průmysl zmiňován pouze okrajově, jedná se totiž o přehledy situace v průmyslu v jednotlivých oblastech republiky.

Vzhledem k nepříliš vysokému podílu kožedělného průmyslu na celkové průmyslové výrobě a počtu propouštěných zaměstnanců v tomto odvětví lze považovat nižší zastoupení zpravodajství o kožedělném průmyslu za adekvátní.

5.2.8 Obuvnictví

Tento obor se co do počtu zaměstnanců řadí spíše k méně početným odvětvím průmyslové výroby. V Československu příslušelo k obuvnictví podle sčítání lidu 234 tisíc osob²⁶⁷, což odpovídalo 4,5% zastoupení na celkové zaměstnanosti v průmyslu. Obuvnický průmysl měl však jedno specifikum – Baťovy závody ve Zlíně, které byly co do objemu, tak i do technické úrovně výroby na první místě v evropském obuvnickém průmyslu²⁶⁸ a navzdory krizi zvyšovaly na začátku 30. let objem vývozu²⁶⁹.

Z dostupných statistik není možné vyhodnotit vývoj nezaměstnanosti v tomto oboru, neboť obuvnictví nebylo sledováno samostatně, ale pouze jako součást

---

²⁶⁴ Státní úřad statistický. Statistika sociální. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

²⁶⁵ Tamtéž.

²⁶⁶ VS. Tíseň brašnářské výroby. *Lidové noviny*. 1. 6. 1930, roč. 38, č. 275, s. 10.

²⁶⁷ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

²⁶⁸ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 148.

²⁶⁹ GERŠLOVÁ, Jana; SEKANINA, Milan. *Lexikon našich hospodářských dějin*. Praha: Libri, 2003, s. 40.

některých jiných kategorií. Jaká byla v odvětví situace lze alespoň částečně vysledovat z výsledků sčítání lidu, na jejichž základě provedu rozbor míry nezaměstnanosti v oblastech s nejvyšším podílem osob příslušejících k obuvnickému průmyslu.

Soudní okres Zlín, který byl místem nejvýznamnější koncentrace výroby v tomto odvětví a v němž z celkových 26,5 tisíce obyvatel příslušných k průmyslu pracovalo v obuvnictví 18 tisíc²⁷⁰ (tj. 68 %), patřil k okresům s vůbec nejnižší nezaměstnaností. Zatímco v Československu dosahovala míra nezaměstnanosti 2 %²⁷¹, v soudním okrese Zlín to bylo 0,68 %²⁷². Z toho lze usuzovat, že nejdůležitější výrobce v oboru v té době ještě nepocíťoval problémy, které by ho donutily ke snižování počtu zaměstnanců.

Jiná však byla situace na území současného Pardubického kraje, kde se také nacházely oblasti s významným podílem obuvnictví. Například soudní okres Holice, kde obuvnictví zaměstnávalo 43 procent obyvatel příslušejících k průmyslu²⁷³, vykazoval míru nezaměstnanosti 3,21 %²⁷⁴, nejvyšší v regionu. Také další dva okresy s vyšší než 3% mírou nezaměstnanosti (Skuteč²⁷⁵ a Polička²⁷⁶) patřily k oblastem s významnějším zastoupením obuvnictví.

Z výše uvedeného lze usuzovat, že zatímco Baťovým závodům se problémy ještě vyhýbaly, řada dalších výrobců obuvi už musela omezovat produkci a propouštět zaměstnance.

O dění v obuvnictví, které souviselo s nezaměstnaností nebo propouštěním přinesly Lidové noviny informace v 16 článcích (tj. 5 % z celkového počtu). Jeden z těchto textů byl monotematický a analyzoval další možný vývoj v odvětví²⁷⁷. Svým rozsahem (526 znaků včetně mezer) patřil ke kratším článkům a popisoval zejména vliv oslabení zahraniční poptávky na další vývoj v obuvnictví: „*Vedle opatření*

---

²⁷⁰ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

²⁷¹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 891.

²⁷² Tamtéž, s. 888.

²⁷³ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

²⁷⁴ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 886.

²⁷⁵ Tamtéž.

²⁷⁶ Tamtéž.

²⁷⁷ MP. Poměry průmyslu obuvi. *Lidové noviny*. 8. 5. 1930, roč. 38, č. 231, s. 9.

v Německu působí tísnivě nejistota o odbytových možnostech na americkém trhu.“²⁷⁸ Naznačuje možnost omezení provozu pro nedostatečný odbyt, nejmenuje však žádný konkrétní podnik, kterého by se takový krok mohl týkat.

V případě dalších zmínek o obuvnickém průmyslu se jedná o články, které se věnují situaci v určitém regionu a popisují dění v jednotlivých průmyslových oborech. Informace o obuvnictví tak zpravidla tvoří jen velmi malou část těchto textů.

Přestože vývoj zaměstnanosti v obuvnictví lze z dostupných údajů analyzovat jen nepřímo, vyplývá z dostupných údajů, že v některých regionech mohlo dojít k citelnému nárůstu nezaměstnanosti v tomto odvětví. Proto nelze považovat míru zastoupení informací o tomto odvětví a jejich hloubku za dostačující.

5.2.9 Potravinářský průmysl

Ve struktuře průmyslové výroby předválečného Československa se jednalo o obor, který je možné zařadit mezi významnější. Při sčítání lidu k němu příslušelo 486 tisíc osob²⁷⁹, což odpovídá 9,4 procentům z celkového počtu zaměstnaných v průmyslu a živnostech.

Co se vývoje nezaměstnanosti týká, patřilo potravinářství v prvním pololetí roku 1930 mezi obory, ve kterých došlo vůbec k nejmenšímu nárůstu počtu lidí bez práce. V procentuálním vyjádření se zvýšila nezaměstnanost o 1,1 %²⁸⁰, čemuž odpovídá absolutní přírůstek 28 osob.

Ve sledovaném období se informace o tomto oboru vyskytla v 31 člancích (9,7 % z celkového počtu), ani v jednom případě však nešlo o monotematický text.

Vyjma jedné zprávy, které se zabývala situací v Maďarsku²⁸¹, se jedná o články, které popisují situaci v různých odvětvích průmyslu v určité oblasti Československa. Informace o potravinářství tak tvoří pouze malou část z celkového rozsahu článků – není bez zajímavosti, že průměrný počet oborů, jejichž situace je popisována, je v člancích, kde je zmíněno také potravinářství, vyšší než 8. V jednom

²⁷⁸ MP. Poměry průmyslu obuvi. *Lidové noviny*. 8. 5. 1930, roč. 38, č. 231, s. 9.

²⁷⁹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

²⁸⁰ Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

²⁸¹ VD. Nezaměstnanost v Maďarsku. *Lidové noviny*. 25. 6. 1930, roč. 38, č. 316, s. 10.

z textů²⁸² se popisuje situace dokonce ve 13 oborech. Žádný z textů také nepřináší podrobnější rozbor poměrů v potravinářství.

Pouze okrajové informování o dění v tomto oboru v souvislosti s propouštěním a nezaměstnaností lze však vzhledem k vývoji nezaměstnanosti v potravinářství považovat za akceptovatelné.

5.2.10 Sklářský průmysl a výroba porcelánu

Rozmístění sklářského průmyslu bylo na území Československa značně nerovnoměrné. Většina výroby byla soustředěna do Čech, kde ke sklářskému průmyslu příslušelo 105 tisíc osob z celkových 122 tisíc²⁸³ (tj. 86 %). Ve srovnání z ostatními průmyslovými obory se však jednalo z hlediska počtu pracujících o méně významné odvětví. Příslušelo k němu totiž jen 2,4 % osob zaměstnaných v průmyslu²⁸⁴.

Význam sklářského odvětví však výrazně vzrostl, použijeme-li za měřítko příspěvek ke zvyšování počtu nezaměstnaných. Během prvního pololetí roku 1930 došlo k nárůstu osob bez práce ve sklářství o 450 %²⁸⁵, což je v procentuálním vyjádření největší vzestup ze všech průmyslových oborů, u nichž existuje dostupná statistika. V absolutním vyjádření se počet nezaměstnaných sklářů zvýšil o 2 052 osob²⁸⁶ (z 456 na 2 508), což je v daném období pátý nejvýraznější vzestup. Sklářský průmysl byl navíc odvětvím, které zaznamenalo v roce 1930 vůbec nejvyšší propad výroby – u skla došlo ke snížení indexu o 17 %²⁸⁷, u porcelánu pak o 16 %²⁸⁸.

Lidové noviny uveřejnily během prvního pololetí roku 1930 celkem 46 článků (14,4 % z celkového počtu), které se zabývaly děním ve sklářství. Z nich bylo 18 monotematických (39 %), což je největší podíl monotematických textů ze všech sledovaných odvětví.

Největší část z těchto článků informovala o problémech s odbytem, případně propouštění v konkrétních závodech. Deník však tiskl i přehledy o zaměstnanosti ve sklářství v určité oblasti, přičemž se takové články nevěnovaly dalším odvětvím

²⁸² BK. Stav průmyslu v severních Čechách. *Lidové noviny*. 22. 1. 1930, roč. 38, č. 38, s. 10.

²⁸³ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

²⁸⁴ Tamtéž.

²⁸⁵ Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

²⁸⁶ Tamtéž.

²⁸⁷ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 845.

²⁸⁸ Tamtéž.

průmyslu. Několik monotematických textů informovalo také o přerušení výroby zapříčiněných stávkami zaměstnanců.

V deníku vyšly také články, které se situací v oboru podrobněji zabývaly a vyjmenovávaly příčiny jeho problému²⁸⁹. Jako hlavní faktor, který přispěl ke krizi tohoto odvětví, byla uváděna silná zahraniční konkurence, zejména z Německa a ze Spojených Států²⁹⁰. Pro produkci skla byl export velmi důležitým, protože domácí trh pro něj nepředstavoval dostatečné odbytiště. U některých výrobků tvořil export naprostou většinu prodejů – třeba u tabulového skla pocházelo 79 % tržeb z vývozu, u porcelánu dokonce 85 %²⁹¹.

Noviny se věnovaly také důsledkům krize ve sklářství pro další průmyslová odvětví – potíže skláren pocítily například uhelné doly, neboť uhlí bylo v té době hlavním palivem pro roztápění sklářských pecí: „*Zároveň bylo podle Práva Lidu oznámeno horníkům na těchto dolech, které dodávají uhlí do skláren, postižených stávkou, že bude část horníků dočasně vypověděna, nebudou-li sklářské stávky rychle skončeny.*“²⁹²

Stejně jako u zpravodajství týkajícího se ostatních odvětví průmyslu, tak i u sklářství se nezanedbatelná část zmínek vyskytovala v člancích, které se zabývaly situací v průmyslu určitého regionu. Jejich podíl byl však nižší než u jiných oborů, což dokazuje i průměrný počet oborů, jimiž se články, které současně zmiňovaly sklářství, zabývaly. Tento ukazatel dosáhl hodnoty 4,5, což je třetí nejnižší ze všech sledovaných oborů.

Vzhledem k zastoupení monotematických textů a článků, které situaci ve výrobě skla a porcelánu podrobněji rozebíraly, lze označit celkovou informovanost o dění v tomto oboru za odpovídající nepříznivému vývoji zaměstnanosti v něm.

5.2.11 Stavebnictví

Stavebnictví bylo podle sčítání lidu z roku 1930 odvětvím, k němuž příslušelo nejvíce osob zaměstnaných v kategorii průmysl a živnosti. Celkem jich bylo téměř 943 tisíc²⁹³, což odpovídalo 18,3 % z celkového počtu zaměstnaných v průmyslu.

---

²⁸⁹ Např.: MP. Vývoz čs. skla za rok 1929. *Lidové noviny*. 14. 2. 1930, roč. 38, č. 81, s. 10.

²⁹⁰ Tamtéž.

²⁹¹ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 218.

²⁹² HN. Mzdový spor horníků na Falknovsku. *Lidové noviny*. 21. 1. 1930, roč. 38, č. 36, s. 3.

²⁹³ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

Vývoj nezaměstnanosti ve stavebnictví je nutno posuzovat s přihlédnutím ke značné sezónnosti tohoto odvětví²⁹⁴ a také k tomu, že nouzové práce ve stavebnictví byly častým nástrojem státní správy a samosprávy ke snižování nezaměstnanosti. Od ledna 1930 do konce června téhož roku se tak počet nezaměstnaných ve stavebnictví snížil o 22,6 procenta²⁹⁵, čemuž odpovídá pokles počtu osob bez práce o 1 731²⁹⁶.

Navzdory poklesu nezaměstnanosti Lidové noviny o dění v tomto oboru informovaly vůbec nejvíce ze všech sledovaných odvětví hospodářství. Informace o stavebnictví se vyskytovaly 72 článkách (tj. 22,5 % z celkového počtu), z toho 14 textů bylo monotematických. Mezi nimi se vyskytovalo několik článků, které prezentovaly stavební práce placené z veřejných rozpočtů právě jako způsob, jímž je možné čelit nárůstu nezaměstnanosti, a zabývaly se legislativními změnami, které s tímto opatřením souvisely. Několik monotematických textů pak popisovalo problémy olomoucké továrny na stavební hmoty Primalit²⁹⁷. Další se pak zabývaly slabým nástupem sezóny ve stavebnictví, které bylo v těchto článkách označováno jako stavební ruch. (např. „*Letos se vyvíjí stavební ruch velmi neuspokojivě. Pociťují to jak cihelny, které mají velmi špatný odbyt, tak také cementárny, třebaže v menší míře.*“²⁹⁸).

Vývoj tzv. stavebního ruchu pak byl častou součástí textů, které informovaly o vývoji zaměstnanosti v určitém regionu. V průběhu sledovaného období se také významně měnil předpoklad dalšího vývoje v tomto odvětví. Zatímco zpočátku roku bylo stavebnictví prezentováno jako obor, jehož očekávané oživení přinese v jarních měsících výrazný pokles nezaměstnanosti (např. „*Největší nezaměstnanost je mezi stavebním dělnictvem; zahájením stavebního ruchu, který na Kladensku slibuje být letoš čilý, dostane se mu snad práce.*“²⁹⁹), postupně začal být vývoj hodnocen více skepticky (např. „*Nástup stavební sezony jest dosud slabý. Práce se omezují většinou na dodělávky projektů z minulého roku a nových staveb jest málo.*“³⁰⁰).

Při celkovém hodnocení, zda odpovídala četnost zmínek o tomto oboru, které souvisely s nezaměstnaností a propouštěním, skutečnému vývoji nezaměstnanosti v něm, je nutné brát v úvahu již zmíněnou značnou sezónnost stavebnictví a fakt, že

---

²⁹⁴ V zimním období bývá počet lidí bez práce výrazně vyšší než v teplých částech roku.

²⁹⁵ Státní úřad statistický. Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé, 1930, roč. XI.

²⁹⁶ Tamtéž.

²⁹⁷ O. Prodej olomoucké továrny Primalit. *Lidové noviny*. 12. 1. 1930, roč. 38, č. 20, s. 12.

²⁹⁸ VS. Slabý stavební ruch. *Lidové noviny*. 2. 4. 1930, roč. 38, č. 169, s. 2.

²⁹⁹ VÝ. Vzrůst nezaměstnanosti na Kladensku. *Lidové noviny*. 5. 4. 1930, roč. 38, č. 174, s. 10.

podpora stavebních prací byla jedním z nejčastějších způsobů stimulace trhu práce ze strany veřejných institucí. Byť byl ve sledovaném období zaznamenán ve stavebnictví pokles počtu nezaměstnaných, je z uveřejněných textů zřejmé, že nenaplnil očekávání, která se do tohoto oboru vkládala. S přihlédnutím k významu tohoto odvětví pro hospodářství je tak možné označit vysoké zastoupení textů, které se tomuto oboru věnovaly, jako adekvátní.

5.2.12 Strojírenství

Strojírenský průmysl se řadil do kategorie oborů s vyšším zastoupením na celkové výrobě. Příslušelo k němu téměř 440 tisíc osob³⁰¹, což odpovídalo 8,5 % z celkového počtu zaměstnanců v průmyslu. Rozvinutější byl tento obor v Čechách než ve východních oblastech republiky³⁰². Přesto Československo ve strojírenství, kterému v té době příslušela role progresivního oboru, za ostatními vyspělými zeměmi zaostávalo, což následně zhoršilo dopady Velké hospodářské krize na republiku³⁰³.

Co se týká nárůstu nezaměstnaných, patřilo v první polovině roku 1930 strojírenství k nejvíce postiženým oborům. Procentuální přírůstek byl třetí nejvyšší – činil 174 procent³⁰⁴. Tomu odpovídalo navýšení počtu nezaměstnaných osob v tomto oboru o 2 161³⁰⁵, což byl čtvrtý nejvyšší nárůst. Strojírenství přitížily potíže zemědělství, neboť odbytová krize v tomto odvětví přinutila zemědělské výrobce šetřit a ti následně méně investovali do modernizace či pořízování strojového vybavení.

Počtem zmínek ve zpravodajství LN se však strojírenství přiřadilo k oborům, kterým deník věnoval spíše menší pozornost. Celkem ve sledovaném období vyšlo 30 článků (9,4 % z celkového počtu), které se zabývaly situací v tomto oboru. Pouze 4 z nich však byly monotematické. Z nich dva články informovaly o problémech strojírenských továren v zahraničí. Zbylé dva monotematické texty, které se zaměřovaly na situaci v Československu, však o tomto odvětví nepřinesly příliš

---

³⁰⁰ D.K., Stav průmyslové výroby. *Lidové noviny*. 29. 5. 1930, roč. 38, č. 270, s. 9.

³⁰¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

³⁰² Tamtéž.

³⁰³ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 285.

³⁰⁴ Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

³⁰⁵ Tamtéž.

informací. První z nich³⁰⁶ popisoval dopady špatné situace rolníků na odbyt hospodářských strojů a naznačoval možnost propouštění v továrnách, které se zabývají jejich výrobou. Druhý monotematický článek³⁰⁷ pak obsahoval stručnou informaci o konkrétním případě propouštění z továrny na pluhu. V textech, které se zabývaly situací ve více oborech, byla strojírenská výroba zmiňována pouze okrajově a zpravidla bez konkrétních příkladů propouštění či omezování výroby.

Vzhledem k podstatnému zhoršení zaměstnanosti, k němuž během první poloviny roku 1930 v tomto odvětví došlo, není možné označit nízkou frekvenci a hloubku zpravodajství o něm za adekvátní.

5.2.13 Textilní a oděvní průmysl

Výroba textilu a oděvů byla jedním z nejdůležitějších odvětví hospodářství Československa. Po stavebnictví k ní příslušel druhý největší počet osob – více než 891 tisíc³⁰⁸, což odpovídalo 17,3 % z celkového počtu pracujících v průmyslu. Zejména zastoupení textilního průmyslu bylo výrazně vyšší v českých zemích než na Slovensku a Podkarpatské Rusi³⁰⁹. Stejně jako výroba skla, tak i výroba textilu byla nadprůměrně zastoupena v příhraničních oblastech Čech³¹⁰. V oblastech obývaných německým obyvatelstvem se soustřeďovalo 56 až 57 procent celkové výroba textilu³¹¹. Dalším významným centrem textilní výroby bylo Brno a tamní vlnašský průmysl³¹². Oděvnictví bylo rozmístěno rovnoměrněji, i zde však existovaly oblasti s vyšší koncentrací tohoto odvětví – např. Prostějovsko³¹³.

Přestože spolu textilní a oděvní průmysl úzce souvisejí – ve výrobním řetězci navazuje výroba oděvů na výrobu textilií – nezaměstnanost se v obou odvětvích vyvíjela naprosto odlišně. Zatímco ve výrobě oděvů se během první poloviny roku 1930 počet lidí bez práce prakticky nezměnil (došlo k nárůstu o 22 osob, tj. 1,4

---

³⁰⁶ VS. Před Špatný odbyt hospodářských strojů. *Lidové noviny*. 13. 4. 1930, roč. 38, č. 189, s. 11.

³⁰⁷ VÝ. Stálý vzrůst nezaměstnanosti na Roudnicku. *Lidové noviny*. 30. 1. 1930, roč. 38, č. 53, s. 10.

³⁰⁸ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

³⁰⁹ Tamtéž.

³¹⁰ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

³¹¹ KÁRNÍK, Z., *České země v éře první republiky, díl druhý: Československo a české země v ohrožení*, s. 45.

³¹² Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

³¹³ Tamtéž.

%³¹⁴), textilní průmysl zaznamenal v absolutních číslech nejvyšší nárůst počtu nezaměstnaných – z 7 149 osob na začátku ledna na 12 791 osob na začátku července³¹⁵, což představuje navýšení o 5 642 lidí. Vzhledem k vysoké srovnávací základně je při procentuálním vyjádření zvýšení nezaměstnanosti textilní průmysl až na čtvrtém místě (růst o 78,9 %).

Problémy textilního průmyslu ovšem začaly už v roce 1928, kdy došlo k meziročnímu poklesu výroby o 5 %³¹⁶, zatímco všechna ostatní odvětví průmyslu zaznamenala nárůst³¹⁷. Propad textilního průmyslu navíc pokračoval i v letech 1929 a 1930³¹⁸, hlavním důvodem byly problémy s vývozem textilních výrobků, které představovaly více než 35 procent hodnoty celkového československého exportu³¹⁹. Vysoká míra výroby pro export vysvětluje, proč spolu nesouvisí vývoj v československém textilním a oděvním průmyslu – příčinou propadu textilnictví nebyla slabá tuzemská poptávka ze strany oděvních firem, ale pokles odbytu do zahraničí.

O textilním nebo oděvním průmyslu se Lidové noviny zmínily v 69 článcích (21,6 % z celkového počtu), což znamená, že tomuto oboru se zpravodajství věnovalo s druhou nejvyšší četností. Z celkového počtu článků bylo 24 monotematických (téměř 35 %).

Část těchto monotematických článků podobně jako u zpravodajství z jiných odvětví tvořily informace o omezení, případně zastavení výroby v jedné konkrétní továrně³²⁰, vedle nich však Lidové noviny také v monotematických textech podrobněji rozebíraly situaci tohoto oboru, což nebylo u ostatních odvětví příliš obvyklé. Část těchto zpráv popisovala situaci v určité oblasti³²¹, jiné se zase zabývaly vývojem v určitém segmentu tohoto odvětví, případně kombinovaly obojí³²².

---

³¹⁴ Státní úřad statistický. Statistika sociální. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

³¹⁵ Státní úřad statistický. Statistika sociální. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

³¹⁶ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 845.

³¹⁷ Tamtéž.

³¹⁸ Tamtéž.

³¹⁹ SEKANINA, M., *Kdy nám bylo nejhůře? Hospodářská krize 30. let 20. století v Československu*, s. 18.

³²⁰ Např.: O. Textilní továrna Mährischlova zastavena. *Lidové noviny*. 13. 5. 1930, roč. 38, č. 240, s. 10.

³²¹ Např.: VS. Horšící se stav brněnského textilního průmyslu. *Lidové noviny*. 5. 1. 1930, roč. 38, č. 8, s. 11.

³²² Např.: VS. Brněnský vlnářský průmysl. *Lidové noviny*. 9. 2. 1930, roč. 38, č. 72, s. 9.

Lidové noviny také několikrát rozebíraly vyhlídky textilního průmyslu v souvislosti s vývojem v ostatních oborech (např. „*Konečně i nepříznivé poměry v zemědělství nezůstaly bez vlivu na obchod.*“³²³) a situaci na trhu (např. „*Domácí trh je přesycen a tím vzniká zhroucení cen a ohrožení existence jednotlivých závodů.*“³²⁴).

Také v článcích, které popisovaly situaci ve více oborech průmyslu určitého regionu, zaujímala část věnující se textilnímu nebo oděvnímu průmyslu významnější postavení než ostatní obory a zpravidla byla informace o dění v tomto odvětví doplněna konkrétním příkladem podniku, který musí nějakým způsobem řešit otázku zaměstnanosti.

Ačkoliv četnost výskytu informací o textilním a oděvním průmyslu ve sledovaném období výrazně nepřevyšovala ostatní nejzmiňovanější obory, znatelně se toto zpravodajství odlišovalo po kvalitativní stránce. Situaci v oboru noviny rozebíraly v souvislostech a přinášely také analýzy dalšího možného vývoje. Zpravodajství o odvětví, ve kterém byl zaznamenán nejvyšší přírůstek nezaměstnaných, tak lze hodnotit jako odpovídající tomuto vývoji.

5.2.14 Těžba

Postavení hornictví ve struktuře československého průmyslu bylo významnější při poměrování ekonomického významu a hodnoty kapitálu než při srovnávání počtu zaměstnanců. Vzhledem k zaměření práce však sledují druhý ze zmíněných ukazatelů, jehož výsledkem je, že k těžebním oborům příslušelo 322,5 tisíce obyvatel³²⁵, což odpovídá 6,3% zastoupení na průmyslu. Vyšší podíl hornictva mezi průmyslovými zaměstnanci byl na Moravě a ve Slezsku (9,3 %³²⁶), a to zejména zásluhou ostravsko-karvinské a rosicko-oslavanské černouhelné pánve³²⁷.

Z údajů o vývoji nezaměstnanosti by bylo možné usuzovat, že těžební obory jejím růstem v první polovině roku 1930 nebyly příliš dotčeny. Byť se počet nezaměstnaných horníků zvýšil o 177,7 %³²⁸, nepředstavuje toto číslo v absolutní

³²³ VS. Brněnský vlnářský průmysl. *Lidové noviny*. 9. 2. 1930, roč. 38, č. 72, s. 9.

³²⁴ VS. Tíseň textilního průmyslu. *Lidové noviny*. 12. 6. 1930, roč. 38, č. 293, s. 9.

³²⁵ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

³²⁶ Tamtéž.

³²⁷ Tamtéž, s. 90-215.

³²⁸ Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

hodnotě nijak velký nárůst: šlo o zvýšení počtu lidí bez práce o 350³²⁹. Hornictví se tak podílelo na celkovém růstu počtu nezaměstnaných necelými dvěma procenty. Statistika o počtu lidí bez práce ovšem nebere v potaz zkracování pracovní doby, které bylo v tomto odvětví častým opatřením, jež mělo zajistit zachování efektivity těžby. Horníci namísto obvyklých šesti dnů pracovali často jen pět či ještě méně. To nejlépe dokazuje poměr mezd za směnu³³⁰ a za kalendářní týden. Zatímco v roce 1929 odpovídala týdenní mzda 5,35násobku denní mzdy³³¹, v roce 1930 se už jednalo pouze o 4,89násobek³³². To odpovídá zkrácení pracovní doby téměř o desetinu.

Lidové noviny v prvním pololetí roku 1930 věnovaly těžebnímu průmyslu nadprůměrnou pozornost. Informace o tomto odvětví se vyskytovaly v 63 člancích (19,7 % z celkového počtu), z toho ve 24 případech (38 %) šlo o texty monotematické. Mezi nimi byly nejvíce zastoupeny články, které popisovaly situaci v určitém uhelném revíru – nejčastěji šlo o kladenský, ostravský a severočeský. Tématem těchto zpráv bylo často omezení pracovní doby zapříčiněné nedostatečným odbytem uhlí. Pouze jedenkrát však monotematická zpráva informovala o propouštění zaměstnanců v některém ze tří hlavních uhelných revírů³³³ (*1 100 horníků v severočeské pánvi propuštěno*). Tento text byl otištěn až na konci analyzovaného období, což odpovídá předpokladu, že propouštění horníků v hlavních těžebních oblastech bylo až krajním řešením situace. K tomuto postoji zaměstnavatelů mohla částečně přispět také vysoká odborová organizovanost hornictva, již napomáhal vysoký počet zaměstnanců v jednotlivých závodech³³⁴. O vlivu organizací zastupujících zaměstnance vypovídá i část zmíněného textu: *„Hornické organizace ihned zakročily u ministerstva veřejných prací a žádají ihned odvolání výpovědi, a kdyby to nebylo možné, tedy okamžité zahájení veřejných nouzových prací, aby osazenstva a jejich rodiny byly zachráněny před krajní nouzí.“*³³⁵

---

³²⁹ Tamtéž.

³³⁰ Směnou se rozumí jeden pracovní den.

³³¹ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 834.

³³² Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 834.

³³³ ČTK. 1100 horníků v severočeské pánvi propuštěno. *Lidové noviny*. 28. 6. 1930, roč. 38, č. 323, s. 1.

³³⁴ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 844.

³³⁵ ČTK. 1100 horníků v severočeské pánvi propuštěno. *Lidové noviny*. 28. 6. 1930, roč. 38, č. 323, s. 1.

O situaci v uhelném průmyslu pravidelně informovaly také obsáhlejší články (přes 2 000 znaků včetně mezer), které se zabývaly situací vždy v jedné ze tří nejdůležitějších těžebních oblastí. Zpravidla se však jednalo zejména o statistiku těžby na jednotlivých dolech, případně o informace o odbytu uhlí. Zprávy o krácení pracovního týdne, případně dočasném zastavení výroby, nebyvaly součástí tohoto typu textů.

Přehled o situaci v dalších uhelných revírech – kladenském a rosicko-oslavanském – nepřinášely Lidové noviny samostatně, ale vždy jako součást textů, které se zabývaly zaměstnaností na Kladensku a na Brněnsku. Téma zaměstnanosti na dolech pak nemohlo být opomenuto ani v podobném typu textu, který rozebíral zaměstnanost v jednotlivých odvětvích průmyslu na Ostravsku.

Přestože nárůst nezaměstnanosti v hornictví by bylo možné v porovnání s ostatními průmyslovými obory označit za zanedbatelný, patřil prostor věnovaný tomuto odvětví svojí kvantitou i kvalitou mezi srovnávanými odvětvími mezi nejvyšší. Není však možné tuto pozornost jednoznačně vyhodnotit jako neadekvátní, neboť statistika počtu nezaměstnaných nereflakuje krácení pracovní doby, případně dočasné krátkodobé zastavení výroby. Také je nutno vzít v úvahu vysokou koncentraci zaměstnanců v tomto odvětví – podle Soupisu živnostenských závodů pracovaly dvě třetiny horníků v podnicích s více než 500 zaměstnanci, přes 97 procent jich pak pracovalo v podnicích s 51 a více zaměstnanci³³⁶. Z toho vyplývá, že jakákoliv změna v zaměstnanosti se zpravidla týkala vyššího počtu osob, což zvyšovalo důležitost takové události pro novinové zpravodajství.

5.2.15 Zemědělství

Zemědělská výroba představovala na Slovensku a Podkarpatské Rusi nejčastější zdroj obživy³³⁷, v českých zemích však už byl počet osob pracujících v zemědělství nižší než počet osob pracujících v průmyslu³³⁸. Celkem k zemědělství příslušelo 5,1 milionu obyvatel³³⁹, což je o necelých 50 tisíc méně, než činil celkový počet zaměstnanců průmyslu³⁴⁰.

---

³³⁶ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 844.

³³⁷ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

³³⁸ Tamtéž.

³³⁹ Tamtéž.

³⁴⁰ Tamtéž.

Ačkoliv první odbytová krize začala být v zemědělství pociťována již v roce 1928, netýkal se tohoto odvětví problém hromadného propouštění zaměstnanců zdaleka tolik jako průmyslu. Hlavním důvodem byla skutečnost, že zemědělská výroba nebyla natolik koncentrována jako průmysl a více než 80 procent osob pracujících v zemědělství byli majitelé závodů (statků) a členové jejich rodin. Stálí nádeníci a sezónní dělníci tvořili ani pět procent z celkového počtu osob zaměstnaných v zemědělství³⁴¹.

Vzhledem k tomu, že není příliš představitelné, aby hospodář učinil některého z členů své rodiny nezaměstnaným, docházelo v zemědělství spíše ke snižování příjmů a životního standardu jednotlivých producentů. Celkový počet nezaměstnaných, kteří náleželi k zemědělské výrobě, činil v polovině roku 1930 2 586 osob a byl o 660 osob (34,3 %) vyšší než na začátku roku³⁴². Byť se jedná pouze o zhruba 3% podíl na celkovém nárůstu počtu nezaměstnaných osob, je nezbytné připomenout, že zemědělství byl obor značně sezónní, tudíž by za normálních okolností měl být počet nezaměstnaných v teplém období roku nižší než v zimě.

Zemědělstvím se Lidové noviny zabývaly celkem ve 26 textech (8,1 % z celkového počtu), z toho pouze jeden text byl monotematický. Ten se však netýkal přímo propouštění zaměstnanců, ale informoval o návrhu legislativní změny, která by podpořila odbyt zemědělských výrobků³⁴³.

Další texty, které se zmiňovaly o situaci v zemědělství, většinou popisovaly hospodářskou situaci a zaměstnanost více oborů v jednom regionu a zemědělskou výrobou se zabývaly pouze okrajově, případně ji dávaly do souvislostí s ostatními odvětvími. Několikrát byla zmíněna možnost přesídlování zemědělského dělnictva do průmyslových center kvůli nedostatku pracovních příležitostí v zemědělství (např. „*Dělnictvo a malí chmelaři opouštějí chmelnice a jdou do průmyslových středisk za prací, zvyšující tak počet nezaměstnaných.*“³⁴⁴). Další část textů naopak prezentovala zemědělství jako obor, který tíží nikoliv přezaměstnanost, ale naopak nedostatek některých profesí.

---

³⁴¹ Federální statistický úřad. *Historická statistická ročenka ČSSR*, s. 839.

³⁴² Státní úřad statistický. *Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

³⁴³ HN. Podpora nezaměstnaných v naturáliích? *Lidové noviny*. 29. 3. 1930, roč. 38, č. 161, s. 3.

³⁴⁴ VÝ. Zaměstnanost na Kladensku. *Lidové noviny*. 29. 3. 1930, roč. 38, č. 161, s. 10.

Celkově je možno zhodnotit kvantitativní zastoupení zpráv týkajících se vývoje zaměstnanosti v zemědělství jako odpovídající situaci, po kvalitativní stránce je ve srovnání s ostatními obory zpravodajství o zemědělství nadstandardně dáváno do souvislosti s vývojem v jiných oblastech hospodářství.

5.2.16 Zpracování dřeva a papírenství

Tento obor, byl ve sledovaném období pátým nejčastěji zmiňovaným. Zabývalo se jím 49 textů (15,3 % z celkového počtu), z toho 10 textů bylo monotematických. Čtyři z nich se zabývaly situací v továrně na buničinu ve Vratimově na Frýdecku, a to v různých obdobích (únor, červen), z čehož lze usuzovat na dlouhodobé problémy tohoto závodu. Další tři monotematické texty věnující se tomuto odvětví průmyslu informovaly o dočasném zastavení nebo ukončení výroby v papírnách. V jednom monotematickém textu byla rozebrána situace v průmyslu dřevité lepenky, jenž však byl pouze dílčí součástí tohoto oboru³⁴⁵. Nejednalo se však o nijak detailní analýzu, hlavním sdělením bylo srovnání odbytu dřevěné lepenky se stejným obdobím roku 1929 a předpověď, že pokud „*nezlepší se odbytové poměry v nejbližších dvou měsících, bude nutno další provoz ve všech závodech podstatně omezit.*“³⁴⁶ Vzhledem k tomu, že tento text byl publikován 1. května, není možno posoudit, zda se po uplynutí zmíněné lhůty Lidové noviny situací v oboru dále zabývaly, neboť začátek července už nespadá do mnou sledovaného období.

V článcích, které se vedle tohoto průmyslového oboru věnovaly také dalším odvětvím, byla zpravidla popisována situace v průmyslové výrobě určité oblasti a zmínka o dřevozpracujícím průmyslu nepřesahovala několik krátkých vět.

Co se týče vývoje nezaměstnanosti v tomto odvětví, tak jeho tempo během prvního pololetí roku 1930 víceméně kopírovalo tempo, jakým rostla celková nezaměstnanost³⁴⁷. Podíl dřevozpracujícího průmyslu a papírenství na celkové zaměstnanosti v průmyslu dosahoval 9,2 procenta³⁴⁸, což jej řadilo na šesté místo mezi průmyslovými obory. Při uvážení těchto skutečností lze vyhodnotit četnost

---

³⁴⁵ MP. Nepříznivá zaměstnanost průmyslu dřevité lepenky. *Lidové noviny*. 1. 5. 1930, roč. 38, č. 220, s. 10.

³⁴⁶ Tamtéž.

³⁴⁷ Státní úřad statistický. Statistika sociální. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1930, roč. XI.

³⁴⁸ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

zpravodajství o tomto odvětví jako odpovídající jeho významu a vývoji nezaměstnanosti.

5.2.17 Železářství a hutnictví

Podobně jako hornictví, tak i výroba železa a koksu byla pro hospodářství významnější co to vytvořené hodnoty než do počtu zaměstnanců. Těch k tomuto oboru příslušelo přes 91 tisíc³⁴⁹, což odpovídalo 1,8 % z celkového počtu osob zaměstnaných v průmyslu. Nejvyšší podíl na zaměstnanosti mělo hutnictví na Moravě a ve Slezsku³⁵⁰, a to zejména zásluhou závodů na Ostravsku³⁵¹.

Podobnost s hornictvím vykazuje i vývoj nezaměstnanosti v hutnictví. Ta v první polovině roku 1930 prakticky neexistovala. Podle údajů zprostředkovatelen práce bylo v polovině roku 94 nezaměstnaných hutníků³⁵², zatímco na začátku roku jich bylo 58³⁵³. Spíše než k propouštění přistupovali zaměstnavatelé v tomto období k dočasnému vysazování dělníků z práce, případně ke krácení pracovního týdne.

Navzdory velmi nízkému nárůstu nezaměstnanosti věnovaly Lidové noviny tomuto odvětví nadstandardní pozornost. Informace, které se týkaly hutnictví, se vyskytovaly celkem v 53 článcích (tj. 16,6 % z celkového počtu), v 19 případech (36 %) se pak jednalo o monotematické texty. Většina z nich informovala o krácení pracovní doby, případně o dočasném zastavení výroby nebo o plánech na propouštění v některém z velkých železářských závodů v chomutovské, ostravské nebo kladenské průmyslové oblasti. Největší pozornost byla věnována vývoji situace v Mannesmannových závodech v Chomutově a ve Vítkovických železárnách. Žádný z textů však situaci v oboru podrobněji neanalyzoval, respektive rozbor vývoje v odvětví se omezil pouze na informaci o slabé poptávce po výrobcích železářského průmyslu (např. „*Správa železáren v Karlově Huti u Frýdku oznámila svému dělnictvu, že obecná hospodářská tíseň a nedostatek odbytu, nahromadění zásob hotového zboží až do výše 1200 vagonů a nemožnost další výroby do zásoby, nutí ji k omezení výroby a k propouštění dělnictva.*“³⁵⁴).

---

³⁴⁹ Tamtéž.

³⁵⁰ Tamtéž.

³⁵¹ Tamtéž, s. 90-215.

³⁵² Státní úřad statistický. Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé, 1930, roč. XI.

³⁵³ Tamtéž.

³⁵⁴ LA. Karlova huť zastaví přechodně výrobu. *Lidové noviny*. 12. 4. 1930, roč. 38, č. 187, s. 4.

V případě, že noviny informovaly o situaci v hutnictví v kombinaci s informacemi o dění v ostatních oborech v určitém regionu, jednalo se zpravidla pouze o jednu či několik vět popisující situaci.

Již zmíněná podobnost vývoje v tomto oboru s vývojem v těžebním průmyslu platí i při celkovém zhodnocení toho, zda četnost informování o situaci v hutnictví odpovídá vývoji nezaměstnanosti v odvětví. Pokud by byly vzaty do úvahy pouze samotné statistické údaje, bylo by možné konstatovat, že zpravodajství o dění v hutnictví byl věnován výrazně větší prostor, než by odpovídal závažnosti situace v oboru. Toto hodnocení ovšem koriguje fakt, že také v hutnictví byla výroba značně koncentrována a jakékoliv omezování výroby, případně propouštění by se naráz týkalo vyššího počtu pracovníků. Nezanedbatelná byla i pozice organizací zastupujících zaměstnance, které proti jakémukoliv plánu na omezení zaměstnanosti viditelně vystupovaly. Případný spor mezi zástupci pracujících a zaměstnavatelem (např. „*Z popudu komunistů, kteří mají většinu v Karlově Huti, byla uspořádána krátká demonstrační stávk.*“³⁵⁵) také zvyšoval hodnotu informací pro jejich zařazení do novinového zpravodajství. I s přihlédnutím k těmto okolnostem však hodnotím četnost výskytu informací o tomto odvětví jako neopodstatněně vysokou vzhledem k celkovému vývoji v oboru.

5.3 Lokality, o nichž informovalo ekonomické zpravodajství a kvantitativní analýzy jejich zastoupení

Vzhledem k rozdílnému územně správnímu členění v obou porovnávaných obdobích není možné najít vyšší územně správní celek, který by existoval ve shodných hranicích v roce 1930 i 2008. Proto přesné vymezení porovnávaných lokalit nemusí být zvláště v hraničních oblastech zcela shodné. Tato nesrovnalost se však dotýká spíše jejich okrajových částí a z více než 90 procent se bude porovnávané území shodovat.

Jako základní rozlišovací jednotku při určování lokality, které se zpravodajství dotýká, jsem zvolil kraj ve smyslu hranic krajů, které existují na území nynější České republiky od roku 2000³⁵⁶. Do těchto krajů jsem pak sdužil politické okresy, které existovaly v zemi v roce 1930. Politické okresy se zpravidla skládaly

---

³⁵⁵ LA. Karlova huť zastaví přechodně výrobu. *Lidové noviny*. 12. 4. 1930, roč. 38, č. 187, s. 4.

³⁵⁶ Na základě zákona č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávních celků.

z ještě menších územně správních jednotek, jimiž byly okresy soudní. Ani jeden z těchto územně správních celků však není možné porovnat s obdobně velkým územně správním celkem z roku 2008 – jednak pro výraznou odlišnost hranic, jednak pro nedostatek srovnatelných dat. Proto při porovnávání primárně využívám již zmíněné hranice krajů, jen ve výjimečných případech okresy, a to nikoliv politické či soudní z roku 1930, ale okresy, jejichž hranice byly vymezeny v roce 1960³⁵⁷.

Vedle krajů České republiky jsem dále rozlišoval zprávy s dopadem na území celé České republiky, Slovensko, Německo, Rakousko, Maďarsko, Polsko, Velkou Británii, ostatní evropské země, Spojené státy americké a ostatní mimoevropské země. Pořadí jednotlivých krajů České republiky v této kapitole, stejně jako v kapitole 6.3 vychází z pořadí daného zákonem č. 347/1997 Sb., Čl. 1³⁵⁸.

Důvodem pro rozlišování zpravodajství z územního hlediska bylo ověření teze, že noviny se více věnují lokalitám s vyšším zastoupením průmyslové výroby a lokalitám, v nichž došlo k výraznějšímu nárůstu nezaměstnanosti.

5.3.1 Rozložení průmyslové výroby na území Československa

Zastoupení průmyslové výroby vykazovalo v roce 1930 na území Československa značnou nerovnoměrnost. Obecně je možné konstatovat, že se jeho podíl snižoval ve směru od západu na východ. Na území Československé republiky příslušelo k průmyslu a živnostem podle výsledků sčítání lidu z roku 1930 celkem 5 148 051 osob³⁵⁹, což představovalo 35 procent z celkového počtu obyvatel. Z tohoto počtu připadalo na Čechy 2 970 255 osob³⁶⁰ (k průmyslu a živnostem zde patřilo 41,8 % celkového počtu obyvatel), na Moravu a Slezsko 1 455 295 osob³⁶¹ (k průmyslu a živnostem zde patřilo 40,8 % z celkového počtu obyvatel), na Slovensko 634 797 osob³⁶² (k průmyslu a živnostem zde patřilo 19,1 % z celkového

---

³⁵⁷ Na základě zákona č. 36/1960 Sb. o územním členění státu.

³⁵⁸ Pořadí krajů je následující: Hlavní město Praha, Středočeský kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Vysočina, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj, Moravskoslezský kraj, Zlínský kraj.

³⁵⁹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

³⁶⁰ Tamtéž.

³⁶¹ Tamtéž.

³⁶² Tamtéž.

počtu obyvatel) a na Podkarpatskou Rus 86 590 osob³⁶³ (k průmyslu a živnostem zde patřilo 11,9 % obyvatel).

Podobně sestupnou tendenci ve směru od západu na východ lze zaznamenat také u míry nezaměstnanosti. Ve srovnání s mírou zastoupení obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem existuje však u nezaměstnanosti větší diference mezi Čechy a Moravou a Slezskem³⁶⁴.

Z celkového počtu 294 487 nezaměstnaných³⁶⁵ (míra nezaměstnanosti 2,0 %) připadalo na Čechy 186 844 osob³⁶⁶ (míra nezaměstnanosti 2,63 %), na Moravu a Slezsko 61 776 osob³⁶⁷ (míra nezaměstnanosti 1,73 %), na Slovensko 39 245 osob³⁶⁸ (míra nezaměstnanosti 1,18 %) a na Podkarpatskou Rus 6 622 osob³⁶⁹ (míra nezaměstnanosti 0,91 %).

Jelikož území Slovenska a Podkarpatské Rusi už nebylo v roce 2008 součástí společného státu s Čechy, Moravou a Slezskem, což ovlivnilo četnost zastoupení zpravodajství o něm v MF DNES v roce 2008, budu se při porovnávání zpravodajství podle jednotlivých krajů podrobněji zabývat pouze oblastmi na území současné České republiky.

5.3.2 Zastoupení a charakteristika lokality Praha

Hlavní město Československé republiky bylo současně nejlidnatějším městem – žilo v něm 848 081 obyvatel³⁷⁰ (5,8 % z celkového počtu, 7,9 % z počtu obyvatel na území současné České republiky). Podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem dosahoval 36,7 %³⁷¹, což mírně převyšovalo průměr celého Československa, avšak průměru Čech, kam Praha z geografického hlediska náležela, tento podíl nedosahoval. Na rozdíl od jiných oblastí s podprůměrným zastoupením

---

³⁶³ Tamtéž.

³⁶⁴ Data o počtu nezaměstnaných v jednotlivých regionech vycházejí ze Sčítání lidu v Republice Československé z roku 1930, nikoliv z výstupů zprostředkovatelen práce, které zvláště ve východnějších oblastech republiky vykazovaly značnou míru nepřesnosti a byl zde oproti skutečnosti udáván výrazně nižší počet nezaměstnaných.

³⁶⁵ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 891.

³⁶⁶ Tamtéž.

³⁶⁷ Tamtéž.

³⁶⁸ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 891.

³⁶⁹ Tamtéž.

³⁷⁰ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

³⁷¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

průmyslu však tato skutečnost nebyla způsobena vyšším podílem obyvatelstva pracujících v zemědělství, ale zejména zásluhou vyššího zastoupení terciárního sektoru, zejména peněžnictví, obchodu a veřejné správy³⁷².

V Praze bylo bez práce 21 829 osob³⁷³, což představuje míru nezaměstnanosti 2,57 %. Tato hodnota je vyšší oproti průměru celé země (2 %³⁷⁴), avšak nižší ve srovnání s průměrem Čech (2,63 %³⁷⁵).

Praha byla zmíněna ve zpravodajství týkající se nezaměstnanosti a propouštění 11krát³⁷⁶. Pouze v jednom případě šlo o informaci o propouštění v některém ze závodů³⁷⁷. Dva rozsáhlejší texty se zabývaly střetem demonstrantů s četnictvem v Radotíně [podrobněji popsáno v kapitole 7.2], dvakrát šlo o informaci o sebevraždě nebo pokusu o ni. Další zprávy zmiňovaly Prahu v souvislosti se statistikou, odbytem uhlí, stavebních materiálů či zaměstnaností pražské pobočky továrny na výrobu papíru. Vyjma článků o radotínském střetu, jedné další demonstraci³⁷⁸ a tragédiích byla Praha zmiňována v ostatních textech pouze okrajově. Během prvního pololetí roku 1930 nevyšel v Lidových novinách žádný materiál, který by důkladněji rozebíral problém nezaměstnanosti v Praze.

5.3.3 Zastoupení a charakteristika lokality Středočeský kraj

Na území dnešního Středočeského kraje žilo 1 265 888 obyvatel³⁷⁹ (8,6 % z celkového počtu, 11,9 % z počtu obyvatel na území současné České republiky). Podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem činil 40 %³⁸⁰. Tato hodnota převyšovala průměr celého Československa, avšak zůstávala pod průměrem Čech, kam tento region z geografického hlediska náležel.

---

³⁷² Tamtéž.

³⁷³ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884.

³⁷⁴ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 891.

³⁷⁵ Tamtéž.

³⁷⁶ Do tohoto počtu nejsou zahrnuty zprávy, které se zabývaly děním ve vládě a parlamentu (obě instituce sídlily v Praze), jež souviselo se sledovaným tématem. Výjimkou by bylo, kdyby se tyto instituce zabývaly problémy, které by se týkaly výhradně Prahy, tato situace však ve sledovaném období nenastala.

³⁷⁷ MK. Meva omezila výrobu. *Lidové noviny*. 9. 2. 1930, roč. 38, č. 72, s. 9.

³⁷⁸ AD. Demontrace nezaměstnaných v Praze. *Lidové noviny*. 6. 6. 1930, roč. 38, č. 284, s. 5.

³⁷⁹ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

³⁸⁰ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

Střední Čechy představovaly velmi nesourodou oblast, což se odráželo i na rozmístění průmyslové výroby. Za hlavní centra lze považovat Kladensko, Mladoboleslavsko a oblasti přiléhající k Praze. Z těchto regionů vykazoval nejvyšší podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem soudní okres Kladno (61,6 %³⁸¹), zejména zásluhou hutnictví a těžby černého uhlí. Naopak mezi málo industrializovanými oblastmi vynikaly lokality s převažující zemědělskou výrobou na jihu a jihovýchodě regionu. Nejnižšího zastoupení dosahoval průmysl v soudních okresech Sedlec (14,3 %³⁸²), Votice (17,6 %³⁸³) a Sedlčany (20,7 %³⁸⁴).

Ve středních Čechách bylo celkem 30 808 osob bez práce³⁸⁵, což představuje míru nezaměstnanosti 2,43 %. Nejvyšší nezaměstnanost vykazovaly lokality sousedící s hlavním městem. V soudním okrese Praha západ činila míra nezaměstnanosti 3,93 %³⁸⁶, na Praze sever pak 3,42 %³⁸⁷. Ani v jedné z této oblastí významně nevyčnívalo žádné odvětví hospodářství. Malá nezaměstnanost naopak byla v již zmíněných zemědělských oblastech na jihu a jihovýchodě regionu. Nejnižší míry dosahovaly soudní okresy Sedlec (0,86 %³⁸⁸) a Neveklov (0,91 %³⁸⁹).

Nejlidnatějším městem středních Čech bylo Kladno³⁹⁰, ve kterém měl výrazné zastoupení průmysl. Příslušelo k němu 55,7 % obyvatel, naprostá většina z nich pracovala v hutnictví³⁹¹. Míra nezaměstnanosti dosahovala v Kladně 2,05 %³⁹².

Zastoupení zpravodajství ze středních Čech o nezaměstnanosti a propouštění patřilo k nejvyšším ze srovnávaných regionů. Lidové noviny zmínily tento kraj v 36 člancích (11,3 % z celkového počtu). Podíly informací o jednotlivých lokalitách středních Čech jsou však velmi nevyvážené. Tři čtvrtiny zpráv se zabývají situací na

---

³⁸¹ Tamtéž.

³⁸² Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215. Tamtéž.

³⁸³ Tamtéž.

³⁸⁴ Tamtéž.

³⁸⁵ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884-887.

³⁸⁶ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 886.

³⁸⁷ Tamtéž.

³⁸⁸ Tamtéž, s. 887.

³⁸⁹ Tamtéž, s. 884.

³⁹⁰ 20 671 obyvatel. In: Státní úřad statistický. *Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

³⁹¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

³⁹² Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 885.

Kladensku (zpravidla bez kombinace s některou z dalších oblastí), druhou nejčastěji zmiňovanou lokalitou je pak Rakovnicko, které s Kladenskem sousedí. Naopak Mladoboleslavsko, které vedle Kladenska patřilo k nejvíce industrializovaným lokalitám kraje³⁹³, je zmíněno pouze jednou. Oblasti ve východní části regionu (např. Nymbursko, Kutnohorsko, Kolínsko) pak Lidové noviny zcela opomíjejí, přestože třeba město Čáslav vykazovalo nejvyšší míru nezaměstnanosti ze všech sídel kraje s více než 10 tisíci obyvateli³⁹⁴. Stejná je situace také u dalších oblastí, v nichž dosahovala míra nezaměstnanosti nejvyšších hodnot.

Co se týká informací o Kladensku, lze konstatovat, že podávají vypovídající obraz situace o dění v tomto regionu, kde byly převládajícími obory činnosti těžba a hutnictví³⁹⁵. Lidové noviny každý měsíc přinášely podrobný přehled situace v jednotlivých průmyslových odvětvích Kladenska, stejně jako detailní informace o objemech těžby a zaměstnanosti v tamních dolech. (např. „*Na dole Schöller pracuje se od 1. února pouze pět směn v týdnu. Z celého osazenstva (asi 1600) pracuje v sobotu nejvýše 100 horníků v dole a 100 dělníků na povrchu. Na dole Prago pracovalo se v týdnu od 26. ledna včetně do 1. února omezeně. Z 1050 mužů osazenstva pracuje v sobotu pouze 36 dělníků.*“³⁹⁶). Jak již bylo uvedeno, o situaci v druhém největším sídle kraje, jímž byla Mladá Boleslav, noviny prakticky neinformovaly. Výjimkou byla krátká zpráva o propouštění 700 zaměstnanců tamní automobilky: „*Při výplatě v sobotu 11. t. m. bylo propuštěno v Ml. Boleslavi ze Škodových závodů 700 dělníků. Jest to v krátkém čase po druhé, kdy boleslavská automobilka propustila dělnictvo.*“³⁹⁷ Ve srovnání s detailními přehledy o počtech sobotních směn na kladenských dolech tak působí zpravodajství z Mladoboleslavska jako zcela nedostatečné.

Vedle podrobných přehledů o zaměstnanosti a výrobě kladenských dolů a hutí informovaly Lidové noviny v jednom případě také o dopadech omezené zaměstnanosti a s ní souvisejícím zhoršováním životní úrovně obyvatelstva na spotřebu tabákových výrobků: „*Ochabnutí zaměstnanosti doléhá na kladenský kraj velmi silně. Projevuje se to ve všech odvětvích. Nejpatrněji jeví se to při odběru*

---

³⁹³ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

³⁹⁴ Státní úřad statistický. *Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884.

³⁹⁵ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

³⁹⁶ VÝ. *Stav uhelného průmyslu na Kladensku. Lidové noviny*. 23. 2. 1930, roč. 38, č. 98, s. 10.

kuřiva. Za týden se prodá o 60.000 Kč kuřiva méně, než v době plné zaměstnanosti.“³⁹⁸

I v případě, že při celkovém zhodnocení zpravodajství o zaměstnanosti ve středočeském regionu vezmu v úvahu význam těžby a hutnictví pro tuto oblast, jakož i vysoký počet zaměstnanců, kterých se týkala omezení výroby v těchto oborech, není možné zpravodajství ze středních Čech označit jako odpovídající intenzitě problémů na trhu práce. Zatímco jedna oblast – Kladensko – je popisována nadměrně často a detailně, ostatní části kraje jsou při zpravodajství zcela opomíjeny, a to navzdory zastoupení průmyslu i vyšší míře nezaměstnanosti. Přestože Kladensko patřilo mezi více zalidněné oblasti, z celkového počtu 30 tisíc nezaměstnaných ve středních Čechách, připadalo na politický okres Kladno pouze 2 017 osob³⁹⁹.

5.3.4 Zastoupení a charakteristika lokality Jihočeský kraj

Na území dnešního Jihočeského kraje žilo 768 885 obyvatel⁴⁰⁰ (5,2 % z celkového počtu, 7,2 % z počtu obyvatel na území současné České republiky). Podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem dosahoval 28,7 %⁴⁰¹, což byla výrazně podprůměrná hodnota jak v rámci Čech, k nimž kraj náležel, tak v rámci celé Československé republiky. Tato oblast měla dokonce nejnižší zastoupení obyvatelstva v průmyslu ze všech porovnávaných regionů⁴⁰². Nejvíce obyvatel jižních Čech pak zaměstnávalo zemědělství a lesnictví⁴⁰³. Jedinou oblastí jižních Čech, kde podíl obyvatelstva v průmyslu převyšoval alespoň průměr celého Československa, byl soudní okres České Budějovice (podíl 36,9 %⁴⁰⁴). Naopak v politickém okrese Milevsko příslušelo k průmyslu pouze 19,4 % obyvatel⁴⁰⁵.

---

³⁹⁷ EK. Automobilka škodovky propouští dělnictvo. *Lidové noviny*. 14. 1. 1930, roč. 38, č. 23, s. 10.

³⁹⁸ VÝ. Spotřeba tabáku a zaměstnanost. *Lidové noviny*. 27. 3. 1930, roč. 38, č. 158, s. 2.

³⁹⁹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884-887.

⁴⁰⁰ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁴⁰¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴⁰² Tamtéž.

⁴⁰³ Tamtéž.

⁴⁰⁴ Tamtéž.

⁴⁰⁵ Tamtéž.

V tomto regionu bylo bez práce 15 051 osob⁴⁰⁶, což představuje míru nezaměstnanosti 1,96 %. Tato hodnota byla nižší jak oproti průměru Čech, tak oproti průměru celé Československé republiky. Nejvyšší nezaměstnanost byla v soudních okresech Nové Hradky (4,76 %⁴⁰⁷) a Trhové Sviny (4,47 %⁴⁰⁸) v jihovýchodní části regionu. Naopak nejméně nezaměstnaných vykazoval soudní okres Hluboká nad Vltavou (0,14 %⁴⁰⁹). V Českých Budějovicích, které byly největším městem regionu⁴¹⁰, činila míra nezaměstnanosti 1,75 %⁴¹¹.

Informace o dění v Jihočeském kraji, které se týkalo tématu nezaměstnanosti nebo propouštění, otiskly Lidové noviny ve 12 článcích (3,8 % z celkového počtu). Ve třech případech se jednalo o texty, které zahrnovaly zprávy z více různých okresů. Nejvíce jich kombinoval přehled o situaci na trhu práce⁴¹², který přinesl stručné informace o dění v šesti různých okresech kraje. Další souhrnná zpráva⁴¹³ pak rozebírala dění v jednotlivých průmyslových podnicích na území tří okresů a zabývala se obory jihočeského průmyslu, které nejvíce pociťovaly krizi. Během sledovaného období vyšel článek obecně popisující stav jihočeského průmyslu celkem dvakrát. Zbylé zprávy, které se zabývaly děním vždy jenom v jedné oblasti, pak nejčastěji zmiňovaly okres České Budějovice (7krát). Jednou pak byly v samostatných zprávách zmíněny okresy Jindřichův Hradec a Prachatice. Tématem těchto zpráv, které se svým rozsahem řadily zpravidla ke kratším útvarům, bylo nejčastěji omezování výroby nebo propouštění v konkrétních podnicích. Jednou se jednalo o zprávu o sebevraždě, jednou pak o ukončení stávk.

Co se týče informování o dění v oblastech s nejvyšší nezaměstnaností, jsou v jednom článku rozebírány možné dopady propouštění v papírně v Kvildě: „Zastavení podniku postihne Vimpersko, poněvadž továrna dává práci mnoha lidem a také živnostníkům.“⁴¹⁴ Statistika potvrzují, že výroba papíru měla pro oblast skutečně vyšší význam než pro zbytek země, k tomuto oboru příslušela asi desetina

---

⁴⁰⁶ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884-887.

⁴⁰⁷ Tamtéž, s. 885.

⁴⁰⁸ Tamtéž, s. 884.

⁴⁰⁹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884.

⁴¹⁰ 43 886 obyvatel. In: Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁴¹¹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884.

⁴¹² Ž. Nezaměstnanost v jižních Čechách. *Lidové noviny*. 20. 4. 1930, roč. 38, č. 202, s. 11.

⁴¹³ Ž. Stav jihočeského průmyslu. *Lidové noviny*. 8. 6. 1930, roč. 38, č. 288, s. 10.

zaměstnanců v průmyslu⁴¹⁵. O dění v oblastech s nejnižší nezaměstnaností v kraji Lidové noviny neinformovaly.

Zastoupení zpravodajství týkajícího se jižních Čech je ve srovnání s ostatními kraji průměrné, zatímco míra nezaměstnanosti v kraji se řadí k nejnižším v Čechách, stejně jako zastoupení průmyslu na hospodářství regionu. Ve zpravodajství výrazně převažují informace o dění v krajském centru, zatímco situace v periferních oblastech, které byly nezaměstnaností postiženy více, rozebírána není.

5.3.5 Zastoupení a charakteristika lokality Plzeňský kraj

Na území dnešního Plzeňského kraje žilo 696 510 obyvatel⁴¹⁶ (4,7 % z celkového počtu, 6,5 % z počtu obyvatel na území současné České republiky). Podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem činil 39,9 %⁴¹⁷, což převyšovalo průměr za celé Československo, ale zůstávalo mírně pod průměrem Čech, k nimž tento region z geografického hlediska příslušel.

Lokality s nejvyšším zastoupením průmyslu se nacházely v centrální části regionu – v Plzni a v jejím okolí. Vůbec nejvyššího podílu dosahoval soudní okres Stod jihozápadně od Plzně (58,4 %, zejména zásluhou těžby černého uhlí⁴¹⁸) a Plzeň (54,1 %, vysoké zastoupení strojírenství a kovodělného průmyslu⁴¹⁹). Nejméně průmyslovou oblastí naopak bylo Klatovsko a z něj pak zemědělský soudní okres Plánice, kde činil podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu 18,8 %⁴²⁰.

Průměrná míra nezaměstnanosti v oblasti západních Čech převyšovala zemský i celorepublikový průměr. Bez práce bylo 19 681 osob⁴²¹, což představuje míru nezaměstnanosti 2,83 %. Nejnižší podíl lidí bez práce byl hlášen z Klatovska, vůbec nejnižší hodnotu zaznamenal již zmíněný soudní okres Plánice⁴²². Výrazně horší situace naopak byla v oblastech Šumavy a Českého lesa, tedy horských

---

⁴¹⁴ FK. Papírna ve Kvildě na Šumavě. *Lidové noviny*. 19. 4. 1930, roč. 38, č. 200, s. 9.

⁴¹⁵ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴¹⁶ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁴¹⁷ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴¹⁸ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴¹⁹ Tamtéž.

⁴²⁰ Tamtéž.

⁴²¹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884-887.

⁴²² Tamtéž, s. 885.

regionech sousedících s Německem. V soudním okrese Kašperské Hory činila míra nezaměstnanosti 5,47 %⁴²³ (vyšší podíl lesnictví a dřevařského průmyslu), na Hostouňsku pak 5,33 %⁴²⁴ (vyšší podíl zemědělství).

Plzeň, největší město západních Čech⁴²⁵, byla významným průmyslovým centrem – k tomuto odvětví zde příslušelo 50,7 % obyvatel⁴²⁶. Míra nezaměstnanosti pak ve městě dosahovala 2,37 %⁴²⁷, což je méně, než činil průměr celého kraje.

O dění na území Plzeňského kraje se Lidové noviny ve sledovaném období zmínily v osmi článcích (2,5 % z celkového počtu). V jednom případě se jednalo o statistický přehled o rozvrstvení průmyslu v Československu, kde byl uveden počet zaměstnanců v průmyslových závodech Plzeňska⁴²⁸. Ostatní články byly zpravidla menšího rozsahu a přinášely informace o problémech konkrétních podniků, které vedly k omezení nebo úplnému zastavení výroby. Nejvíce článků se zabývalo sklářským průmyslem, avšak ve dvou případech ze třech se jednalo o informaci o těžce události. Jeden text pak popisoval situaci ve více oblastech regionu.

O situaci v oblastech Šumavy a Českého lesa, které byly nezaměstnaností zasaženy nejvíce, informovaly noviny jen velmi okrajově. Například jeden z článků⁴²⁹ se zabýval pouze situací jedné konkrétní sklárny, nerozebíral však už stav odvětví v jiných závodech, byť titulky vyvolával tato očekávání. Navzdory skutečnosti, že míra nezaměstnanosti v tomto regionu převyšovala republikový průměr a na jeho území se nacházely i oblasti s mírou nezaměstnanosti, která byla oproti průměru více než dvojnásobná, se Lidové noviny ve zpravodajství Plzeňskému kraji téměř nevěnovaly. Zastoupení tohoto regionu ve zpravodajství o nezaměstnanosti a propouštění tak není možné považovat na dostatečné.

5.3.6 Zastoupení a charakteristika lokality Karlovarský kraj

---

⁴²³ Tamtéž, s. 887.

⁴²⁴ Tamtéž.

⁴²⁵ 114 159 obyvatel. In: Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁴²⁶ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴²⁷ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 886.

⁴²⁸ D.K., Statistika čs. průmyslu. *Lidové noviny*. 28. 6. 1930, roč. 38, č. 322, s. 8.

⁴²⁹ DR. Nezaměstnanost sklářského dělnictva na Šumavě. *Lidové noviny*. 8. 6. 1930, roč. 38, č. 288, s. 10.

Na území dnešního Karlovarského kraje žilo 495 923 obyvatel⁴³⁰ (3,4 % z celkového počtu v ČSR, 4,7 % z počtu obyvatel na území současné České republiky). Podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem dosahoval 51,9 %⁴³¹, což kraj řadilo mezi oblasti s nejvyšším zastoupením průmyslu. Tato hodnota zároveň znatelně převyšovala průměr Čech i celé země.

Z průmyslového charakteru kraje se vymykalo pouze území na jeho západním okraji, jižně od Doupovských hor, které bylo v tomto regionu nejvíce vzdálené od německých hranic. Soudní okresy Žlutice (zastoupení průmyslu 21 %) ⁴³², Teplá (24,9 % ⁴³³) a Bochoř (25,1 % ⁴³⁴) vykazovaly převážně zemědělský charakter a k tomuto odvětví hospodářství příslušelo okolo poloviny jejich obyvatel⁴³⁵. Nejvíce industrializovanými částmi kraje bylo naopak Ašsko, Nejdecko a Kraslicko⁴³⁶, tedy místa v bezprostřední blízkosti německé hranice. Vůbec nejvyššího podílu dosahoval podíl osob příslušejících k průmyslu v soudním okrese Horní Blatná (73 %, více než třetina z celkového počtu obyvatelstva pracovala ve sklářství⁴³⁷).

Území Karlovarského kraje bylo zasaženo nezaměstnaností vůbec nejvíce ze všech srovnávaných regionů. Bez práce bylo 19 952 osob⁴³⁸, což představuje míru nezaměstnanosti 4,02 %. Nejhorší situace byla v příhraničí, a to v soudních okresech Nejdk (6,94 % obyvatel bez práce, v oblasti byl významný textilní průmysl a hutnictví⁴³⁹) a Kraslice (6,56 %, významný textilní průmysl, strojírenství a hutnictví, naopak zcela marginální sklářský průmysl⁴⁴⁰). Nejnižší míry nezaměstnanosti dosahoval zemědělský soudní okres Žlutice (1,64 %⁴⁴¹).

Největší město oblasti, jímž byl v roce 1930 Cheb⁴⁴², mělo nižší míru nezaměstnanosti (2,24 %⁴⁴³) i zastoupení průmyslu (34,4 %⁴⁴⁴) než činil průměr

---

⁴³⁰ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁴³¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴³² Tamtéž.

⁴³³ Tamtéž.

⁴³⁴ Tamtéž.

⁴³⁵ Tamtéž.

⁴³⁶ Tamtéž.

⁴³⁷ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴³⁸ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884-888.

⁴³⁹ Tamtéž, s. 886.

⁴⁴⁰ Tamtéž, s. 885.

⁴⁴¹ Tamtéž, s. 888.

⁴⁴² 31 549 obyvatel. In: Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

regionu i celých Čech. Současné krajské město Karlovy Vary, které však v roce 1930 počtem obyvatel za Chebem zaostávalo⁴⁴⁵, vykazovalo míru nezaměstnanosti 1,85 %⁴⁴⁶ a k průmyslu příslušelo 31,7 % jeho obyvatel⁴⁴⁷.

Lidové noviny informovaly o dění v Karlovarském kraji, které souviselo se sledovanými tématy, celkem desetkrát (3,1 % z celkového počtu textů). U devíti textů se jednalo o zprávy ze Sokolovska, u jednoho z Chebska. V tomto případě však bylo tehdy nejlidnatější město oblasti uvedeno pouze jako součást statistického přehledu o počtu zaměstnanců v průmyslu v roce 1926⁴⁴⁸.

Zprávy ze Sokolovska se v pěti případech týkaly situace ve sklářském průmyslu v Sokolově a v jeho blízkém okolí, z toho třikrát se jednalo o zprávu související s lednovou stávkou v Dolním Rychnově. Zbylé dvě zprávy pak přinášely přehled o problémech sklářství v různých oblastech země a k Sokolovsku se vázala v obou případech totožná zmínka o počtu propouštěných dělníků v Dolním Rychnově a v Oloví.

Další trojice zpráv popisovala omezování výroby v železárnách v Rotavě, z toho jednou byl tento závod zmíněn v souvislosti s děním v jiné pobočce těžební společnosti mimo sokolovský okres⁴⁴⁹. Tato zpráva rozebírá rozhodnutí společnosti omezit výrobu právě v rotavském závodu kvůli zachování výroby v ostatních závodech umístěných v jiných regionech. Poslední zprávou ze Sokolovska pak byla stručná informace o omezení výroby ve zvodavské⁴⁵⁰ přádelně.

Navzdory tomu, že nynější Karlovarský kraj byl co do míry nezaměstnanosti (nikoliv podle absolutního počtu nezaměstnaných) nejpostiženější oblastí republiky⁴⁵¹, řadí se počtem zmínek spíše ke krajům, které problém nezaměstnanosti tolik netížil. Noviny sice přinesly informace o dění ve dvou soudních okresech s nejvyšší mírou nezaměstnanosti, kterou ovlivnilo omezování výroby v rotavských

---

⁴⁴³ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 885.

⁴⁴⁴ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴⁴⁵ 24 029 obyvatel. In: Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁴⁴⁶ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 887.

⁴⁴⁷ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴⁴⁸ D.K., Statistika čs. průmyslu. *Lidové noviny*. 28. 6. 1930, roč. 38, č. 322, s. 8.

⁴⁴⁹ LA. Karlova huť omezuje výrobu. *Lidové noviny*. 17. 4. 1930, roč. 38, č. 196, s. 3.

⁴⁵⁰ Nyní Svatava, okres Sokolov.

železárnách, a několikrát se zabývaly také děním ve sklářském průmyslu na Sokolovsku, zbylé oblasti regionu však zcela opomíjely. Vůbec neinformovaly o aktuálním dění na Karlovarsku; nejlidnatější město oblasti, jímž byl Cheb, pak bylo zmíněno pouze v rámci prezentace statistických údajů z roku 1926.

5.3.7 Zastoupení a charakteristika lokality Ústecký kraj

Na území dnešního Ústeckého kraje žilo 1 138 936 obyvatel⁴⁵² (7,7 % z celkového počtu, 10,7 % z počtu obyvatel na území současné České republiky). Podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem dosahoval 50,1 %⁴⁵³ a kraj tak patřil k oblastem s nejvyšší mírou industrializace v zemi.

Zastoupení průmyslu se v rámci kraje zvyšovalo ve směru z vnitrozemí k německým hranicím. Nejnižší bylo v soudních okresech Ústěck (22,5 %⁴⁵⁴), Jesenice (23,9 %⁴⁵⁵) a Postoloprty (28,1 %⁴⁵⁶). Ve všech těchto případech šlo o lokality s významným podílem zemědělství, zejména pěstování chmele⁴⁵⁷. Nejvyšší zastoupení průmyslu naopak vykazovaly soudní okresy Haňšpach⁴⁵⁸ ležící ve Šluknovském výběžku (70,6 %, významné zastoupení měl kovodělný, oděvnický a textilní průmysl⁴⁵⁹) a Vejprty na hranicích s Německem (69,8 %, velmi silný textilní průmysl⁴⁶⁰).

Severní Čechy patřily k oblastem více ohroženým nezaměstnaností. Práci hledalo 32 526 obyvatel⁴⁶¹, což odpovídalo míře nezaměstnanosti ve výši 2,86 %. Jednoznačně nejvyšší míru vykazoval soudní okres Přísečnice (9,08 %⁴⁶²). Centrem této oblasti u hranic s Německem nedaleko Vejprt byla dnes již neexistující obec Přísečnice, která zanikla v 70. letech kvůli stavbě stejnojmenné vodní nádrže.

---

⁴⁵¹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884-888.

⁴⁵² Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁴⁵³ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴⁵⁴ Tamtéž.

⁴⁵⁵ Tamtéž.

⁴⁵⁶ Tamtéž.

⁴⁵⁷ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴⁵⁸ Nyní Lipová, okres Děčín.

⁴⁵⁹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴⁶⁰ Tamtéž.

⁴⁶¹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884-888.

⁴⁶² Tamtéž, s. 886.

Zastoupení průmyslu na Přisečnicku bylo ve srovnání s okolím nižší – dosahovalo 41,6 %⁴⁶³. Nebylo však vyváženo vyšší podílem zemědělství, ale spíše obchodních činností. Vyšší než 5procentní míru nezaměstnanosti vykazovaly ještě soudní okresy Hora Svaté Kateřiny (6,5 %⁴⁶⁴), Hora Svatého Šebestiána (5,93 %⁴⁶⁵) a Šluknov (5,74 %⁴⁶⁶). Všechny tyto oblasti se nacházely v bezprostřední blízkosti německých hranic. Nejnižší míru nezaměstnanosti vykazoval zemědělský soudní okres Ústěk (1,55 %⁴⁶⁷). Nízké nezaměstnanosti dosahovalo ve srovnání se zbytkem kraje také největší město regionu Ústí nad Labem⁴⁶⁸ (1,77 %⁴⁶⁹). Podíl obyvatelstva příslušejícího průmyslu v něm činil 47,3 %⁴⁷⁰.

Ústecký kraj dosáhl spolu se Středočeským krajem největšího počtu zmínek v Lidových novinách. O dění v oblasti informovalo 36 zpráv (11,3 % z celkového počtu). Významnou část z nich tvořily přehledy o vývoji zaměstnanosti v jednotlivých průmyslových oborech, a to nejen se zaměřením na severní Čechy, ale například také na Kladensko s přesahem do některých oblastí na území současného Ústeckého kraje.

Z hlediska konkrétních podniků a oborů se Lidové noviny nejvíce zabývaly děním v chomutovských železárnách⁴⁷¹ a severočeské uhelné pánvi. Těžební průmysl a hutnictví spolu byly provázány, neboť železárny patřily k největším odběratelům uhlí, což je také ve zprávách o situaci v uhelném revíru připomínáno. Zvláště ke konci sledovaného období se zvyšovala závažnost těchto zpráv, když bylo oznámeno dočasné zastavení výroby v železárnách⁴⁷² a současně propuštění více než tisícovky horníků z dolů⁴⁷³.

Stejně jako v jiných těžebních oblastech, tak i v severních Čechách bylo jako jeden z nástrojů na omezení zaměstnanosti využíváno krácení pracovní doby,

---

⁴⁶³ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴⁶⁴ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 886.

⁴⁶⁵ Tamtéž, s. 885.

⁴⁶⁶ Tamtéž, s. 887.

⁴⁶⁷ Tamtéž, s. 886.

⁴⁶⁸ 43 802 obyvatel. In: Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁴⁶⁹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 887.

⁴⁷⁰ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴⁷¹ Mannesmannovy závody.

⁴⁷² ČTK. Mannesmannovy závody zastaví výrobu? *Lidové noviny*. 24. 6. 1930, roč. 38, č. 315, s. 1.

o kterém deník také pravidelně informoval, a to i v souvislosti s poklesem životní úrovně (např. „*Na mnohých dolech se pracuje pouze tři, nejvýše čtyři dny v týdnu, takže horník dostává mzdy nejvýše 90 Kč týdně.*“⁴⁷⁴). Mezi další významná odvětví pro severočeský průmysl lze zařadit také sklářství a textilnictví. Oběma oborům věnovaly Lidové noviny pozornost zejména v přehledech o stavu průmyslu v regionu, situací sklářství se pak zabýval ještě zvláštní text⁴⁷⁵. Z méně zastoupených odvětví průmyslové výroby pak deník rozebíral ještě situaci v kovodělném průmyslu, zejména Roudnicku.

Nejvyšší podíl ve zpravodajství z Ústeckého kraje zaujímal Chomutovsko (zejména zásluhou železáren), rozdíl v zastoupení této a ostatních oblastí kraje však nebyl nijak markantní, tudíž je možné označit zpravodajství ze severních Čech z tohoto hlediska za vyvážené. Stranou zájmu zůstaly lokality na česko-německé hranici, které vykazovaly nejvyšší míru nezaměstnanosti. Je však nutné poznamenat, že při porovnání s celkovým počtem nezaměstnaných v severních Čechách, není váha těchto málo zalidněných oblastí nijak vysoká.

Celkově lze však hodnotit zpravodajství o nezaměstnanosti ze severních a severozápadních Čech jako odpovídající závažnosti vývoje v této oblasti. Zároveň nezůstávaly informace o dění v severních Čechách u povrchního přehledu statistických čísel, ale byla znatelná snaha rozebrat tuto problematiku do větší hloubky, popsat příčiny a odhadnout možný budoucí vývoj na trhu práce v Ústeckém kraji.

5.3.8 Zastoupení a charakteristika lokality Liberecký kraj

Na území dnešního Libereckého kraje žilo 556 897 obyvatel⁴⁷⁶ (3,8 % z celkového počtu, 5,2 % z počtu obyvatel na území současné České republiky). Podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem dosahoval 53,5 %⁴⁷⁷, což byl vůbec nejvyšší podíl ze srovnávaných regionů a výrazně tak převyšoval průměr Čech i celé republiky.

---

⁴⁷³ ČTK. 1100 horníků v severočeské pánvi propuštěno. *Lidové noviny*. 28. 6. 1930, roč. 38, č. 323, s. 1.

⁴⁷⁴ VÝ. Stav průmyslu v severočeském revíru. *Lidové noviny*. 29. 6. 1930, roč. 38, č. 324, s. 10.

⁴⁷⁵ NESG. Stagnace v teplickém sklářství. *Lidové noviny*. 19. 4. 1930, roč. 38, č. 200, s. 9.

⁴⁷⁶ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁴⁷⁷ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

Jedinou oblastí tohoto regionu, která se vysoké míře industrializace vymykala, byl soudní okres Dubá na jihozápadním okraji současného Libereckého kraje, ve kterém příslušelo k průmyslu pouze 19 % osob, a nadpoloviční většina obyvatelstva zde nacházela obživu v zemědělství⁴⁷⁸. Žádný jiný okres v regionu už nevykazoval nižší zastoupení průmyslu, než činil průměr Československé republiky⁴⁷⁹. Naopak nejvyšší podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živností vykazoval soudní okres Tanvald (71,5 %⁴⁸⁰), zejména zásluhou sklářského průmyslu.

Oblast nynějšího Libereckého kraje byla postižena nezaměstnaností ve větší míře než zbytek Čech. Bez práce bylo 18 245 osob⁴⁸¹, což představovalo míru nezaměstnanosti 3,28 %. Nejnižší podíl lidí bez práce byl v již zmíněném soudním okrese Dubá (1,50 %⁴⁸²), naopak nejhorší situace byla v soudních okresech Nové Město pod Smrkem (7,46 %, více než třetina obyvatel nacházela obživu v textilním průmyslu⁴⁸³) a Cvikov (7,17 %, významný textilní průmysl⁴⁸⁴). Centrum regionu, město Liberec⁴⁸⁵, vykazovalo ve srovnání s ostatními oblastmi regionu nízkou nezaměstnanost (1,96 %⁴⁸⁶) i nízký podíl obyvatel příslušejících k průmyslu (35,2 %⁴⁸⁷).

Lidové noviny otiskly celkem 14 článků (4,4 % z celkového počtu), v nichž byla zmínka o situaci v tomto regionu. V pěti případech se jednalo o texty, které informovaly o více okresech Libereckého kraje. Celkem polovina ze zveřejněných textů rozebírala situaci na území severních Čech, kam byly řazeny také okresy dnešního Libereckého kraje. Pouze dva z těchto článků se však zabývaly děním v konkrétních oblastech či přímo podnicích. Zbytek spíše využíval celkové statistiky o počtu nezaměstnaných v různých oborech za rozsáhlejší územní celky, než jakým bylo území Libereckého kraje. Různé oblasti tohoto regionu byly zmiňovány také

---

⁴⁷⁸ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴⁷⁹ Tamtéž.

⁴⁸⁰ Tamtéž.

⁴⁸¹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884-887.

⁴⁸² Tamtéž, s. 884.

⁴⁸³ Tamtéž.

⁴⁸⁴ Tamtéž, s. 885.

⁴⁸⁵ 38 525 obyvatel. In: Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁴⁸⁶ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 885.

v textech rozebírajících situaci ve sklářském průmyslu⁴⁸⁸. Jeden článek pak informoval o zastavení konkrétního podniku⁴⁸⁹.

Zpravodajství o lokalitách, které byly nejvíce postiženy nezaměstnaností, nebylo příliš četné. Ve třech textech byla stručně popsána situace na Tanvaldsku, které vykazovalo více než pětiprocentní nezaměstnanost, ostatní podobně postižené lokality však v článcích jmenovány nebyly. Přestože u několika zpráv vyvolal jejich titulek očekávání důkladnější analýzy stavu sklářského průmyslu⁴⁹⁰, jednalo se v těchto případech pouze o přehled počtu nezaměstnaných sklářů v různých lokalitách, případně o obecné konstatování špatné situace tohoto odvětví.

Vzhledem k tomu, že území současného Libereckého kraje patřilo mezi regiony s nejvyšší mírou nezaměstnanosti, nepovažují četnost ani hloubku zpravodajství o tomto regionu za dostatečnou.

5.3.9 Zastoupení a charakteristika lokality Královéhradecký kraj

Na území dnešního Královéhradeckého kraje žilo 660 670 obyvatel⁴⁹¹ (4,5 % z celkového počtu obyvatel ČSR, 6,2 % z počtu obyvatel na území současné České republiky). Podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem dosahoval 42,7 %⁴⁹², což převyšovalo jak průměr celého Československa, tak i průměr Čech, kam tento region z geografického hlediska náležel.

Nejvyššího zastoupení dosahoval průmysl v příhraničních a podhorských oblastech. Nejprůmyslovějšími oblastmi byly soudní okresy Úpice (67,4 %, zejména textilní průmysl⁴⁹³), Náchod (63,9 %, textilní průmysl⁴⁹⁴) a Žacléř (62,6 %, těžba uhlí⁴⁹⁵). Naopak nízké zastoupení osob zaměstnaných v průmyslu vykazovaly úrodné zemědělské oblasti v povodí Cidliny, mezi něž patřily soudní okresy Chlumeck nad

---

⁴⁸⁷ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴⁸⁸ Např.: VS. Zaměstnanost sklářských závodů na Borsku stále klesá. *Lidové noviny*. 28. 6. 1930, roč. 38, č. 322, s. 9.

⁴⁸⁹ BK. Zastavené textilní závody. *Lidové noviny*. 5. 3. 1930, roč. 38, č. 116, s. 9.

⁴⁹⁰ Např.: FK. Krise v českém sklářství. *Lidové noviny*. 28. 1. 1930, roč. 38, č. 49, s. 10.

⁴⁹¹ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁴⁹² Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁴⁹³ Tamtéž.

⁴⁹⁴ Tamtéž.

⁴⁹⁵ Tamtéž.

Cidlinou (11 % zaměstnaných v průmyslu, ale 51,4 % v zemědělství⁴⁹⁶) a Nový Bydžov (15,8 %⁴⁹⁷).

Královéhradecký kraj patřil v Čechách spíše mezi oblasti s nižší mírou nezaměstnanosti – dosahovala zde průměrně 2,19 % a bez práce bylo 14 498 osob⁴⁹⁸. Nejvyšší nezaměstnanosti dosahovaly soudní okresy Trutnov (3,31 %, významné zastoupení textilního průmyslu⁴⁹⁹) a Kostelec nad Orlicí (3,25 %, nadprůměrné zastoupení zde mělo obuvnictví⁵⁰⁰). Nejnižší nezaměstnanost naopak udával soudní okres Jičín (1,07 %⁵⁰¹), což byla oblast s nižším zastoupením obyvatelstva pracujících v průmyslu⁵⁰². Hradec Králové, největší město regionu⁵⁰³, vykazovalo míru nezaměstnanosti 1,14 %⁵⁰⁴, v průmyslu pak působilo 29,2 % jeho obyvatel⁵⁰⁵.

Informace o dění v oblasti Královéhradeckého kraje přinesly Lidové noviny dohromady sedmkrát (2,2 % z celkového počtu článků). Jednou šlo o zprávu, která se zabývala situací ve více konkrétních oblastech kraje, ve dvou případech pak o informaci o událostech v jednom místě. Tři články pak stručně informovaly o stavu východočeského textilního průmyslu, bez přesného určení lokality, které se zpráva týká. Poslední text pak byl přehledem o nezaměstnanosti v různých průmyslových oborech (např. „Rozdíl v počtu přihlášených míst a uchazečů proti loňsku se zvýšil o 3760, t. j. o 143.6 procenta, nezaměstnanost koncem měsíce stoupla o 199.2 procenta. Postižen byl hlavně opět textil, dále sklářství, kovoprůmysl, dřevoprůmysl a pomocné dělnictvo. O práci se přihlásilo 11.224 mužů, 5550 žen a 306 učňů. Umístněno bylo 5687 mužů, 1874 žen a 227 učňů.“⁵⁰⁶), který byl doplněn informací o počtu volných míst, avšak opět bez přesnějšího popisu situace v konkrétních lokalitách.

---

⁴⁹⁶ Tamtéž.

⁴⁹⁷ Tamtéž.

⁴⁹⁸ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884-888.

⁴⁹⁹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 887.

⁵⁰⁰ Tamtéž.

⁵⁰¹ Tamtéž, s. 885.

⁵⁰² Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵⁰³ 17 818 obyvatel. In: Státní úřad statistický. *Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁵⁰⁴ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884.

⁵⁰⁵ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵⁰⁶ OG. Trh práce v severovýchodních Čechách. *Lidové noviny*. 23. 5. 1930, roč. 38, č. 259, s. 9.

Zpravodajství z oblasti východních Čech přinášelo spíše popis obecných trendů na trhu práce, bez informací o dění v konkrétních lokalitách, které byly nejvíce postiženy nezaměstnaností. Ze zpráv lze vyvodit, že v největších problémech se nacházel textilní průmysl, analýzu dění v tomto oboru ve východních Čechách však deník nepřináší. Ve srovnání s ostatními regiony lze hodnotit zastoupení zpravodajství o území nynějšího Královéhradeckého kraje jako výrazně podprůměrné, stejně jako informační hodnotu otištěných textů.

5.3.10 Zastoupení a charakteristika lokality Pardubický kraj

Na území dnešního Pardubického kraje žilo 548 873 obyvatel⁵⁰⁷ (3,7 % z celkového počtu v ČSR, 5,1 % z počtu obyvatel na území současné České republiky). Podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem dosahoval 38,7 %⁵⁰⁸, což bylo více ve srovnání s průměrnou hodnotou za celé Československo, avšak mírně pod průměrem Čech, kam většina tohoto regionu z geografického hlediska náleží.

Více industrializované byly oblasti ve východní části regionu, případně v blízkosti německých (dnes polských) hranic. V soudním okrese Svitavy příslušelo k průmyslu a živnostem 52,1 % obyvatelstva (významný podíl textilního průmyslu⁵⁰⁹), v okrese Ústí nad Orlicí pak 51,3 % (také zejména zásluhou textilního průmyslu⁵¹⁰). Pravidlu o průmyslovějším východu se však vymyká zemědělský soudní okres Litomyšl, který na jihu sousedil právě s Ústím nad Orlicí. K průmyslu zde příslušelo pouze 26 % obyvatel⁵¹¹.

Míra nezaměstnanosti se v tomto kraji držela pod průměrem Čech, republikový průměr mírně převyšovala. Práci nemělo 11 839 osob⁵¹², což představovalo podíl 2,16 %. Nejmenší míru nezaměstnanosti uvádí soudní okresy Nasavrky (0,93 %, důležitým oborem zde byla těžba kamene⁵¹³) a Hlinsko (1,13 %, významné zastoupení textilního průmyslu⁵¹⁴) na jihu regionu. Nejvyšší měrou

⁵⁰⁷ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁵⁰⁸ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵⁰⁹ Tamtéž.

⁵¹⁰ Tamtéž.

⁵¹¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵¹² Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884-888.

⁵¹³ Tamtéž, s. 885.

⁵¹⁴ Tamtéž.

naopak nezaměstnanost zasáhla soudní okres Holice na Pardubicku (3,21 %⁵¹⁵, vysoké zastoupení obuvnického průmyslu, který byl významný i v dalších dvou okresech – Polička⁵¹⁶ a Skuteč⁵¹⁷ – s druhou a třetí nejvyšší mírou nezaměstnanosti).

Současné krajské město Pardubice⁵¹⁸ vykazovalo ve srovnání se zbytkem regionu podprůměrnou míru nezaměstnanosti (1,97 %⁵¹⁹), podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu pak průměr oblasti velmi mírně převyšoval (39,5 %⁵²⁰).

Děni na území současného Pardubického kraje, které se týkalo nezaměstnanosti a propouštění, zůstávalo zcela stranou zájmu Lidových novin. S regionem souvisí pouze tři zprávy (0,9 % z celkového počtu), avšak žádná z nich nepřináší konkrétní informaci o situaci na trhu práce v tomto kraji.

Přehled o nezaměstnanosti ve východních Čechách⁵²¹ se zabývá územím Pardubického kraje pouze okrajově, když uvádí, že „*Místním vzestupem nezaměstnanosti byly postiženy hlavně okresy: Nový Bydžov, Semily, Lomnice n. P., Lanškroun, Hořice, Ústí n. O. a Rokytnice v Orlických horách*“⁵²². K území Pardubického kraje náleží z vyjmenovaných měst Lanškroun a Ústí nad Orlicí.

Zbylé dvě zprávy popisují děni související s likvidací olomoucké továrny Telektra. Její souvislost s Pardubickem spočívala v tom, že stroje z likvidovaného podniku byly přemísťovány do pardubického závodu Telegrafie. Tím zmínky o Pardubickém kraji končí.

Přestože území současného Pardubického kraje se jak mírou nezaměstnanosti, tak zastoupením průmyslu řadilo mezi podprůměrné oblasti Čech a počtem obyvatel patřilo k menším územním celkům, hodnotím pouhé tři okrajové zmínky o tomto regionu jako nedostatečné.

---

⁵¹⁵ Tamtéž, s. 886.

⁵¹⁶ Tamtéž.

⁵¹⁷ Tamtéž.

⁵¹⁸ 28 841 obyvatel. In: Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁵¹⁹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 886.

⁵²⁰ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵²¹ OG. Trh práce v severovýchodních Čechách. *Lidové noviny*. 23. 5. 1930, roč. 38, č. 259, s. 9.

⁵²² Tamtéž.

5.3.11 Zastoupení a charakteristika lokality Vysočina

Na území dnešního kraje Vysočina žilo 508 658 obyvatel⁵²³ (3,5 % z celkového počtu v ČSR, 4,8 % z počtu obyvatel na území současné České republiky). Vysočina patřila k oblastem s vůbec nejnižším zastoupením průmyslu – podíl k němu příslušejícího obyvatelstva dosahoval hodnoty 30,1 %⁵²⁴.

Jedinými oblastmi, kde zastoupení průmyslu převyšovalo celorepublikový průměr, byly soudní okresy Třešť (43,8 %, silný dřevařský průmysl⁵²⁵) Třebíč (40,7 %, významný obuvnický a dřevařský průmysl⁵²⁶) a Jihlava (38,6 %, vyšší podíl obuvnického a textilního průmyslu⁵²⁷). Vůbec nejnižší zastoupení průmyslu ze všech oblastí s převahou zemědělství vykazovalo Pacovsko a okolí Velké Meziříčí a Bystřice nad Pernštejnem (mezi 18 a 22 %⁵²⁸).

Na Vysočině neexistovala oblast, která by mírou nezaměstnanosti výrazně převyšovala jiné části regionu. Nejvyšších hodnot, které se pohybovaly okolo 2,5 %, dosahovaly soudní okresy Polná⁵²⁹, Kamenice nad Lipou⁵³⁰, Počátky⁵³¹ a Náměšť nad Oslavou⁵³². Nejnižší nezaměstnanost byla zaznamenána v soudních okresech Nové Město na Moravě (0,7 %, vysoký podíl zemědělství⁵³³) a Jemnice (0,8 %, taktéž významné zemědělství⁵³⁴).

Největší město Vysočiny, jímž byla Jihlava⁵³⁵, vykazovalo v rámci regionu jeden z nejvyšších podílů průmyslu (42,8 %⁵³⁶), míra nezaměstnanosti byla prakticky stejná, jako průměr regionu (1,79 %⁵³⁷).

---

⁵²³ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁵²⁴ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵²⁵ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵²⁶ Tamtéž.

⁵²⁷ Tamtéž.

⁵²⁸ Tamtéž.

⁵²⁹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 884.

⁵³⁰ Tamtéž, s. 885.

⁵³¹ Tamtéž.

⁵³² Tamtéž, s. 889.

⁵³³ Tamtéž.

⁵³⁴ Tamtéž, s. 888.

⁵³⁵ 31 031 obyvatel. In: Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁵³⁶ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵³⁷ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 889.

Problematikou nezaměstnanosti a propouštění na Vysočině se Lidové noviny prakticky nezabývaly. V celém sledovaném období byly otištěny pouze dva kratší články (0,6 % z celkového počtu). První přinášel všeobecný přehled o zaměstnanosti ve více oblastech, z lokalit Vysočiny v něm bylo zmíněno Jihlavsko, Třeštsko a Třebíčsko⁵³⁸. Druhý pak rozebíral situaci v některých oborech na Jihlavsku⁵³⁹, neuváděl však konkrétní případy podniků, kterých by se problém nezaměstnanosti týkal.

Při posouzení toho, zda je velmi nízké zastoupení zpráv o tomto kraji odpovídající, je nutné vzít v úvahu několik skutečností: 1) nezaměstnanost na Vysočině byla nižší oproti celorepublikovému průměru, 2) žádná z oblastí tohoto kraje se od průměru výrazněji neodlišovala, 3) počtem obyvatel a zastoupením průmyslu se region řadil k méně významným oblastem pro hospodářství Československa. Vzhledem k výše uvedenému považuji podíl článků z této oblasti za odpovídající závažnosti problémů s nezaměstnaností na Vysočině, zvláště ve srovnání s regiony postiženými vyšší mírou nezaměstnanosti.

5.3.12 Zastoupení a charakteristika lokality Jihomoravský kraj

Na území dnešního Jihomoravského kraje žilo 1 034 073 obyvatel⁵⁴⁰ (7,0 % z celkového počtu v ČSR, 9,7 % z počtu obyvatel na území současné České republiky). Podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem dosahoval 36,1 %⁵⁴¹, což bylo více, než činil průměr za celou republiku, avšak pod průměrem Moravy a Slezska, kam tento region z geografického hlediska náležel.

V jednotlivých oblastech jižní Moravy se však podíl osob příslušejících k průmyslu a živnostem značně lišil. Nejvyšší byl na Blanensku (56,9 %, nejvíce zastoupeno bylo strojírenství a kovovýroba⁵⁴²), na Ivančicku (55 %, významný podíl hornictví⁵⁴³) a v soudním okrese Brno-venkov (52,1 %, výrazné zastoupení textilního průmyslu⁵⁴⁴). Naopak nejnižší podíl osob příslušejících k průmyslu vykazují

---

⁵³⁸ HGR. Zaměstnanost na Znojemsku a Jihlavsku. *Lidové noviny*. 6. 4. 1930, roč. 38, č. 176, s. 10.

⁵³⁹ HA. Vzdělání nezaměstnanosti v Jihlavě. *Lidové noviny*. 23. 4. 1930, roč. 38, č. 205, s. 9.

⁵⁴⁰ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁵⁴¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵⁴² Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, 90-215.

⁵⁴³ Tamtéž.

⁵⁴⁴ Tamtéž.

statistiky ze zemědělských oblastí Břeclavska a Hodonínska. Šlo zejména o soudní okresy Hustopeče (17 %⁵⁴⁵), Strážnice (17 %⁵⁴⁶) a Pohořelice (17,2 %⁵⁴⁷).

Stejně jako byl výrazně diferencován podíl průmyslu, lišila se na jižní Moravě i nezaměstnanost. V celé oblasti bylo bez práce 22 694 osob⁵⁴⁸, což představuje míru nezaměstnanosti 2,19 %. Nejhorší situace byla v soudním okrese Brno-venkov (3,63 %, oblast s významným zastoupením textilního průmyslu⁵⁴⁹), nejnižší v soudním okrese Vranov na Znojemsku (0,5 %, téměř polovina obyvatel pracovala v zemědělství⁵⁵⁰). V Brně, které bylo největším městem regionu⁵⁵¹, dosahovala nezaměstnanost míry 2,01 %⁵⁵², k průmyslu příslušelo 31,2 % jeho obyvatel⁵⁵³.

Zpravodajství z jižní Moravy se vyskytuje v 15 článcích ze sledovaného období (4,1 % z celkového počtu). Žádný z textů nezmiňuje konkrétně více než dva okresy zároveň, spíše je pro články z této oblasti charakteristický rozbor situace v celém regionu bez konkrétního určení problémových míst. S měsíční periodicitou otiskovaly Lidové noviny článek většího rozsahu, který rozebíral situaci v regionu a informoval o počtu lidí bez práce v jednotlivých odvětvích a zároveň o počtu volných pracovních míst⁵⁵⁴. Pokud se součástí tohoto textu stala i konkrétní informace o propouštění či omezování výroby, jednalo se vždy o podnik sídlící na území města Brna nebo okresu Brno venkov. V těchto souhrnech také noviny pravidelně rozebíraly situaci v rosicko-oslavanském uhelném revíru, který patřil v této oblasti k významným zaměstnavatelům. Pět článků se také podrobněji zaměřovalo na poměry v textilním průmyslu, který byl v Brně a jeho okolí z hlediska zaměstnanosti nadprůměrně významným odvětvím⁵⁵⁵.

---

⁵⁴⁵ Tamtéž.

⁵⁴⁶ Tamtéž.

⁵⁴⁷ Tamtéž.

⁵⁴⁸ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 888-890.

⁵⁴⁹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 888.

⁵⁵⁰ Tamtéž, s. 890.

⁵⁵¹ 145 302 obyvatel. In: Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁵⁵² Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 888.

⁵⁵³ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵⁵⁴ První výskyt v daném období: R. Trh práce na Brněnsku. *Lidové noviny*. 15. 1. 1930, roč. 38, č. 25, s. 10.

⁵⁵⁵ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

Ve dvou případech byla některá z lokalit jižní Moravy zmíněna v textu, který se primárně zabýval dění v jiném regionu (např. „*Stávkuje se zatím v ústředním podniku v Chlumu, kdežto v ostatních sklárnách v Arnoštově, v Rosicích u Brna a Rybníce se dosud pracuje.*“⁵⁵⁶). Jeden článek pak popisoval tragickou událost související s nezaměstnaností: „*Dnes ráno skočil do řeky Svitavy Na radlase v Brně, před domem č. 14. Frant. Slavíček, 45letý dělník. Byl včas vytažen mimojducími lidmi a záchrannou stanicí čs. Červeného kříže dopraven do zemské nemocnice v Brně. Slavíček si zoufal pro nezaměstnanost.*“⁵⁵⁷

Pouze jedenkrát se zmínka o dění na jižní Moravě netýkala města Brna nebo okresu Brno venkov, ale jednalo se o krátký popis situace v dřevařském a kožedělném průmyslu na Znojemsku⁵⁵⁸. Situací na Bučovicku⁵⁵⁹ a Břeclavsku⁵⁶⁰, kde dosahovala míra nezaměstnanosti podobných hodnot jako v okolí Brna, stejně jako na Blanensku a Boskovicku, které měly jedno z nejvyšších zastoupení průmyslu v kraji⁵⁶¹, se noviny nezabývaly.

Vývojem v oblastech, v nichž dosahoval počet nezaměstnaných v kraji nejvyšších hodnot, tedy zejména v okolí Brna, se však deník zabýval v dostatečné míře. Negativně však lze hodnotit přílišné zaměření zpravodajství na Brno a jeho okolí.

5.3.13 Zastoupení a charakteristika lokality Olomoucký kraj

Na území dnešního Olomouckého kraje žilo 712 225 obyvatel⁵⁶² (4,8 % z celkového počtu v ČSR, 6,7 % z počtu obyvatel na území současné České republiky). Podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem dosahoval 39 %⁵⁶³, což převyšuje průměrnou hodnotu za celé Československo, ale je mírně pod průměrem Moravy a Slezska, kam tato oblast z geografického hlediska náleží.

⁵⁵⁶ NESG. Stávka v jihočeské sklárně v Chlumu u Třeboně. *Lidové noviny*. 3. 4. 1930, roč. 38, č. 171, s. 1.

⁵⁵⁷ PK. Lidé zoufalí a nešťastní. *Lidové noviny*. 28. 1. 1930, roč. 38, č. 50, s. 2.

⁵⁵⁸ HGR. Zaměstnanost na Znojemsku a Jihlavsku. *Lidové noviny*. 6. 4. 1930, roč. 38, č. 176, s. 10.

⁵⁵⁹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 889.

⁵⁶⁰ Tamtéž, s. 888.

⁵⁶¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵⁶² Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁵⁶³ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

Mezi jednotlivými okresy nebyly v zastoupení průmyslu tak výrazné rozdíly jako v jiných krajích.

Nižší podíl vykazovaly zemědělské oblasti na jihu a jihozápadě kraje, okolo řeky Moravy a v Javornickém výběžku v severním podhůří Jeseníků. Nejnižší podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu byl v soudním okrese Hranice (26 %, vyšší zastoupení zemědělství a z hlediska zaměstnání také významná vojenská posádka⁵⁶⁴) a Olomouc město (28,3 %, vyšší podíl vojska a zaměstnanců železnic⁵⁶⁵). Nejprůmyslovějšími oblastmi byly naopak soudní okresy Vidnava (56,2 % osob příslušelo k průmyslu, dvě třetiny z nich živila těžba kamene, zejména žuly⁵⁶⁶) a Prostějov (51,1 %, významný podíl oděvnického průmyslu⁵⁶⁷).

Celkově vykazovalo území dnešního Olomouckého kraje ve srovnání se zemským i republikovým průměrem nižší nezaměstnanost. Bez práce bylo 11 909 osob⁵⁶⁸, což představuje míru nezaměstnanosti 1,67 %. Nejvyššího podílu nezaměstnaných dosahoval soudní okres Vízberk⁵⁶⁹ (dnes Loučná nad Desnou) na Šumpersku – 3,42 %⁵⁷⁰ (průměrně průmyslová oblast, žádný obor výrazně nevyčníval). Nejnižší nezaměstnanost (0,97 %⁵⁷¹) byla naopak v soudním okrese Vidnava se zmíněným velmi vysokým podílem těžby kamene. Centrum regionu, město Olomouc⁵⁷², vykazovalo míru nezaměstnanosti 1,25 %⁵⁷³. Podíl průmyslu patřil, jak již bylo uvedeno, mezi nejvyšší v kraji⁵⁷⁴.

O dění v tomto kraji souvisejícím s nezaměstnaností nebo propouštěním psaly Lidové noviny v 25 článcích (7,8 % z celkového počtu). Nejvíce se zabývaly situací v kovodělném, textilním a oděvním průmyslu, z jednotlivých lokalit pak byla největší pozornost věnována Prostějovsku, Olomoucku a Litovelsku. U textů, které rozebíraly trh práce v různých částech kraje, lze často nalézt konkrétní příklady

---

⁵⁶⁴ Tamtéž.

⁵⁶⁵ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵⁶⁶ Tamtéž.

⁵⁶⁷ Tamtéž.

⁵⁶⁸ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 888-890.

⁵⁶⁹ Nyní Loučná nad Desnou, okres Šumperk.

⁵⁷⁰ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 889.

⁵⁷¹ Tamtéž, s. 888.

⁵⁷² 65 989 obyvatel. In: Státní úřad statistický. *Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁵⁷³ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 889.

propouštění zaměstnanců nebo omezování pracovní doby v jednotlivých podnicích (např. „*U firmy Wichterle a Kovařík pracovalo se v tomto měsíci pouze na sklad. V montážním oddělení byla pro nedostatek objednávek snížena pracovní doba na 40 hodin.*“⁵⁷⁵).

Tyto přehledové texty se v případě delšího rozsahu věnovaly prakticky všem odvětvím výroby. Pokud byly kratší, byl důraz kladený na již výše zmíněné obory. Zpravodajství o nich obsahovalo i podrobnější analýzy jejich situace. Několik textů se zabývalo možným ukončením výroby v továrně Primalit a likvidací podniku Telektra. Popis situace na trhu práce, kde se projevovala zvýšená poptávka po zaměstnání, pak zajímavým způsobem doplňoval krátký článek o velkém zájmu uchazečů o místa strážníků: „*Městská rada olomucká vypsala soutěž na 23 míst policejních strážníků. Na tuto soutěž došlo do včerejšího dne přes 400 žádostí. Mezi žadateli je i mnoho lidí s maturitou i s vyšším vzděláním.*“⁵⁷⁶

Nedostatkem zpravodajství o situaci na území současného Olomouckého kraje však bylo opomíjení jeho okrajových částí, zejména Jesenicka či severní části Šumperska, které nebyly zmíněny ani v jednom případě. Naopak detailní informování o dění v průmyslu na Prostějovsku či Olomoucku lze v některých případech vyhodnotit až jako nadměrné a neodpovídající závažnosti problémů na trhu práce v těchto oblastech (např.: „*Oděvní průmysl pracoval v dubnu na vojenských dodávkách, které jsou již téměř hotovy, dále na zimních vzorcích a vývozním zboží.*“⁵⁷⁷). Kladně lze naopak hodnotit občasně přesahy od popisu situace na trhu práce k příkladům konkrétních dopadů na obyvatelstvo (např.: „*Jsou případy, že celá rodina má týdenní mzdu pouze 20 Kč.*“⁵⁷⁸).

5.3.14 Zastoupení a charakteristika lokality Moravskoslezský kraj

Na území dnešního Moravskoslezského kraje žilo 975 068 obyvatel⁵⁷⁹ (6,6 % z celkového počtu, 9,1 % z počtu obyvatel na území současné České republiky).

---

⁵⁷⁴ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵⁷⁵ ÁŘ. Zaměstnanost prostějovského průmyslu. *Lidové noviny*. 1. 1. 1930, roč. 38, č. 1, s. 10.

⁵⁷⁶ L. Čtyři sta uchazečů o 23 vypsanych míst strážníků v Olomouci. *Lidové noviny*. 25. 5. 1930, roč. 38, č. 263, s. 7.

⁵⁷⁷ ÁŘ. Zaměstnanost průmyslu v Prostějově. *Lidové noviny*. 6. 5. 1930, roč. 38, č. 227, s. 9-10.

⁵⁷⁸ L. Hospodářské a sociální poměry na severní Moravě. *Lidové noviny*. 13. 5. 1930, roč. 38, č. 241, s. 9.

⁵⁷⁹ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

Podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem dosahoval 53,4 %⁵⁸⁰, což představovalo po Libereckém kraji druhé nejvyšší zastoupení průmyslu v zemi. Jedinou částí regionu, která se výrazněji odlišovala nižší mírou industrializace, byl osoblažský výběžek – území na severozápadě kraje, které ze tří stran sousedilo s Německem, dnes s Polskem. Toto severní podhůří Jeseníků mělo spíše zemědělský charakter, který nejvýrazněji převažoval na území soudního okresu Osoblaha (23,9 % obyvatel příslušejících k průmyslu⁵⁸¹).

Ve zbytku kraje však jednoznačně dominovala průmyslová výroba. Vůbec nejprůmyslovějšími okresy byly Slezská Ostrava a Fryštát⁵⁸², oba s podílem obyvatelstva příslušejícího k průmyslu ve výši 66,1 %⁵⁸³. Nejsilnějším průmyslovým oborem pak bylo v obou okresech hornictví, ke kterému ve Fryštátu příslušely dvě třetiny osob zaměstnaných v průmyslu⁵⁸⁴.

Pro tuto oblast neplatí pravidlo, že vyšší podíl průmyslu znamená také vyšší nezaměstnanost. Pouze soudní okres Rýmařov se blížil mírou nezaměstnanosti ke třem procentům (2,81 %, vyšší podíl textilního průmyslu⁵⁸⁵). V celém regionu bylo bez práce 13 994 osob⁵⁸⁶ (1,44 %), což bylo pod průměrem Moravy a Slezska (1,73 %⁵⁸⁷) i celé Československé republiky.

Vůbec nejnižší míru nezaměstnanosti v kraji vykazoval soudní okres Fryštát (0,8 %⁵⁸⁸), do kterého patřily například města Karvinná⁵⁸⁹ a Orlová. Jak již bylo zmíněno výše, okres měl zároveň nejvyšší podíl osob příslušejících k průmyslu. Nejvíce bylo zastoupeno hornictví, v němž však nebyl řešen slabý odbyt propouštěním, nýbrž krácením pracovní doby. Osoby, na něž toto opatření dopadlo, však nespádaly do kategorie nezaměstnaných, proto se omezení pracovní doby neprojevovalo v těchto statistikách. Skutečný podíl obyvatel, kteří se dostali do problému se zaměstnaností, tak byl vyšší, než ukazovala statistická data.

---

⁵⁸⁰ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵⁸¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵⁸² Nyní Karviná.

⁵⁸³ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵⁸⁴ Tamtéž.

⁵⁸⁵ Státní úřad statistický. *Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 889.

⁵⁸⁶ Tamtéž, s. 888-889.

⁵⁸⁷ Tamtéž, s. 891.

⁵⁸⁸ Státní úřad statistický. *Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 888.

Největším městem oblasti byla Moravská Ostrava⁵⁹⁰. Nezaměstnanost tam dosahovala míry 1,2 %⁵⁹¹, k průmyslu příslušelo 60,5 % jejích obyvatel⁵⁹². Nejvíce zastoupeno bylo hornictví, hutnictví a kovodělný průmysl⁵⁹³.

Ve zpravodajství Lidových novin patřil tento region k nadstandardně pokrytým. Ve sledovaném období se zaobíralo děním v této oblasti 35 článků (10,9 % z celkového počtu). Deník pravidelně otiskoval souhrnné zpravodajství o situaci na trhu práce v této oblasti, stejně jako informace o aktuálním vývoji těžby uhlí a zaměstnanosti na dolech. Součástí těchto zpráv byla také statistika o počtu směn, ze které šlo vyvozovat krácení pracovní doby zaměstnaných horníků (např.: „*Proti březnu bylo v dubnu o 23.767 směn méně. Také v květnu nebudou poměry lepší, jak je zřejmo z výkazu o nezaměstnanosti dolů v posledním týdnu.*“⁵⁹⁴), případně přímo přehled počtu dnů v týdnu, v nichž se na jednotlivých dolech pracuje: „*Závody Báňské a hutní společnosti pracovaly 3-4 dny v týdnu, Vítkovické doly 3-5 dnů, Severní dráha 4 dny, Těžařstvo Orlová Lazy 4-5 dnů, doly Larischovy 3-4, Wilczkovy 5 dní, Ostravská báňská společnost 5 dnů, Zwierzinův důl 5 dnů.*“⁵⁹⁵ Zpravodajství o vývoji na dolech bylo natolik podrobné, že se zabývalo i propouštěním v řádu jednotek zaměstnanců (např.: „*Na jámě Žofie v Porubě bylo pensionováno 13 dělníků, propuštěno 5, na nové jámě v Lazích propuštěno 12 dělníků.*“⁵⁹⁶).

Ve zpravodajství Lidových novin z tohoto regionu převažovaly informace o situaci v těžebním průmyslu a hutnictví, deník však několikrát rozebíral také možné omezení výroby a propouštění zaměstnanců ve vratimovské továrně na výrobu buničiny, jeden text se pak věnoval dění v textilním průmyslu.

Lidové noviny podrobně rozebíraly také plány na dočasné omezení výroby a propouštění v největších hutích regionu. Pozornost byla soustředěna především na Vítkovické železářny a Karlovu huť. Proti plánům na omezování výroby byly

---

⁵⁸⁹ Nyní Karviná.

⁵⁹⁰ 125 347 obyvatel. In: Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁵⁹¹ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 889.

⁵⁹² Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁵⁹³ Tamtéž.

⁵⁹⁴ LA. Vývoz uhlí a koxu z Ostravska v dubnu poklesl. *Lidové noviny*. 20. 5. 1930, roč. 38, č. 253, s. 9.

⁵⁹⁵ Tamtéž.

⁵⁹⁶ LA. Propouštění horníků na ostravských dolech. *Lidové noviny*. 17. 4. 1930, roč. 38, č. 196, s. 9.

v závodech svolávány demonstrace, o kterých deník také informoval: „*Dnes odpoledne konal se v zahradě Odborového domu ve Vítkovicích veřejný projev dělnictva vítkovických železáren, na němž byly podány zprávy o zakročení závodního výboru proti úmyslu ředitelství jmenovaných železáren propustiti přes 2000 dělníků.*“⁵⁹⁷ Vedle zpráv o samotném propouštění byly také rozebírány příčiny, které vedly ke snižování poptávky po uhlí a železe, jež následně vyvolalo omezování zaměstnanosti v těchto odvětvích průmyslu (např.: „*Správa železáren v Karlově Huti u Frýdku oznámila svému dělnictvu, že obecná hospodářská tíseň a nedostatek odbytu, nahromadění zásob hotového zboží až do výše 1200 vagonů a nemožnost další výroby do zásoby, nutí ji k omezení výroby a k propouštění dělnictva*“⁵⁹⁸).

Pro zpravodajství z tohoto regionu je typická také určitá nevyváženost zastoupení jednotlivých lokalit. Nejčastěji Lidové noviny informovaly o dění na Ostravsku, Karvinsku a Frýdecku, naopak Novojičínsko a Bruntálsko byly zastoupeny jednou zprávou, Opavsko vůbec. Nutno však přihlídnout k tomu, že žádná z těchto oblastí nebyla nijak výrazně postižena nezaměstnaností, na rozdíl od Ostravska se jich ani netýkalo masové omezování výroby a krácení pracovní doby.

Při prostém porovnání četnosti zpravodajství z tohoto regionu s jeho mírou nezaměstnanosti, by bylo možné označit zastoupení Moravskoslezského kraje za nadměrné. Pokud však vezmeme v úvahu, že jako nástroj omezování zaměstnanosti zde nebylo používáno pouze propouštění zaměstnanců, ale zejména dočasné omezování výroby a krácení pracovní doby nejméně tisíců, spíše však desítek tisíc osob, které také vedlo ke zhoršení životní úrovně obyvatelstva, lze vyhodnotit míru zpravodajství jako odpovídající závažnosti situace. Pozitivem článků týkajících se současného Moravskoslezského kraje byla také snaha o hlubší rozbor dané problematiky.

5.3.15 Zastoupení a charakteristika lokality Zlínský kraj

Na území dnešního Zlínského kraje žilo 454 536 obyvatel⁵⁹⁹ (3,1 % z celkového počtu v ČSR, 4,3 % z počtu obyvatel na území současné České

---

⁵⁹⁷ LA. Proti propuštění 2000 dělníků vítkovických železáren. *Lidové noviny*. 26. 6. 1930, roč. 38, č. 318, s. 4.

⁵⁹⁸ LA. Karlova huť zastaví přechodně výrobu. *Lidové noviny*. 12. 4. 1930, roč. 38, č. 187, s. 4.

⁵⁹⁹ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

republiky). Region patřil k oblastem s nižším zastoupením obyvatelstva příslušejícího k průmyslu a živnostem, tento podíl dosahoval 33,7 %⁶⁰⁰.

V kraji však existovalo jedno významné průmyslové centrum, které tento podíl výrazně převyšovalo. V soudním okrese Zlín dosahoval podíl obyvatelstva činného v průmyslu 66,1 %⁶⁰¹, a to zejména zásluhou významného zastoupení obuvnického průmyslu, jehož hlavním střediskem byly závody společnosti Baťa. K nejméně industrializovaným oblastem kraje patřilo okolí Valašských Klobouk (podíl průmyslu 22 %⁶⁰²) a Uherského Brodu (24,2 %⁶⁰³) v blízkosti moravsko-slovenských hranic. Dominantním odvětvím z hlediska zaměstnanosti zde byla zemědělská výroba⁶⁰⁴.

Na území nynějšího Zlínského kraje existovala pouze jediná oblast, která mírou nezaměstnanosti převyšovala průměr Československé republiky. Byl jí soudní okres Bojkovice na východě regionu u hranic se Slovenskem. Míra nezaměstnanosti však nebyla nijak vysoká – činila 2,23 %⁶⁰⁵. Naopak soudní okres Zlín patřil k místům s nejnižší mírou nezaměstnaností v celé zemi, když její míra činila 0,68 %⁶⁰⁶. V celém regionu nemělo práci 6 546 osob⁶⁰⁷, což představuje podíl 1,44 %.

Zlín, který byl největším městem kraje⁶⁰⁸, avšak nikoliv jeho úředním centrem, vykazoval vůbec nejvyšší podíl obyvatelstva příslušejícího k průmyslu ze všech měst s více než 10 tisíci obyvateli, a to 83,1 %⁶⁰⁹. Zároveň v něm byla velmi nízká nezaměstnanost, jejíž míra činila 0,59 %⁶¹⁰.

Území současného Zlínského kraje patřilo ve zpravodajství Lidových novin, které souviselo s nezaměstnaností a propouštěním, k velmi okrajovým lokalitám. Během prvního pololetí roku 1930 se tohoto regionu týkaly pouhé dvě zprávy

---

⁶⁰⁰ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁶⁰¹ Tamtéž.

⁶⁰² Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁶⁰³ Tamtéž.

⁶⁰⁴ Tamtéž.

⁶⁰⁵ Státní úřad statistický. *Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 888.

⁶⁰⁶ Tamtéž.

⁶⁰⁷ Tamtéž, s. 888-889.

⁶⁰⁸ 21 584 obyvatel. In: Státní úřad statistický. *Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁶⁰⁹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

(0,6 % z celkového počtu). V jednom případě se však jednalo o statistická data za území Zlína v přehledu zaměstnanosti obyvatel v průmyslu⁶¹¹, za relevantní tak lze považovat pouze druhý článek⁶¹², který pak rozebíral situaci na trhu práce v odlehlých oblastech Vsetínska v zimním období.

Při hodnocení zpravodajství o nezaměstnanosti ze Zlínského kraje lze použít podobné závěry jako u Vysočiny. Jednalo se o oblast s výrazně podprůměrnou mírou nezaměstnanosti, která navíc patřila k regionům s nejnižším počtem obyvatel. Zároveň však v jejím největším městě působil významný zaměstnavatel – závody Baťa, jehož se ve sledovaném období problémy s nezaměstnaností prakticky netýkaly, a její míra ve Zlíně patřila k nejnižším v zemi. Vzhledem k významu této společnosti by podle mého názoru bylo vhodné o situaci v ní (přestože nebyla nezaměstnaností zatím postižena) informovat.

5.3.16 Zastoupení a charakteristika lokality Slovensko a Podkarpatská Rus

Ve dvou zemích na východě Československé republiky žilo 4 056 235 obyvatel⁶¹³, což představuje 27,5 % z celkového počtu obyvatel. Na rozdíl od území současné České republiky zde bylo výrazně nižší zastoupení průmyslu. Na Slovensku k němu příslušelo 19,1 % obyvatel⁶¹⁴, na Podkarpatské Rusi pak pouze 11,9 %⁶¹⁵. Tyto hodnoty výrazněji převyšovaly pouze hornické regiony (např. Gelnica, Banská Štiavnica nebo Handlová⁶¹⁶). Zejména na jihu a východě Slovenska, stejně jako na Podkarpatské Rusi se však nacházely také téměř výhradně zemědělské oblasti, kde podíl průmyslu nedosahoval ani deseti procent⁶¹⁷.

Obě země také dosahovaly výrazně nižší míry nezaměstnanosti než Čechy, Morava a Slezsko. Průměrná míra nezaměstnanosti na Slovensku činila 1,18 %⁶¹⁸, na

---

⁶¹⁰ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 888.

⁶¹¹ D.K., Statistika čs. průmyslu. *Lidové noviny*. 28. 6. 1930, roč. 38, č. 322, s. 8.

⁶¹² MCH. Jak je na Valašsku. *Lidové noviny*. 16. 2. 1930, roč. 38, č. 85, s. 7.

⁶¹³ Státní úřad statistický. Předběžné výsledky sčítání lidu ze dne 1. prosince 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 5-9, s. 36-68.

⁶¹⁴ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 36.

⁶¹⁵ Tamtéž.

⁶¹⁶ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁶¹⁷ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁶¹⁸ Státní úřad statistický. Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu 1930. *Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé*, 1931, roč. XII, č. 109, s. 891.

Podkarpatské Rusi pak 0,91 %⁶¹⁹. Pouze jeden politický okres na Slovensku vykazoval vyšší míru nezaměstnanosti než 3 %. Jednalo se o Považskou Bystricu (3,45 %⁶²⁰ - oblast v údolí Váhu na západě Slovenska s nižším než 10procentním zastoupením průmyslu, avšak s téměř 80% podílem zemědělské výroby⁶²¹).

Děním na Slovensku se ve sledovaném období zabývalo 12 zpráv (3,8 % z celkového počtu), o situaci na Podkarpatské Rusi deník neinformoval vůbec. Pouze tři z těchto textů však podrobněji popisovaly situaci v jednotlivých oblastech a oborech na Slovensku, ostatní, spíše krátké zprávy, informovaly o konkrétních případech propouštění, demonstracích či opatřeních na zmírnění dopadů nezaměstnanosti.

Články, které podávaly přehled o situaci na Slovensku, však neporovnávaly poměry na tamním trhu práce se situací v českých zemích, proto na jejich základě není možné posoudit, jak vážným problémem nezaměstnanost na Slovensku byla. Lze pouze vyvodit, které obory byly s větší pravděpodobností více postiženy nedostatkem pracovních příležitostí (např.: „Zvláště textilní obor je postižen a z něho vlnářství.“⁶²², příp.: „Maloobchod si stěžuje na zdrženlivost nakupujícího obyvatelstva.“⁶²³). Zároveň zmíněné texty upozorňují na skutečnost, že statistika o počtu osob bez práce na Slovensku může mít nižší výpovědní hodnotu: „Uvedená statistika není úplná. Jsou to číslíce pouze několika zprostředkovatelen ve větších průmyslových městech. V mnohých městech není ještě zprostředkovatelen, a proto chybí z těchto míst číslíce. Počet nezaměstnaných je mnohem vyšší.“⁶²⁴

Přestože Slovensko a Podkarpatská Rus nebyly podle údajů ze sčítání lidu, které poskytovaly věrnější obraz o situaci než data zprostředkovatelen práce, problémem nezaměstnanosti tak postiženy, považují zpravodajství z těchto oblastí za nedostatečné.

5.3.17 Zastoupení lokality celá Československá republika

Do této kategorie náleží zprávy, které informovaly o událostech, jež ovlivňovaly nebo popisovaly dění na území celé republiky. Patřily k nim například

---

⁶¹⁹ Tamtéž.

⁶²⁰ Tamtéž, s. 890.

⁶²¹ Státní úřad statistický. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*, s. 90-215.

⁶²² BP. Nezaměstnanost na Slovensku. *Lidové noviny*. 9. 4. 1930, roč. 38, č. 181, s. 9.

⁶²³ SA. Stav průmyslu a obchodu na východě republiky. *Lidové noviny*. 25. 4. 1930, roč. 38, č. 209, s. 9.

změny zákonů související s nezaměstnaností, charakteristika vývoje určitého průmyslového odvětví či přehled opatření na zmírnění důsledků nezaměstnanosti, které mohly být aplikovány na území celé země.

Zpráv, které vyhovují výše uvedené charakteristice, otiskly Lidové noviny ve sledovaném období 71 (22,2 % z celkového počtu). Tématem necelé polovina z nich (34) byla příprava a projednávání zákona o změnách podpor v nezaměstnanosti a další, zejména mimořádná opatření, jejichž smyslem bylo zmírnění dopadů špatné situace na trhu práce.

V řádu jednotek se pohyboval počet zpráv, které stručně informovaly o aktuálním počtu nezaměstnaných v Československu podle hlášení zprostředkovatelen práce. Několik článků také rozebíralo možnosti zaměstnávání československých občanů v zahraničí (např. „*V posledních dvou letech se připojila Belgie ke státům, kam šli čs. dělníci za prací. Pracovní trh tohoto malého království se ukázal nejzajímavějším v Evropě. Ve státě, kde je největší lidnatost v Evropě, bylo poměrně k ostatním zemím nejvíce třeba dělné síly.*“⁶²⁵), případně porovnávalo situaci na trhu práce v Československu a v ostatních zemích.

Zbylé texty pak rozebíraly situaci v jednotlivých oborech průmyslové výroby, avšak neinformovaly o událostech v konkrétních regionech nebo podnicích, nýbrž popisovaly stav odvětví jako celku za celé Československo. Přestože tyto zprávy nerozebíraly dění v jednotlivých závodech a oblastech, poskytovaly poměrně vypovídající obraz o situace daného odvětví, které bylo možné aplikovat na většinu regionů, ve kterých dosahoval daný obor významnějšího zastoupení, např.: „*Odbyt hospodářských strojů se nejen nezlepšil, ale naopak podstatně zhoršil. Rolníci nekupují téměř nic a letošní prodej proti loňsku činí jen v dobrých případech asi 40 procent. Továrny hospodářských strojů, které udržovaly zaměstnanost prací na sklad, doufají, že obchod oživí na jaře, mají plné sklady. I velké závody uvažují proto o silném omezení provozu, ba není vyloučeno, že některé podniky budou vůbec zastaveny.*“⁶²⁶ Obecně lze konstatovat, že články o jednotlivých průmyslových oborech, které se nezabývaly pouze děním v jednom regionu, popisovaly situaci sofistikovaněji a do větší hloubky než texty zaměřené na omezenou oblast či konkrétní podniky.

---

⁶²⁴ BP. Trh práce na Slovensku v dubnu. *Lidové noviny*. 21. 5. 1930, roč. 38, č. 255, s. 9.

⁶²⁵ BŠ. Vystěhovalectvím proti nezaměstnanosti. *Lidové noviny*. 26. 6. 1930, roč. 38, č. 318, s. 9.

⁶²⁶ VS. Špatný odbyt hospodářských strojů. *Lidové noviny*. 13. 4. 1930, roč. 38, č. 189, s. 11.

5.3.18 Zmínky o zahraničních zemích ve zpravodajství Lidových novin

V zahraničním zpravodajství, které se zabývalo problémem nezaměstnanosti a propouštění, dostávaly větší prostor země sousedící s Československem, které byly zároveň významnými obchodními partnery (Německo, Rakousko) a zároveň státy, které se řadily z hlediska hospodářského výkonu mezi největší na světě (Spojené státy americké, Velká Británie).

5.3.18.1 Německo

Problematika nezaměstnanosti v Německu byla zmíněna v 17 článcích (5,3 %) z celkového počtu. Většinou šlo o krátké zprávy o aktuálním vývoji počtu nezaměstnaných, případně o zastavení výroby a propuštění většího počtu zaměstnanců. Několik textů také porovnávalo situaci na trhu práce v Československu a v Německu, případně rozebíralo vliv hospodářského zpomalení Německa a reakce na něj na ekonomickou situaci tuzemských podniků. Např.: *„Kdežto dříve přes poklesy cen se zaměstnanost udržovala, není v nejposlednější době možno udržeti plný provoz továren. Je to důsledek velmi silné soutěže německých továren na zahraničních trzích.“*⁶²⁷

5.3.18.2 Polsko

Děním v Polsku se zabývalo 7 článků (2,2 % z celkového počtu), ve dvou případech bylo Polsko zmíněno v mezinárodních srovnáních statistických údajů souvisejících s nezaměstnaností, jednou kvůli možné konkurenci polského dřevozpracujícího průmyslu tuzemským výrobcům a ve zbylých případech šlo o zprávy o propouštění, demonstracích a počtu nezaměstnaných v této zemi.

5.3.18.3 Rakousko

Rakousko bylo vůbec nejčastěji zmiňovanou zahraniční zemí. Ve sledovaném období Lidové noviny otiskly 19 zpráv (5,9 % z celkového počtu), které se situací v Rakousku zabývaly. Přibližně v polovině z nich se jednalo o stručnou informaci o aktuálním počtu nezaměstnaných v Rakousku nebo ve Vídni. Další texty se zabývaly situací továrny Steyerwerke, rakouským textilním průmyslem a dopadem

---

⁶²⁷ VS. Horšící se poměry průmyslu porculánového. *Lidové noviny*. 1. 4. 1930, roč. 38, č. 166, s. 9.

problémů rakouského hospodářství na zaměstnávání československých občanů v této zemi. Např.: „*V nejbližší době bude zastavena přádelna v Pottendorfu, kde pracuje desetiletí mnoho dělnictva z Moravy a Čech.*“⁶²⁸

5.3.18.4 Maďarsko

Maďarsko bylo zmíněno v pěti zprávách (1,6 % z celkového počtu). Dvě z nich popisovaly demonstrace nezaměstnaných, další dvě pak rozebíraly situaci maďarského průmyslu. Poslední text pak informoval o Maďarsku v souvislosti s prezentací statistických údajů týkajících se nezaměstnanosti z více zemí.

5.3.18.5 Velká Británie

Lidové noviny přinesly celkem 10 zpráv (3,1 % z celkového počtu), ve kterých byla informace o situaci ve Velké Británii. Nejčastěji se jednalo o aktuální statistiku počtu lidí bez práce, deník se však také zabýval opatřeními britské vlády na zmírnění dopadů nezaměstnanosti: „*Dolní sněmovna schválila včera večer osnovu zákona o pojištění proti nezaměstnanosti, kterou se úvěr na potírání nezaměstnanosti zvyšuje o deset milionů liber šterlinků.*“⁶²⁹

5.3.18.6 Ostatní evropské země

Děním v ostatních evropských zemích se Lidové noviny zabývaly ve 12 článcích (3,8 % z celkového počtu). Vedle zpráv, které prezentovaly statistické údaje, se jednalo například o informace o protestech nezaměstnaných (Litva, Španělsko) či z hlediska počtu osob významnější propouštění. Dva rozsáhlejší texty pak rozebíraly možnosti uplatnění československých občanů při pracích v Belgii.

---

⁶²⁸ E. Rušení přádelen v Rakousku. *Lidové noviny*. 15. 6. 1930, roč. 38, č. 299, s. 11.

⁶²⁹ ČTK. Zvýšení podpor pro nezaměstnané v Anglii. *Lidové noviny*. 10. 4. 1930, roč. 38, č. 184, s. 1.

5.3.18.7 Spojené státy americké

Ve zpravodajství týkajícího se Spojených států (celkem 10 zpráv, tj. 3,1 % z celkového počtu) převažovaly informace o aktuálním počtu nezaměstnaných a o způsobech, jimiž chce americká vláda tento problém řešit. Deník také upozorňoval na vliv krize v americké ekonomice na situaci tuzemských producentů: „Vedle opatření v Německu působí tísnivě nejistota o odbytových možnostech na americkém trhu.“⁶³⁰

5.3.18.8 Ostatní mimoevropské země

Zmínky o ostatních zemích byly v Lidových novinách tři (0,9 % z celkového počtu zpráv) a ve všech případech se jednalo pouze o okrajovou součást článků – například u statistického přehledu průměrných mezd či situace československého perleťářství: „Tíseň je zaviněna vymizením módy perleťových knoflíků, neschopností soutěže s Japonskem, kde činí režie 4 procenta, kdežto u nás 16.“⁶³¹

---

⁶³⁰ MP. Poměry průmyslu obuvi. *Lidové noviny*. 8. 5. 1930, roč. 38, č. 231, s. 9.

⁶³¹ MP. Poměry čs. perleťářství. *Lidové noviny*. 13. 6. 1930, roč. 38, č. 295, s. 9.

6. Mediální obraz nezaměstnanosti v Mladé frontě DNES ve 2. pololetí roku 2008

Pro vyhodnocování obrazu nezaměstnanosti a propouštění v MF DNES budu používat stejnou metodu jako při jeho hodnocení v Lidových novinách. Tento postup je popsán v kapitole 5.

6.1 Témata ekonomického zpravodajství a kvantitativní analýza jejich zastoupení

Při analýze zpravodajství MF DNES byly texty zařazovány do stejných třinácti tematických kategorií jako při zpravodajství Lidových novin. Pouze 26 textů ze 103 (tj. 25,2 %) je monotematických, ostatní kombinují více různých témat.

6.1.1 Propouštění zaměstnanců

Téma propouštění zaměstnanců bylo ve sledovaných textech nejvíce zastoupeným. Ze 103 článků mu věnovalo pozornost 77 (tj. 74,8 %). Celkový počet znaků včetně mezer, které obsahovaly články věnující se tomuto tématu, dosáhl 159 080 z celkových 197 620 (tj. 80,5 %). V 15 článcích bylo téma propouštění zmiňováno samostatně bez kombinace s jiným tématem. Zpravidla se však v takových případech jednalo o krátké zprávy. Jejich průměrná délka dosahovala 324 znaků včetně mezer, zatímco průměrná délka textů, které se vedle propouštění zabývaly i dalšími tématy, činila 2 066 znaků. Nejčastěji bylo téma propouštění kombinováno s tématem popis situace (40 článků, tj. 38,8 % z celkového počtu). Toto označení jsem zvolil pro texty, ve kterých je v souvislostech popisována situace na pracovním trhu, stav výroby či vývoj ekonomické situace.

Druhou a třetí nejčastější tematickou kombinací je současný výskyt tématu propouštění zaměstnanců spolu s dočasným zastavením výroby a prezentací statistických údajů. Obě kombinace se vyskytují 20krát (tj. 19,4 % z celkového počtu článků).

Souběžný výskyt tématu propouštění spolu s dočasným zastavením výroby má logickou souvislost – v obou případech se z pohledu zaměstnavatele jedná o opatření, která mají zajistit zachování ekonomičnosti výroby.

Prezentace statistických údajů je kombinována s propouštěním dvojím různým způsobem. Buď statistika ukazuje, že snížení počtu zaměstnanců v konkrétní firmě není ojedinělým jevem, nebo naopak holou statistiku doplňuje konkrétní příklad, který mohl přispět k dosažení statistické hodnoty. Statistické údaje se však mohou týkat i jiného ukazatele než zaměstnanosti, například tempa růstu či poklesu průmyslové produkce, jehož vývoj může vysvětlovat motivaci zaměstnavatelů k propouštění nebo naopak k nabírání pracovních sil.

6.1.2 Krácení pracovní doby

Toto téma je ve sledovaných textech pátým nejčastěji zmiňovaným, objevilo se celkem ve 26 článcích (25,2 %). Ve struktuře zprávy však nikdy není nosným tématem, vždy je pouze doplňkovou součástí textu. To dokládá skutečnost, že ani jeden z článků, který se zabýval krácením pracovní doby, nebyl monotematický.

O krácení pracovní doby se v MF DNES psalo nejčastěji v kombinaci s propouštěním nebo s dočasným zastavením výroby. Spolu s některým z těchto dvou témat bylo krácení pracovní doby zmiňováno v 23 z 26 článků (tj v 88,5 % případů), v nichž se vyskytovalo. Krácení pracovní doby bylo nejčastěji popisováno jako doprovodné opatření pro zachování ekonomičnosti výroby, v některých případech i v kombinaci s oběma výše uvedenými tématy: *„Jihlavský Bosch Diesel včera oznámil propuštění dalších 300 lidí. Na konci léta už dostalo výpověď 125 zaměstnanců. Celkem tak ve výrobě čerpadel skončí 425 lidí z více než 6 000. Největší podnik na Vysočině tím reaguje na pokles zakázek z automobilového průmyslu. Firma kvůli tomu navíc na několik dní zastaví výrobu a sníží počet směn.“*⁶³²

6.1.3 Zavedení střídavé zaměstnanosti

Toto opatření, které bylo běžně používaným nástrojem k zachování rentability výroby ve 30. letech, zaměstnavatelé v roce 2008 nevyužívali a dávali raději přednost dočasnému zastavení výroby nebo krácení pracovní doby například snížením počtu směn v týdnu. Téma zavedení střídavé zaměstnanosti se tak nevyskytuje ani v jediném ze 103 analyzovaných textů.

---

⁶³² ČTK. Jihlavský Bosch Diesel propustí další lidi. *Mladá fronta DNES*. 23. 10. 2008, roč. 19, č. 250, s. B2.

6.1.4 Dočasné zastavení výroby

Zastoupení tohoto tématu bylo ve sledovaném období třetí nejvyšší. Zabývalo se jím 35 zpráv (tj. 34 % z celkového počtu textů), pět textů o dočasném zastavení výroby bylo monotematických. Rozsah těchto článků byl však ve srovnání se zprávami, v nichž se dočasné zastavení výroby kombinovalo s dalšími tématy, výrazně kratší (průměrně 567 znaků včetně mezer ve srovnání s 2 048 znaky).

Ve zbylých 30 zprávách, v nichž bylo toto téma kombinované s ostatními, se ve 29 případech jedná o současný výskyt s tématem propouštění zaměstnanců nebo krácení pracovní doby. Potvrzuje se tak již výše zmíněná vzájemná provázanost těchto tří kroků v zájmu zachování co nejvyšší efektivity výroby.

Není bez zajímavosti zvyšující se zastoupení tohoto tématu na počtu článků s blížícím se koncem roku. Zatímco od července do října bylo toto téma zmíněno v 8 z 37 zpráv (zastoupení 21,6 %), v listopadu a v prosinci se tak stalo v 27 případech ze 66 zpráv (zastoupení 49 %). Příčinou této změny je skutečnost, že průmyslové podniky volily jako období, kdy dojde k dočasnému zastavení výroby zpravidla konec roku, případně začátek dalšího: „*Zaměstnance největší firmy v zemi Škody Auto i dalších dodavatelských firem čekají vynucené dlouhé vánoční prázdniny a potom celý půlrok prodloužených víkendů.*“⁶³³

6.1.5 Trvalé zastavení výroby

Téma ukončení výroby bylo sedmým nejčastějším, zabývalo se jím 16 zpráv (tj. 15,5 % z celkového počtu). Ani jedna zpráva však nebyla monotematická, naopak pokaždé se téma trvalého zastavení výroby vyskytovalo v kombinaci s tématem propouštění zaměstnanců, které je logickým důsledkem tohoto kroku.

V textech, které se zabývaly zastavením výroby, byl nezřídka také odkaz na tradici této výroby (např. „*Jedna z nejdéle nepřetržitě fungujících firem na střední Moravě, zaměstnávající sto třicet lidí, totiž po sto osmdesáti letech v únoru příštího roku končí.*“⁶³⁴) a v souvislosti s tradicí bylo také zdůrazňováno dlouholeté sepětí zaměstnanců s podnikem.

---

⁶³³ SŮRA, Jan. Škoda: na půl roku zabrzdíme. *Mladá fronta DNES*. 12. 12. 2008, roč. 19, č. 291, s. B1.

⁶³⁴ RŠ. Po 180 letech skončila sklárna v Rapotíně. *Mladá fronta DNES*. 19. 12. 2008, roč. 19, č. 297, s. B3.

6.1.6 Prezentace statistických údajů

Informace o aktuálním vývoji hospodářství podložené statistikami byly čtvrtým nejčastějším tématem článků ve sledovaném období. Celkem se prezentací statistických údajů zabývalo 29 zpráv (tj. 28,2 % z celkového počtu), avšak pouze třikrát byla statistika jediným tématem článků. V těchto případech se však jednalo jen o krátké zprávy s průměrnou délkou 354 znaků, což je o 81,6 % méně, než činil průměrný rozsah článku ve sledovaném období.

Statistické údaje byly nejčastěji prezentovány v kombinaci s tématem propouštění zaměstnanců. Zařazení statistik mělo dvojí podobu buď byl zveřejněný statistický údaj, nejčastěji data o nezaměstnanosti, nosným tématem článku a informace o propouštění dávala příklad konkrétní projekce statistických dat v reálné ekonomice, nebo byla zařazená statistika doplněním článku, který se primárně zabýval propouštěním, a ukazovala příčiny či následky tohoto kroku prostřednictvím některé ze statistických veličin.

6.1.7 Změna legislativy související s nezaměstnaností

Tomuto tématu se během sledovaného období věnovaly pouze 3 texty (tj. 2,9 % z celkového počtu). Dva z těchto článků se zabývaly zpřísněním podmínek pro vyplácení podpory v nezaměstnanosti, které však nebylo legislativním opatřením vyvolaným aktuální situací na trhu práce. Třetí text se pak věnoval možné budoucí změně legislativy související se zaměstnáváním cizinců. Těm často práci v České republice zprostředkovaly pracovní agentury, které však neměly povinnost řešit jejich situaci v případě, že firma, pro kterou cizinci pracovali, už jejich služby nadále nepotřebovala: „*Finanční krize odhalila slabiny tuzemského systému nabírání levných zahraničních zaměstnanců: benevolentní vydávání podnikatelských víz, malou provázanost evidencí o cizincích mezi jednotlivými státními úřady a slabou kontrolu personálních agentur, jež do Česka dovážejí levné pracovníky z ciziny. Kombinace této laxnosti způsobila to, že se nyní, kdy výrobní firmy začínají kvůli propadu poptávky propouštět, v Česku hromadí tisíce bezprizorných dělníků a nikdo neví, co s nimi.*“⁶³⁵

Ekonomické zpravodajství MF DNES ve sledovaném období nenabídlo žádnou zprávu, která by se zabývala pracovněprávní legislativou v zahraničí,

---

⁶³⁵ ŠPAČKOVÁ, Iva. Stát chce regulovat pracovní firmy. *Mladá fronta DNES*. 23. 12. 2008, roč. 19, č. 300, s. A9.

případně zákonem ustanovenými opatřeními na zmírnění budoucích dopadů nezaměstnaností. Je však na místě připomenout, že Česká republika v roce 2008 měla fungující systém péče o nezaměstnané, který zahrnoval např. podpory v nezaměstnanosti či tzv. aktivní politiku zaměstnanosti.

6.1.8 Protesty a stávky

Na rozdíl od 20. a 30. let nepatřily v České republice v roce 2008 stávky k obvyklému způsobu, jímž se zaměstnanci domáhali zlepšení pracovních podmínek, příp. zvýšení mzdy. Tomu odpovídá i míra zastoupení tohoto tématu ve sledovaném období. Stávkami nebo protesty se zabývalo 5 zpráv (tj. 4,9 % z celkového počtu), ani v jednom případě nešlo o zprávu monotematickou.

Navíc téma stávky či protestu bylo v textech zmíněno jen velmi okrajově, nejvýše v jedné větě. Pouze jednou se jednalo o nějakou formu výrazného vyjádření nesouhlasu s jednáním vedení podniku, avšak ta nebyla nikterak radikální či ohrožující chod firmy. Ve zbývajících čtyřech textech byla zmíněna forma stávky pouze jako příklad způsobu, jímž by případně bylo možné vyjádřit nesouhlas s rozhodováním managementu (např.: „*Kdyby tam zůstala výroba podle původních plánů, byli jsme připraveni zastavit u nás svařovnu,‘ uvedl šéf odborů Škoda Auto Jaroslav Povšík.*“⁶³⁶).

6.1.9 Tragédie

V celostátním zpravodajství MF DNES ve 2. polovině roku 2008 se nevyskytuje text, který by se zabýval tématem tragické události, např. sebevraždy nebo vraždy, jejímž motivem by byla ztráta zaměstnání a s ní související problémy zapříčiněné zpomalením výkonu ekonomiky, přestože literatura upozorňuje na častou souvislost mezi nárůstem nezaměstnanosti a vyšším počtem sebevražd, případně nedokonaných sebevražd, které jsou signifikantním výrazem psychických potíží⁶³⁷ (*Mareš, str. 91*).

---

⁶³⁶ SŮRA, Jan. Škoda omezí výrobu v Bratislavě. *Mladá fronta DNES*. 1. 12. 2008, roč. 19, č. 281, s. B1.

⁶³⁷ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vydání třetí, upravené. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, s. 91.

6.1.10 Popis situace

Toto téma bylo druhým nejčastěji zastoupeným. Vyskytovalo se v 48 člancích (tj. 46,6 % z celkového počtu), avšak pouze v jednom případě se text věnoval tomuto tématu samostatně. Do tematické kategorie Popis situace jsem řadil informace, které v souvislostech popisovaly situaci ohrožených firem či oborů (např.: *„Český vývoz oslabily hlavně propady v kategorii silničních vozidel, tedy v autoprůmyslu. Podstatný podíl na tom mají odbytové problémy Škody Auto, jinak exportního tahouna, který kvůli klesajícím prodejm prodloužil vánoční odstávku výroby na tři týdny.“*⁶³⁸), přinášely přehled o dění v oboru na základě srovnání více podniků či ukazatelů (např.: *„Celkový vývoz strojů a dopravních prostředků meziročně klesl téměř o patnáct procent, což představuje dvacet miliard korun. Na auta a jiná silniční vozidla z toho připadla téměř polovina. Problémy s odbytem už hlásí také kopřivnická Tatra a letňanská Avia.“*⁶³⁹), porovnávaly situaci v čase (např.: *„Ještě koncem října ČSOB ujišťovala, že propouštět nebude, a šéf Pavel Kavánek rozesílal po bance uklidňující maily. O dva měsíce později je vše jinak. ČSOB, které zatím krize ukousla ze zisku na šest miliard, nyní chystá na rok 2009 plán, jak kvůli finanční krizi zasahující celou ekonomiku ušetřit, a to i na zaměstnancích.“*⁶⁴⁰) či prezentovaly možný budoucí vývoj (např.: *„Budoucnost českých montoven na počítače a televize, autoprůmyslu a textilního oboru nevypadá dobře. Srovnání dat o nových zakázkách a tržbách z vývozu totiž ukazuje, že by se příští rok mohly potýkat s nedostatkem práce. Například výrobci počítačů získali letos v červnu o čtyřicet procent méně zakázek ze zahraničí než před rokem.“*⁶⁴¹).

Naprostá většina textů, v nichž bylo toto téma zastoupeno, jej kombinovala s tématem propouštění zaměstnanců (40 ze 48 zpráv, tj. 83,3 % z tohoto počtu). V 15 případech (tj. 31,3 %) pak popis situace doprovázela také prezentace statistických údajů.

---

⁶³⁸ MAŠEK, Jaroslav. Vývoz chřadne, s ním i firmy. *Mladá fronta DNES*. 9. 12. 2008, roč. 19, č. 288, s. B1.

⁶³⁹ Tamtéž.

⁶⁴⁰ PATOČKOVÁ, Martina. ČSOB propustí stovky lidí. *Mladá fronta DNES*. 20. 12. 2008, roč. 19, č. 298, s. A8.

⁶⁴¹ MAŠEK, Jaroslav; PATOČKOVÁ, Martina. Exportérům chybějí zakázky. *Mladá fronta DNES*. 19. 9. 2008, roč. 19, č. 221, s. B1-B2.

6.1.11 Přenášení důsledků nezaměstnanosti do dalšího vývoje ekonomiky a chování obyvatel

Zvyšování počtu lidí bez práce se promítá i do dalších oblastí ekonomiky, nejčastěji spotřebitelského chování, ale může ovlivnit i životní styl jednotlivce. Ekonomické zpravodajství MF DNES se tomuto tématu věnovalo v 18 zprávách (tj. 17,5 % z celkového počtu). Ani v jednom případě však nebyla zpráva, v níž se toto téma vyskytovalo, monotematická.

Přenášení důsledků nezaměstnanosti bylo popisováno v několika různých podobách:

1) snížená zaměstnanost v jedné firmě ovlivnila zaměstnanost u subdodavatelů: *„Automobilky už krizi cítí naplno: Škoda Auto bude kvůli nedostatku objednávek týden stát. A to znamená stop nejen pro dělníky na montážních linkách, ale i v desítkách tuzemských dodavatelských firem.“*⁶⁴²;

2) propouštění zahraničních zaměstnanců, jež firmám dodávaly pracovní agentury, které se však o ně po propuštění nezajímají, nutí stát k řešení problému co s lidmi, kteří kvůli jazykové a kulturní bariéře nejsou schopni v zemi samostatně existovat: *„Řada firem omezuje výrobu a ochotné, ale nekvalifikované lidi propouští jako první. Ale Česko si nemůže dovolit, aby se dělníci bez práce začali „potulovat“ po ulicích. „Situace je vážná. Vláda k tomu dostala podklady z našeho resortu, a také z ministerstev průmyslu a obchodu, práce a sociálních věcí a zahraničí. V lednu by měla najít řešení,“ říká Tomáš Haišman, ředitel odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR. Pokud by chtěl stát 5 000 propuštěných Vietnamců vyhostit, vyšlo by ho to podle současných cen letenek z Prahy do Hanoje na téměř 100 milionů korun.“*⁶⁴³;

3) snížená poptávka po pracovní síle ovlivňuje vyjednávání o mzdách, firmy si na trhu práce mohou vybírat z vyššího počtu pracovních sil a případně jim nabídnout nižší mzdu: *„Požadavky na nástupní platy se snížily zhruba o desetinu. U vyšších pozic je však pokles výraznější – lidé, kteří několik měsíců nemohou najít*

---

⁶⁴² SŮRA, Jan; LYSONĚK, Tomáš. Ekonomice bude hůř. Už brzy. *Mladá fronta DNES*. 27. 10. 2008, roč. 19, č. 253, s. B2.

⁶⁴³ ŠPAČKOVÁ, Iva. Propuštění cizinci chtějí zůstat. *Mladá fronta DNES*. 20. 12. 2008, roč. 19, č. 298, s. A9.

práci, jsou ochotni jít s platem dolů až o 40 procent,' říká Filip Linek, majitel společnosti Oskar Plast, která vyrábí tašky, fólie a pytle na odpadky.“⁶⁴⁴;

4) riziko ztráty zaměstnání a s tím související zhoršení ekonomické situace jednotlivce se promítá do spotřebitelského chování obyvatel: „*Pokud začnou šetřit a ovládne je nejistota, bude to další brzda ekonomického růstu stojícího z velké části na útratách rodin.*“⁶⁴⁵

6.1.12 Opatření na zmírnění dopadů nezaměstnanosti

Tímto tématem se zabývalo 13 zpráv (tj. 12,6 % z celkového počtu), v jednom případě šlo o monotematický text.

Ve zbylých článcích bylo toto téma nejčastěji kombinováno s tématem propouštění zaměstnanců. Není bez zajímavosti, že téměř v polovině případů se texty s tímto tématem týkaly opatření chystaných nebo uplatňovaných v zahraničí. Vzhledem k širokému záběru tohoto tématu sem spadají jak opatření na podporu celé ekonomiky, tak i opatření zajišťující finanční podporu jednotlivým zaměstnancům z ohrožených podniků nebo oborů. Část textů se také zabývala způsoby, jimiž mohou zaměstnanci ohrožených podniků získat nevyplacenou mzdu za předchozí měsíce, a také změnou způsobu vyplácení podpory v nezaměstnanosti, ke kterému došlo od 1. ledna 2009.

6.1.13 Přijímání zaměstnanců

Tématem nabírání nových pracovních sil se zabývalo 17 zpráv (tj. 16,5 % z celkového počtu). V jednom případě se jednalo o monotematickou zprávu.

Informace o přijímání zaměstnanců však nutně neznamenala pozitivní zprávu. Toto téma bylo nezdědkou zmiňováno v souvislosti s redukcí plánů na počet nově nabíraných lidí, případně při popisu situace v předchozím období (např.: „*Automobilka Tatra v prvních měsících letošního roku ještě přijímala desítky nových zaměstnanců a nic nenasvědčovalo tomu, že bude mít velké problémy s nedostatkem zakázek.*“⁶⁴⁶)

---

⁶⁴⁴ LYSONĚK, Tomáš; ŠPAČKOVÁ, Iva. Další na řadě? Branže IT. *Mladá fronta DNES*. 8. 12. 2008, roč. 19, č. 287, s. B4.

⁶⁴⁵ PATOČKOVÁ, Martina. ČSOB propustí stovky lidí. *Mladá fronta DNES*. 20. 12. 2008, roč. 19, č. 298, s. A8.

⁶⁴⁶ BAĎURA, Jaroslav. Tatra propustí pětinu pracovníků. *Mladá fronta DNES*. 25. 11. 2008, roč. 19, č. 276, s. B1, B3.

6.2 Obory hospodářství, o nichž informovalo ekonomické zpravodajství, a kvantitativní analýza jejich zastoupení

Výběr oborů, způsob jejich řazení a motivace pro provedení této analýzy, jsou popsány v kapitole 5.2. Při analýze MF DNES jsem používal stejné oborové rozdělení jako při analýze Lidových novin.

6.2.1 Zaměstnanost a propouštění v jednotlivých oborech národního hospodářství

Česká republika měla v roce 2008 celkem 10,47 milionu obyvatel⁶⁴⁷, z toho 4,17 milionu patřilo do kategorie zaměstnanců⁶⁴⁸. Zbylé obyvatelstvo bylo buď samostatně výdělečně činné, nezaměstnané nebo ekonomicky neaktivní (děti, důchodci).

Z celkového počtu zaměstnanců připadal největší podíl na průmysl (32,3 %⁶⁴⁹), veřejnou správu, vzdělávání, zdravotnictví a sociální oblast (23,8 %⁶⁵⁰) a obchod a opravy motorových vozidel (12,6 %⁶⁵¹). Na rozdíl od roku 1930 nebylo z hlediska počtu zaměstnanců příliš významným odvětvím zemědělství (2,9 % zaměstnanců⁶⁵²). Stavebnictví (6,5 %⁶⁵³) bylo ve statistikách uváděno odděleně od průmyslu. Kvůli lepší porovnatelnosti obou období však budu stavebnictví, ač se tím dopustím metodické nepřesnosti, řadit mezi ostatní průmysl. V takovém případě pak bude činit podíl průmyslu na zaměstnanosti 38,8 %⁶⁵⁴.

Zatímco zastoupení průmyslu je srovnatelné s jeho podílem v českých zemích v roce 1930, význam zemědělství zcela upadl a naopak narostl význam terciárního sektoru. Stejně jako při analýze zpravodajství Lidových novin, tak i při analýze zpravodajství Mladé fronty DNES budu detailně rozebírat především jednotlivá odvětví průmyslu.

Z hlediska zaměstnanosti mezi nejvýznamnější průmyslová odvětví patřilo vedle stavebnictví také strojírenství (4,1 % z celkového počtu zaměstnanců

---

⁶⁴⁷ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 13.03.2009 [cit. 2011-01-12]. Pohyb obyvatelstva. Dostupné z WWW: <<http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby031309.doc>>.

⁶⁴⁸ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁶⁴⁹ Tamtéž.

⁶⁵⁰ Tamtéž.

⁶⁵¹ Tamtéž.

⁶⁵² Tamtéž.

⁶⁵³ Tamtéž.

⁶⁵⁴ Tamtéž.

v národním hospodářství⁶⁵⁵), kovovýroba (3,6 % z celkového počtu zaměstnanců⁶⁵⁶) a výroba motorových vozidel (3,0 % z celkového počtu zaměstnanců⁶⁵⁷).

V zastoupení průmyslu mezi jednotlivými kraji České republiky⁶⁵⁸ existovaly významné rozdíly. Nejnižší byl jeho podíl na zaměstnanosti v hlavním městě Praze (16,3 %⁶⁵⁹), zatímco nejvyššího zastoupení průmysl dosahoval v krajích Vysočina (51,8 %⁶⁶⁰), Zlínském kraji (51,1 %⁶⁶¹) a Libereckém kraji (50,8 %⁶⁶²). Vysočina byla současně i oblastí, kde dosahovala nejvyššího zastoupení zemědělská výroba (7,7 %⁶⁶³).

Počet zaměstnanců v průmyslu se během druhého pololetí roku 2008 snížil o 37,3 tisíce⁶⁶⁴. Celkový počet osob bez práce přitom v tomto období vzrostl o 54,4 tisíce osob⁶⁶⁵. Z tohoto porovnání vyplývá, že většina lidí, kteří ve druhé polovině roku 2008 přišli o práci, byla zaměstnána právě v průmyslu.

Z jednotlivých průmyslových oborů došlo k nejvýraznějšímu poklesu zaměstnanosti ve výrobě motorových vozidel (5,1 tisíce osob⁶⁶⁶), výrobě pryžových a plastových výrobků (4,2 tisíce osob⁶⁶⁷), což bylo jedno z významných subdodavatelských odvětví automobilového průmyslu, a ve výrobě oděvů (3,3 tisíce osob⁶⁶⁸). Tyto údaje však nezahrnují zaměstnance, které si podniky najímaly od pracovních agentur. Ti totiž nebyli řazeni do některé z kategorií průmyslu, ale mezi zaměstnance odvětví služeb. Ve stavebnictví pak poklesl počet zaměstnanců

---

⁶⁵⁵ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁶⁵⁶ Tamtéž.

⁶⁵⁷ Tamtéž.

⁶⁵⁸ Také v tomto případě bude podíl průmyslu součtem zastoupení samotného průmyslu a stavebnictví (oddíly OKEČ C, D, E, F)

⁶⁵⁹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby). Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/6D00346745/\\$File/c31071002.xls](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/6D00346745/$File/c31071002.xls)>.

⁶⁶⁰ Tamtéž.

⁶⁶¹ Tamtéž.

⁶⁶² Tamtéž.

⁶⁶³ Tamtéž.

⁶⁶⁴ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

⁶⁶⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004.

⁶⁶⁶ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

⁶⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁶⁸ Tamtéž.

o 1,7 tisíce⁶⁶⁹. V součtu za průmysl a stavebnictví tak úbytek zaměstnanosti dosáhl 39 tisíc osob.

Ve sledovaném období nedošlo v žádném z průmyslových odvětví ke zvýšení počtu zaměstnanců vyšším než v řádu stovek osob.

Z dostupných statistik není možné vyhodnotit nárůst počtu nezaměstnaných podle odvětví hospodářství, ale pouze podle zařazení jejich pracovní činnosti. Podle těchto dat se nejvíce zvýšil počet nezaměstnaných pomocných a nekvalifikovaných dělníků (o 4 864 osob⁶⁷⁰), zedníků, kameníků a omítkářů (o 2 870 osob⁶⁷¹), sekretárek a sekretářů (o 2 164 osob⁶⁷²), kuchařů (o 1 547 osob⁶⁷³) a nástrojářů a kovodělníků (o 1 537 osob⁶⁷⁴). Z těchto dat však není možné většinou určit, ke kterému oboru ekonomiky jednotlivé kategorie nezaměstnaných příslušely.

6.2.2 Automobilový průmysl a na něj navázané obory

V roce 2008 bylo v odvětví výroba motorových vozidel zaměstnáno 126,9 tisíce osob⁶⁷⁵, což představovalo podíl 3,0 %⁶⁷⁶ z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. V odvětví výroba pryžových a plastových výrobků, které představovalo jeden z nejvýznamnějších subdodavatelských oborů automobilového průmyslu (náležela sem například výroba pneumatik nebo výroba plastových dílů pro automobily), bylo zaměstnáno 88,3 tisíce osob⁶⁷⁷, což odpovídalo 2,1 % z celkového počtu zaměstnanců⁶⁷⁸. Během sledovaného období došlo ke snížení počtu zaměstnanců v automobilovém průmyslu o 5,1 tisíce osob⁶⁷⁹, ve výrobě plastů pak o 4,2 tisíce osob⁶⁸⁰.

---

⁶⁶⁹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Stavebnictví - časové řady: Tab. 3 Zaměstnanost a mzdy. Dostupné z WWW:

<[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_3_stacr/\\$File/stacr120710_3.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_3_stacr/$File/stacr120710_3.xls)>.

⁶⁷⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2008 [cit. 2011-01-12].

Nabídka a poptávka na trhu práce: Struktura nezaměstnanosti v okrese podle KZAM a věku. Dostupné z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/trh>>.

⁶⁷¹ Tamtéž.

⁶⁷² Tamtéž.

⁶⁷³ Tamtéž.

⁶⁷⁴ Tamtéž.

⁶⁷⁵ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁶⁷⁶ Tamtéž.

⁶⁷⁷ Tamtéž.

⁶⁷⁸ Tamtéž.

⁶⁷⁹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

⁶⁸⁰ Tamtéž.

Automobilovým průmyslem se v souvislosti s nezaměstnaností a propouštěním zabývalo ve sledovaném období 52 článků, což představuje podíl 50,5 % z celkového počtu textů. Ještě výraznější zastoupení má zpravodajství o tomto oboru na celkové délce článků měřené počtem znaků bez mezer – jeho podíl dosahuje 61,6 %. Více než polovina zpráv informující o automobilovém průmyslu se zabývala pouze tímto odvětvím bez kombinace s jiným oborem (bylo jich 32, což představuje 31,1 % z celkového počtu textů).

Hlavním tématem zpravodajství o dění v automobilovém průmyslu bylo propouštění zaměstnanců (34 článků), omezování výroby (28 článků) a krácení pracovní doby (25 článků). Většina textů také souvisela s děním v mladoboleslavské automobilce Škoda Auto (celkem 31 textů z 52), která byla největším výrobcem motorových vozidel v České republice⁶⁸¹.

V průběhu sledovaného období se zvyšovala závažnost problémů, s nimiž se automobilový průmysl potýkal, a zároveň také intenzita následků omezování výroby.

Zatímco v červenci Mladá fronta Dnes informovala o dočasném omezování přesčasové práce, která už není nutná, neboť podnik je schopen uspokojovat poptávku zákazníků po nových automobilech (*„Mladoboleslavská automobilka Škoda Auto zrušila pracovní směny, které spadají na noc z pátku na sobotu. Informaci včera potvrdil její mluvčí Jaroslav Černý. „Už se nám daří plynule uspokojovat poptávku, čekací doba na nové vozy se snížila na optimální přibližně tři až čtyři týdny,“ zdůvodnil rozhodnutí Černý.*“⁶⁸²), ke konci letních prázdnin už bylo toto omezení rozšířeno až na období do konce roku (*„MF DNES již na počátku prázdnin informovala, že firma nejprve zrušila všechny mimořádné směny do celozávodní dovolené. Ta proběhla na přelomu července a srpna. Tehdy to automobilka vysvětlovala tím, že se jí daří uspokojovat poptávku a zákazníkům se zkrátila čekací doba na nové auto. Ted' už je jasné, že další mimořádné směny až do konce roku nebudou.*“⁶⁸³).

V průběhu dalších měsíců se pak hlavním tématem zpravodajství z oboru výroby automobilů stala otázka, jak dlouho potrvá vánoční přerušení výroby

---

⁶⁸¹ Sdružení automobilového průmyslu. *SAP - Sdružení automobilového průmyslu* [online]. 2008 [cit. 2011-01-12]. Přehledy výroby a odbytu vozidel domácích výrobců. Dostupné z WWW: <<http://www.autosap.cz/default2.asp?page={4A86501A-BBD5-4B8F-AE57-397BC8051C9A}>>.

⁶⁸² MAŠEK, Jaroslav. Škodovka ruší pracovní soboty, aut má dost. *Mladá fronta DNES*. 3. 7. 2008, roč. 19, č. 155, s. B1.

⁶⁸³ SŮRA, Jan. Škoda Auto zpomaluje, ruší směny. *Mladá fronta DNES*. 26. 8. 2008, roč. 19, č. 200, s. A9.

zapříčiněné malou poptávkou po automobilech: „*Tak dlouhé vánoční prázdniny mohou zaměstnancům Škody Auto závidět asi i školáci. Výrobní linky Škody Auto přes svátky osíří déle, než firma plánovala. Do práce půjdou lidé až 7. ledna, v některých provozech až po 11. lednu. MF DNES to řekl šéf odborů Škoda Auto Jaroslav Povšík.*“⁶⁸⁴

Zpravodajství z automobilového průmyslu se však netýkalo pouze dění v tuzemských automobilkách, ale MF DNES pravidelně přinášela také zprávy o situaci v zahraničních firmách⁶⁸⁵. Vedle informací o propouštění nebo krácení pracovní doby věnoval deník prostor také hlubším analýzám situace v tomto oboru a prognózám jeho vývoje. Některé texty rozebíraly také důsledky omezení výroby v automobilovém průmyslu pro jiná odvětví hospodářství, a to nejenom pro obory, které jsou na výrobu automobilů bezprostředně navázány v dodavatelském řetězci. Jednalo se například o zhoršení situace provozovatelů ubytovacích služeb, jejichž klienty byli zahraniční zaměstnanci mladoboleslavské automobilky: „*Cizinci nejsou, takže to nemělo dál smysl. Pronajatý dům jsem předal zpět majiteli,*“ říká Josef Kuruc z Mladé Boleslavi, který několik let provozoval ubytovnu v centru města pro 75 lidí. *Teď jeho podnikání s ubytovnou, stejně jako desítek dalších, končí. Česko začínají houfně opouštět zahraniční dělníci, což už potvrzují i statistiky.*“⁶⁸⁶

Celkově lze zhodnotit zpravodajství o automobilovém průmyslu v Mladé frontě DNES jako velmi podrobné a snažící se o důkladnou analýzu problematiky tohoto oboru. Pokud by však byla hodnocena přiměřenost zastoupení zpráv o tomto odvětví vývoji nezaměstnanosti ve výrobě motorových vozidel, je možné konstatovat, že automobilový průmysl byl zastoupen ve zpravodajství deníku nadměrně. Zároveň bylo velmi nevyrovnané jeho geografické rozložení, neboť většina zpráv se týkala dění na Mladoboleslavsku. Zpravodajství o jiných tuzemských automobilkách, například kopřivnické Tatře, bylo zastoupeno ve srovnání se Škodou Auto jen velmi málo (tři články), přestože v tomto podniku také došlo k propouštění zaměstnanců v řádu stovek osob⁶⁸⁷.

---

⁶⁸⁴ JS; JAK. Škoda zastaví linky i na začátku roku. *Mladá fronta DNES*. 27. 11. 2008, roč. 19, č. 278, s. B2.

⁶⁸⁵ Např.: ČTK. Automobilka PSA chce zrušit 2 700 míst. *Mladá fronta DNES*. 21. 11. 2008, roč. 19, č. 273, s. B5.

⁶⁸⁶ SŮRA, Jan. Cizinci už opouštějí Česko. *Mladá fronta DNES*. 16. 12. 2008, roč. 19, č. 294, s. B2.

⁶⁸⁷ BAĎURA, Jaroslav. Tatra propustí pětinu pracovníků. *Mladá fronta DNES*. 25. 11. 2008, roč. 19, č. 276, s. B1, B3.

6.2.3 Bankovníctví a pojišťovnictví

Zastoupení tohoto oboru na celkovém počtu zaměstnanců v ekonomice České republiky není nijak významné. V odvětví finančního zprostředkování pracovalo 72,4 tisíce osob⁶⁸⁸, což představovalo 1,7 % z celkového počtu zaměstnanců. Významněji byl tento obor zastoupen v Praze, kam byla umístěna sídla většiny bank a jiných finančních institucí. Podíl finančního zprostředkování na zaměstnanosti v hlavním městě dosahoval 4,9 %⁶⁸⁹.

Vzhledem k tomu, že Česká republika nebyla ve druhé polovině roku na rozdíl například od Spojených států zasažena finanční krizí, která by se dotýkala přímo bankovníctví, není výše uvedená statistika pro vyjádření důležitosti tohoto oboru pro novinové zpravodajství příliš relevantní. Většina z 13 zpráv (12,6 % z celkového počtu), které byly bankovníctví v MF DNES věnovány, se totiž zabývala zaměstnaností zahraničních finančních ústavů. Český motiv byl zastoupen pouze ve dvou článcích, z nichž první informoval o tom, že banky nebudou snižovat počet zaměstnanců⁶⁹⁰, později vydaný text však dříve vydanou zprávu korigoval: „*Ještě koncem října ČSOB ujišťovala, že propouštět nebude, a šéf Pavel Kavánek rozesílal po bance uklidňující maily. O dva měsíce později je vše jinak. ČSOB, které zatím krize ukousla ze zisku na šest miliard, nyní chystá na rok 2009 plán, jak kvůli finanční krizi zasahující celou ekonomiku ušetřit, a to i na zaměstnancích.*“⁶⁹¹

Situace v českých bankách však zdaleka nebyla tak vážná jako dění v zahraničních centrálních, případně ve finančních ústavech, které zastoupení v České republice neměly, ale přímo se jich dotýkaly problémy s tzv. toxickými aktivy a případně musely využít vládní pomoci. Tyto banky, případně jiné finanční instituce, propouštěly zaměstnance i v řádu desetitisíců⁶⁹². MF DNES při hledání podkladů pro tyto texty zpravidla využívala agenturního servisu (zejména

⁶⁸⁸ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁶⁸⁹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁶⁹⁰ ŠPAČKOVÁ, Iva. Banky a pojišťovny propouštět zatím nebudou. *Mladá fronta DNES*.

27. 10. 2008, roč. 19, č. 253, s. B2.

⁶⁹¹ PATOČKOVÁ, Martina. ČSOB propustí stovky lidí. *Mladá fronta DNES*. 20. 12. 2008, roč. 19, č. 298, s. A8.

⁶⁹² STRNAD, Michal. Citi propustí 53 tisíc lidí. *Mladá fronta DNES*. 18. 11. 2008, roč. 19, č. 270, s. B4.

Bloomberg, AP, Reuters), autorem žádného z analyzovaných textů nebyl reportér, který by události sledoval přímo na místě.

Celkově lze zpravodajství z odvětví bankovníctví a finančních služeb zhodnotit jako odpovídající závažnosti vývoje v tomto oboru. Zatímco v České republice se přímé důsledky finanční krize bankám vyhnuly, zahraniční peněžní ústavy byly postiženy výrazně více, čemuž odpovídalo i rozložení zpravodajství mezi tuzemské a zahraniční instituce v MF DNES. Texty, které se bankovníctví věnovaly, zpravidla nezůstávaly u povrchního popisu situace, ale snažily se problematiku analyzovat, případně popisovat možné varianty budoucího vývoje.

6.2.4 Elektrotechnický průmysl

Toto odvětví náleželo z hlediska zaměstnanosti k důležitějším průmyslovým oborům. V roce 2008 dosahoval průměrný počet pracovníků 153,3 tisíce⁶⁹³, což představovalo 3,7 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Během druhého pololetí roku 2008 zaznamenal elektrotechnický průmysl podobně jako ostatní obory pokles zaměstnanosti. Počet pracovníků v tomto oboru se snížil o 3,9 tisíce⁶⁹⁴. V dlouhodobém srovnání se však jednalo o odvětví vykazující trvalý růst zaměstnanosti – v roce 1999 pracovalo v tomto oboru pouze 107,3 tisíce zaměstnanců⁶⁹⁵. Jejich počet se postupně navyšoval zásluhou investičních pobídek, které přilákaly do České republiky firmy zaměřené na výrobu elektroniky nenáročnou na kvalifikaci zaměstnanců (např. Foxconn).

Mladá fronta DNES informovala o dění v tomto odvětví průmyslové výroby v deseti článcích (9,7 % z celkového počtu), ve čtyřech případech se jednalo o texty, v nichž se nenacházely informace o jiném oboru.

Třikrát se zabývaly texty konkrétními případy propouštění v České republice, jednou pak propouštěním v tomto oboru v zahraničí. Několik dalších textů vnímalo tento obor jako symbol éry, během níž v České republice vznikalo množství závodů nenáročných na kvalifikaci pracovní síly, pro které však zároveň není problémem v případě ukončení podpory ze strany státu přemístit tuto výrobu do jiné země. List

---

⁶⁹³ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁶⁹⁴ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

výrobní závody nezdířka označoval výrazem montovny (např.: „*Budoucnost českých montoven na počítače a televize, autoprůmyslu a textilního oboru nevypadá dobře. Srovnání dat o nových zakázkách a tržbách z vývozu totiž ukazuje, že by se příští rok mohly potýkat s nedostatkem práce.*“⁶⁹⁶). Současne upozorňoval na možné problémy, které může zemi způsobit hromadné propouštění nekvalifikované pracovní síly, často importované ze zahraničí, z těchto závodů: „*Šéfům velkých výrobních podniků se totiž levná a celkem spolehlivá a ochotná pracovní síla velmi líbila a tlačili na vládu, aby zajistila její rychlejší přísun v podobě zelených karet. To však bylo v době prosperity. Dnes řada firem omezuje výrobu a ochotné, ale nekvalifikované lidi propouští jako první.*“⁶⁹⁷

Celkově lze vyhodnotit míru zastoupení informací o elektrotechnickém průmyslu jako průměrnou, pozitivně je možné vnímat snahu o popis problematiky propouštění v tomto oboru v širších souvislostech. Četnost informací o tomto odvětví odpovídá závažnosti problémů se zaměstnaností, které s ním byly ve sledovaném období spojeny.

6.2.5 Chemický průmysl

V tomto odvětví pracovalo v roce 2008 40,6 tisíce zaměstnanců⁶⁹⁸ (1 % z celkového počtu). V období deseti let předcházejících roku 2008 došlo k mírnému poklesu počtu zaměstnanců v chemickém průmyslu⁶⁹⁹, během druhého pololetí roku 2008 však zůstával počet zaměstnanců stabilní⁷⁰⁰. Tři ze čtyř pracovníků působili přímo ve výrobě chemických látek a přípravků, zbývající čtvrtina se pak zabývala produkcí farmak⁷⁰¹.

MF DNES se ve sledovaném období zabývala chemickým průmyslem v jedné zprávě (1 % z celkového počtu článků). Jednalo se však pouze o okrajovou zmínku,

---

⁶⁹⁵ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁶⁹⁶ MAŠEK, Jaroslav; PATOČKOVÁ, Martina. Exportérům chybějí zakázky. *Mladá fronta DNES*. 19. 9. 2008, roč. 19, č. 221, s. B1-B2.

⁶⁹⁷ ŠPAČKOVÁ, Iva. Propuštění cizinci chtějí zůstat. *Mladá fronta DNES*. 20. 12. 2008, roč. 19, č. 298, s. A9.

⁶⁹⁸ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁶⁹⁹ Tamtéž.

⁷⁰⁰ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

⁷⁰¹ Tamtéž.

kteřá situaci v tomto odvětví blíže nerozebírala: „*Dobrá čísla ve vztahu k zahraničí vykazuje podle dat ČSÚ zatím chemický průmysl.*“⁷⁰² Vzhledem k tomu, že vývoj zaměstnanosti v chemickém průmyslu nevykazoval ve sledovaném období sestupnou tendenci, je možné hodnotit velmi okrajové zastoupení tohoto odvětví ve zpravodajství MF DNES jako odpovídající.

6.2.6 Kovovýroba

Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků byla oborem, ve kterém po roce 2000 docházelo k postupnému navyšování zaměstnanosti⁷⁰³. Průměrný počet zaměstnanců v tomto odvětví v roce 2008 činil 149,4 tisíce osob (3,6 % z celkového počtu zaměstnanců v ekonomice). Během druhého pololetí roku došlo k poklesu počtu zaměstnanců o 3 tisíce⁷⁰⁴. Kovovýroba se řadila mezi obory, jejichž významným odběratelem byl automobilový průmysl.

V MF DNES vyšlo ve sledovaném období 6 zpráv (5,8 % z celkového počtu), které se zabývaly událostmi týkajícími se nezaměstnanosti a propouštění v tomto odvětví. Ani jeden z těchto textů se však nezaměřoval pouze na kovovýrobu. Zpravidla byla zmínka o dění v tomto odvětví pouze okrajovou částí článku. Dva texty informovaly o plánech americké strojírenské společnosti Honeywell na přesun části výroby do České republiky, což by znamenalo zvýšení počtu pracovních míst v tomto odvětví⁷⁰⁵.

Další zprávy se zabývaly dopady omezení v automobilovém průmyslu na kovovýrobu, která byla významným subdodavatelským odvětvím autoprůmyslu (např.: „*Pro Opel pracuje také karlovarská firma Witte Automotive, jež vyrábí zámky. Ani pro ni není německý závod stěžejním partnerem, konkrétní podíl na tržbách však uvést nechce a k dopadu potíží GM na výrobu se vyjadřuje pouze obecně. „Naši zákazníci výrazně snižují objem výroby a i my jsme na pokles jejich požadavků nuceni reagovat poklesem produkce,“ říká mluvčí společnosti Martina Poštová.*“⁷⁰⁶).

⁷⁰² MAŠEK, Jaroslav; PATOČKOVÁ, Martina. Exportérům chybějí zakázky. *Mladá fronta DNES*. 19. 9. 2008, roč. 19, č. 221, s. B1-B2.

⁷⁰³ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷⁰⁴ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

⁷⁰⁵ Primárně se jednalo o produkci motorů, která spadá do strojírenství, část výrobního programu však měla být zaměřena i na kovovýrobu.

⁷⁰⁶ ŠPAČKOVÁ, Iva; SŮRA, Jan. Pád GM straší výrobce. *Mladá fronta DNES*. 13. 11. 2008, roč. 19, č. 267, s. B3.

Podrobný rozbor situace v tomto odvětví však MF DNES nenabídla, což považuji vzhledem k podílu kovovýroby na celkové zaměstnanosti a vývoji počtu pracovních míst za nedostatek.

6.2.7 Kožedělný průmysl a obuvnictví

Tato průmyslová odvětví vykazovala dlouhodobý pokles zaměstnanosti, stejně tak klesal jejich podíl na výkonu průmyslu České republiky⁷⁰⁷. V roce 2008 dosahoval počet zaměstnanců v těchto oborech pouze 7,6 tisíce⁷⁰⁸, což představovalo 0,2 % z celkového počtu zaměstnanců. Dlouhodobý sestup zaměstnanosti a útlum této výroby lze charakterizovat jako velmi citelný. Ještě v roce 1998 působilo v těchto oborech 24,5 tisíce zaměstnanců⁷⁰⁹, během deseti let tak jejich počet poklesl o 70 %. Snižování zaměstnanosti pokračovalo i ve druhém pololetí roku 2008, kdy v oboru ubylo přes 400 zaměstnanců⁷¹⁰.

Děni v těchto odvětvích související s nezaměstnaností a propouštěním však zůstalo stranou zájmu MF DNES, která o nich ve sledovaném období nepřinesla žádnou zmínku. Vzhledem k okrajovému významu těchto oborů pro českou ekonomiku však nelze jejich opomíjení ze strany deníku vyhodnotit jako neadekvátní.

6.2.8 Potravinářský průmysl

Potravinářský průmysl patřil z hlediska zaměstnanosti k důležitějším průmyslovým oborům. Pracovalo v něm 119,6 tisíce osob⁷¹¹, což odpovídá 2,9 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Přestože zaměstnanost v tomto odvětví dlouhodobě klesala⁷¹², během druhého pololetí roku 2008 nedošlo k výraznému úbytku počtu pracovníků – dosahoval necelých 800 osob⁷¹³.

---

⁷⁰⁷ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷⁰⁸ Tamtéž.

⁷⁰⁹ Tamtéž.

⁷¹⁰ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

⁷¹¹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷¹² Tamtéž.

⁷¹³ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

Mladá fronta DNES se tomuto odvětví věnovala jen velmi okrajově, zmíněno bylo v jednom článku (1 % z celkového počtu). Jednalo se o text⁷¹⁴, který rozebíral, jak budou jednotlivé obory hospodářství a výroby postiženy krizí. Potravinářský průmysl byl zařazen mezi odvětví, kterých by se krize neměla příliš dotknout: „*Některé obory zasáhne krize podstatně méně než jiné. Platí to například o energetice a zemědělství či výrobě potravin. Stále totiž platí heslo: jíst, svítit a topit se bude vždy.*“⁷¹⁵

Přestože výroba potravin a nápojů nepatřila z hlediska úbytků zaměstnanců mezi citelněji zasažená odvětví, vzhledem k počtu osob, které tento obor zaměstnával, nelze považovat pouze tuto krátkou zmínku o vývoji v odvětví za dostačující.

6.2.9 Sklářský průmysl a výroba porcelánu

Přesný počet zaměstnanců v tomto odvětví průmyslu není možné zjistit, neboť výroba skla a porcelánu je pouze jednou za součástí kategorie výroba ostatních nekovových minerálních výrobků⁷¹⁶. Dlouhodobě v tomto odvětví docházelo ke snižování zaměstnanosti⁷¹⁷, výrazný byl pokles i během druhého pololetí roku 2008, kdy se počet zaměstnanců snížil o 3 tisíce⁷¹⁸. Jejich celkový počet dosahoval podílu 1,6 % na zaměstnanosti v národním hospodářství⁷¹⁹.

Přesnější obraz o situaci v tomto odvětví podává publikace *Výroba vybraných průmyslových výrobků za rok 2008*⁷²⁰. Z dat v ní uveřejněných je viditelné výrazné omezování výroby ve sklářství. Například hodnota vyrobeného stolního skla

---

⁷¹⁴ SŮRA, Jan; LYSONĚK, Tomáš. Ekonomice bude hůř. Už brzy. *Mladá fronta DNES*. 27. 10. 2008, roč. 19, č. 253, s. B2.

⁷¹⁵ Tamtéž.

⁷¹⁶ CZ-NACE 23, spadá sem například také výroba stavebních hmot a materiálů.

⁷¹⁷ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷¹⁸ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

⁷¹⁹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷²⁰ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 06.10.2009 [cit. 2011-01-12]. Výroba vybraných průmyslových výrobků za rok 2008: Tab. 15a – oddíl 23 – Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/470025CD6B/\\$File/80040915a.xls](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/470025CD6B/$File/80040915a.xls)>.

z olovnatého křišťálu poklesla z 1 098 milionů Kč v roce 2007 na 663 milionů Kč v roce 2008, tedy téměř o 40 procent⁷²¹.

MF DNES se tímto oborem zabývala ve druhém nejvyšším počtu článků – celkem během sledovaného období přinesla o výrobě skla a porcelánu 23 zmínek (22,3 % z celkového počtu textů). Ve 14 případech se jednalo o zprávy, které se nezabývaly děním v žádném jiném oboru. Průměrná délka textů mírně převyšovala průměrný rozsah všech zpráv v MF DNES, na celkovém rozsahu textů se tak zprávy z tohoto odvětví podílely 25,9 %.

Nejvýznamnější část textů se zabývala situací v největší českých sklářských podnicích na Českolipsku, Havlíčkovobrodsku a Karlovarsku. Zde sídlící společnosti se dostaly do existenčních problémů ještě před příchodem prvních důsledků zpomalení světového hospodářství do České republiky – příčinou bylo zejména špatné hospodaření a předlužení krize však jejich situaci ještě nadále zhoršila. Většina článků (20) se zabývala tématem propouštění zaměstnanců, 9 z nich pak úplným ukončením výroby a stejný počet jejím dočasným zastavením.

Sklářští výrobci se primárně nepotýkali s nedostatkem odbytu pro své zboží, ale zejména s nedostatkem finančních prostředků na zajištění výroby a platby dodavatelům energií: *„Krise tuzemských skláren a porcelánek ze skupiny Porcela Plus a Bohemia Crystal Trading (BCT), které zaměstnávají přes sedm tisíc lidí, nabírá obrátky. Zadlužené společnosti dostaly od dodavatelů elektřiny a plynu nůž na krk - buď do konce týdne zaplatí stamilionové dluhy, nebo jsou od pondělí bez energií.“*⁷²²

Zároveň s komplikacemi týkajícími se zajištění dostatku prostředků na provoz se noviny zabývaly také možným propouštěním a šancemi na uplatnění propuštěných zaměstnanců na trhu práce: *„Pokud by však došlo k propouštění, čekají zřejmě nezaměstnané velké problémy s hledáním práce.“*⁷²³ V průběhu sledovaného období se však informace o propouštění posunuly z kategorie možného scénáře do kategorie jistých plánů: *„Asi tisícovka zaměstnanců Sklo Bohemia se včera od vedení dozvěděla nepříjemnou zprávu, která se kvůli vyhasínání pecí dala očekávat: firma má podle účastníků setkání s vedením skončit a většině lidí rozdat výpovědi. Mítink*

---

⁷²¹ Tamtéž.

⁷²² JAF; ZED. Sklárny mohou přijít o peníze na platy. *Mladá fronta DNES*. 25. 9. 2008, roč. 19, č. 226, s. B1.

⁷²³ ZED; DUC. Porcelánka nechá doma dvě stě zaměstnanců. *Mladá fronta DNES*. 24. 9. 2008, roč. 19, č. 225, s. B2.

s vedením firmy skláři opouštěli se slzami v očích, mnozí z nich nebyli schopni promluvit.“⁷²⁴

V souvislosti s děním ve sklářském průmyslu věnovala MF DNES značnou pozornost analýze příčin problémů tohoto odvětví, stejně jako se několikrát zabývala motivem tradičnosti tohoto výrobního odvětví (např.: „*Další sklářskou firmou ,na odpis‘ jsou Rapotínské sklárny v Rapotíně na Šumpersku. Jedna z nejdéle nepřetržitě fungujících firem na střední Moravě, zaměstnávající sto třicet lidí, totiž po sto osmdesáti letech v únoru příštího roku končí. Zadlužený podnik v konkurzu nechtěl nikdo převzít.*“⁷²⁵). Deník také přinesl několik příběhů konkrétních zaměstnanců, kteří v tomto oboru pracují, nebo pracovali: „*Milan Čapek procházel bránou továrny osmatřicet let den za dnem. Vyučil se brusičem, a protože chtěl sklu rozumět ještě víc, udělal si večerně sklářskou průmyslovku. Ted’ s manželkou balí stromky v jednom zahradnictví 40 kilometrů od domova. O práci ve sklárnách Sklo Bohemia přišli oba.*“⁷²⁶

Výroba skla byla specifická také vyšším počtem zaměstnanců připadajících na jeden závod. Z oborů zpracovatelského průmyslu byl průměrný počet zaměstnanců připadajících na jeden závod třetí nejvyšší⁷²⁷. To znamená, že pokud došlo v některé firmě k omezování zaměstnanosti, případně existovala hrozba ukončení výroby, dotýkal se tento problém většího počtu lidí než ve většině ostatních oborů, což mohlo přispět ke zvýšení pravděpodobnosti na zařazení informací o dění v tomto oboru do novinového zpravodajství. Zároveň je nutné připomenout, že na rozdíl od ostatních průmyslových odvětví, která teprve zaznamenávala první příznaky zpomalení ekonomiky, ve sklářství se už rozběhla krize naplno, včetně jejích konkrétních důsledků, což také ovlivnilo postoj novin k tomuto, pro českou ekonomiku za jiných okolností nepříliš důležitému oboru.

Vzhledem k výše uvedenému považuji četnost a hloubku zpravodajství o dění ve sklářském průmyslu za odpovídající závažnosti vývoji situace v tomto oboru. Lze však předpokládat, že pokud by se podobně závažné problémy vyskytly ve více oborech, podíl informací o výrobě skla a porcelánu by zaznamenal citelný pokles.

---

⁷²⁴ SŮRA, Jan. Zítra už nechoďte! *Mladá fronta DNES*. 30. 9. 2008, roč. 19, č. 230, s. B3.

⁷²⁵ RŠ. Po 180 letech skončila sklárna v Rapotíně. *Mladá fronta DNES*. 19. 12. 2008, roč. 19, č. 297, s. B3.

⁷²⁶ KARÁSKOVÁ, Ivana. Skolila mě krize. *Mladá fronta DNES*. 1. 11. 2008, roč. 19, č. 257, s. C8.

⁷²⁷ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 11.06.2009 [cit. 2011-01-12]. Průmysl ČR - revize dat za rok 2008: Tab. 1 Přehled základních ukazatelů (tržby, počet zaměstnanců, mzdy).

6.2.10 Stavebnictví

Ve stavebnictví pracovalo nejvíce osob ze všech průmyslových⁷²⁸ odvětví. Jejich podíl dosahoval 6,5 % na celkovém počtu zaměstnanců v národním hospodářství⁷²⁹. Na konci 90. let docházelo k poklesu zaměstnanosti v tomto odvětví⁷³⁰, od roku 2001 se počet pracovníků stabilizoval⁷³¹, během druhého pololetí roku 2008 však opět došlo k poklesu počtu zaměstnanců o 1,7 tisíce⁷³².

MF DNES se vývojem ve stavebnictví zabývala ve čtyřech článcích (3,9 % z celkového počtu), dva z nich rozebíraly situaci v zahraničí: jeden informoval o propouštění⁷³³, druhý⁷³⁴ o přírůstku nezaměstnaných ve Spojených státech a stavebnictví v něm bylo zmíněno jako obor, ve kterém by mohla být za pomoci státních financí vytvořena nová pracovní místa.

Zbylé dva texty krátce rozebíraly situaci stavebnictví v České republice: „*Na pokles zakázek si stěžují také stavaři, kteří očekávají menší výstavbu bytů i méně příhrávek od státu.*“⁷³⁵ a „*Recese ve stavebnictví zasáhla i Evraz Vítkovice Steel. ‚Rapidně se snížila poptávka po válcovaných profilech pro stavebnictví,‘ říká generální ředitel společnosti Vladimír Bail. Podobně je na tom Třinec s výztužemi do betonu - čím méně se staví, tím méně se prodávají.*“⁷³⁶

Ačkoliv oba texty naznačovaly problémy tohoto odvětví, které zejména v letech 2006 a 2007 zažívalo období velké expanze, MF DNES se děním v tomto oboru dále podrobněji nezabývala. Vzhledem k tomu, že v roce 2008 došlo k obratu ve vývoji zaměstnanosti ve stavebnictví a data o vývoji nových zakázek ukazovala na problémy v tomto oboru, nelze považovat dvě krátké zmínky ve zpravodajství novin za odpovídající vývoji situace v tomto oboru.

Dostupné z WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/CA003510A8/\\$File/80020901b.xls](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/CA003510A8/$File/80020901b.xls)>.

⁷²⁸ Ve smyslu této práce jsou za průmyslové obory považovány oddíly OKEČ C, D, E, F, tedy včetně stavebnictví.

⁷²⁹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷³⁰ Tamtéž.

⁷³¹ Tamtéž.

⁷³² Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Stavebnictví - časové řady: Tab. 3 Zaměstnanost a mzdy.

⁷³³ ČTK. Skanska chystá velké propouštění. *Mladá fronta DNES*. 26. 11. 2008, roč. 19, č. 277, s. B5.

⁷³⁴ MAŠEK, Jaroslav. 533 000 lidí bez práce. *Mladá fronta DNES*. 6. 12. 2008, roč. 19, č. 286, s. A9.

⁷³⁵ MAŠEK, Jaroslav; PATOČKOVÁ, Martina. Exportérům chybějí zakázky. *Mladá fronta DNES*. 19. 9. 2008, roč. 19, č. 221, s. B1-B2.

⁷³⁶ ŠTALMACH, Darek; VLKOVÁ, Jitka. Nová hrozba: hutníci bez práce. *Mladá fronta DNES*. 28. 11. 2008, roč. 19, č. 279, s. B1, B3.

6.2.11 Strojírenství

Z hlediska zaměstnanosti představovala výroba strojů a zařízení jeden z nejvýznamnějších průmyslových oborů. Jeho podíl na celkovém počtu zaměstnanců v národním hospodářství představoval 4,1 %⁷³⁷. Počet pracovníků vykazoval dlouhodobě vzestupnou tendenci, v roce 2008 však nastal obrat a během druhého pololetí pokles počet zaměstnanců o 2,7 tisíce⁷³⁸.

MF DNES přinesla ve sledovaném období 10 zmínek o strojírenství (9,7 % z celkového počtu článků), z toho ve dvou případech se texty nezabývaly žádným jiným odvětvím. Nejvíce textů o strojírenství (9) informovalo o propouštění zaměstnanců, jeden z nich však zároveň obsahoval i informaci o přijímání nových pracovníků⁷³⁹.

Další texty informovaly o konkrétních případech omezování výroby, případně o situaci v jednotlivých firmách, zpravidla se ovšem jednalo pouze o kratší zmínku v rámci textu, který popisoval situaci ve více oborech či celé ekonomice (např.: „*Německý koncern Siemens zachová ve své továrně Siemens Kolejová vozidla v Praze na Zličíně všechna pracovní místa do konce září příštího roku.*“⁷⁴⁰). Žádný z článků však nenabízel hlubší rozbor situace v tomto odvětví, stručnou prognózu přinesl pouze text vyhodnocující vyhlídky jednotlivých oborů: „*Mezi ohrožené obory u nás však patří i tradiční pilíř české ekonomiky: průmysl. Především automobilový, ale s problémy se může potýkat i výroba strojů.*“⁷⁴¹

Přestože z kvantitativního hlediska nebylo zastoupení článků popisující situaci ve strojírenství zanedbatelné, jejich informační hodnota neodpovídala významu tohoto odvětví pro celkovou zaměstnanost hospodářství, ani vývoji počtu zaměstnanců ve strojírenství.

6.2.12 Textilní a oděvní průmysl

---

⁷³⁷ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷³⁸ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

⁷³⁹ JVL. Honeywell rozšíří výrobu v Česku. *Mladá fronta DNES*. 11. 11. 2008, roč. 19, č. 265, s. B3.

⁷⁴⁰ ČTK. Pražský Siemens zatím nebude propouštět. *Mladá fronta DNES*. 30. 7. 2008, roč. 19, č. 177, s. A8.

⁷⁴¹ SŮRA, Jan; LYSONĚK, Tomáš. Ekonomice bude hůř. Už brzy. *Mladá fronta DNES*. 27. 10. 2008, roč. 19, č. 253, s. B2.

Význam oděvnictví a textilnictví pro český průmysl se dlouhodobě snižoval. V roce 2008 bylo v těchto dvou odvětvích zaměstnáno 59,2 tisíce osob⁷⁴², což odpovídalo 1,4 % z celkového počtu zaměstnanců v ekonomice. Pro srovnání: ještě v roce 1999 byl počet zaměstnanců těchto odvětví více než dvojnásobný a dosahoval 124,1 tisíce osob⁷⁴³. Výraznější pokles zaznamenával oděvní průmysl, který nebyl schopný konkurovat levnému importovanému zboží, zejména z východoasijských zemí. Naopak pokles zaměstnanosti v textilním průmyslu zpomalovala výroba technických tkanin pro automobilový průmysl, což však při zhoršení výkonnosti automobilového průmyslu znamenalo pro toto odvětví přitěžující okolnost.

Během druhé poloviny roku 2008 obě odvětví zaznamenala výrazný pokles zaměstnanosti. V textilnictví se snížil počet zaměstnanců o 3,1 tisíce⁷⁴⁴, v oděvnictví pak o 3,3 tisíce⁷⁴⁵, což byl vzhledem k nízkému celkovému počtu zaměstnanců velmi citelný úbytek pracovních sil.

V MF DNES vyšlo během sledovaného období 6 článků (5,8 % z celkového počtu), které se zabývaly situací v těchto odvětvích. Jedním z nich byl již v předchozích kapitolách zmíněný rozbor situace jednotlivých odvětví průmyslu, který však o dění v textilnictví a oděvnictví přinášel jen stručnou informaci: „*Někteří analytici řadí mezi nejohroženější obory sklo a textil. Velkovýroba v těchto segmentech brzy skončí. Přežijí jen ty podniky, které výrazně zeštíhlí a budou mít zhruba do 100 zaměstnanců. Spolu s tím musí odejít z masové strojové výroby a vsadit na kvalitu, ruční práci. Vybudovat luxusní značku a získat loajální zákazníky,*“ předpovídá Aleš Michl z Raiffeisen.⁷⁴⁶

Situací textilnictví se pak podrobněji zabýval text⁷⁴⁷, který informoval o konkrétních případech propouštění, ale také rozebíral příčiny současného stavu, byť tato část byla výrazně kratší: „*Byla už i horší období, ale letos je extrémně silně*

---

⁷⁴² Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷⁴³ Tamtéž.

⁷⁴⁴ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

⁷⁴⁵ Tamtéž.

⁷⁴⁶ SŮRA, Jan; LYSONĚK, Tomáš. Ekonomice bude hůř. Už brzy. *Mladá fronta DNES*. 27. 10. 2008, roč. 19, č. 253, s. B2.

⁷⁴⁷ SŮRA, Jan. České textilky padají, přibývá propuštěných. *Mladá fronta DNES*. 10. 9. 2008, roč. 19, č. 213, s. B1.

cítit v hospodaření silná koruna,‘ říká prezident ATOK Josef Novák. “⁷⁴⁸ Dopady propouštění v textilním průmyslu na konkrétní zaměstnance a jejich rodiny pak popisoval článek v sobotním magazínu Víkend⁷⁴⁹. Ten přinesl příběh zaměstnankyně textilky Slezan: „Byla to pro mě rána. Jsem usedlejší nátura a každá změna pro mě představuje trauma,‘ líčí svoje pocity. Ve čtvrtek přišla výpověď a v pondělí už do práce nešla. “⁷⁵⁰

Zbývající texty se děním v těchto odvětvích zabíraly jen okrajově. Přestože neměly tyto segmenty průmyslu z hlediska zaměstnanosti pro ekonomiku zásadní význam, snížení počtu pracovníků bylo i ve srovnání s jinými obory natolik výrazné, že by bylo adekvátní, kdyby deník věnoval vývoji situace větší pozornost. A to jak z kvantitativního, tak kvalitativního hlediska.

6.2.13 Těžba

Těžba energetických surovin, mezi které vedle uhlí patří například také ropa a zemní plyn, zaměstnávala v Česku 34,6 tisíce osob⁷⁵¹ (0,8 % z celkového počtu zaměstnanců). Jejich počet dlouhodobě klesal, od roku 2004 však byl tento sestup mírnější⁷⁵². Ve druhé polovině roku 2008 se počet zaměstnanců snížil o necelých 600 osob⁷⁵³, z nich čtvrtina připadala na těžbu hnědého a černého uhlí⁷⁵⁴.

MF DNES informovala o dění v tomto oboru ve dvou článcích, v obou případech se však jednalo pouze o krátké sdělení. První zpráva informovala o propouštění v těžební společnosti Rio Tinto⁷⁵⁵, druhou zmínkou pak bylo stručné vyhodnocení situace tohoto odvětví v rámci textu, který analyzoval stav jednotlivých oborů tuzemské ekonomiky: „*Pokud by se situace v tomto odvětví posuzovala podle ceny akcií těžební společnosti NWR na pražské burze, musela by být těžařům přisouzena alespoň známka 11. Ve skutečnosti to však zdaleka tak zlé není, což neznamená, že je těžba vůči krizi imunní. Útlum poptávky po ocelárenských*

⁷⁴⁸ SŮRA, Jan. České textilky padají, přibývá propuštěných. *Mladá fronta DNES*. 10. 9. 2008, roč. 19, č. 213, s. B1.

⁷⁴⁹ KARÁSKOVÁ, Ivana. Skolila mě krize. *Mladá fronta DNES*. 1. 11. 2008, roč. 19, č. 257, s. C8.

⁷⁵⁰ Tamtéž.

⁷⁵¹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷⁵² Tamtéž.

⁷⁵³ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

⁷⁵⁴ Tamtéž.

⁷⁵⁵ ČTK. Těžební gigant chystá propouštění. *Mladá fronta DNES*. 11. 12. 2008, roč. 19, č. 290, s. B6.

*produktech se následně přenese na nižší potřebu koksu.*⁷⁵⁶ Známkou 11 bylo myšleno hodnocení problémovosti sektorů na stupnici 0 až 10, kde 10 znamenalo nejvíce ohrožený obor ekonomiky.

Přestože nedošlo ve sledovaném období k výraznému poklesu zaměstnanosti v těžebním průmyslu, nelze četnost a kvalitu zpravodajství hodnotit jako dostatečnou, neboť nebyly popsány možné dopady omezování výroby v jiných odvětvích, která jsou náročná na dodávku energetických surovin, na tento sektor průmyslu.

6.2.14 Zemědělství

Zemědělská výroba byla segmentem ekonomiky, jehož význam z hlediska zaměstnanosti se dlouhodobě snižoval. V roce 2008 pracovalo v zemědělství a lesnictví 122,4 tisíce osob⁷⁵⁷, což odpovídalo podílu 2,9 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Od roku 1998 se jejich počet snížil téměř o 100 tisíc⁷⁵⁸.

MF DNES se tímto oborem zabývala pouze v jednom textu (1 % z celkového počtu), a to v přehledu, který rozebíral do jaké míry byla jednotlivá odvětví ekonomiky zasažena krizí: *„Klesající cena pohonných hmot snižuje náklady na obdělávání polí, na druhou stranu s sebou stahuje i další komodity, mezi něž patří i potraviny. A to se přenáší i do výkupních cen – zemědělci tak za obilí či mléko dostávají méně než před rokem. Na druhou stranu mohou výrobci v Česku počítat s poměrně stabilní poptávkou a štedrou dotační dávkou Evropské unie.*⁷⁵⁹

Přestože zemědělství nepatřilo k oborům, které by byly nejcitelněji postiženy krizí, vzhledem k počtu osob, které v tomto odvětví pracovaly, nelze považovat četnost zpravodajství o tomto sektoru za dostačující.

6.2.15 Zpracování dřeva a papírenství

Dřevozpracující průmysl ani papírenství nepatřily mezi obory, které by zaměstnávaly významnější počet obyvatel. Celkem v tomto oboru v roce 2008

---

⁷⁵⁶ SŮRA, Jan; LYSONĚK, Tomáš. Ekonomice bude hůř. Už brzy. *Mladá fronta DNES*. 27. 10. 2008, roč. 19, č. 253, s. B2.

⁷⁵⁷ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷⁵⁸ Tamtéž.

pracovalo 64,4 tisíce osob⁷⁶⁰ (z toho 44,7 tisíce v dřevozpracujícím průmyslu⁷⁶¹), což představovalo 1,6 % z celkového počtu zaměstnanců v České republice. Dlouhodobě tento obor vykazoval stabilní zaměstnanost⁷⁶², přesto se ani jemu nevyhnulo snižování počtu pracovníků. Ve druhém pololetí 2008 se jejich počet snížil v dřevozpracujícím průmyslu 1,8 tisíce⁷⁶³, v papírenském pak o 1,4 tisíce⁷⁶⁴.

Mladá fronta DNES přinesla ve sledovaném období 7 zmínek o tomto odvětví (to odpovídá 6,8 % z celkového počtu článků). Ve třech případech šlo o krátkou zprávu o propouštění nebo omezování výroby v některém z českých nebo zahraničních podniků. Delší zpráva pak informovala o zastavení výroby sirek v sušické společnosti Solo a rozebírala také motiv ukončení tradičního oboru: „*Sušice a sirky, to patří k sobě. Značka firmy ale z města nezmizí,‘ řekl starosta Petr Mottl. Chápe však důvody, které firmu přivedly k převodu výroby do Asie.*“⁷⁶⁵

Ukončení výroby v továrně Solo se pak stalo dílčím motivem rozsáhlejšího textu⁷⁶⁶, který byl složen z příběhů lidí, jejichž zaměstnavatelé se dostali do problémů a byli nuceni ukončit výrobu. Tento článek byl otištěn v sobotní příloze Víkend, tudíž se tolik nezabýval ekonomickými souvislostmi, ale spíše se zaměřoval na osobní příběhy a také připomínal přerušení dlouholeté výrobní tradice: „*Já byl s tou fabrikou srostlý od mládí. Jinou práci neumím. I když denně vstávat ve čtvrt na pět bylo kruté,‘ tvrdí třiašedesátiletý pamětník někdejší sirkařské slávy.*“⁷⁶⁷

Zbylé dva texty rozebíraly situaci ve více podnicích a popisovaly možný budoucí vývoj. Dění ve firmách, které se zabývaly zpracováním dřeva, však bylo v těchto článcích zmíněno pouze okrajově. Žádný z analyzovaných textů se nezabýval děním v tomto odvětví v souvislostech, výjimkou byl pouze detailnější popis situace v sušické společnosti Solo⁷⁶⁸. I přesto lze hodnotit četnost

---

⁷⁵⁹ SŮRA, Jan; LYSONĚK, Tomáš. Ekonomice bude hůř. Už brzy. *Mladá fronta DNES*. 27. 10. 2008, roč. 19, č. 253, s. B2.

⁷⁶⁰ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷⁶¹ Tamtéž.

⁷⁶² Tamtéž.

⁷⁶³ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

⁷⁶⁴ Tamtéž.

⁷⁶⁵ ŠAŠKOVÁ, Jarka. Známa česká sirkárna Solo v Česku končí. *Mladá fronta DNES*. 15. 10. 2008, roč. 19, č. 243, s. B5.

⁷⁶⁶ KARÁSKOVÁ, Ivana. Skolila mě krize. *Mladá fronta DNES*. 1. 11. 2008, roč. 19, č. 257, s. C8.

⁷⁶⁷ Tamtéž.

⁷⁶⁸ ŠAŠKOVÁ, Jarka. Známa česká sirkárna Solo v Česku končí. *Mladá fronta DNES*. 15. 10. 2008, roč. 19, č. 243, s. B5.

zpravodajství, které se týkalo tohoto oboru, za odpovídající vývoji nezaměstnanosti a intenzitě problémů v něm.

6.2.16 Železářství a hutnictví

Výroba základních kovů a hutních výrobků patřila z hlediska počtu zaměstnanců mezi méně významné průmyslové obory. Zaměstnáno v něm bylo 55 tisíc osob⁷⁶⁹, což představuje 1,3 % z celkového počtu pracovníků. Také toto odvětví vykazovalo dlouhodobý pokles zaměstnanosti, jeho tempo však od roku 2003 výrazně zpomalilo⁷⁷⁰. Během druhého pololetí roku 2008 došlo ke snížení počtu zaměstnanců v odvětví o 800 osob⁷⁷¹.

Ekonomické zpravodajství MF DNES se tímto výrobním segmentem zabývalo ve třech článcích (2,9 % z celkového počtu), ani jeden z textů však nebyl zaměřen pouze na hutnictví.

Ve zpravodajství o tomto oboru během sledovaného období došlo k výrazné změně hodnocení jeho vyhlídek. Ještě na začátku září bylo hutnictví řazeno mezi oblasti, které by ekonomickou krizí neměly pocítit: „*Ne všechny exportní obory tuzemského průmyslu mají našlápnuto k problémům. Velmi dobře se daří například hutím, které mají dokonce více objednávek než před rokem.*“⁷⁷² Už o dva měsíce později však byla situace hutnictví popisována mnohem negativněji a deník připomněl také fakt, že se jednalo o nečekané zhoršení stavu tohoto odvětví: „*Ještě před pár měsíci si čeští oceláři mnuli ruce a těšili se na vysoké zisky, na které si v posledních letech začali zvykat. Jenže krize přišla i na ně - mají plné sklady, zastavují části výroby a začínají propouštět.*“⁷⁷³ Jako hlavní důvod zhoršení situace v průmyslu MF DNES uvádí pokles objednávek z navazujících odvětví, zejména kovovýroby, jíž se dotklo zpomalení automobilového průmyslu. V polovině prosince pak už deník přinesl konkrétní informace o chystaném propouštění v tomto oboru⁷⁷⁴.

---

⁷⁶⁹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷⁷⁰ Tamtéž.

⁷⁷¹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu.

⁷⁷² MAŠEK, Jaroslav; PATOČKOVÁ, Martina. Exportérům chybějí zakázky. *Mladá fronta DNES*. 19. 9. 2008, roč. 19, č. 221, s. B1-B2.

⁷⁷³ ŠTALMACH, Darek; VLKOVÁ, Jitka. Nová hrozba: hutníci bez práce. *Mladá fronta DNES*. 28. 11. 2008, roč. 19, č. 279, s. B1, B3.

⁷⁷⁴ SŮRA, Jan. 2009: kde se bude propouštět. *Mladá fronta DNES*. 11. 12. 2008, roč. 19, č. 290, s. B1.

Při hodnocení přiměřenosti rozsahu zpravodajství o tomto odvětví k vývoji situace v něm je potřeba vzít v úvahu, že během první poloviny sledovaného období hutnictví nevykazovalo žádné příznaky ochabnutí. Dění v posledním čtvrtletí roku pak MF DNES podle mého názoru pokryla dostatečně, neboť situaci v oboru věnovala rozsáhlý text, který podrobně popisoval situaci a informovala také o konkrétních případech propouštění.

6.3 Lokality, o nichž informovalo ekonomické zpravodajství a kvantitativní analýzy jejich zastoupení

Výběr lokalit, způsob jejich řazení a motivace pro provedení této analýzy, jsou popsány v kapitole 5.3. Pro analýzu MF DNES jsem používal rozdělení na stejné lokality jako pro analýzu Lidových novin.

6.3.1 Rozložení průmyslové výroby na území České republiky

V rozmístění průmyslu na území České republiky nebyly v roce 2008 natolik významné rozdíly jako v roce 1930. Zastoupení průmyslu⁷⁷⁵ na celkové zaměstnanosti dosahovalo 38,7 %⁷⁷⁶. Nejnižší podíl měl průmysl v Praze (16,3 %⁷⁷⁷), nejvyšší naopak na Vysočině (51,8 %⁷⁷⁸).

Dostupné údaje za rok 2008 neumožňují tak detailní analýzu rozmístění průmyslu jako data ze sčítání lidu v roce 1930. Je možné pouze rozlišit, kolik zaměstnanců v jednotlivých krajích působilo v zemědělství, těžbě nerostných surovin, zpracovatelském průmyslu, stavebnictví a finančním zprostředkování. Vzhledem k tomu, že většina sledovaných průmyslových oborů byla ze statistického hlediska součástí zpracovatelského průmyslu, není toto rozdělení příliš vyhovující.

Rozmístění zpracovatelského průmyslu je velmi podobné rozmístění celého průmyslu. Nejnižší zastoupení tohoto segmentů vykazovala Praha (9,7 %⁷⁷⁹),

---

⁷⁷⁵ Také v tomto případě bude podíl průmyslu součtem zastoupení samotného průmyslu a stavebnictví (oddíly OKEČ C, D, E, F)

⁷⁷⁶ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

⁷⁷⁷ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁷⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁷⁹ Tamtéž.

nejvyšší naopak Liberecký kraj (43,4 %⁷⁸⁰), Vysočina (43 %⁷⁸¹) a Zlínský kraj (42,7 %⁷⁸²). Výrazně vyváženější bylo rozmístění stavebnictví. Nejvyššího podílu na zaměstnanosti dosahovalo v Ústeckém kraji (8 %⁷⁸³), nejnižšího pak v Královéhradeckém kraji (5,6 %⁷⁸⁴). Zcela nerovnoměrné pak bylo územní rozdělení těžby nerostných surovin. Ve většině regionů se jeho podíl pohyboval v řádech desetin procenta, výrazně vyšší byl zásluhou těžby hnědého uhlí v Karlovarském a Ústeckém kraji a zásluhou těžby černého uhlí v Moravskoslezském kraji, kde byl nejvyšší ze všech krajů (18 %⁷⁸⁵).

6.3.2 Zastoupení a charakteristika lokality Praha

V Praze bylo v roce 2008 v zaměstnaneckém poměru 832,5 tisíce osob⁷⁸⁶, což představuje 20 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Hlavní město bylo charakteristické nízkým podílem pracujících v průmyslu (16,3 % včetně stavebnictví⁷⁸⁷) a v zemědělství (0,3 %⁷⁸⁸), naopak vyšší podíl na zaměstnanosti než v ostatních regionech vykazoval obchod a opravy motorových vozidel (17,1 %⁷⁸⁹), veřejná správa (10,6 %⁷⁹⁰), doprava (10,2 %⁷⁹¹) a finanční zprostředkování (4,9 % - zde byl podíl oproti celostátnímu průměru trojnásobný⁷⁹²).

Praha byla dlouhodobě regionem s nejnižší mírou nezaměstnanosti. Na konci roku 2008 zde bylo 16 143 nezaměstnaných⁷⁹³, což představovalo míru nezaměstnanosti 2,1 %⁷⁹⁴. Ve srovnání s polovinou roku 2008 došlo ke zvýšení počtu nezaměstnaných o 1 603 osob⁷⁹⁵. Tempo růstu nezaměstnanosti v hlavním městě bylo ve srovnání s celostátním průměrem výrazně nižší. Během druhé

---

⁷⁸⁰ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁷⁸¹ Tamtéž.

⁷⁸² Tamtéž.

⁷⁸³ Tamtéž.

⁷⁸⁴ Tamtéž.

⁷⁸⁵ Tamtéž.

⁷⁸⁶ Tamtéž.

⁷⁸⁷ Tamtéž.

⁷⁸⁸ Tamtéž.

⁷⁸⁹ Tamtéž.

⁷⁹⁰ Tamtéž.

⁷⁹¹ Tamtéž.

⁷⁹² Tamtéž.

⁷⁹³ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. Dostupné z WWW:

<<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>>.

⁷⁹⁴ Tamtéž.

⁷⁹⁵ Tamtéž.

poloviny roku došlo k růstu počtu lidí bez práce 11 %⁷⁹⁶, zatímco průměr České republiky dosahoval 19,8 %⁷⁹⁷.

Praha byla jedinou oblastí, kde počet nabízených volných míst převyšoval počet uchazečů o zaměstnání. Na konci roku 2008, i navzdory zhoršení situace na trhu práce, bylo volných míst téměř o 9 tisíc více než nezaměstnaných (v polovině roku činil tento rozdíl více než 15 tisíc⁷⁹⁸). Úbytek volných míst měl také výrazněji pomalejší tempo ve srovnání s průměrem České republiky. V Praze tato hodnota dosahovala 16,1 %, za celou zemi pak 40 %⁷⁹⁹.

Ve sledovaném období bylo dění v Praze týkající se nezaměstnanosti a propouštění zmíněno v sedmi článcích (6,8 % z celkového počtu). Dvakrát se jednalo o informaci o ukončení výroby v pražském závodě společnosti Siemens – v jednom případě šlo o rozsáhlejší text, který se zabýval také otázkou, zda se k odchodu z České republiky nechystají i další zahraniční investoři⁸⁰⁰, tři texty pak zmiňovaly odstávku výroby ve firmě Avia na konci roku 2008. Také zbylé dva články se zabývaly propouštěním, případně plány na propouštění v konkrétních firmách. Obecné informace o vývoji situace na trhu práce v Praze deník nepřinesl.

6.3.3 Zastoupení a charakteristika lokality Středočeský kraj

Ve Středočeském kraji bylo zaměstnáno 399,9 tisíce obyvatel⁸⁰¹, což představuje 9,6 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Střední Čechy měly nadprůměrný podíl zpracovatelského průmyslu na celkové zaměstnanosti (37,2 %⁸⁰²), stejně jako vyšší zastoupení zemědělství a obchodu. Naopak pod průměrem České republiky byl podíl pracujících ve finančním zprostředkování a veřejné správě.

---

⁷⁹⁶ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁷⁹⁷ Tamtéž.

⁷⁹⁸ Tamtéž.

⁷⁹⁹ Tamtéž.

⁸⁰⁰ LYSONĚK, Tomáš. Továrny v Česku zůstávají. Zatím. *Mladá fronta DNES*. 24. 7. 2008, roč. 19, č. 172, s. B2.

⁸⁰¹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁸⁰² Tamtéž.

Střední Čechy patřily mezi oblasti s podprůměrnou mírou nezaměstnanosti, která na konci roku 2008 činila 4,5 %⁸⁰³. Bez práce bylo v kraji 29 930 osob⁸⁰⁴. Nezaměstnanost se zvyšovala úměrně s rostoucí vzdáleností od Prahy, která byla geografickým centrem kraje a zároveň významným cílem dojížděky do zaměstnání. Zatímco v okresech Praha-východ a Praha-západ, které přiléhaly k hlavnímu městu, zůstávala míra nezaměstnanosti pod dvěma procenty⁸⁰⁵ a patřila tak k nejnižším v České republice, v okresech Nymburk a Kutná Hora, které patřily k odlehlejším oblastem kraje, se pohybovala okolo sedmi procent⁸⁰⁶.

Tempo růstu nezaměstnanosti ve středních Čechách se řadilo k nadprůměrným. Během sledovaného období přibylo 6 037 lidí bez práce, což odpovídalo zvýšení o 25,3 %⁸⁰⁷. Nejrychleji stoupala nezaměstnanost na Kutnohorskú (o 40,3 %⁸⁰⁸) a Mladoboleslavsku (36,2 %⁸⁰⁹), nejpomaleji naopak v okrese Kladno (o 9,4 %⁸¹⁰).

V rychlosti poklesu počtu volných pracovních míst existovaly mezi jednotlivými okresy kraje výrazné rozdíly. Zatímco na Kutnohorskú a Mladoboleslavsku přesahoval úbytek počtu míst 60 %⁸¹¹, v okrese Praha-západ byl pouze 14%⁸¹². Střední Čechy také zůstávaly krajem s jedním z nejnižších počtů nezaměstnaných uchazečů na jedno volné místo. Celokrajský průměr u tohoto ukazatele dosahoval hodnoty 2,6⁸¹³. Největší nedostatek pracovních příležitostí byl na Kolínsku (5,3 uchazečů na místo⁸¹⁴), naopak v okresech Prahy-východ a Praha-západ evidovaly úřady práce více volných míst než nezaměstnaných⁸¹⁵.

Středočeský kraj je vůbec nejčastěji zmiňovaným regionem ve zpravodajství MF DNES, které se týkalo zaměstnanosti. Celkově vyšlo 42 zpráv (40,8 % z celkového počtu), jež se zabývaly vývojem v této oblasti. Zpravodajství ze středních Čech se však vyznačovalo značnou nevyvážeností, co se týká rozmístění

---

⁸⁰³ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistika nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁸⁰⁴ Tamtéž.

⁸⁰⁵ Tamtéž.

⁸⁰⁶ Tamtéž.

⁸⁰⁷ Tamtéž.

⁸⁰⁸ Tamtéž.

⁸⁰⁹ Tamtéž.

⁸¹⁰ Tamtéž.

⁸¹¹ Tamtéž.

⁸¹² Tamtéž.

⁸¹³ Tamtéž.

⁸¹⁴ Tamtéž.

⁸¹⁵ Tamtéž.

dotčených lokalit. Téměř tři čtvrtiny zpráv (31) se věnovaly situaci v okrese Mladá Boleslav, konkrétně dění v automobilce Škoda Auto. Ta zaměstnávala více než 25 tisíc pracovníků⁸¹⁶ a byla z hlediska počtu lidí největší firmou v Česku, která byla čistě ve vlastnictví soukromého kapitálu. Jakýkoliv krok vedení automobilky, který se týkal zaměstnanosti, tak měl vliv nejméně na tisíce osob a bylo možné vyhodnocovat jeho dopady na situaci dalších firem v automobilovém průmyslu. MF DNES se tak v souvislosti se Škodou Auto zabývala událostmi, jež při zpravodajství z ostatních společností a regionů zcela opomíjel – například omezením mimořádných směn. Některé články také podávaly vysvětlení, proč je právě vývoji v mladoboleslavské automobilce věnována taková pozornost: „*Automobilová krize na amerických a evropských trzích vstoupila i do Mladé Boleslavi. Její nástup navíc urychlila i silná koruna. Na svých výplatách to pocítí zřejmě všichni zaměstnanci automobilky i desítky tisíc dalších lidí v dodavatelských firmách. Škoda Auto se již rozhodla, že do konce roku nebude vypisovat žádné mimořádné pracovní směny. Důvod? Poptávka není už tak vysoká jako v minulosti a auta pro zákazníky stačí vyrobit zaměstnanci během běžných směn.*“⁸¹⁷ Škoda Auto se tak v ekonomickém zpravodajství deníku postupně stala symbolem nástupu ekonomické krize v České republice, proto nelze zpravodajství, které ji zmiňuje, pokaždé vyhodnocovat také jako zmínku pouze o Mladé Boleslavi.

Konkrétními dopady omezování zaměstnanosti ve Škodě Auto na život města, jehož počet obyvatel není ani dvojnásobný oproti počtu zaměstnanců automobilky⁸¹⁸, případně situaci podnikatelů závislých na tomto podniku, se však MF DNES také zabývala (např.: „*Pronajatý dům jsem předal zpět majiteli, říká Josef Kuruc z Mladé Boleslavi, který několik let provozoval ubytovnu v centru města pro 75 lidí. Teď jeho podnikání s ubytovnou, stejně jako desítek dalších, končí.*“⁸¹⁹).

Ostatní články týkající se středních Čech, které se nezabývaly vývojem ve Škodě Auto, nejčastěji sledovaly situaci ve sklářských podnicích ve Světlé nad

---

⁸¹⁶ Škoda Auto. *Justice.cz* [online]. 31.12.2008 [cit. 2011-01-12]. MSp ČR - Seznam evidovaných listin: Účetní závěrka, výroční zpráva, zpráva o vztazích dle §66a ods.9, zpráva auditora r.2008-konsolidovaná. Dostupné z WWW: <<http://www.justice.cz/xqw/xervlet/insl/getFile?listina.@slCis=101027519&listina.@rozliseni=pdf&listina.@klic=bef234677146100b58eb17c2c6d66157>>.

⁸¹⁷ SÚRA, Jan. Škoda Auto zpomaluje, ruší směny. *Mladá fronta DNES*. 26. 8. 2008, roč. 19, č. 200, s. A9.

⁸¹⁸ 45 507 obyvatel. In: Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 29.05.2009 [cit. 2011-01-12]. Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2009. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/B60033E21C/\\$File/13010903.xls](http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/B60033E21C/$File/13010903.xls)>.

⁸¹⁹ SÚRA, Jan. Cizinci už opouštějí Česko. *Mladá fronta DNES*. 16. 12. 2008, roč. 19, č. 294, s. B2.

Sázavou a v Poděbradech, které patřily do sklářských holdingů, jež se potýkaly s problémy ohledně financování výroby. Vzhledem k naprosto vyčerpávajícímu zpravodajství o dění ve Škodě Auto a k zastoupení zpráv ze skláren, z nichž některé se nacházely v okrese Kutná Hora, jenž zaznamenal nejrychlejší nárůst počtu nezaměstnaných⁸²⁰, lze považovat zpravodajské pokrytí Středočeského kraje za zcela dostačující. Zůstává ovšem otázkou, zda není zpravodajství o dění ve Škodě Auto až příliš podrobné. Na druhou stranu je potřeba vzít v úvahu skutečnost, že jen těžko by se mohli autoři textů, které popisují stav automobilového průmyslu v zemi, vyhnout zmínce o nejvýznamnějším podniku v tomto odvětví.

6.3.4 Zastoupení a charakteristika lokality Jihočeský kraj

V Jihočeském kraji bylo zaměstnáno 234,4 tisíce obyvatel⁸²¹, což představuje 5,6 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Jižní Čechy vykazovaly nadprůměrné zastoupení pracujících v průmyslu (42,2 %⁸²²) i v zemědělství (5,6 %⁸²³), naopak obory řadící se do terciárního sektoru dosahovaly nižších podílů (např. finanční zprostředkování 1,1 %, veřejná správa 5,7 % a obchod 11 %⁸²⁴).

Jihočeský kraj náležel mezi oblasti s podprůměrnou mírou nezaměstnanosti. Na konci roku 2008 zde bylo 16 471 nezaměstnaných⁸²⁵, což odpovídalo míře nezaměstnanosti 4,8 %⁸²⁶. Nejvyšší míru nezaměstnanosti vykazoval okres Český Krumlov (6,8 %⁸²⁷), nejnižší naopak okres České Budějovice (3,6 %⁸²⁸).

Ve srovnání s polovinou roku 2008 došlo ke zvýšení počtu nezaměstnaných o 4 529 osob⁸²⁹, což představoval nárůst o 37,9 %. Tento nárůst byl nejvýraznější ze všech krajů České republiky. Nejvyšším tempem se nezaměstnanost zvyšovala

---

⁸²⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁸²¹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁸²² Tamtéž.

⁸²³ Tamtéž.

⁸²⁴ Tamtéž.

⁸²⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁸²⁶ Tamtéž.

⁸²⁷ Tamtéž.

⁸²⁸ Tamtéž.

⁸²⁹ Tamtéž.

v okrese Jindřichův Hradec (o 61,1 %⁸³⁰), nejnižším naopak v okrese České Budějovice (24,5 %⁸³¹).

V Jihočeském kraji došlo také k mírně nadprůměrnému procentuálnímu úbytku počtu volných míst (o 42,5 %⁸³²) a počet lidí bez práce na jedno volné místo také lehce převyšoval průměr České republiky (3,9 lidí na místo⁸³³). Největší nedostatek pracovních příležitostí vykazovalo Tábořsko (7,6 lidí na místo⁸³⁴), nejmenší okres Strakonice (2,2 lidí na místo⁸³⁵).

Informace týkající se situace v jižních Čechách přinesla MF DNES celkem ve dvou článcích (1,9 % z celkového počtu). V jednom případě se jednalo o krátkou zprávu, která se zabývala děním pouze v jedné lokalitě bez kombinace s ostatními⁸³⁶. Druhá zmínka související s jižními Čechami pak bylo vyjádření ředitele strakonického úřadu práce k možnému vývoji nezaměstnanosti v regionu v roce 2009: „Na větší počet krachujících firem se kromě státních pokladníků připravují také úřady práce. V příštím roce počítáme s větším počtem padlých firem a větším náporům lidí,“ říká ředitel strakonického úřadu práce Josef Samec.⁸³⁷ Tato citace byla využita v textu, který se zabýval vyhlídkami trhu práce na rok 2009, avšak situace na Strakonicku v něm nebyla až na uvedený výrok nijak dále komentována.

6.3.5 Zastoupení a charakteristika lokality Plzeňský kraj

V Plzeňském kraji bylo zaměstnáno 218,9 tisíce obyvatel⁸³⁸, což představuje 5,2 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Plzeňský kraj patřil o oblastem s nadprůměrným zastoupením zpracovatelského průmyslu (36,2 %⁸³⁹) a zemědělství (4,2 %⁸⁴⁰), naopak podprůměrných hodnot dosahoval podíl obchodu či ubytování a stravování.

---

⁸³⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁸³¹ Tamtéž.

⁸³² Tamtéž.

⁸³³ Tamtéž.

⁸³⁴ Tamtéž.

⁸³⁵ Tamtéž.

⁸³⁶ ČTK. Kovosvit MAS opustí do ledna 100 lidí. *Mladá fronta DNES*. 10. 12. 2008, roč. 19, č. 289, s. B5.

⁸³⁷ ŠPAČKOVÁ, Iva. Stát se chystá na větší počet padlých firem. *Mladá fronta DNES*. 12. 12. 2008, roč. 19, č. 291, s. B5.

⁸³⁸ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁸³⁹ Tamtéž.

⁸⁴⁰ Tamtéž.

Co se týče míry nezaměstnanosti, náležel Plzeňský kraj k méně zasaženým oblastem. Počet nezaměstnaných na konci roku 2008 činil 16 087⁸⁴¹, což představovalo míru nezaměstnanosti 5 %⁸⁴². Nejnižší podíl lidí bez práce vykazovaly okresy Plzeň-jih (3,5 %⁸⁴³) a Plzeň-město (3,6 %⁸⁴⁴), jednoznačně nejvyšší pak od krajského centra vzdálenější okres Tachov (9,3 %⁸⁴⁵).

Plzeňský kraj zaznamenal ve sledovaném období druhý nejrychlejší nárůst nezaměstnanosti ze všech regionů (o 37,7 %⁸⁴⁶), nejvyšším tempem se počet lidí bez práce zvyšoval v okrese Tachov (o 63,9 %, třetí nejrychlejší přírůstek v České republice⁸⁴⁷).

V tomto regionu došlo také ve srovnání s celostátním průměrem také k rychlejšímu úbytku počtu volných pracovních míst. (o 47,6 %⁸⁴⁸). Nejhorší situace byla opět v okrese Tachov, kde počet volných míst poklesl o 60,2 %⁸⁴⁹. Na Tachovsku také připadalo nejvíce nezaměstnaných na jedno volné místo – 9,1⁸⁵⁰. V jiných oblastech kraje však byla situace výrazně lepší a krajský průměr tak dosahoval hodnoty 2,1 nezaměstnaných na jedno volné místo⁸⁵¹. To bylo po Praze druhá nejnižší hodnota ze všech regionů. Okres Plzeň-město byl spolu s hlavním městem Prahou a k ní přiléhajícími okresy Praha-východ a Praha-západ také jedinou oblastí, v níž bylo více volných pracovních míst než nezaměstnaných⁸⁵².

MF DNES ve sledovaném období otiskla deset zpráv (9,7 % z celkového počtu), ve kterých byl zmíněn vývoj týkající se zaměstnanosti v Plzeňském kraji. Převažovaly informace týkající se automobilového průmyslu, jejichž spojitost s tímto regionem však spočívala pouze v tom, že byl v článku citován zástupce společnosti sídlící v Plzeňském kraji, případně byl uveden konkrétní příklad propouštění (např.: *„Omezení výroby pocití i dodavatelé dílů pro Škodovku. Ty nutí současné omezování*

---

⁸⁴¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁸⁴² Tamtéž.

⁸⁴³ Tamtéž.

⁸⁴⁴ Tamtéž.

⁸⁴⁵ Tamtéž.

⁸⁴⁶ Tamtéž.

⁸⁴⁷ Tamtéž.

⁸⁴⁸ Tamtéž.

⁸⁴⁹ Tamtéž.

⁸⁵⁰ Tamtéž.

⁸⁵¹ Tamtéž.

⁸⁵² Tamtéž.

produkce už i k hromadným propouštěním. Například Kdynium Kdyně propustí 200 lidí.“⁸⁵³). Tyto zprávy však detailněji situaci v regionu nerozebíraly.

Ve dvou textech se deník zabýval ukončením tradiční výroby sirek v podniku Solo Sušice. Poprvé se jednalo o středně dlouhou zprávu⁸⁵⁴, podruhé pak o konkrétní příběh bývalého zaměstnance otištěný v sobotní příloze Víkend: „Josef Pilát ze Sušice na Klatovsku se tváří spokojeně. Kdo by si pomyslel, že si v důchodu polepší o dva tisíce korun. Po jedenačtyřiceti letech strávených ve fabrice na sirky. Ale Sušice je teď smutné město, tak to radši místním ani neříká. Do penze stihl odejít právě včas, ještě než v Solo začali propouštět. Je tak snad jediný, komu je tu do řeči.“⁸⁵⁵

Děním v Plzeňském kraji se zabývaly i dva texty, které podrobněji rozebíraly problematiku propuštěných zahraničních zaměstnanců, které českým továrnám dodávaly pracovní agentury. V okolí Plzně bylo jejich zastoupení zvláště citelné: „Právě v Plzni je podle neziskových organizací situace nejvyhrocenější. Cizinci se ukrývají v lese, nemají jídlo ani oblečení a stávají se velkým morálním problémem Česka.“⁸⁵⁶ Právě tyto texty nejpodrobněji vyhodnocují situaci týkající se zaměstnanosti v regionu. V jedné zprávě je pak několika větami zmíněno chystané propouštění ve stříbrské továrně Alcoa Fujikura, které výrazně ovlivnilo statistiky o počtu nezaměstnaných v okrese Tachov: „Firmu k 22. prosinci opustí 662 lidí, což představuje zhruba polovinu všech zaměstnanců. ‚Jednáme o sociálních dopadech,‘ uvedl odborový předseda Pavel Cihlář. Ve firmě teď panuje napjatá atmosféra.“⁸⁵⁷ Další dopady této události na situaci v oblasti, případně možnosti uplatnění propuštěných zaměstnanců na trhu práce, však noviny neanalyzují.

6.3.6 Zastoupení a charakteristika lokality Karlovarský kraj

---

⁸⁵³ JS; JAK. Škoda zastaví linky i na začátku roku. *Mladá fronta DNES*. 27. 11. 2008, roč. 19, č. 278, s. B2.

⁸⁵⁴ ŠAŠKOVÁ, Jarka. Známa česká sirkárna Solo v Česku končí. *Mladá fronta DNES*. 15. 10. 2008, roč. 19, č. 243, s. B5.

⁸⁵⁵ KARÁSKOVÁ, Ivana. Skolila mě krize. *Mladá fronta DNES*. 1. 11. 2008, roč. 19, č. 257, s. C8.

⁸⁵⁶ ŠPAČKOVÁ, Iva. Propouštění cizinci chtějí zůstat. *Mladá fronta DNES*. 20. 12. 2008, roč. 19, č. 298, s. A9.

⁸⁵⁷ SŮRA, Jan. Začíná vlna propouštění a zastavování výroby. *Mladá fronta DNES*. 26. 11. 2008, roč. 19, č. 277, s. B1, B4.

V Karlovarském kraji bylo zaměstnáno 102,7 tisíce obyvatel⁸⁵⁸, což bylo 2,5 % procenta z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství a nejméně ze všech krajů. Pro Karlovarský kraj bylo specifické vyšší zastoupení zaměstnanců v průmyslu (43,3 %⁸⁵⁹), a to zejména zásluhou vyššího podílu pracujících v oboru těžba nerostných surovin (5,1 %⁸⁶⁰). Zpracovatelský průmysl naopak dosahoval hodnot blízkých průměru celé České republiky. Nadprůměrné ve srovnání s celostátním průměrem bylo v Karlovarském kraji zastoupení zaměstnanců v oborech zdravotnictví (10,6 %, průměr ČR 6,5 %⁸⁶¹) a ubytování a stravování (5,2 %, průměr ČR 3 %⁸⁶²). Na vyšších hodnotách má podíl zejména lázeňství.

Karlovarsko patřilo dlouhodobě k regionům s vyšší mírou nezaměstnanosti, která se však v jednotlivých okresech kraje výrazněji neodlišovala. Na konci roku 2008 bylo v regionu 12 900 uchazečů o práci⁸⁶³, což znamenalo míru nezaměstnanosti 7,6 %⁸⁶⁴. Nezaměstnanost rostla v Karlovarském kraji podobným tempem jako v celé zemi (o 21 %, což znamená 2 238 osob⁸⁶⁵), dynamičtější nárůst počtu lidí bez práce udával okres Cheb (35,8 %⁸⁶⁶).

Sehnat práci na Karlovarsku bylo pro nezaměstnané obtížnější než v jiných oblastech České republiky. Počet osob bez práce připadajících na jedno volné místo totiž dosahoval výrazně nadprůměrné hodnoty 6,2⁸⁶⁷. Lepší situace byla pouze v okrese Karlovy Vary, kde připadalo 5 nezaměstnaných na jedno volné místo⁸⁶⁸.

Děním v tomto regionu se ve sledovaném období zabývalo celkem 12 textů (11,7 % z celkového počtu), většina z nich se týkala okresu Karlovy Vary. Pravidelně a podrobně informoval deník o vývoji situace ve výrobě skla a porcelánu, jejíž významná část byla soustředěna právě do tohoto regionu.

Vývoj v tomto odvětví popisovala MF DNES velmi detailně, zabývala se nejen možným propouštěním zaměstnanců, ale také problémy se samotným

---

⁸⁵⁸ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁸⁵⁹ Tamtéž.

⁸⁶⁰ Tamtéž.

⁸⁶¹ Tamtéž.

⁸⁶² Tamtéž.

⁸⁶³ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁸⁶⁴ Tamtéž.

⁸⁶⁵ Tamtéž.

⁸⁶⁶ Tamtéž.

⁸⁶⁷ Tamtéž.

⁸⁶⁸ Tamtéž.

zajištěním výroby, které komplikovaly problémy podniků se splácením faktur například za dodávku energií: „*První dvě porcelánky na Karlovarsku přeruší od pondělka výrobu. Máme nařízenou týdenní dovolenou, protože nám mají vypnout plyn,*“ říká ředitelka manufaktury Thun Studio v Lesově Alena Kratinová.⁸⁶⁹ Další články se zabývaly dopady krize v automobilovém průmyslu na společnost Witte Automotive, která vyráběla například zámky pro automobily.

Poslední z článků, který zmiňoval Karlovarský kraj, pak rozebíral možný vliv slabší ekonomické výkonnosti Německa na výši útrat jeho obyvatel v zahraničí: „*S přímým úbytkem klientů se potýkají například Mariánské Lázně. Počet německých zákazníků během roku poklesl o deset procent. Sledujeme ekonomickou situaci a v poslední době jsme se proto více zaměřili na české zákazníky,*“ říká obchodní ředitelka Léčebných lázní Mariánské Lázně Hana Hložková.⁸⁷⁰ Tento text se však nezabýval pouze dopady na Karlovarský kraj. Přestože žádný z článků nerozebíral detailně situaci na trhu práce v tomto regionu, lze ve srovnání s ostatními lokalitami hodnotit zpravodajství z Karlovarského jako velmi podrobné.

6.3.7 Zastoupení a charakteristika lokality Ústecký kraj

V Ústeckém kraji bylo zaměstnáno 272,7 tisíce obyvatel⁸⁷¹, což představuje 6,5 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. V této oblasti byl nadprůměrný podíl průmyslu (44,8 %⁸⁷²) na celkové zaměstnanosti, a to zejména zásluhou těžby a stavebnictví. Naopak zemědělství, obchod a finanční zprostředkování se v tomto srovnání nacházely výrazně pod celostátním průměrem.

Severní Čechy dlouhodobě zaujímaly pozici regionu nejvíce postiženého nezaměstnaností. Příčinou tohoto stavu byl zejména útlum těžkého průmyslu, který se na zaměstnanosti v kraji dříve výrazně podílel, po roce 1989. Na druhou stranu se ve vývoji nezaměstnanosti tohoto regionu ve druhé polovině roku 2008 ještě nijak výrazně neprojevíly dopady zpomalení české ekonomiky. Na konci roku 2008

---

⁸⁶⁹ ZED; DUC. Porcelánka nechá doma dvě stě zaměstnanců. *Mladá fronta DNES*. 24. 9. 2008, roč. 19, č. 225, s. B2.

⁸⁷⁰ MAŠEK, Jaroslav; SŮRA, Jan. Němci šetří. A Čechy to bolí. *Mladá fronta DNES*. 14. 11. 2008, roč. 19, č. 268, s. B1, B5.

⁸⁷¹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁸⁷² Tamtéž.

dosahoval počet osob bez práce 43 801⁸⁷³, což představovalo míru nezaměstnanosti 10,3 %⁸⁷⁴, nejvyšší ze všech krajů České republiky. Nejhorší byla situace na Mostecku, které vykazovalo nejvyšší míru nezaměstnanosti z okresů České republiky – 13,1 %⁸⁷⁵. V dalších třech okresech přesahoval podíl nezaměstnaných 10 %, nejnižší míru nezaměstnanosti v tomto regionu vykazoval okres Litoměřice (8,3 %⁸⁷⁶).

Ve sledovaném období rostla nezaměstnanost v Ústeckém kraji druhým nejpomalejším tempem (10,4 %⁸⁷⁷) ze všech regionů. Rychlejší zvyšování počtu lidí bez práce zaznamenal pouze okres Litoměřice (21,5 %⁸⁷⁸).

Ústecký kraj také vykazoval po Praze druhý nejpomalejší úbytek volných pracovních míst (o 27,2 %⁸⁷⁹). Ve dvou okresech (Louny a Most) dokonce pracovních příležitostí mírně přibýlo (o 0,3, resp. 3,3 %⁸⁸⁰). Při interpretaci těchto údajů je však nezbytné vzít v úvahu skutečnost, že Ústecký kraj byl zároveň oblastí, kde počet nezaměstnaných nejméně převyšoval množství volných pracovních míst, a navzdory úbytku pracovních příležitostí v jiných oblastech, zůstával mezi Ústeckým krajem a ostatními regiony v této statistice výrazný odstup. Na jedno volné místo připadalo v průměru za celý kraj 9,8 nezaměstnaných⁸⁸¹, avšak na Teplicku to bylo 16,3⁸⁸² a v okrese Děčín dokonce 24,4⁸⁸³, což byl druhý nejhorší výsledek ze všech okresů České republiky.

Přestože byl Ústecký kraj regionem s nejvyšší mírou nezaměstnanosti, ve zpravodajství MF DNES náležel k lokalitám, o kterých deník přinášel nejméně informací. Celkem ve sledovaném období otiskl list šest zmínek o dění v tomto regionu (5,8 % z celkového počtu). Žádná z nich se však netýkala pouze některého okresu či podniku z této oblasti a žádná také situaci v kraji podrobněji nerozebírala.

---

⁸⁷³ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁸⁷⁴ Tamtéž.

⁸⁷⁵ Tamtéž.

⁸⁷⁶ Tamtéž.

⁸⁷⁷ Tamtéž.

⁸⁷⁸ Tamtéž.

⁸⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁸⁰ Tamtéž.

⁸⁸¹ Tamtéž.

⁸⁸² Tamtéž.

⁸⁸³ Tamtéž.

Jeden text se zabýval nižšími útratami Němců v příhraničních oblastech České republiky⁸⁸⁴, další pak zmiňoval sklářský podnik v Klášterci nad Ohří na Chomutovsku jako jeden ze závodů Karlovarského porcelánu, kterého by se mohlo týkat propouštění zaměstnanců⁸⁸⁵. Pouze okrajově se Ústeckého kraje dotýkaly také zprávy rozebírající situaci v tuzemském textilnictví a oděvnictví, hutnictví a automobilovém průmyslu. Plánované propouštění v teplické sklářské firmě Preciosa pak deník uvádí jako příklad zhoršující se situace na trhu práce v článku o zvýšení počtu nezaměstnaných⁸⁸⁶.

Přestože v Ústeckém kraji nedošlo ve druhé polovině roku 2008 k výraznému nárůstu počtu lidí bez práce zapříčiněnému nástupem krize, stále se jednalo o region s nejvyšší nezaměstnaností, jemuž by odpovídalo ve zpravodajství novin vyšší zastoupení.

6.3.8 Zastoupení a charakteristika lokality Liberecký kraj

V Libereckém kraji bylo zaměstnáno 156,4 tisíce obyvatel⁸⁸⁷, což představuje 3,7 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Tento region vykazoval nejvyšší zastoupení osob pracujících ve zpracovatelském průmyslu na celkové zaměstnanosti. Jejich podíl dosahoval 43,4 %⁸⁸⁸, zatímco celostátní průměr činil 30,1 %.⁸⁸⁹ Adekvátně tomu byla nižší zaměstnanost v ostatních odvětvích: výrazně podprůměrných hodnot Liberecký kraj dosahoval například v obchodě (9,5 %, průměr ČR 12,6 %⁸⁹⁰), dopravě (5,3 %, průměr ČR 7,3 %⁸⁹¹) či ve veřejné správě (5,2 %, průměr ČR 7 %⁸⁹²).

Z hlediska míry nezaměstnanosti se Liberecký kraj řadil k regionům s nadprůměrnými hodnotami. Práci hledalo 15 709 osob⁸⁹³ na konci roku 2008, což

---

⁸⁸⁴ MAŠEK, Jaroslav; SŮRA, Jan. Němci šetří. A Čechy to bolí. *Mladá fronta DNES*. 14. 11. 2008, roč. 19, č. 268, s. B1, B5.

⁸⁸⁵ SŮRA, Jan. Začíná vlna propouštění a zastavování výroby. *Mladá fronta DNES*. 26. 11. 2008, roč. 19, č. 277, s. B1, B4.

⁸⁸⁶ PAN. Najít práci bude těžší, firmy šetří. *Mladá fronta DNES*. 9. 8. 2008, roč. 19, č. 186, s. A9.

⁸⁸⁷ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁸⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁸⁹ Tamtéž.

⁸⁹⁰ Tamtéž.

⁸⁹¹ Tamtéž.

⁸⁹² Tamtéž.

⁸⁹³ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

představovalo míru nezaměstnanosti 7 %⁸⁹⁴. Tato hodnota se v jednotlivých okresech regionu výrazněji neodlišovala.

Liberecký kraj zaznamenal během druhého pololetí roku 2008 ve srovnání s celostátním průměrem vyšší přírůstek nezaměstnanosti – dosahoval 25,4 %⁸⁹⁵, což odpovídalo zvýšení počtu uchazečů o práci o 3 181 osob. Nižší tempem rostl počet lidí bez práce pouze v okrese Liberec (o 16,9 %⁸⁹⁶).

V Libereckém kraji ubývala pracovní místa nadprůměrným tempem. Ve sledovaném období jejich počet poklesl o 51,4 %⁸⁹⁷, což znamenalo třetí nejvyšší intenzitu propadu ze všech krajů. Nejrychleji ubývaly nové pracovní příležitosti na Českolipsku (o 63,4 %⁸⁹⁸), nejpomaleji v okrese Liberec (44,4 %⁸⁹⁹). Počet nezaměstnaných uchazečů na jedno místo také výrazně převyšoval celostátní průměr – bylo jich v průměru za celý kraj 6,9⁹⁰⁰, nejhorší situaci hlásilo Semilsko, kde na jedno volné místo připadalo téměř 10 osob bez práce⁹⁰¹.

MF DNES přinesla během sledovaného období informace o dění v Libereckém kraji celkem v deseti článcích (9,7 % z celkového počtu). V polovině z nich se zmiňovala o situaci na Českolipsku, a to v souvislosti s problémy sklářského výrobce Bohemia Crystalex Trading, které se dotkly i závodu v Novém Boru: „*Sklářský gigant Crystalex Nový Bor, který zaměstnává 1 730 lidí, míří do konkurzu. Zadlužené sklárny právě dnes končí ochranná lhůta, ve které měla sklárna najít nového investora. Nic takového se však nepodařilo.*“⁹⁰² Články vývoj poměrně podrobně rozebíraly a zabývaly se také možnými scénáři další existence závodu.

Deník se věnoval také významu tohoto odvětví na celkovou zaměstnanost v regionu a možným komplikacím, s nimiž se mohli v případě propuštění setkat zaměstnanci sklářských podniků na trhu práce: „*Pokud by však došlo k propuštění, čekají zřejmě nezaměstnané velké problémy s hledáním práce. Průměrný věk zaměstnanců je přes padesát let, dobrá polovina lidí se v podniku vyučila a pracují*

---

⁸⁹⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁸⁹⁵ Tamtéž.

⁸⁹⁶ Tamtéž.

⁸⁹⁷ Tamtéž.

⁸⁹⁸ Tamtéž.

⁸⁹⁹ Tamtéž.

⁹⁰⁰ Tamtéž.

⁹⁰¹ Tamtéž.

⁹⁰² POLÁK, Michael. Crystalex Nový Bor míří do konkurzu. *Mladá fronta DNES*. 31. 12. 2008, roč. 19, č. 304, s. A11.

v něm celý život, najít pro ně jinou práci bude obtížné,‘ uvedla mluvčí českolipského úřadu práce Marcela Ottová.“⁹⁰³

Další dva texty informovaly o konkrétních případech propouštění v továrnách Libereckého kraje. Stejně jako v případě Karlovarského kraje, tak se také o Libereckém kraji zmiňoval článek zabývající se dopady ekonomické krize na útraty Němců na území České republiky⁹⁰⁴.

Zbylé texty pak citují v rámci rozsáhlejších zpráv zástupce dodavatelských firem pro automobilový průmysl, které sídlí v Libereckém kraji. V těchto článcích se však primárně nepopisuje zaměstnanost v regionech, kde sídlí továrny postižené slabší poptávkou automobilek po komponentech, ale rozebírá se situace ve výrobě motorových vozidel jako oboru. Vyjma článků, které informovaly o dění v novoborské sklárně, tak nepřinesly noviny detailnější popis stavu v Libereckém kraji, byť se jednalo o region s nejvyšším podílem zpracovatelského průmyslu, jehož nikoliv nevýznamná část byla dotčena krizí v automobilovém průmyslu.

6.3.9 Zastoupení a charakteristika lokality Královéhradecký kraj

V Královéhradeckém kraji bylo zaměstnáno 204,6 tisíce obyvatel⁹⁰⁵, což představuje 4,9 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Tento region byl charakteristický vyšším podílem zpracovatelského průmyslu (37,7 %⁹⁰⁶), rozložení zaměstnanosti v ostatních odvětvích se blížilo celostátnímu průměru.

Královéhradecký kraj patřil k oblastem s nižší nezaměstnaností a tvořil relativně kompaktní celek. Na konci roku 2008 bylo bez práce 14 078 osob⁹⁰⁷, což představovalo míru nezaměstnanosti 4,8 %⁹⁰⁸. Nejnižší nezaměstnanost vykazovaly okresy Hradec Králové a Rychnov nad Kněžnou (4 %⁹⁰⁹), nejvyšší naopak Trutnov (6,1 %⁹¹⁰).

---

⁹⁰³ ZED; DUC. Porcelánka nechá doma dvě stě zaměstnanců. *Mladá fronta DNES*. 24. 9. 2008, roč. 19, č. 225, s. B2.

⁹⁰⁴ MAŠEK, Jaroslav; SŮRA, Jan. Němci šetří. A Čechy to bolí. *Mladá fronta DNES*. 14. 11. 2008, roč. 19, č. 268, s. B1, B5.

⁹⁰⁵ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁹⁰⁶ Tamtéž.

⁹⁰⁷ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁹⁰⁸ Tamtéž.

⁹⁰⁹ Tamtéž.

⁹¹⁰ Tamtéž.

Tempo zvyšování nezaměstnanosti však bylo ve srovnání s celostátním průměrem rychlejší – během druhého pololetí roku 2008 vzrostl počet lidí bez práce o 27,1 %⁹¹¹. Průměr kraje navíc výrazně převyšoval přírůstek v okrese Rychnov nad Kněžnou, který dosáhl 70,4 %⁹¹² a byl nejvyšší ze všech okresů České republiky.

Rychlost úbytku počtu pracovních míst byla v Královéhradeckém kraji podobná jako průměr za celou republiku – od poloviny do konce roku 2008 poklesl počet pracovních příležitostí o 40,9 %⁹¹³. Přesto nebylo ve statistickém vyjádření hledání práce v tomto regionu tak složité jako jinde, neboť průměrný počet uchazečů na jedno volné pracovní místo byl 3,5 osob⁹¹⁴. Situace byla výrazně horší pouze na Jičínsku, kde na jedno volné pracovní místo připadalo 8,4 nezaměstnaných⁹¹⁵.

O vývoji v Královéhradeckém kraji přinesla MF DNES informace celkem v šesti článcích (5,8 % z celkového počtu). Čtyři z nich se zabývaly situací v závodech Škody Auto, které se nacházely v Kvasinách (okres Rychnov nad Kněžnou) a ve Vrchlabí na Trutnovsku. V dalším textu je citována zástupkyně úřadu práce v Rychnově nad Kněžnou, která však spíše obecně komentuje situaci a neuvádí konkrétní informace o dění v regionu: „*Tradičně na úřad přišli absolventi škol, ale také učitelé a například pracovníci školních jídelen,*“ říká Alena Martinová z Úřadu práce Rychnova nad Kněžnou.⁹¹⁶ Nijak podrobněji se však deník vývojem na Rychnovsku, které zaznamenalo nejrychlejší nárůst počtu nezaměstnaných ze všech okresů, dále nezabýval.

Poslední text přinesl zprávu o propouštění ve firmě nkt Cables, jejíž jeden závod se nacházel ve Vrchlabí⁹¹⁷. Zda se bude redukce počtu zaměstnanců vrchlabské pobočky týkat ovšem MF DNES neuvádí. Žádný z textů také nerozebíral celkovou situaci na trhu práce v Královéhradeckém kraji.

---

⁹¹¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁹¹² Tamtéž.

⁹¹³ Tamtéž.

⁹¹⁴ Tamtéž.

⁹¹⁵ Tamtéž.

⁹¹⁶ PAN. Najít práci bude těžší, firmy šetří. *Mladá fronta DNES*. 9. 8. 2008, roč. 19, č. 186, s. A9.

⁹¹⁷ JS. Nkt Cables propustí v Česku 130 lidí. *Mladá fronta DNES*. 5. 9. 2008, roč. 19, č. 209, s. B2.

6.3.10 Zastoupení a charakteristika lokality Pardubický kraj

V Pardubickém kraji bylo zaměstnáno 190,8 tisíce obyvatel⁹¹⁸, což představuje 4,6 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Pardubický kraj vykazoval výrazně nadprůměrné zastoupení zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu (38,9 %⁹¹⁹) a v zemědělství. Ve srovnání s celostátním průměrem naopak dosahovala nižších hodnot například zaměstnanost v obchodu a ve veřejné správě.

Míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji odpovídala celostátnímu průměru (6 %⁹²⁰), práci hledalo 16 334 osob⁹²¹. Dva okresy se výrazněji odlišovaly od krajského průměru – Pardubice vykazovaly míru nezaměstnanosti 3,9 %⁹²², zatímco Svitavy 8,8 %⁹²³.

Pardubický kraj zaznamenal ve sledovaném období třetí nejrychlejší tempo růstu nezaměstnanosti ze všech krajů – počet neumístěných uchazečů se zvýšil o 35,5 %⁹²⁴. Nejvýrazněji přibýlo lidí bez práce na Chrudimsku (o 45,1 %⁹²⁵), nejméně na Svitavsku (24,6 %⁹²⁶).

V regionu také došlo k nejcitelnějšímu úbytku volných pracovních míst ze všech krajů České republiky. Jejich počet se v průměru za celý kraj snížil o 64 %⁹²⁷. Nejprudší propad byl hlášen z okresu Pardubice (74 %⁹²⁸), kde došlo k nejvýraznějšímu úbytku nových pracovních příležitostí v rámci celé České republiky. Navzdory velmi rychlému poklesu počtu volných pracovních míst nevykazoval Pardubický kraj nijak výrazně nadprůměrný počet nezaměstnaných na jedno volné pracovní místo. Tento ukazatel dosahoval za celý kraj hodnoty 4,5⁹²⁹. Nejnižší byl (navzdory velkému propadu počtu volných míst) v okrese Pardubice (2,5⁹³⁰), nejvyšší v okrese Ústí nad Orlicí (8,6⁹³¹).

---

⁹¹⁸ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁹¹⁹ Tamtéž.

⁹²⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistika nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁹²¹ Tamtéž.

⁹²² Tamtéž.

⁹²³ Tamtéž.

⁹²⁴ Tamtéž.

⁹²⁵ Tamtéž.

⁹²⁶ Tamtéž.

⁹²⁷ Tamtéž.

⁹²⁸ Tamtéž.

⁹²⁹ Tamtéž.

⁹³⁰ Tamtéž.

MF DNES přinesla zmínku o situaci v Pardubickém kraji celkem ve čtyřech textech (3,9 % z celkového počtu). V jednom případě šlo o krátký text informující o přerušení provozu ve vysokomýtské firmě Iveco vyrábějící autobusy, ve zbylých třech článcích pak byla využita vyjádření zástupců firem sídlících v Pardubickém kraji při popisu situace určitého oboru či konkrétní problematiky vývoje hospodářství. Jednou se jednalo o text rozebírající situaci v automobilovém průmyslu⁹³², jednou o článek zabývající se možnými odchody zahraničních investorů z České republiky⁹³³ a jednou o text hodnotící aktuální situaci ve výrobních odvětvích na základě nových statistických dat o vývoji průmyslových zakázek⁹³⁴. Žádný z nich se však blíže nezabýval situací v Pardubickém kraji, přestože v této oblasti došlo v některých charakteristikách trhu práce k velmi významným změnám k horšímu.

6.3.11 Zastoupení a charakteristika lokality Vysočina

Na Vysočině bylo zaměstnáno 182,1 tisíce obyvatel⁹³⁵, což představuje 4,4 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Vysočina byla krajem s druhým nejvyšším zastoupením zpracovatelského průmyslu na celkové zaměstnanosti (43 %⁹³⁶) a s nejvyšším podílem zemědělství (7,6 %⁹³⁷). Naopak podíl terciárního sektoru vykazoval na Vysočině podprůměrné hodnoty. Například podíl obchodu na zaměstnanosti byl nejnižší ze všech krajů.

Míra nezaměstnanosti na Vysočině mírně převyšovala celostátní průměr a na konci roku 2008 dosahovala 6,3 %⁹³⁸. Této hodnotě odpovídalo 17 082 osob bez práce⁹³⁹. Od průměru Vysočiny se výrazně odlišovaly dva okresy: Pelhřimov s mírou nezaměstnanosti 4,3 %⁹⁴⁰ a Třebíč s mírou nezaměstnanosti 8,4 %⁹⁴¹.

---

⁹³¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁹³² ŠPAČKOVÁ, Iva; SŮRA, Jan. Pád GM straší výrobce. *Mladá fronta DNES*. 13. 11. 2008, roč. 19, č. 267, s. B3.

⁹³³ LYSONĚK, Tomáš. Továrny v Česku zůstávají. Zatím. *Mladá fronta DNES*. 24. 7. 2008, roč. 19, č. 172, s. B2.

⁹³⁴ MAŠEK, Jaroslav; PATOČKOVÁ, Martina. Exportérům chybějí zakázky. *Mladá fronta DNES*. 19. 9. 2008, roč. 19, č. 221, s. B1-B2.

⁹³⁵ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁹³⁶ Tamtéž.

⁹³⁷ Tamtéž.

⁹³⁸ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁹³⁹ Tamtéž.

⁹⁴⁰ Tamtéž.

⁹⁴¹ Tamtéž.

Přírůstek počtu lidí bez práce na Vysočině patřil mezi nejvyšší v zemi a činil 35,3 %⁹⁴². Mezi okresy však existovaly významné rozdíly: zatímco na Žďársku se počet uchazečů zvýšil o 18,8 %⁹⁴³, na Pelhřimovsku o 70 %⁹⁴⁴, což byl druhý nejrychlejší růst ze všech okresů České republiky.

Na Vysočině také rychle ubývala volná místa. Jejich počet se propadl o 51,6 %⁹⁴⁵, což je druhý nejsilnější pokles ze všech krajů. Nejcitelnější úbytek hlásilo Pelhřimovsko (o 69,2 %⁹⁴⁶), nejpomaleji se snižoval počet volných míst na Žďársku (o 39,6 %⁹⁴⁷). Na jedno volné místo připadalo na Vysočině 7,1 nezaměstnaných⁹⁴⁸, což představuje téměř dvojnásobnou hodnotu ve srovnání s průměrem celé země. Nejhorší byla situace v okrese Třebíč, kde převyšoval počet uchazečů množství pracovních příležitostí 13,8krát⁹⁴⁹.

Navzdory nízkému počtu zaměstnanců a průměrné míře nezaměstnanosti patřil kraj Vysočina k nejčastěji zmiňovaným regionům. MF DNES ve sledovaném období otiskla celkem 16 zpráv (15,5 % z celkového počtu), které se nějakým způsobem zabývaly děním v této oblasti. Žádná z nich se však netýkala dění v okrese Třebíč, který vykazoval nejvyšší míru nezaměstnanosti.

Většina z těchto textů (10) popisovala situaci v okrese Havlíčkův Brod, kde sídlilo několik sklářských podniků patřících do uskupení, jež se potýkala s nedostatkem kapitálu na zajištění výroby, a existovala reálná možnost, že tyto firmy omezí nebo ukončí provoz. Nejčastěji se informace týkaly vývoje ve společnosti Sklo Bohemia ve Světlé nad Sázavou. Vedle podrobného popisu situace deník prezentoval také příběhy zaměstnanců této firmy: „*Od konce září výroba ve sklárnách ve Světlé nad Sázavou stojí. Přišlo to nečekaně, ze dne na den. Řekli nám vyklidte skříňky, už nemusíte chodit. Výpovědi nemáme dodnes a za září jsme neviděli ani korunu,*“ rozčiluje se Jaroslava Čapková.⁹⁵⁰ Další zprávy se pak zabývaly zejména vývojem zaměstnanosti ve společnosti Bosch Diesel, která patřila

---

⁹⁴² Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁹⁴³ Tamtéž.

⁹⁴⁴ Tamtéž.

⁹⁴⁵ Tamtéž.

⁹⁴⁶ Tamtéž.

⁹⁴⁷ Tamtéž.

⁹⁴⁸ Tamtéž.

⁹⁴⁹ Tamtéž.

⁹⁵⁰ KARÁSKOVÁ, Ivana. Skolila mě krize. *Mladá fronta DNES*. 1. 11. 2008, roč. 19, č. 257, s. C8.

k největším zaměstnavatelům v kraji Vysočina a zároveň byla postižena útlumem automobilového průmyslu.

Ve zpravodajství z kraje Vysočina dominovaly informace o dění v několika málo podnicích, které však sídlily v okresech, v nichž během sledovaného období přibylo nejvíce nezaměstnaných osob.

6.3.12 Zastoupení a charakteristika lokality Jihomoravský kraj

V Jihomoravském kraji bylo zaměstnáno 481,9 tisíce obyvatel⁹⁵¹, což představuje 11,6 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Jižní Morava vykazovala mírně podprůměrné zastoupení pracujících v průmyslu (36,4 %⁹⁵²), naopak některá odvětví řadící se do terciárního sektoru dosahovala vyššího podílu na zaměstnanosti (např. obchod 15,2 %⁹⁵³).

Jihomoravský kraj lze z hlediska míry nezaměstnanosti považovat za velmi nesourodou oblast. Nejnižších hodnot dosahoval tento ukazatel v Brně a jeho okolí, okrajové části regionu, zejména Znojemsko a Hodonínsko, však byly postiženy nezaměstnaností výrazně více.

Na konci roku 2008 bylo v celém kraji 41 157 osob bez práce⁹⁵⁴, což představovalo v rámci České republiky nadprůměrnou míru nezaměstnanosti 6,8 %⁹⁵⁵. Nejvyšší míru nezaměstnanosti vykazovaly okresy Hodonín (10,9 %⁹⁵⁶) a Znojmo (10,8 %⁹⁵⁷). Špatná situace na trhu práce však trvala v těchto oblastech dlouhodobě, nejednalo se o přímý důsledek krize. Nejnižší míru nezaměstnanosti zaznamenaly okresy Brno-venkov (4,4 %⁹⁵⁸) a Vyškov (5,2 %⁹⁵⁹).

Tempo růstu nezaměstnanosti bylo na jižní Moravě prakticky stejné jako v celé zemi (19,9 %⁹⁶⁰), vzhledem k velikosti regionu však představovalo přírůstek

---

⁹⁵¹ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁹⁵² Tamtéž.

⁹⁵³ Tamtéž.

⁹⁵⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁹⁵⁵ Tamtéž.

⁹⁵⁶ Tamtéž.

⁹⁵⁷ Tamtéž.

⁹⁵⁸ Tamtéž.

⁹⁵⁹ Tamtéž.

⁹⁶⁰ Tamtéž.

počtu nezaměstnaných o 6 830 osob⁹⁶¹. Nejrychleji rostl na Vyškovsku (o 36,4 %⁹⁶²), nejpomaleji v okrese Brno-město (o 8,9 %⁹⁶³).

Jihomoravský kraj se řadil k oblastem, které zaznamenaly vyšší tempo úbytku počtu volných pracovních míst – během šesti měsíců pokleslo množství pracovních příležitostí o 49,7 %⁹⁶⁴. K nejcitelnějšímu úbytku došlo v okrese Brno-město (o 62,8 %⁹⁶⁵), k nejméně výraznému pak na Znojemsku (o 22,2 %⁹⁶⁶). Ve srovnání s celostátním průměrem připadalo na jižní Moravě více osob na jedno volné pracovní místo (5⁹⁶⁷), v rámci kraje však existovala výrazná diference. Zatímco na Vyškovsku tento ukazatel dosahoval hodnoty 2⁹⁶⁸, na Hodonínsku 14,5⁹⁶⁹.

Vývoje zaměstnanosti v Jihomoravském kraji se dotýkaly zmínky celkem v osmi článcích (7,8 % z celkového počtu). Největší zastoupení měly okresy Hodonín (3 zmínky) a Brno-město (2 zmínky).

Pět z těchto článků bylo řazeno v rubrice Krátce (příp. Krátce z podniků, Krátce z ekonomiky) a přinášely stručné informace o propouštění, dočasném zastavení či ukončení výroby v konkrétních firmách v regionu (např.: „*Německý výrobce plastových dílů pro automobily Weisser & Griesshaber uzavře pobočku ve Znojmě a propustí všech 77 pracovníků. Nemá dost zakázek. Podle tamního pracovního úřadu firma skončí k 31. prosinci.*“⁹⁷⁰).

Další dvě zprávy informovaly o chystaném vytvoření nových pracovních míst v tuzemském zastoupení společnosti Honeywell, která měla v Brně výzkumné a vývojové centrum⁹⁷¹. Poslední text se pak zabývá situací v hutnictví⁹⁷² a informuje o omezení výroby v závodech společnosti Z-Group, z nichž jeden byl situován do Veselí nad Moravou v okrese Hodonín. Jak dlouhé by omezení mělo být, případně kolika zaměstnanců by se mělo týkat, však článek neuvádí. Žádný z textů, které se

---

⁹⁶¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁹⁶² Tamtéž.

⁹⁶³ Tamtéž.

⁹⁶⁴ Tamtéž.

⁹⁶⁵ Tamtéž.

⁹⁶⁶ Tamtéž.

⁹⁶⁷ Tamtéž.

⁹⁶⁸ Tamtéž.

⁹⁶⁹ Tamtéž.

⁹⁷⁰ ČTK. Dodavatel plastů pro auta ve Znojmě končí. *Mladá fronta DNES*. 10. 12. 2008, roč. 19, č. 289, s. B5.

⁹⁷¹ VLKOVÁ, Jitka. Honeywell slibuje nová místa. *Mladá fronta DNES*. 9. 12. 2008, roč. 19, č. 288, s. B5.

⁹⁷² ŠTALMACH, Darek; VLKOVÁ, Jitka. Nová hrozba: hutníci bez práce. *Mladá fronta DNES*. 28. 11. 2008, roč. 19, č. 279, s. B1, B3.

zmiňovaly o dění na jižní Moravě, blíže nerozebíral situaci na trhu práce v tomto regionu.

6.3.13 Zastoupení a charakteristika lokality Olomoucký kraj

V Olomouckém kraji bylo zaměstnáno 222,8 tisíce obyvatel⁹⁷³, což představuje 5,3 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Střední Morava dosahovala vyššího zastoupení zpracovatelského průmyslu a zemědělství na celkové zaměstnanosti, naopak terciární sektor byl z tohoto hlediska méně významný.

Pro Olomoucký kraj byly typické značné rozdíly v nezaměstnanosti mezi jednotlivými okresy. Dlouhodobě nejhorší byla situace na odlehlém Jesenicku, kde dosahovala míra nezaměstnanosti 11,5 %⁹⁷⁴, což znamenalo druhou nejvyšší hodnotu ze všech okresů České republiky. Podprůměrnou míru nezaměstnanosti naopak vykazovaly okresy Prostějov (4,7 %⁹⁷⁵) a Olomouc (5,8 %⁹⁷⁶). Celkem na konci roku 2008 hledalo v tomto kraji práci 22 218 osob⁹⁷⁷, což odpovídalo míře nezaměstnanosti 6,9 %⁹⁷⁸.

Na střední Moravě se zvyšovala nezaměstnanost mírně rychlejším tempem ve srovnání s celostátním průměrem. Počet lidí bez práce stoupl od poloviny do konce roku 2008 o 4 136⁹⁷⁹, což v procentuálním vyjádření představovalo přírůstek 22,9 %. Nejrychleji přibývalo nezaměstnaných na Jesenicku (o 38,5 %⁹⁸⁰), nejpomaleji na Přerovsku (o 14 %⁹⁸¹).

Olomoucký kraj zaznamenal v rámci České republiky také nadprůměrné tempo úbytku volných pracovních míst. Jejich počet poklesl o 47,8 %⁹⁸², největší propad (o 69,4 %⁹⁸³) hlásil okres Prostějov. Na jedno volné místo připadalo

---

⁹⁷³ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁹⁷⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁹⁷⁵ Tamtéž.

⁹⁷⁶ Tamtéž.

⁹⁷⁷ Tamtéž.

⁹⁷⁸ Tamtéž.

⁹⁷⁹ Tamtéž.

⁹⁸⁰ Tamtéž.

⁹⁸¹ Tamtéž.

⁹⁸² Tamtéž.

⁹⁸³ Tamtéž.

8,1 nezaměstnaných⁹⁸⁴, což byla druhá nejvyšší hodnota ze všech krajů. Tuto průměrnou hodnotu za celý kraj výrazně táhl nahoru okres Jeseník, kde byl vůbec největší hlad po pracovních příležitostech z celé země. O jedno volné pracovní místo se zde totiž ucházelo 25,9 nezaměstnaných⁹⁸⁵.

Děním v Olomouckém kraji se ve sledovaném období zabývalo celkem šest zpráv (5,8 % z celkového počtu). V jednom případě šlo o informaci týkající se okresu Šumperk⁹⁸⁶, zbylé zprávy se pak týkaly okresu Olomouc. Jesenícko, region s nejslabší nabídkou volných pracovních míst vzhledem k počtu nezaměstnaných, nebylo zmíněno v žádném textu.

Dvě zprávy z Olomoucka informovaly o rozhodnutí společnosti Honeywell přemístit do České republiky část své výroby, což by mělo pozitivní dopad na zaměstnanost v regionu, neboť firma plánovala také rozšířit výrobu komponent pro letecké motory v Olomouci.

Zbylé tři texty se pak zabývají situací v automobilovém průmyslu a okres Olomouc je v nich zastoupen informací o situaci v mohelnické společnosti Hella (např. „*Na pokrytí výkyvů jsme snížili stav agenturních zaměstnanců, do konce roku dojde rovněž ke snížení počtu vlastních zaměstnanců o padesát, uvedl ředitel výrobce světel Hella Autotechnik Oldřich Svoboda.*“⁹⁸⁷). Nijak blíže však situace na Mohelnicku, ani v jiných částech regionu rozebírána není.

6.3.14 Zastoupení a charakteristika lokality Moravskoslezský kraj

V Moravskoslezském kraji bylo zaměstnáno 454,2 tisíce obyvatel⁹⁸⁸, což představuje 10,9 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Severní Morava a Slezsko vykazovaly nadprůměrný podíl zaměstnanců v průmyslu, čemuž napomáhal nejvyšší podíl pracovníků v oboru těžba nerostných surovin (4 %⁹⁸⁹) ze všech regionů. Naopak zemědělství, finanční zprostředkování či obchod vykazovaly z hlediska podílu na celkové zaměstnanosti podprůměrné hodnoty.

---

⁹⁸⁴ Tamtéž.

⁹⁸⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁹⁸⁶ RŠ. Po 180 letech skončila sklárna v Rapotíně. *Mladá fronta DNES*. 19. 12. 2008, roč. 19, č. 297, s. B3.

⁹⁸⁷ SŮRA, Jan. Škodovka omezí výrobu aut déle, než plánovala. *Mladá fronta DNES*. 1. 10. 2008, roč. 19, č. 231, s. B1, B4.

⁹⁸⁸ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

⁹⁸⁹ Tamtéž.

Moravskoslezský kraj dlouhodobě patřil k oblastem s vyšší mírou nezaměstnanosti, která byla zapříčiněna především strukturální přeměnou průmyslu v 90. letech, kdy upadal význam těžkého průmyslu, který byl pro tento region typický. Na konci roku 2008 bylo v této oblasti bez práce 54 193 osob⁹⁹⁰, což znamenalo nadprůměrnou míru nezaměstnanosti 8,5 %⁹⁹¹. Nejhorší situace byla v okresech Karviná (11,5 %⁹⁹²) a Bruntál (11,1 %⁹⁹³), nejméně byl nezaměstnaností postížen okres Frýdek-Místek (5,9 %⁹⁹⁴).

Nástup ekonomické krize se ve vývoji nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji nijak výrazně neodrazil. Během půl roku přibylo 3 134 lidí bez práce⁹⁹⁵, což představovalo procentuální přírůstek 6,1 %, nejméně ze všech krajů. Okres Karviná dokonce jako jediný v České republice vykazoval pokles počtu nezaměstnaných (o 4 %⁹⁹⁶). Nejhorší byla naopak situace v okrese Nový Jičín, kde se počet nezaměstnaných zvýšil o 44,2 %⁹⁹⁷.

Přestože v tomto regionu nijak výrazně nerostla nezaměstnanost, úbytek počtu volných pracovních míst mírně převyšoval celostátní průměr. Jejich počet se snížil o 43 %⁹⁹⁸. Největší propad zaznamenal okres Nový Jičín (o 60,2 %⁹⁹⁹).

Volných pracovních míst byl však v Moravskoslezském kraji dlouhodobě nedostatek, a to zejména v jeho odlehlejších částech. V okrese Bruntál připadalo na jedno volné pracovní místo 18,8 osob bez práce¹⁰⁰⁰, což představovalo třetí nejvyšší převis poptávky o práce nad nabídkou v České republice. Naopak v Ostravě dosahoval tento ukazatel hodnoty 3,4¹⁰⁰¹. V průměru za celý kraj pak na jedno volné pracovní místo připadalo 6,2 uchazečů¹⁰⁰².

Situace v Moravskoslezském kraji se dotýkalo během sledovaného období 14 textů (13,6 % z celkového počtu), z nichž se však pouze jeden zabýval děním

---

⁹⁹⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

⁹⁹¹ Tamtéž.

⁹⁹² Tamtéž.

⁹⁹³ Tamtéž.

⁹⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰⁰¹ Tamtéž.

¹⁰⁰² Tamtéž.

v okrese Karviná (nejvyšší nezaměstnanost v kraji) a žádný se nezmiňoval o Bruntálsku (druhá nejvyšší nezaměstnanost v kraji blížící se úrovni Karviné).

Navzdory vysokému kvantitativnímu zastoupení Moravskoslezského kraje nepodávaly texty nijak podrobný obraz situace v tomto regionu. Nejvíce vývoj v kraji rozebíral článek, který se zabýval dopady krize na hutnictví, jež bylo z hlediska zaměstnanosti na severovýchodě země významným odvětvím¹⁰⁰³. Text také rozebíral příčiny krize v hutnictví a popisoval vývoj v tomto odvětví v předchozích letech.

Ve významné části textů, které se týkaly Moravskoslezského kraje, byli citováni zástupci firem dodávajících komponenty pro výrobu automobilů a sídlících v této oblasti. Nejčastěji se jednalo o společnost Brano Group sídlící v Hradci nad Moravicí na Opavsku, jejíž majitel Pavel Juříček byl současně viceprezidentem Svazu automobilového průmyslu.

Zbylé texty se zabývaly konkrétními případy propouštění ve firmách sídlících na území Moravskoslezského kraje, jeden z nich pak blíže rozebíral situaci kopřivnického výrobce nákladních automobilů Tatra¹⁰⁰⁴. Vzhledem k tomu, že v tomto regionu byl ve sledovaném období zaznamenán nejpomalejší vzestup nezaměstnanosti, lze míru zpravodajství o dění v kraji označit za zcela dostatečnou.

6.3.15 Zastoupení a charakteristika lokality Zlínský kraj

V Zlínském kraji bylo zaměstnáno 215,8 tisíce obyvatel¹⁰⁰⁵, což představuje 5,2 % z celkového počtu zaměstnanců v národním hospodářství. Podíl průmyslu na celkové zaměstnanosti v tomto regionu dosahoval 51,1 %¹⁰⁰⁶, což představovalo druhou nejvyšší hodnotu ze všech krajů České republiky. Výrazně podprůměrný byl naopak podíl zaměstnanců ve veřejné správě, finančním zprostředkování a dopravě. Zlínský kraj patřil k oblastem s průměrnou zaměstnaností – její míra činila 6,1 %¹⁰⁰⁷,

---

¹⁰⁰³ ŠTALMACH, Darek; VLKOVÁ, Jitka. Nová hrozba: hutníci bez práce. *Mladá fronta DNES*. 28. 11. 2008, roč. 19, č. 279, s. B1, B3.

¹⁰⁰⁴ BAĐURA, Jaroslav. Tatra propustí pětinu pracovníků. *Mladá fronta DNES*. 25. 11. 2008, roč. 19, č. 276, s. B1, B3.

¹⁰⁰⁵ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 2 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví (sekce OKEČ) a krajů (fyzické osoby).

¹⁰⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁰⁷ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

což odpovídalo 18 922 lidem bez práce¹⁰⁰⁸. Nejvyšší nezaměstnanost byla v okrese Vsetín (7,3 %¹⁰⁰⁹), nejnižší v okrese Zlín (5,1 %¹⁰¹⁰).

Nezaměstnanost ve Zlínském kraji rostla oproti celostátnímu průměru mírně nadprůměrným tempem (o 22,6 %¹⁰¹¹), nejrychleji se zvýšila v okrese Uherské Hradiště (o 30,5 %¹⁰¹²).

Úbytek počtu volných pracovních míst dosahoval také mírně nadprůměrného tempa (42,5 %¹⁰¹³), nejcitelněji počet pracovních příležitostí klesal v okrese Zlín (o 59,6 %¹⁰¹⁴). V počtu uchazečů o zaměstnání na jedno volné místo se kraj dělil na dvě části: v okresech Zlín a Vsetín dosahoval tento ukazatel hodnoty 7,1¹⁰¹⁵, na Kroměřížsku a Uherskohradištsku byl výrazně nižší – 2,5, resp. 3,5 uchazečů¹⁰¹⁶ na jedno místo. V průměru za celý kraj pak připadalo 4,4 nezaměstnaných na místo¹⁰¹⁷.

Zlínský kraj byl ve zpravodajství o nezaměstnanosti vůbec nejméně zastoupený. MF DNES přinesla v průběhu druhého pololetí roku 2008 pouze jednu zmínku o tomto regionu – týkala se omezení výroby v otrokovické továrně na pneumatiky a jejího dopadu na hutnictví: „*Krize v autoprůmyslu se dotýká i ŽDB Bohumín: „Náš odběratel společnost Barum Continental ohlásila omezení výroby pneumatik, což poznamená i naši produkci ocelových výztuží,“ uvádí generální ředitel bohumínského podniku Zdeněk Juchelka.*“¹⁰¹⁸ Dále se ovšem tento text situaci v otrokovickém podniku nevěnoval.

Přestože v žádném z okresů Zlínského kraj nedošlo k extrémnímu nárůstu nezaměstnanosti a její míra se pohybovala okolo celostátního průměru, nelze vyhodnotit zpravodajství z tohoto regionu jako dostatečné, zvláště ve srovnání s jinými kraji, které vykazovaly podobné hodnoty statistických ukazatelů.

6.3.16 Zastoupení lokality celá Česká republika

---

¹⁰⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁰⁹ Tamtéž.

¹⁰¹⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-13]. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska.

¹⁰¹¹ Tamtéž.

¹⁰¹² Tamtéž.

¹⁰¹³ Tamtéž.

¹⁰¹⁴ Tamtéž.

¹⁰¹⁵ Tamtéž.

¹⁰¹⁶ Tamtéž.

¹⁰¹⁷ Tamtéž.

¹⁰¹⁸ ŠTALMACH, Darek; VLKOVÁ, Jitka. Nová hrozba: hutníci bez práce. *Mladá fronta DNES*. 28. 11. 2008, roč. 19, č. 279, s. B1, B3.

MF DNES ve sledovaném období vydala 37 zpráv, jejichž obsah se dotýkal celého území České republiky. Tyto zprávy lze zjednodušeně rozdělit do dvou kategorií – první z nich zahrnuje texty, které prezentovaly aktuální statistické údaje, jež se vztahovaly k vývoji na celém území země (např. vývoj nezaměstnanosti). Do druhé kategorie pak náleží zprávy, jež rozebíraly situaci některého z průmyslových odvětví v České republice, bez zaměření na konkrétní oblast (regionalizace zprávy spočívala pouze ve využití citací zástupců konkrétních firem). Nejčastěji byla takto detailně rozebírána situace v automobilovém průmyslu, deník však přinesl také rozbor dění v textilnictví, hutnictví či sklářství.

Méně zastoupeny byly texty, které se zabývaly nezaměstnaností cizinců v České republice a možnými dopady tohoto jevu na společnost, případně vlivem ekonomického zpomalení na vyhlídky zaměstnanců na zvýšení mzdy v roce 2009.

Žádný z textů se hlouběji nezabývá mezikvartálním snížením hodnoty hrubého domácího produktu, jenž je jedním z nejdůležitějších indikátorů vývoje ekonomiky, a jeho dopady na zaměstnanost. Důvodem je skutečnost, že údaje za čtvrté čtvrtletí, kdy k tomuto jevu došlo, zveřejnil Český statistický úřad až v únoru roku 2009.

Pouze ve dvou případech pak noviny rozebíraly téma finanční podpory nezaměstnaných. V prvním případě šlo o informaci o řešení situace, kdy zaměstnavatel dluží svým bývalým pracovníkům mzdu a není schopen ji z vlastních prostředků vyplatit¹⁰¹⁹, ve druhém případě pak noviny připomínaly novelizaci pravidel pro vyplácení podpor v nezaměstnanosti, podle kterých se tato agenda začala řídit od 1. ledna 2009¹⁰²⁰. Toto opatření však vzniklo už před projevy prvních příznaků zpomalení ekonomiky a nereagovalo tak na aktuální situaci. Vzhledem k tomu, že novela byla připravena v době, kdy ekonomika vykazovala dobrou kondici, mohla některá opatření na konci roku 2008 působit až kontraproduktivně: *„Člověk, který kvůli krizi přijde o práci, bude mít o měsíc méně, aby si našel novou. To může být v době, kdy firmy propouštějí, obtížné. Problém dnes není v tom, že by lidé byli málo motivovaní shánět práci, ale v tom, že firmy přicházejí o zakázky a musí propouštět,“* říká Marek.¹⁰²¹

---

¹⁰¹⁹ ŠPAČKOVÁ, Iva. Stát se chystá na větší počet padlých firem. *Mladá fronta DNES*. 12. 12. 2008, roč. 19, č. 291, s. B5.

¹⁰²⁰ SUCHOMEL, Petr. Začíná přísný režim pro lidi bez práce. *Mladá fronta DNES*. 17. 12. 2008, roč. 19, č. 295, s. A1.

¹⁰²¹ Tamtéž.

6.3.17 Zmínky o zahraničních zemích ve zpravodajství MF DNES

Otevřenost české ekonomiky výrazně ovlivnila také počet zmínek o zahraničních zemích, ve zpravodajství MF DNES. Část z nich se sice týkala pouze dění v těchto zemích, většina však byla nějakým způsobem provázána se situací v České republice. Celkem ve sledovaném období přinesl deník zmínku související s popisovaným tématem o některé zahraniční zemi v 51 článcích (49,5 % z celkového počtu).

6.3.17.1 Slovensko

Slovensko, které je druhým nejdůležitějším exportním partnerem České republiky, bylo zmíněno v osmi článcích (7,8 % z celkového počtu). Tři z nich se zabývaly omezováním výroby v bratislavském závodě Škody Auto (např. „*Škoda už snížila pro výrobu ve slovenském hlavním městě plán výroby o polovinu, odbory usilují o její celé navrácení zpět do českých provozů.*“), další pak například zaměstnáváním Slováků v České republice či konkrétními případy propouštění ve slovenských společnostech. Žádný z článků komplexně nerozebíral ekonomický vývoj Slovenska, případně některého z oborů důležitých pro tuto zemi.

6.3.17.2 Německo

Tato země byla s výrazným odstupem před dalšími nejvýznamnějším obchodním partnerem České republiky¹⁰²² a směřovala do ní přibližně třetina tuzemského exportu. Zároveň bylo Německo spolu se Spojenými státy zahraniční zemí, o které se MF DNES zmiňovala nejčastěji. Německa se týkalo 15 článků (14,6 % z celkového počtu). Nejčastějším tématem byly právě dopady zpomalení německé ekonomiky na český průmysl, zejména na odvětví výroby automobilů a komponent pro automobily (např.: „*Klesající prodeje osobních aut přinutily prudce omezit výrobu i největšího evropského výrobce Volkswagen. Odstávka se dotkne i českých firem, které Volkswagenu dodávají součástky.*“¹⁰²³). I v dalších textech, které informovaly o omezení výroby v některé z německých továren, pak byl zmiňován možný dopad na české výrobce. Motiv provázanosti německé a české ekonomiky se objevoval až

---

¹⁰²² Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 2009 [cit. 2011-01-12]. Statistika zahraničního obchodu.

na jednu výjimku ve všech textech, čemuž odpovídal i postoj deníku k analýze situace německé ekonomiky – rozebírán byl zejména stav konkrétních firem, jejichž problémy mohly mít vliv na zaměstnanost v České republice.

6.3.17.3 Polsko

Informace o nezaměstnanosti a propouštění týkající se Polska přinesla MF DNES v pěti textech (4,9 % z celkového počtu), avšak ve všech případech se jednalo o okrajové zmínky, které nijak podrobněji nerozebíraly situaci v této zemi, ani vliv případného omezování poptávky v Polsku na situaci výrobců v České republice. Provázanost s tuzemskem byla zřejmá pouze u textů, které rozebíraly pokles poptávky po zahraniční pracovní síle, mezi níž byli Poláci výrazně zastoupeni.

6.3.17.4 Rakousko

Informace související s děním v Rakousku otiskla MF DNES ve dvou textech (1,9 % z celkového počtu). Jednalo se o krátkou zprávu o propouštění ve společnosti Swarovski¹⁰²⁴ a o zmínku o Rakousku v souvislosti s ukončením výroby v pražském závodě firmy Siemens¹⁰²⁵.

6.3.17.5 Maďarsko

O vývoji v Maďarsku informoval list pouze okrajově, zmínku o této zemi obsahovala jen jedna zpráva (1 % z celkového počtu), a to jen velmi stručnou: „*Některé firmy začínají pociťovat problémy GM způsobené několikadenními odstávkami závodů Opelu v Německu, Maďarsku a Polsku také na úhradách faktur.*“¹⁰²⁶

6.3.17.6 Velká Británie

Jedna zmínka o situaci ve Velké Británii (1 % z celkového počtu článků) se zabývala prodeji automobilů Škoda na britském trhu, situaci tamní ekonomiky v ní však nebyla blíže rozebírána: „*V listopadu se meziročně dramaticky propadly prodeje firmy na klíčových evropských trzích. Například v Británii Škoda prodala*

---

¹⁰²³ BLOOMBERG; JS. Volkswagen bude stát tři týdny. *Mladá fronta DNES*. 26. 11. 2008, roč. 19, č. 277, s. B5.

¹⁰²⁴ ČTK. Swarovski bude v Rakousku propouštět. *Mladá fronta DNES*. 11. 9. 2008, roč. 19, č. 214, s. B5.

¹⁰²⁵ LYSONĚK, Tomáš. Továrny v Česku zůstávají. Zatím. *Mladá fronta DNES*. 24. 7. 2008, roč. 19, č. 172, s. B2.

o 37 procent vozů méně než loni, na Ukrajině o 45 procent a ve Španělsku o 50 procent. Pro Škodu Auto je Británie po Německu druhým největším zahraničním trhem, Španělsko šestým a Ukrajina osmým.“¹⁰²⁷

6.3.17.7 Ostatní evropské země

MF DNES informovala o dění v jiných než výše uvedených evropských zemích celkem v 19 článcích (18,4 % z celkového počtu), žádný z nich se však podrobně nezabýval rozbohem ekonomické situace konkrétní země, ani Evropy či Evropské unie jako celku. Nejčastěji se jednalo o články, které informovaly o dopadech problémů v některé evropské ekonomice na české výrobce, konkrétních případech propouštění v evropských zemích či aktuálních statistických výstupech.

6.3.17.8 Spojené státy americké

Největší ekonomice světa, kde se objevily první příznaky krize, věnovala MF DNES ve srovnání s ostatními státy zvýšenou pozornost. Informace z této země se vyskytovaly v 15 textech (14,6 % z celkového počtu).

Pozornost byla věnována například situaci amerických bank, statistikám o počtu nezaměstnaných v USA a konkrétním případům propouštění ve významných amerických firmách. Vzhledem k nízké provázanosti české a americké ekonomiky (do USA směřovala necelá dvě procenta z hodnoty exportu České republiky¹⁰²⁸) nerozebíraly články přímý vliv ochabnutí americké ekonomiky na české zaměstnavatele. Pozornost byla naopak několikrát věnována podrobné analýze vývoje americké ekonomiky.

6.3.17.9 Ostatní mimoevropské země

Zmínku o zemích, které nejsou zařazeny do žádné z předchozích kategorií, přinesla MF DNES 15krát (14,6 % z celkového počtu článků.). Vedle textů, které informovaly o početně významných případech propouštění, informoval deník o těchto zemích také v souvislosti s propouštěním zahraničních zaměstnanců v České republice, neboť ti nezdědka pocházeli například ze států jihovýchodní Asie.

---

¹⁰²⁶ ŠPAČKOVÁ, Iva; SŮRA, Jan. Pád GM straší výrobce. *Mladá fronta DNES*. 13. 11. 2008, roč. 19, č. 267, s. B3.

¹⁰²⁷ ČTK. Šéf Škody: Nevím, kolik aut vyrobíme. *Mladá fronta DNES*. 29. 12. 2008, roč. 19, č. 302, s. B1.

7. Zpravodajské pokrytí významných událostí souvisejících se zaměstnaností v Lidových novinách v 1. polovině roku 1930

Pro podrobnou analýzu jsem zvolil tři události, které v první polovině roku souvisely s vývojem nezaměstnanosti. První z nich je stávka dělníků skláren na Sokolovsku, která byla v roce 1930 prvním zastavením výroby na protest proti propouštění zaměstnanců. Druhou událostí je střet demonstrantů s četnictvem v Radotíně, který byl první demonstrací tohoto roku, při které po užití střelné zbraně příslušníky bezpečnostních složek došlo ke zranění demonstrujících. Jako třetí jsem pak sledoval přípravu a projednávání novely zákona o podporách v nezaměstnanosti podle gentského systému.

7.1 Stávka dělníků skláren na Sokolovsku

Zatímco v předchozích letech bylo hlavním cílem stávkujících zaměstnanců vymoci si přerušением výroby nárůst mzdy, s poklesem výkonu hospodářství se motivace posunula – začalo se stávkovat proti omezování výroby a propouštění zaměstnanců. Pozice stávkujících však byla oslabena skutečností, že zaměstnavatelé v době nadbytku pracovních sil mohli lehce nahradit protestující zaměstnance jinými z rozšiřujících se řad nezaměstnaných¹⁰²⁹.

Jednou z prvních stávek v roce 1930 byl protest ve sklářských závodech na Sokolovsku (tehdejší Falknovsko), který vypukl 11. ledna 1930 po oznámení propouštění. Tato stávka měla i destruktivní účinky na vybavení závodů, neboť dělníci opustili běžící stroje a vypnuli generátory. Pece vyhasly a obrovské množství surového skla ve vanách ztuhlo, neodřezávané plochy skla se tříštily a pustošily dílny¹⁰³⁰. To však vedlo k následnému zastavení výroby a řada účastníků stávky tak sama přispěla k tomu, že přišla o práci.

Lidové noviny poprvé o události informovaly v ranním vydání 21. ledna dvěma za sebou řazenými zprávami na straně 3. První zpráva¹⁰³¹ měla rozsah 1 510 znaků včetně mezer a patřila tak ve srovnání s ostatními v této práci analyzovanými texty mezi nadprůměrně dlouhé. V prvním odstavci je popisováno mzdové

---

¹⁰²⁸ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 2009 [cit. 2011-01-12]. Statistika zahraničního obchodu.

¹⁰²⁹ PRŮCHA, V., *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: 1. díl období 1918-1945*, s. 262.

¹⁰³⁰ KÁRNÍK, Z., *České země v éře první republiky, díl druhý: Československo a české země v ohrožení*, s. 98.

vyjednávání v uhelných dolech, které jsou postiženy sníženým odbytem uhlí v důsledku stávky ve sklárnách. Tato část se také odvolává na informaci Práva lidu, že horníci pracující na dolech, které dodávají uhlí sklárnám, mohou být dočasně vypovězeni z práce, pokud nebudou sklářské stávky rychle skončeny.

V dalším odstavci je dementována zpráva Rudého práva o vyhlášení náhlého práva kvůli nepokojům stávkujících sklářů: „*Podle úředního zjištění jsou tyto zprávy z části vymyšlené, z části přepjaté.*“¹⁰³² Zároveň je však popisován střet demonstrujících dělníků s četnickou hlídkou, který byl ukončen výstřelem četnictva do vzduchu a text končí informací, že od tohoto střetu je v oblasti naprostý klid.

Ve sloupci pod touto zprávou je pak umístěn krátký text¹⁰³³, který informuje o aktuálním vývoji v závodech a příčině stávky, kterou je „*propuštění několika desítek dělníků, jež jim bylo odůvodněno poklesem zaměstnanosti*“¹⁰³⁴. Přestože stylistická stavba této krátké zprávy (délka 290 znaků včetně mezer) naznačuje, že o události již bylo v listu dříve informováno, není tomu tak a první zmínka o stávce dělníků ve sklárnách vyšla až tohoto dne.

Další krátkou zprávu¹⁰³⁵ (260 znaků včetně mezer) o situaci ve sklářských podnicích na Sokolovsku přinesly Lidové noviny o dva dny později – v ranním vydání ze dne 23. ledna. Tato zpráva ale nepřináší žádné nové informace o vývoji situace, pouze sděluje, že „*podle hlášení okresního hejtmana ve Falknově zemském úřadu v Praze byl na Falknovsku ve středu naprostý klid*“¹⁰³⁶ a zároveň opět vyvrací informace ostatního tisku o vyhlášení výjimečného zpráva.

Další dvě zprávy v následujících dnech, které se zabývají nezaměstnaností ve sklářství, informují pouze o počtu propuštěných dělníků ze závodů na Sokolovsku. Těch bylo v Oloví u Falknova 600, v Dolním Rychnově u Falknova pak 230.

Celkem věnovaly Lidové noviny tomuto protestu tři články, z nichž pouze jeden situaci podrobněji popisoval, zbylé dva, které svým rozsahem nepřesáhly 300 znaků včetně mezer, pouze konstatovaly, že situace se uklidnila. Jak dlouhá stávka byla, jaký byl její průběh a jaké byly její následky, se čtenáři Lidových novin nedozvěděli.

---

¹⁰³¹ HN. Mzdový spor horníků na Falknovsku. *Lidové noviny*. 21. 1. 1930, roč. 38, č. 36, s. 3.

¹⁰³² HN. Mzdový spor horníků na Falknovsku. *Lidové noviny*. 21. 1. 1930, roč. 38, č. 36, s. 3.

¹⁰³³ MP. Stávka v továrnách na tabulové sklo trvá. *Lidové noviny*. 21. 1. 1930, roč. 38, č. 36, s. 3.

¹⁰³⁴ Tamtéž.

¹⁰³⁵ HN. Na Falknovsku klid. *Lidové noviny*. 23. 1. 1930, roč. 38, č. 40, s. 5.

7.2 Střet demonstrantů s četnictvem v Radotíně

Událost, ke které došlo 20. dubna 1930, byla vůbec prvním střetem ozbrojených složek a demonstrantů v období Velké hospodářské krize, při níž četnictvo použilo ke zvládnutí situace střelnou zbraň.

Komunisté svolali na tento den tábor lidu do Radotína, který v té době ještě nebyl součástí Prahy. Tato akce však byla zakázána, a proto byla přesunuta do sousední obce Kosoř. Celá akce probíhala v relativním poklidu až do chvíle, když dav, v němž byla výrazně zastoupena mládež a děti, rozvášnil komunistický poslanec Václav Kopecký, který se poté postavil do čela davu a táhl s ním do Radotína¹⁰³⁷. Na okraji obce byl průvod zadržen četnictvem, a když na výzvu nezastavil a naopak začal na četnictvo, proti kterému byl ve značné přesile, útočit, zareagovali četníci výstražným výstřelem. Kulka z něj však zasáhla a zranila celkem pět dívek ve věku 13 až 24 let¹⁰³⁸.

Lidové noviny se této události věnovaly celkem ve dvou článcích. První text¹⁰³⁹ byl rozsáhlou reportáží (8 300 znaků včetně mezer), která líčila celý průběh události počínaje shromážděním v Kosoři až po popis zdravotního stavu zraněných účastnic akce. Lidové noviny v textu několikrát připomněly, že se jednalo o akci komunistů a že chování jejich účastníků mělo být do značné míry ovlivněno vůdci davu právě z řad členů a příznivců komunistické strany: „*Devět četnických pušek s bodly se obrátilo proti demonstrantům, leč výhrůžka zbraní byla paralysována křikem zadního voje demonstrantů. V čele davu byly samé ženy a děti, a muži za touto záštitou pokřikovali prý na četníky, zda budou střílet.*“¹⁰⁴⁰

Samotný výstřel proti rozvášněnému davu popisují Lidové noviny jako sebeobrannou reakci na útok kameny: „*Když se demonstranti neustále blížili, dal velitel kordonu povel: K líci zbraň! Několik vteřin nato byl četník, jenž stál nejbližší straně, zasažen těžkým kamenem. Hned nato sesypal se na něj, jak tvrdí svědkové, další déšť kamenů. Tento četník v sebeobraně vystřelil jednu ránu, míře podle předpisů na nohy demonstrantů.*“¹⁰⁴¹ Výstřel zapříčinil rozprchnutí davu, jenž

---

¹⁰³⁶ Tamtéž.

¹⁰³⁷ KÁRNÍK, Z., *České země v éře první republiky, díl druhý: Československo a české země v ohrožení*, s. 103.

¹⁰³⁸ Tamtéž, s. 104.

¹⁰³⁹ GEL. Tragedie občanského konfliktu. *Lidové noviny*. 21. 4. 1930, roč. 38, č. 203, s. 2.

¹⁰⁴⁰ Tamtéž.

¹⁰⁴¹ Tamtéž.

zanechal na místě pěti zraněných žen a dívek. Deník raněné identifikuje a podrobně informuje o jejich zdravotním stavu: „*Nejtíže je postižena úřednice Kačnerová, ošetřená na klinice prof. dra Jiráska. Kačnerová byla hned operována. Jde o průstřel břicha od pravého boku, jenž zasáhl střevo, jehož část musela býti operativně odstraněna.*“¹⁰⁴² Lidové noviny se dále věnovaly informování o zatčených organizátorech akce a snažily se na základě dostupných informací od lékařů a svědků zrekonstruovat způsob, jakým jediná kulka zranila pět žen: „*Skutečnost, že touto jedinou ranou bylo způsobeno tolik těžkých zranění, je smutná a zlá, neodporuje však zjištěnému. Podle posudku lékařů je zranění Kačnerové a Martincové zranění, jež se nazývá ‚hladkým‘. Jsou to průstřely, Martincová byla zraněna střelbou už deformovanou. Zdá se tedy, že kulka zranila nejdříve Kačnerovou a Martincovou, pak se střela asi odrazila od kamene, jehož zlomky zranily školačku Brejchovou. Deformovanou střelou byla pak raněna Drdová (roztříštění dvou článků na ruce) a pak teprve byla zasažena Reichová.*“¹⁰⁴³

O týden později otiskly Lidové noviny informaci o chystaném komunistickém shromáždění, které se mělo konat v Radotíně za účelem připomenutí událostí z 20. dubna¹⁰⁴⁴. Tuto akci provázela značná policejní opatření, která nakonec znemožnila její konání. Deník v popisu několikrát připomíná, že se jednalo o shromáždění komunistů a podrobně informuje o tom, kteří členové a sympatizanti komunistické strany byly při snahách o její realizaci zadrženi či legitimováni: „*Dnes dopoledne byla v Radotíně hlídkou poznána úřednice sovětské mise v Praze. Protože jde o československou státní příslušnici, byla zadržena a dopravena do Prahy. Po úředním zjištění totožnosti byla propuštěna.*“¹⁰⁴⁵

Lidové noviny se podrobně věnovaly popisu akce, avšak už ve sledovaném období neinformovaly o přesné motivaci k jejímu uspořádání, ani o jejích dalších následcích (např. vývoj zdravotního stavu zraněných, případná obvinění zadržovaných organizátorů demonstrace).

7.3 Příprava a projednávání novely zákona o podporách v nezaměstnanosti podle gentského systému

---

¹⁰⁴² GEL. Tragedie občanského konfliktu. *Lidové noviny*. 21. 4. 1930, roč. 38, č. 203, s. 2.

¹⁰⁴³ Tamtéž.

¹⁰⁴⁴ GEL. Nezdár komunistického projevu v Radotíně. *Lidové noviny*. 28. 4. 1930, roč. 38, č. 214, s. 2.

Vzrůstající počet lidí bez práce přinutil vládu novelizovat stávající systém vyplácení podpor v nezaměstnanosti podle tzv. gentského systému. Ten se v Evropě začal rozšiřovat na začátku 20. století a fungoval tak, že dělníci si dobrovolně platili pojistné u odborových organizací a ty následně v případě nezaměstnanosti vyplácely dělníkům podporu, která byla navýšena o příspěvek státu či obce. Ten obvykle dosahoval 50 – 70 % základu podpory vypláceného odborovou organizací¹⁰⁴⁶.

Tento systém byl zaveden zákonem 267/1921 Sb., avšak v účinnost vstoupil až od 1. dubna 1925. Důvodem tohoto odkladu byla vysoká míra nezaměstnanosti na začátku 20. let a finanční vyčerpanost odborových organizací. Už tehdejší odborné články upozorňovaly na skutečnost, že systém může bez problémů fungovat pouze v období nízké nezaměstnanosti, neboť při výrazném nárůstu počtu lidí bez práce a dlouhodobě zvýšené nezaměstnanosti by prostředky odborových organizací nezvládaly pokrýt objem vyplácených podpor¹⁰⁴⁷. Během roku 1929 pak začala vláda připravovat novelizaci tohoto zákona, která byla předložena do parlamentu na začátku roku 1930. Novela výrazně navyšovala státní příspěvek až na čtyřnásobek podpory od odborové organizace u ženatých zaměstnanců a zároveň prodlužovala dobu vyplácení podpory ze 3 na 6 měsíců, což byl jeden z nejčastějších požadavků na změnu ze strany zástupců zaměstnanců¹⁰⁴⁸ a stanovovala její minimální výši. Zákon byl schválen 5. června 1930.

Lidové noviny se přípravami a projednáváním této novely zabývaly celkem v 31 článcích. První zpráva o chystané změně vyšla na začátku ledna¹⁰⁴⁹, avšak nepřinášela ještě příliš konkrétní informace o její podobě: „*V ministerstvu sociální péče byla již připravena osnova, která má tyto hlavní zásady: doba, po kterou se vyplácí podpora v nezaměstnanosti (nyní 3 měsíce) se prodlužuje za předpokladu, že odborové organizace sníží dosavadní organizační podporu, ale zato že ji budou vyplácet po celou prodlouženou dobu; státní příspěvek na podporu bude zvýšen na násobek organizační podpory pro ženaté, nebo pro ty svobodné dělníky, kteří prokáží, že pečují o nezaopatřené děti.*“¹⁰⁵⁰

---

¹⁰⁴⁵ Tamtéž.

¹⁰⁴⁶ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. s. 134.

¹⁰⁴⁷ ŠTERN, Evžen. Deset let naší sociální politiky. In: Ministerstvo sociální péče. *Věstník ministerstva sociální péče*. Praha: Ministerstvo sociální péče, 1929.

¹⁰⁴⁸ RÁKOSNÍK, Jakub. *Odvrácená tvář meziválečné prosperity. Nezaměstnanost v Československu 1918-1938*. Praha: Karolinum, 2008, s. 219.

¹⁰⁴⁹ HN. Gentský systém v radě hospodářských ministrů. *Lidové noviny*. 7. 1. 1930, roč. 38, č. 9, s. 2.

¹⁰⁵⁰ Tamtéž.

V dalších textech byla zmíněna naléhavost vypracování této novely kvůli vzrůstajícímu počtu nezaměstnaných, první konkrétní informace o ní pak přinesly Lidové noviny 11. března s odvoláním na Prager Tagblatt: „*Podle této osnovy se především prodlužuje doba podpory na 26 neděl nebo na 6 měsíců (podle toho, platí-li organisace podporu týdně či měsíčně). Státní příspěvek, který se dosud rovnal příspěvku organizačnímu, stanoví se v osnově trojnásobkem příspěvku organizačního, nebo čtyřnásobkem, má-li nezaměstnaný na starosti nezaopatřené děti.*“¹⁰⁵¹

Další zprávy týkající se úpravy gentského systému se zabývaly především otázkou, kdy se vůbec tato novela dostane na řadu při projednávání ve vládě. Důvodem byly neshody o programových prioritách mezi jednotlivými vládními stranami. Podobným způsobem docházelo k průtahům také při projednávání zákona ve sněmovně. Po předložení návrhu zákona poslancům Lidové noviny opět podrobně informovaly o jeho obsahu.

O samotném schválení zákona poslanci se noviny zmínily jen krátce: „*V dnešní schůzi poslanecké sněmovny byly v druhém čtení schváleny osnovy o obilních clech, o dovozních listech a o zvýšených podporách v nezaměstnanosti.*“¹⁰⁵² a více se zabývaly otázkou, kdy na projednání novely přijde řada v senátu, kde se také očekávala zdržení.

O schválení senátem deník přinesl zprávu 6. června¹⁰⁵³, nebylo z ní však zřejmé, zda zákon doznal nějakých úprav oproti podobě schválené sněmovnou, ani zda se agrárikům podařilo prosadit některý ze svých návrhů: „*V obou čteních byly schváleny zákony o gentském systému, o obilních clech a dovozních listech.*“¹⁰⁵⁴

---

¹⁰⁵¹ D.K., Novelisace zákona o podpoře nezaměstnaných. *Lidové noviny*. 11. 3. 1930, roč. 38, č. 127, s. 3.

¹⁰⁵² R. Poslanecká sněmovna. *Lidové noviny*. 9. 5. 1930, roč. 38, č. 233, s. 2.

¹⁰⁵³ HN. Senát. *Lidové noviny*, 6. 6. 1930, roč. 38, č. 284, s. 2.

¹⁰⁵⁴ Tamtéž.

8. Zpravodajské pokrytí významných událostí souvisejících se zaměstnaností v Mladé frontě DNES ve 2. polovině roku 2008

8.1 Omezování výroby ve Škodě Auto a přenášení důsledků tohoto jevu na subdodavatele

Škoda Auto byla v roce 2008 v České republice největším zaměstnavatelem, který byl vlastněn soukromým kapitálem. Na konci roku pracovalo ve společnosti 25 331 osob¹⁰⁵⁵, což představovalo pětinu ze všech zaměstnanců v automobilovém průmyslu¹⁰⁵⁶. Jakékoliv problémy Škody Auto se tak citelně přenášely na její dodavatelské firmy a zaměstnanost v nich.

Mladoboleslavská automobilka už v průběhu roku 2008 pocítila slábnutí poptávky po nových automobilech, na což zareagovala výraznou redukcí počtu agenturních zaměstnanců. Tyto pracovníky nezaměstnávala přímo Škoda Auto, ale dodávaly jí je personální agentury. Zatímco ještě v polovině roku 2008 pracovalo ve Škodě Auto 4 066 agenturních zaměstnanců¹⁰⁵⁷, na konci roku jejich počet dosahoval už jen 1 709¹⁰⁵⁸, což představuje pokles o 58 %. Na statistikách o počtu nezaměstnaných v okrese Mladá Boleslav se však tato výrazná redukce pracovních sil neprojevila, neboť vyšší počet nezaměstnaných byl vykázán v okresech, kde měly sídlo personální agentury dodávající zaměstnance Škodě Auto. Počet kmenových zaměstnanců, tedy těch, kteří měli smlouvu přímo od Škody Auto, se ve stejném období snížil jen v řádu desetin procenta – ubylo jich 66¹⁰⁵⁹.

Poprvé informovala Mladá fronta DNES o omezování výroby ve Škodě Auto na začátku července, a to v souvislosti se zrušením mimořádných pracovních směn v noci z pátku na sobotu. Ty byly zavedeny kvůli vysoké poptávce po nových automobilech, kterou výrobce nestíhal uspokojovat. A právě uklidněním situace na trhu bylo vysvětlováno zrušení těchto směn: „*Už se nám daří plynule uspokojovat poptávku, čekací doba na nové vozy se snížila na optimální přibližně tři až čtyři*

---

¹⁰⁵⁵ Škoda Auto. *Justice.cz* [online]. 31.12.2008 [cit. 2011-01-12]. MSp ČR - Seznam evidovaných listin: Účetní závěrka, výroční zpráva, zpráva o vztazích dle §66a ods.9, zpráva auditora r.2008-konsolidovaná.

¹⁰⁵⁶ Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíl OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008.

¹⁰⁵⁷ Škoda Auto. *Justice.cz* [online]. 31.12.2008 [cit. 2011-01-12]. MSp ČR - Seznam evidovaných listin: Účetní závěrka, výroční zpráva, zpráva o vztazích dle §66a ods.9, zpráva auditora r.2008-konsolidovaná.

¹⁰⁵⁸ Tamtéž.

*týdny, 'zduvodnil rozhodnutí Černý. Podle něj zatím nebudou pracovní soboty až do celozávodní dovolené, která je naplánovaná na přelom července a srpna. 'Potom budeme jednat o tom, zda se znovu zavedou na zbytek roku, nebo ne,' dodává. "*¹⁰⁶⁰

Další zprávu o dění ve Škodě Auto přinesl deník na konci srpna. Informace se týkala mimořádných směn a skutečnosti, že až do konce roku je automobilka nebude vypisovat. Zároveň se v této zprávě poprvé k situaci ve Škodě Auto vyjadřovali i její dodavatelé, jejichž ekonomickou situaci redukce výroby v mladoboleslavské automobilce výrazně ovlivnila: „*Škoda Auto to sice oficiálně odmítá, výroba se ale zmenšuje. Poznává se to i podle objednávek dílů od dodavatelů. Pět na sobě nezávislých dodavatelů Škody potvrdilo, že objem objednávek je oproti plánům nižší. 'Zhoršilo se to na počátku července,' uvedl jeden z nich. Dodavatelé automobilek se dostávají do nepříjemné situace. Výroba je menší, navíc musí také bojovat se silnou měnou.*“¹⁰⁶¹

Četnost informování o problémech s odbytem ve Škodě se výrazně zvýšila v posledním kvartále roku 2008. Zatímco v červenci až září MF DNES přinesla 5 zpráv o dění v tomto podniku, od října do prosince se jejich počet násobně zvýšil na 26.

Škoda Auto postupně přijímala další opatření na omezení nadměrné výroby – například odstávku ve dnech 26. září a 31. října, která se v pozdějších zprávách prodloužila na celý poslední říjnový týden, což už zasáhlo také dodavatele Škody Auto: „*Městem duchů bude Mladá Boleslav častěji: například poslední říjnový týden, kdy Škoda nečekaně také zastaví výrobu. Nedobrovolně doma zůstanou i desítky tisíc lidí u dalších dodavatelů po celé republice, kteří nebudou mít pro koho vyrábět.*“¹⁰⁶²

Na konci listopadu pak MF DNES poprvé informovala o prodloužení vánoční odstávky ve Škodě Auto. Ještě však nebyla známá přesná délka jejího trvání a deník se nezabýval ani dopady na dodavatele automobilky. Poprvé přinesl list konkrétní informace o rozsahu odstávky 5. prosince, zároveň rozebíral také důsledky tohoto opatření pro výrobce automobilových komponentů: „*Přerušeni výroby se netýká jen části zaměstnanců, například údržby nebo administrativy či ostrahy. Dotkne se však*

---

¹⁰⁵⁹ Tamtéž.

¹⁰⁶⁰ MAŠEK, Jaroslav. Škodovka ruší pracovní soboty, aut má dost. *Mladá fronta DNES*. 3. 7. 2008, roč. 19, č. 155, s. B1.

¹⁰⁶¹ SÚRA, Jan. Škoda Auto zpomaluje, ruší směny. *Mladá fronta DNES*. 26. 8. 2008, roč. 19, č. 200, s. A9.

*tisíců dalších zaměstnanců v dodavatelských firmách. Ty už zahajují odstávku kvůli nedostatku zakázek často už 12. prosince.*¹⁰⁶³ V článcích, které byly vydány v průběhu prosince, se pak MF DNES zabývala také plánovanými odstávkami ve výrobě během roku 2009: *„Zaměstnance největší firmy v zemi Škody Auto i dalších dodavatelských firem čekají vynucené dlouhé vánoční prázdniny a potom celý půlrok prodloužených víkendů.*¹⁰⁶⁴

8.2 Omezování výroby v podnicích známých svojí dlouholetou tradicí výroby

Zpomalení ekonomiky ovlivnilo zaměstnanost i ve společnostech, které se řadily mezi tradiční zástupce českého průmyslu a v mnohých případech za sebou měly i více než stoletou tradici. Zaměřil jsem se proto na zastoupení tohoto motivu ve zpravodajství, které se týkalo sledovaného tématu.

Navzdory předpokladům se deník vůbec nezabýval otázkou tradice při informování o problémech se zajištěním výroby a jejím případným omezení či zastavení v největších sklářských závodech. Jediná zmínka o tradici při zpravodajství ze sklářského průmyslu se vyskytovala u zprávy o zastavení výroby v rapotínské sklárně: *„Jedna z nejdéle nepřetržitě fungujících firem na střední Moravě, zaměstnávající sto třicet lidí, totiž po sto osmdesáti letech v únoru příštího roku končí.*¹⁰⁶⁵ V tomto textu MF DNES přinesla i vyjádření konkrétního zaměstnance, který v závodě dlouhodobě pracoval, stejně jako jeho předkové: *„Je to pro mě ohromná rána. Sklářství je téměř celý můj život,‘ řekl František Kašík, který v Rapotínských sklárnách pracuje nepřetržitě téměř padesát let. S foukací píšťalou v ruce prožili u sklářské výhně desítky let také jeho děd a otec.*¹⁰⁶⁶

Další dva texty, které se zabývaly motivem tradice výroby, se týkaly zastavení výroby sirek v sušické firmě Solo. Ve zpravodajském článku se však jednalo spíše o okrajovou zmínku: *„,Sušice a sirky, to patří k sobě. Značka firmy ale*

---

¹⁰⁶² SÚRA, Jan. Auta vezou Česku potíže. *Mladá fronta DNES*. 6. 10. 2008, roč. 19, č. 235, s. B1, B2.

¹⁰⁶³ SÚRA, Jan. Škodovka propustí příští rok tři procenta lidí. *Mladá fronta DNES*. 5. 12. 2008, roč. 19, č. 285, s. B1, B2.

¹⁰⁶⁴ SÚRA, Jan. Škoda: na půl roku zabrzdíme. *Mladá fronta DNES*. 12. 12. 2008, roč. 19, č. 291, s. B1.

¹⁰⁶⁵ RŠ. Po 180 letech skončila sklárna v Rapotíně. *Mladá fronta DNES*. 19. 12. 2008, roč. 19, č. 297, s. B3.

¹⁰⁶⁶ Tamtéž.

z města nezmizí,‘ řekl starosta Petr Mottl.¹⁰⁶⁷, více se tomuto tématu věnoval rozsáhlejší článek v příloze Víkend: „Klatovsko je chudý kraj a sirky k němu patřily. Lidi těžce nesou, že se továrna položila. Není tady žádná náhradní pracovní příležitost. Veřejně o tom nikdo nechce mluvit, ale každéj nadává, že to stojí za h...,‘ medituje důchodce. Ale jedním dechem připouští, že i on sám si doma nad sporákem škrtně raději zapalovačem.“¹⁰⁶⁸

V dalších textech byly sice zmíněny příklady zaměstnanců, kteří v jedné továrně pracovali desítky let, avšak délkou existence samotného podniku se tyto články nezabývaly.

8.3. Důsledky nižší poptávky po pracovní síle na zaměstnávání cizinců

Česká republika se zejména v roce 2007 potýkala s nedostatkem vhodných pracovních sil, který byl citelný zejména ve společnostech, které nabízely zaměstnancům nižší mzdu a nedokázaly tak sehnat dostatek českých zaměstnanců. Řešením pro ně bylo získání zahraničních zaměstnanců, zejména z východoevropských a asijských zemí, v nichž byla ve srovnání s Českou republikou nižší životní úroveň a podniky tak mohly předpokládat zájem cizinců o práci, i když jim nabízely nízké mzdy.

Příliv zahraničních pracovníků do České republiky vrcholil právě v průběhu roku 2008. Zatímco v červenci 2005 bylo v tuzemsku zaměstnáno necelých 137 tisíc osob¹⁰⁶⁹, v červenci 2008 se už jednalo o 278 tisíc cizinců¹⁰⁷⁰, což byl více než dvojnásobek.

Zaměstnanci ze zahraničí však byli zároveň prvními, jichž se podniky při omezování výroby zbavovaly. Bylo to pro ně jednodušší než propustit kmenové zaměstnance, neboť cizince zpravidla firmy nezaměstnávaly přímo, ale dodávaly jim je pracovní agentury. Pro zahraniční zaměstnance, zejména ze vzdálenějších zemí, však znamenala ztráta zaměstnání velký problém. V mnohých případech totiž investovali do zakoupení letenky do České republiky a poplatku pracovní agentuře

---

¹⁰⁶⁷ ŠAŠKOVÁ, Jarka. Známa česká sirkárna Solo v Česku končí. *Mladá fronta DNES*. 15. 10. 2008, roč. 19, č. 243, s. B5.

¹⁰⁶⁸ KARÁSKOVÁ, Ivana. Skolila mě krize. *Mladá fronta DNES*. 1. 11. 2008, roč. 19, č. 257, s. C8.

¹⁰⁶⁹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-12]. Zaměstnávání cizinců. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/zam_ciz_stat_prisl>.

¹⁰⁷⁰ Tamtéž.

významnou část svých úspor a návrat do vlasti bez očekávaného výdělku a navíc ani bez předchozích úspor, pro ně byl nemyslitelný.

Nejvíce zahraničních zaměstnanců v červenci 2008¹⁰⁷¹ pocházelo ze Slovenska (103 tisíc), Ukrajiny (75 tisíc) a Polska (23 tisíc), významně však byli zastoupeni také občané vzdáleného Mongolska (12 tisíc) či Vietnamu (17 tisíc).

Poprvé se MF DNES zabývala zaměstnáváním cizinců 20. listopadu¹⁰⁷², od té doby se však četnost článků s tímto tématem výrazně zvýšila a celkem tak ve sledovaném období vyšlo pět textů o zaměstnanosti zahraničních občanů v České republice.

První text upozorňoval na skutečnost, že cizinci přicházejí při propouštění na řadu jako první, zároveň připomínal některé dřívější plány tuzemských zaměstnavatelů na vyřešení nedostatku pracovních sil najmutím cizinců: „*Plány přehodnotila i logistická firma CS Cargo, která měla připravené desítky řidičů kamionů na Filipínách. Za volant nakonec neusedli. Změnila se situace na trhu práce. Najednou začalo být kvůli pádům menších dopravců i dost českých řidičů, takže jsme nábor Filipínců odložili, říká šéf CS Cargo Petr Vlček.*“¹⁰⁷³

Následující články už podrobněji rozebíraly situaci zahraničních zaměstnanců, kteří v České republice přišli o práci a poukazovaly na jejich poloilegální statut: „*Podle personálních agentur, neziskových organizací i představitelů některých měst s velkým podílem zahraničních dělníků začínají být propuštění dělníci velkým problémem, který je potřeba rychle řešit. Ti lidi v Česku dál zůstávají, tisíce jich padá do ilegality, říká Pavel Čížinský z Poradny pro občanství. Jde většinou především o lidi, kteří se na cestu za prací do Česka zadlužili vysokými částkami. Jenže po pár měsících přišli o práci a teď se nemohou ani vrátit.*“¹⁰⁷⁴

Další z textů informuje o tom, že se problémem nezaměstnaných cizinců začala zabývat i česká vláda a nastiňuje možné řešení této situace spočívající v jejich vyhoštění do vlasti na náklady České republiky: „*Pokud by chtěl stát 5 000 propuštěných Vietnamců vyhostit, vyšlo by ho to podle současných cen letenek*

---

¹⁰⁷¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2009 [cit. 2011-01-12]. Zaměstnávání cizinců.

¹⁰⁷² SŮRA, Jan; KLÍMOVÁ, Jana. Příliv pracujících cizinců do Česka zřejmě končí. *Mladá fronta DNES*. 20. 11. 2008, roč. 19, č. 272, s. B1, B3.

¹⁰⁷³ Tamtéž.

¹⁰⁷⁴ SŮRA, Jan. Přišli o práci, domů nemohou. *Mladá fronta DNES*. 21. 11. 2008, roč. 19, č. 273, s. B1, B3.

z Prahy do Hanoje na téměř 100 milionů korun.“¹⁰⁷⁵ Současně text také upozorňuje na lokality, kterých se tento problém nejvýrazněji dotýká: „Právě v Plzni je podle neziskových organizací situace nejvyhrocenější. Cizinci se ukrývají v lese, nemají jídlo ani oblečení a stávají se velkým morálním problémem Česka.“¹⁰⁷⁶

Deník se zabýval také důsledky odchodu zahraničních zaměstnanců pro tuzemské podnikatele, například v oblasti ubytování, a také ekonomickými důsledky výrazného poklesu poptávky po zahraničních zaměstnancích pro pracovní agentury.

---

¹⁰⁷⁵ ŠPAČKOVÁ, Iva. Propuštění cizinci chtějí zůstat. *Mladá fronta DNES*. 20. 12. 2008, roč. 19, č. 298, s. A9.

¹⁰⁷⁶ ŠPAČKOVÁ, Iva. Propuštění cizinci chtějí zůstat. *Mladá fronta DNES*. 20. 12. 2008, roč. 19, č. 298, s. A9.

9. Srovnání jazykových prostředků používaných ve vybraných médiích

Tato kapitola se bude zabývat využíváním jazykových prostředků ve zprávách z porovnávaných období. Vzhledem k tomu, že hlavním tématem mojí práce není porovnávání jazykové stránky textů, zaměřím se pouze na vybrané charakteristiky písemného projevu obou periodik. Budu porovnávat četnost výrazů souvisejících s nezaměstnaností, užití těchto výrazů v titulcích a používání přímé řeči a citací v článcích.

9.1 Četnost užívání výrazů souvisejících s nezaměstnaností v článcích

V obou sledovaných obdobích jsem provedl analýzu frekvence slov za účelem porovnání nejčastěji užívaných výrazů. Z výsledků těchto analýz jsem vyřadil zájmena, číslovky, předložky, spojky, částice a citoslovce, následně jsem k nejfrekventovanějším slovům připočetl ještě výskyty slov se stejným slovním základem (tento pojem je zde užívaný ve významu části slova, která je pro všechna odvozená slova společná jak z hlediska slovotvorného, tak významového) a sestavil pořadí pěti nejfrekventovanějších výrazů v každém ze sledovaných období.

9.1.1 Nejfrekventovanější výrazy v Lidových novinách

Nejfrekventovanějšími výrazy byly odvozeny od následujících slovních základů (řazeno sestupně dle četnosti užití): prac (např. slova práce, pracovat, pracovní), děln (např. slova dělník, dělnický, dělnictvo), nezam (např. slova nezaměstnanost, nezaměstnaný), průmysl (např. slova průmysl, průmyslový) a zaměst (např. slova zaměstnanost, zaměstnání). Pouze dva z těchto základů patřily mezi pěticí nejčastěji užívaných v MF DNES. Vzhledem k tomu, že budu četnost výrazů v obou periodikách porovnávat, uvedu v této kapitole také četnost třech z pěti nejpoužívanějších slovních základů z MF DNES, které nejsou mezi pěti nejpoužívanějšími v Lidových novinách.

9.1.1.1 Četnost užití slovního základu prac

Výrazy odvozené od slovního základu prac byly vůbec nejfrekventovanějšími ve sledovaném období. Celkem byly použity 564krát, což znamená, že tvořily 1,46 % z celkového počtu slov ve všech analyzovaných zprávách. Výrazy odvozené od slovního základu prac byly použity ve 194 člancích, což je 60,6 procenta z celkového počtu článků. Průměrně se tato slova vyskytovala v jednom článku 2,91krát. Třemi nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu prac byly práce (194 výskytů), práci (106 výskytů) a pracuje (70 výskytů).

9.1.1.2 Četnost užití slovního základu děln

Výrazy odvozené od slovního základu děln byly v Lidových novinách druhými nejčetnějšími. Celkem byly použity 526krát, což představuje 1,36 % z celkového počtu slov v analyzovaných zprávách. Výrazy odvozené od slovního základu děln byly použity ve 177 člancích, což odpovídá 55,3 % z celkového počtu článků. Průměrně se tato slova vyskytovala v jednom článku 2,97krát. Třemi nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu děln byly dělníků (162 výskytů), dělnictva (116 výskytů) a dělnictvo (107 výskytů).

9.1.1.3 Četnost užití slovního základu nezam

Výrazy odvozené od slovního základu nezam zaujímaly třetí místo v pořadí četnosti výrazů v Lidových novinách. Celkem byly použity 520krát, což představuje 1,34 % z celkového počtu slov v analyzovaných zprávách. Výrazy odvozené od slovního základu nezam byly použity ve 173 člancích, což je 54,1 % z celkového počtu článků. Průměrně se tato slova vyskytovala v jednom článku 3,01krát. Třemi nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu nezam byly nezaměstnaných (239 výskytů, vůbec nejčetnější výraz ze všech odvozených od sledovaných slovních základů), nezaměstnanosti (127 výskytů) a nezaměstnanost (108 výskytů).

9.1.1.4 Četnost užití slovního základu průmysl

Slova odvozená od slovního základu průmysl byla čtvrtými nejčetnějšími ve sledovaném období. Celkem byla použita 437krát, což odpovídá 1,13 % z celkového počtu slov v analyzovaných zprávách. Výrazy odvozené od slovního základu průmysl byly použity ve 133 člancích, což představuje 41,6 % z celkového počtu

článků. Průměrně se tato slova vyskytovala v jednom článku 3,29krát. Třemi nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu průmysl byly průmyslu (230 výskytů), průmysl (110 výskytů) a průmyslových (24 výskytů).

9.1.1.5 Četnost užití slovního základu zaměst

Výrazy odvozené od slovního základu zaměst zaujímaly páté místo v pořadí četnosti výrazů v Lidových novinách. Celkem byly použity 414krát, což představuje 1,07 % z celkového počtu slov v analyzovaných zprávách. Výrazy odvozené od slovního základu zaměst byly použity ve 141 člancích, což je 44,1 % z celkového počtu článků. Průměrně se tato slova vyskytovala v jednom článku 2,94krát. Třemi nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu zaměst byly zaměstnanost (117 výskytů), zaměstnaný (46 výskytů) a zaměstnanosti (30 výskytů).

9.1.1.6 Četnost užití slovních základů výrob, firm a lid

Tato trojice slovních základů patří mezi pět nepoužívanějších v MF DNES, nikoliv však v Lidových novinách. Výrazy odvozené od základu výrob otiskly LN 249krát (0,64 % z celkového počtu slov) ve 100 člancích (31,2 % z celkového počtu článků), průměrně se tato slova vyskytovala v jednom článku 2,49krát. Nejužívanějšími výrazy, které byly odvozeny od slovního základu výrob, byly výrobu (78 výskytů), výroba (66 výskytů) a výroby (45 výskytů).

Výrazy odvozené od základu firm užily LN 52krát (0,13 % z celkového počtu slov) ve 32 člancích (10 % z celkového počtu článků), průměrně se tato slova vyskytovala v jednom článku 1,63krát. Nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu firm byly firmy (34 výskytů), firma (10 výskytů) a firmu (2 výskytů).

Výrazy odvozené od základu lid otiskly LN 26krát (0,07 % z celkového počtu slov) v 17 člancích (5,3 % z celkového počtu článků), průměrně se tato slova vyskytovala v jednom článku 1,53krát. Nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu lid byly lidí (14 výskytů), lidu (5 výskytů) a lidé (4 výskytů).

9.1.2 Nejfrekventovanější výrazy v MF DNES

Nejčastěji byly v MF DNES uveřejňovány výrazy odvozené od následujících slovních základů (řazeno sestupně dle četnosti užití): výrob (např. slova výroba,

vyrobiť, výrobek), prac (např. slova práce, pracovat, pracovní), firm (např. slova firma, firemní), zaměst (např. slova zaměstnanost, zaměstnání) a lid (např. lidé, lidí). Jak již bylo uvedeno u přehledu nejfrekventovanějších výrazů v Lidových novinách, pětice nejčastějších slovních základů se shoduje pouze ve dvou případech (prac, zaměst), pro účely porovnání však v této kapitole také uvedu četnost užití nejfrekventovanějších slovních základů v Lidových novinách, které nejsou zároveň nejfrekventovanějšími slovními základy v MF DNES.

9.1.2.1 Četnost užití slovního základu výrob

Výrazy odvozené od slovního základu výrob byly v MF DNES ve sledovaném období nejfrekventovanějšími. Celkem byly užity 340krát (1,13 % z celkového počtu slov). Výrazy odvozené od slovního základu výrob se vyskytovaly v 70 článcích (68 % z celkového počtu) a jejich průměrný počet výskytů na jeden text dosahoval hodnoty 4,86. Třemi nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu výrob byly výroby (71 výskytů), výrobu (62 výskytů) a výrobce (37 výskytů).

9.1.2.2 Četnost užití slovního základu prac

Výrazy odvozené od slovního základu prac byly druhými nejfrekventovanějšími. Celkem byly užity 309krát (1,02 % z celkového počtu slov). Výrazy odvozené od slovního základu prac se vyskytovaly v 82 článcích (79,6 % z celkového počtu) a průměrný počet výskytů v jednom článku činil 3,77. Třemi nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu prac byly práce (91 výskytů), práci (66 výskytů) a pracovní (31 výskytů).

9.1.2.3 Četnost užití slovního základu firm

Od tohoto slovního základu pocházel třetí nejvyšší počet odvozených výrazů. Celkem jich bylo 307 (1,02 % z celkového počtu slov). Výrazy odvozené od slovního základu firm se vyskytovaly v 81 článcích (78,6 % z celkového počtu) a průměrný počet výskytů v jednom článku byl 3,79. Třemi nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu firm byly firmy (109 výskytů), firma (77 výskytů) a firmu (18 výskytů).

9.1.2.4 Četnost užití slovního základu zaměst

Výrazy odvozené od slovního základu zaměst byly čtvrtými nejfrekventovanějšími. Celkem byly užity 241krát (0,8 % z celkového počtu slov). Výrazy odvozené od slovního základu zaměst se vyskytovaly v 81 člancích (78,6 % z celkového počtu) a průměrný počet výskytů v jednom článku činil 2,98. Třemi nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu zaměst byly zaměstnanců (94 výskytů), zaměstnanci (41 výskytů) a zaměstnance (28 výskytů).

9.1.2.5 Četnost užití slovního základu lid

Pátými nejfrekventovanějšími byly v MF DNES výrazy odvozené od slovního základu lid. Jejich počet činil 227 (0,75 % z celkového počtu slov). Výrazy odvozené od slovního základu byly otištěny v 77 člancích (74,8 % z celkového počtu) a průměrný počet výskytů v jednom článku dosahoval hodnoty 2,95. Třemi nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu lid byly lidí (150 výskytů), lidé (41 výskytů) a lidi (28 výskytů).

9.1.2.6 Četnost užití slovních základů děln, nezam, průmysl

Tato trojice slovních základů patří mezi pět nejpoužívanějších v Lidových novinách, nikoliv ovšem v MF DNES. Výrazy odvozené od základu děln použila MF DNES 15krát (0,05 % z celkového počtu článků) ve 12 člancích (11,8 % z celkového počtu článků), průměrně se tato slova vyskytovala v jednom článku 1,25krát. Nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu děln byly dělníci (5 výskytů), dělníky (3 výskytů) a dělníků (3 výskytů).

Výrazy odvozené od základu nezam užila MF DNES 44krát (0,15 % z celkového počtu slov) v 17 člancích (16,5 % z celkového počtu článků), průměrně se tato slova vyskytovala v jednom článku 2,59krát. Nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu nezam byly nezaměstnanosti (20 výskytů), nezaměstnaných (10 výskytů) a nezaměstnanost (9 výskytů).

Výrazy odvozené od základu průmysl použila MF DNES 81krát (0,27 % z celkového počtu slov) v 34 člancích (33 % z celkového počtu článků), průměrně se tato slova vyskytovala v jednom článku 2,38krát. Nejužívanějšími výrazy odvozenými od slovního základu průmysl byly průmyslu (38 výskytů), průmysl (13 výskytů) a autoprámyslu (10 výskytů).

9.1.3 Porovnání četnosti užívání výrazů souvisejících s nezaměstnaností

Pouze dva z pěti nejčastěji používaných slovních základů jsou shodné v Lidových novinách i Mladé frontě DNES. Jedná se o slovní základy prac (v LN nejfrekventovanější, v MF DNES 2. nejfrekventovanější) a zaměst (v LN 5. nejfrekventovanější, v MF DNES 4. nejfrekventovanější). V prvním případě dochází také ke shodě u dvou ze tří nejčastěji výrazů nejčastěji odvozených od slovního základu prac – v obou denících se nejčastěji vyskytovaly tvary práce a práci. Naopak u tvarů odvozených od slovního základu zaměst nedochází k žádné shodě.

Zbylé tři slovní základy se mezi pěticí nejfrekventovanějších vyskytují vždy pouze v jednom ze sledovaných deníků a dokladují tak vývoj zpravodajství i po jazykové a obsahové stránce.

Nejvýraznější propad v četnosti výskytu byl zaznamenán u tvarů odvozených od slovního základu děln. Zatímco v LN se jednalo o druhý nejfrekventovanější slovní základ, od něž bylo odvozeno 1,36 % z celkového počtu slov, v MF DNES byl tento slovní základ zcela marginální a odvozeno od něj bylo pouze 0,05 % z celkového počtu slov. Vedle samotného vývoje českého jazyka lze tuto změnu částečně vysvětlit také změnou ve struktuře zaměstnanosti – oproti roku 1930 byl v roce 2008 nižší podíl pracujících v průmyslu, kteří byli výrazy dělnictvo či dělníci nejčastěji označováni, a tímto slovem už také nebyla pojmenována celá sociální skupina obyvatelstva. Došlo také k větší automatizaci výroby, což mělo za následek snížení počtu pracovních pozic, které je možné označit za dělnické, a zároveň noviny jednotlivé posty ve výrobě častěji pojmenovávaly jejich přesnými názvy.

Velmi citelný rozdíl ve frekvenci užívání odvozených výrazů byl zaznamenán také u slovního základu nezam. Zatímco v LN dosahoval podíl odvozených tvarů (např. nezaměstnaných, nezaměstnanosti) 1,34 % na celkovém počtu slov, v MF DNES to bylo pouze 0,15 %. Tento rozdíl je možné částečně objasnit typově rozdílným složením článků: LN totiž často otiskovaly přehledy o počtu nezaměstnaných v konkrétním regionu, případně odvětví, či analýzy trhu práce v konkrétních lokalitách. Právě v tomto typu textů, který v MF DNES nevycházel, byly přitom výrazy odvozené od slovního základu nezam často zastoupeny.

Výrazně nižší zastoupení v textech zveřejněných v MF DNES ve srovnání s LN mají také tvary odvozeného od slovního základu průmysl. Jejich podíl na celkovém počtu slov v LN dosahoval 1,13 %, zatímco v MF DNES 0,27 %. Také

v tomto případě je možné rozdíl vysvětlit podobně jako u tvarů odvozených od slovního základu nezam: podíl průmyslu na celkovém výkonu ekonomiky byl v roce 2008 nižší než v roce 1930, zejména však MF DNES nevycházely texty, které podrobně rozebíraly situaci v jednotlivých průmyslových odvětvích a tento výraz v nich dosahoval výrazného podílu.

Trojicí slovních základů, od nichž byl odvozen vysoký počet tvarů v MF DNES, avšak v LN nedosahovaly tak významného zastoupení, byly výrob, firm a lid.

Tvary vytvořené ze slovního základu výrob se vyskytovaly v MF DNES nejčastěji ze všech, jejich podíl na celkovém počtu slov činil 1,13 %. Ani v LN se však nejednalo o bezvýznamný slovní základ z hlediska počtu odvozených slov – jejich podíl byl 0,64 %. Jako jedno z možných vysvětlení vyšší četnosti těchto výrazů v MF DNES lze uvážit nahrazení slov odvozených od základu průmysl slovy odvozenými od základu výrob (např. výroba potravin namísto potravinářský průmysl).

Výrazně větší rozdíl ve frekvenci mezi LN a MF DNES existuje u výrazů odvozených od slovního základu firm. Zatímco v LN byl jejich podíl na celkovém počtu článků 0,13 %, v MF DNES 1,02 %. Tento rozdíl byl podle mého názoru zapříčiněn kombinací několik faktorů: výrazy odvozené od základu firm byly v roce 2008 obecně mnohem používanější než v roce 1930, zejména však došlo k ústupu některých slov synonymických s tvary odvozenými od firm (například firma). U porovnávaných textů se jednalo například o slova vytvořená ze slovního základu závod (např. závod, závodech) nebo továrn (továrna, továrně). Dokazuje to i porovnání jejich frekvence: v LN bylo 169 (0,44 % z celkového počtu slov) výskytů tvarů odvozených od základu závod, v MF DNES 64 (0,21 % z celkového počtu slov). U základu továrn byl rozdíl ještě výraznější: v LN 183 výskytů (0,47 % z celkového počtu slov), v MF DNES 22 výskytů (0,07 % z celkového počtu slov).

Nejvýraznějšího rozdílu ve prospěch MF DNES pak dosahovala frekvence tvarů vytvořených od slovního základu lid. Zatímco v LN tvořily tyto výrazy 0,07 % z celkového počtu slov, v MF DNES dosahovalo jejich zastoupení 0,75 %. Také v tomto případě považuji za pravděpodobné, že došlo k nahrazení výrazů vytvořených ze základu děln (např. dělníci, dělnictvo) tvary odvozenými od základu lid (lidé, lidí) – jako například v případě slovního spojení propouštění dělnictva nahrazeného propouštění lidí.

9.2 Titulky analyzovaných textů

Při porovnávání titulků v obou periodikách jsem se zaměřil na analýzu jejich rozsahu a stejně jako u samotných článků také na výskyt nejfrekventovanějších slovních základů, od nichž jsou následně odvozeny tvary užívané v titulcích. V případě Lidových novin, kdy většina kratších textů nemá vlastní oddělený titulek, je za titulek považován úvod článku, který je vysázen tučně a plní tuto úlohu.

9.2.1 Titulky Lidových novin

V titulcích Lidových novin bylo použito celkem 1 476 slov, což odpovídá průměrné délce titulku 4,61 slova. Tato slova měla celkem 10 996 znaků včetně mezer, což v přepočtu na jedno slovo znamená 7,45 znaků. Ve srovnání se samotnými články (5,72 znaků na slovo) tak byly titulky LN výrazně delší.

Čtyři z pěti nejfrekventovanějších slovních základů, od nichž byly odvozeny výrazy v titulcích, se shodovaly s nejfrekventovanějšími slovními základy u článků LN. Jednalo se o základy (řazeno sestupně dle četnosti) nezam, průmysl, zaměst a prac. Namísto slovního základu děln však byl u titulků v pěti nejfrekventovanějších základů vzrůst.

Výrazy odvozené od slovního základu nezam (nejčastější odvozené tvary nezaměstnaných, nezaměstnanosti, nezaměstnanost) se podílely na celkovém počtu slov v titulcích 6,91 %, což je výrazně vyšší hodnota, než jaké dosahoval podíl nejfrekventovanějšího slovního základu v článcích. Vyššího zastoupení však dosahovaly i další slovní základy, z čehož vyplývá, že v titulcích docházelo k častějšímu opakování slov než v samotných článcích.

9.2.2 Titulky Mladé fronty DNES

V titulcích MF DNES bylo použito celkem 566 slov, což odpovídá průměrné délce jednoho titulku 5,5 slova. Počet znaků včetně mezer, které tvořily titulky, činil 3 515. Průměrná délka slova tak byla 6,21 znaku, což znamená, že v titulcích byla používána mírně delší slova než v samotných článcích.

Z pěti nejčastěji užívaných slovních základů v článcích MF DNES byly pouze dva v pěti nejčetnějších základů v titulcích deníků. Jednalo se o slovní základ lid a výrob.

Nejfrekventovanější slovní základ využívaný v titulcích listu však byl prop (odvozená slova propouští, propouštět, propouštění). Další slovní základy, které patřily mezi pěti nejčtenějších, pak odkazovaly ke konkrétnímu území (česk) či oblasti výroby (aut). Také v případě MF DNES byl podíl slov odvozených z nejčtenějších slovních základů v titulcích na jejich celkovém počtu vyšší než podíl těchto slov u samotných článků. Převažující zastoupení základů, z nichž se vytvářela slova popisující konkrétní oblast, odvětví průmyslu či činnost (např. propouštění), ukazuje na to, že titulky MF DNES měly tendenci stát se samy o sobě nositelem konkrétní informace (na rozdíl od titulků obsahující ne příliš konkrétní výrazy jako zaměstnanost či průmysl).

9.2.3 Porovnání titulků LN a MF DNES

Styl titulků v obou periodikách se významně liší. Zatímco LN dávaly přednost kratším titulkům (průměrně 4,61 slov), které byly složeny z delších slov (průměrně 7,45 znaků na slovo), u MF DNES byla situace opačná: více slov v titulcích (průměrně 5,5), avšak kratších (průměrně 6,21 znaků). U obou deníků však platí, že slova v titulcích byla delší než slova v samotných článcích.

Při porovnání nejfrekventovanějších slovních základů, od kterých byly odvozeny výrazy v titulcích, je patrná výrazná diference jak mezi LN a MF DNES, tak mezi nejčtenějšími slovními základy v samotných článcích MF DNES a v jejich titulcích.

Zatímco u LN se 4 z 5 nejfrekventovanějších slovních základů v článcích a titulcích shodovaly, v MF DNES nastala tato shoda pouze u dvou základů. Z toho lze usuzovat na snahu MF DNES používat v titulcích jiné formulace a slova než v samotných článcích, zatímco obsah titulků a vlastních zpráv v LN by měl být z hlediska používaných výrazů podobnější.

Ještě o výraznějším rozporu pak vypovídá srovnání nejfrekventovanějších slovních základů mezi titulky LN a MF DNES. Z pěti nejčtenějších neexistuje shoda ani v jednom základu. Při porovnání nejfrekventovanějších slovních základů v obsahu článků přitom existovaly dvě shody. U titulků jsou přitom rozdíly v používání některých slovních základů velmi významné: například od základu nezam bylo u analyzovaných titulků textů týkajících se nezaměstnanosti a propouštění v LN vytvořeno 6,91 % slov v titulcích, zatímco v MF DNES pouze 0,35 %. Opačný poměr pak existuje například u slovního základu lid, který u

MF DNES ve srovnání s LN výrazně převažuje i v samotných člancích. Zatímco v MF DNES bylo od tohoto základu vytvořeno 3,89 % slov v titulcích, v LN pouze 0,07 %.

Výrazné rozdíly v charakteristice titulků z hlediska používaných slovních základů naznačují jednak obecnou změnu ve frekvenci užívání slov, zároveň také odlišný přístup redakcí k vytváření titulků – u LN bylo častějším jevem, že titulek představoval stručný abstrakt textu, kdežto v MF DNES byla obvyklejší snaha dát titulku schopnost nést samostatně informaci. Tento závěr však může být částečně ovlivněn skutečností, že v případě LN ne všechny články měly vlastní oddělený titulek, ale obzvláště u krátkých zpráv jsem pro účely této analýzy za titulek uvažoval několik prvních slov zprávy, které byly vysázeny tučně.

9.3 Užití přímé řeči a citací

Přímá řeč ve zpravodajských textech je často používána jako prvek, který má článek oživit či potvrdit autenticitu přinášených informací. Proto jsem se rozhodl vzhledem k odlišnému charakteru obou periodik porovnat také jejich práci s citacemi ve sledovaných textech.

9.3.1 Citace v Lidových novinách

Přímá řeč jako forma prezentace citace konkrétních osob v uvozovkách se v LN prakticky nevyskytuje. V této podobě existuje ve všech sledovaných textech pouze jedna citace: „*Místopředseda senátu Donát řekl otevřeně v Sedlčanech: „Řekli jsme, že žádná osnova nesmí býti projednána dříve, dokud parlament nevyřídí otázku zemědělské krise.“* Za tento způsob uveřejnění citace lze považovat ještě jeden příklad: „*Ze čtyř dělníků v obchodě a průmyslu ve Spojených Státech byl v únoru vždy jeden bez práce - prohlásil William Green, předseda amerického odborového sdružení, při svých výpovědech před obchodním výborem senátu.*“ Zde však nebyla přímá řeč označena uvozovkami, ale pomlčkou.

Další citace, které LN použily, měly charakter nepřímé řeči a nebyly tak použity uvozovky. Např.: „*Senátor Cousens prohlásil, že z vysokého úřadu bylo mu oznámeno, že počet nezaměstnaných činí nyní 3,100.000 osob a že ještě stoupá.*“ Není bez zajímavosti, že stejně jako předchozí tři uvedené, tak i většina dalších nepřímých řečí se týkala dění v parlamentu či jiných veřejných projevů (např.

„Agrárník Chloupek reagoval prudce na veřejší řeč poslance dra Macka prohlásiv, že Mackova slova, že sociální demokraté budou hlasovati pro zemědělské osnovy se zařatými zuby, byla pumou do celého koaličního dohadování.“

Pokud se však nejednalo o veřejně známou osobnost, v tomto případě zejména z politického spektra, nebylo obvykle uvedeno její jméno, ale byla označena například pouze jako řečník (např. *„Řečník oznámil, že závodní správa tyto návrhy nepřijala. Dělníci vzali zprávy na vědomost a prohlásili, že na návrzích závodního výboru trvají.“*) Stejně tak LN neuváděly jména autorů citací v případech, kdy tyto citace potvrzovaly informace uvedené v člancích (např. *„Odborníci prohlašují, že stavební ruch bude letos zvláště živý na Kladensku.“* nebo *„V železárnách hrozí citelnější propouštění dělnictva, nepřijdou-li v nejbližší době větší objednávky, jak prohlásil zástupce jednoho velkého železářského závodu.“*)

Stejně jako přímá řeč, tak i řeč nepřímá byla v LN využívána jen velmi vzácně. Počet jejích výskytů ve sledovaných textech v součtu s přímou řečí činil 16.

9.3.2 Citace v MF DNES

Přímá řeč byla v MF DNES velmi často využívaným prvkem. Ve sledovaných člancích se celkem vyskytovala 356krát, což odpovídá průměrně třem až čtyřem výskytům přímé řeči v jednom článku. Naopak nepřímá řeč byla v ekonomickém zpravodajství MF DNES velmi ojedinělá. Pokud by už bylo možné její výskyt v článku zaznamenat, následovala zpravidla po části, kterou by bylo možné označit za nepřímou řeč, řeč přímá (např. *„Personalisté upozorňují, že ke zvyšování platu v budoucnu nebude stačit jen dobře připravená řeč pro šéfa, jak tomu bylo často doposud, ale především opravdu zvýšené nasazení v práci a prokazatelné výsledky. Přidáno dostanou jen ti, kteří si to opravdu zaslouží. Dokonce i ty nejsilnější odbory si uvědomují, že budou rády, když vyjednájí pro své lidi navýšení o inflaci,“ říká Jiří Halbrštát z personální firmy Manpower.*). Pokud nebylo u článku výslovně uvedeno, že autor citace si nepřeje zveřejnit svoji identitu, uváděl deník vždy plné jméno citované osoby.

9.3.3 Porovnání citací v LN a MF DNES

Základním rozdílem byla už samotná četnost výskytu přímé, případně nepřímé řeči. Zatímco v LN se jednalo spíše o výjimečný jev, MF DNES používala přímou řeč pravidelně, často i několikrát v jednom článku. Naopak nepřímá řeč, která

byla v LN zastoupena častěji než řeč přímá, nebyla v MF DNES téměř využívána. Deníky se také odlišovaly v přístupu k uvádění autorů citací. LN zejména v případech, kdy autor citace nebyl veřejně známou osobností, jeho identitu blíže neurčovaly (uvedly například pouze informaci, že se jednalo o řečníka), MF DNES naopak až na výjimečné situace, kdy upozornila, že autor citace si nepřeje zveřejnit své jméno, vždy uváděla jeho jméno i příjmení, které zpravidla doplňovala povoláním či další informací o citované osobě (např. místo bydliště či věk).

10. Srovnání obrazu nezaměstnanosti v LN a MF DNES

10.1 Témata ekonomického zpravodajství a kvantitativní analýza jejich zastoupení

Porovnání výsledků kvantitativní analýzy zastoupení jednotlivých témat v Lidových novinách první poloviny roku 1930 a MF DNES druhé poloviny roku 2008 přineslo zjištění, že čtyři z pěti nejčastějších témat ze 13 sledovaných, jsou v obou obdobích shodná.

Jejich pořadí, stejně jako četnost výskytu, se však významně liší. Četnost několika dalších témat pak ovlivňovaly události, k nimž docházelo pouze v jednom ze sledovaných období – to se týká například četnosti článků s tématem změna legislativy související s nezaměstnaností.

V obou sledovaných obdobích bylo nejčastějším tématem textů propouštění zaměstnanců. Významně se však odlišuje jeho procentuální zastoupení. Zatímco v první polovině roku 1930 se propouštění věnovalo 43,8 % textů, ve druhé polovině roku 2008 to bylo 74,8 % textů.

Tento rozdíl může být způsoben více faktory: v roce 2008 ztratilo během sledovaného období zaměstnání podle úředních statistik více lidí – počet nezaměstnaných se zvýšil o 54,4 tisíce, zatímco v roce 1930 o 20,7 tisíce. V roce 1930 byly také texty výrazně kratší – jejich průměrná délka měřená počtem znaků včetně mezer nedosahovala ani poloviny rozsahu průměrného textu z roku 2008, což mělo za následek, že jednak byl u kratších textů vyšší podíl monotematických zpráv (31,3 % proti 25,2 %) a zároveň byl nižší průměrný počet témat, jimiž se jeden text zabýval: v roce 1930 tato hodnota činila 2,37, v roce 2008 2,79. Čím více témat tedy bylo v jednom textu nakombinováno, tím větší byla pravděpodobnost, že v něm bude také zmínka o propouštění zaměstnanců.

Dalším faktorem, který mohl ovlivnit zastoupení článků s tématem propouštění, byl v roce 2008 výrazně nižší podíl textů s tématem zákonodárství, které se jen velmi výjimečně s propouštěním kombinovalo. Čím více bylo textů, které se věnovaly zákonodárství (jejich zastoupení bylo v roce 1930 ovlivněno přípravou a schvalováním novely zákona o podporách v nezaměstnanosti), tím vyšší byl celkový počet textů a tím pádem také základna, z níž se vypočítává podíl zastoupení jednotlivých témat.

Druhým nejčastějším tématem v obou sledovaných obdobích byl popis situace. Jeho zastoupení bylo opět vyšší v roce 2008 než v roce 1930, i když už ne tak výrazně. (46,6 % proti 37,5 %). Pro odůvodnění tohoto rozdílu je možné použít jednak předpoklady uvedené jako faktory, které navýšily podíl textů věnující se tématu propouštění zaměstnanců, zároveň je však nutné přihlédnout k rozdílným příčinám, které články tematicky řadily do této kategorie.

Zatímco u Lidových novin byl popis situace prováděn spíše metodou vypracování přehledu o dění v konkrétním oboru nebo oblasti, MF DNES k němu více využívala srovnávání v čase, komentáře ekonomů či prognózy budoucího vývoje. MF DNES na rozdíl od Lidových novin v celostátním vydání ekonomické rubriky nepřinášela pravidelné přehledy o situaci v určitém oboru či oblasti, případně detailní informace o počtu nezaměstnaných a nabídce volných míst ve vybraných regionech. Naopak Lidové noviny nevyužívaly pro popis situace jako podklad statistiky o maloobchodních tržbách, vývoji hrubého domácího produktu či průmyslové výroby.

Témata krácení pracovní doby a prezentace statistických údajů patřila v obou sledovaných periodikách mezi pěctici nejčtenějších. Krácení pracovní doby bylo více zastoupeno v Lidových novinách (37,2 % textů, 3. nejčtenější) než v MF DNES (25,2 %, 5. nejčtenější), prezentace statistik byla v obou srovnávaných periodikách čtvrtým nejčastějším tématem sledovaných textů a i její zastoupení v celkovém počtu článků bylo velmi podobné (Lidové noviny: 27,8 %, MF DNES: 28,2 %).

Nížší četnost tématu krácení pracovní doby v roce 2008 lze dobře vysvětlit rozdílným přístupem zaměstnavatelů k zhospořádání výroby, porovnáváním dvou odlišných období roku či různou délkou nároku na placenou dovolenou.

Zatímco Lidové noviny v roce 1930 častěji informovaly o krácení pracovní doby než dočasném zastavení výroby, v MF DNES roku 2008 je naopak vyšší podíl zpráv s tématem dočasného zastavení výroby než krácení pracovního týdne. Lze tedy předpokládat, že zatímco roku 1930 dávali zaměstnavatelé přednost omezení počtu směn, v roce 2008 preferovali delší nepřerušenu odstavku.

Porovnávána období se totiž značně lišila: v roce 1930 šlo o první pololetí, zatímco v roce 2008 o pololetí druhé, v jehož závěru jsou vánoční svátky, během kterých řada firem přerušuje výrobu. Kvůli nedostatečnému odbytu tak přerušování výroby trvalo déle a bylo spojeno s vánoční odstavkou. Zaměstnanci v tomto období buď čerpali placenou dovolenou, nebo dostávali náhradu mzdy pro překážku na

straně zaměstnavatele¹⁰⁷⁷. V roce 1930 však nebyla tato situace zákonem nijak upravována a při přerušení výroby zaměstnanci neměli žádný nárok na náhradu mzdy. Problematické bylo i čerpání dovolené po dobu takové odstávky, neboť celoroční nárok na dovolenou činil 6 dnů (u zaměstnanců, kteří pracovali u jednoho zaměstnavatele nepřetržitě déle než 10 let, to bylo 7 dnů, déle než 15 let pak 8 dnů, 67/1925 Sb., zatímco v roce 2008 byla minimální výměra stanovena na 4 týdny v kalendářním roce) a dovolená se podle §12 zákona 67/1925 Sb. udílela zpravidla v období od 1. května do konce září. Z tohoto rozmezí spadají do sledovaného období pouze měsíce květen a červen, kdy však došlo zásluhou sezónních vlivů k zastavení nárůstu nezaměstnanosti a podniky tudíž nemusely v tak hojné míře hledat prostředky, jimiž by bylo možné z hospodárnit výrobu.

Prezentace statistických údajů, jakožto čtvrté nejvíce zastoupené téma, sice měla v obou sledovaných obdobích velmi podobný procentuální podíl, obsah zpráv čerpajících ze statistik se však viditelně odlišoval.

Základní odlišností byl vysoký podíl monotematických textů v roce 1930, které zpravidla přinášely krátkou zprávu o nárůstu nezaměstnanosti v určité oblasti, často v zahraničí. Zatímco v roce 1930 přesahoval podíl monotematických článků s tímto tématem 50 procent, v roce 2008 bylo zastoupení monotematických textů pouze desetinové. Statistika častěji sloužila jako podpůrný prvek při popisování události, případně jako základní motiv, od kterého se odvíjel zbytek textu.

Výrazné odlišnosti je možné zaznamenat také v druhu statistických údajů. V roce 1930 se téměř výhradně jednalo o informace o vývoji počtu nezaměstnaných nebo počtu pracovních míst. Informace o celkovém výkonu hospodářství (HDP), případně o měřeném výkonu průmyslové výroby byly dodávány s velkým zpožděním, případně teprve zpětně propočítávány. V roce 2008 sice ve zpravodajství, které se tematicky zabývalo statistikou, také převažovaly informace o nezaměstnanosti, což je pochopitelné vzhledem ke kritériím, podle nichž byly vybírány analyzované texty, zároveň se však v souvislosti se zaměstnaností vyskytovaly i statistiky o prodejkách, maloobchodních tržbách či výkonu ekonomiky.

Jediná změna v pětici nejčastěji zastoupených témat v porovnávaných obdobích spočívá v tom, že v roce 1930 do ní patřila opatření na zmírnění dopadů

---

¹⁰⁷⁷ Obojí upravuje zákoník práce 262/2006 Sb.

nezaměstnanosti, zatímco v roce 2008 dočasné zastavení výroby, které částečně nahradilo krácení pracovní doby jako krok zaměstnavatelů k zefektivnění výroby.

O opatřeních se psalo v Lidových novinách zejména v souvislosti s novelizací zákona o podporách v nezaměstnanosti, mimořádných podporách či zavedení nouzových prací. Vzhledem k tomu, že ve druhém pololetí roku 2008 nedošlo k žádné legislativní změně vyvolané rostoucí nezaměstnaností a zároveň nebyl nárůst počtu lidí bez práce tak alarmující, aby se ve větší míře medializovaly možné návrhy na zmírnění nepříznivých dopadů této situace, bylo zpráv, které se věnovaly tématu opatření výrazně méně. V souvislosti s neprojednáváním žádné aktuálním vývojem motivované legislativní změny také došlo v roce 2008 k výraznému snížení podílu zpráv s tématem změna legislativy související s nezaměstnaností (2,9 % z celkového počtu zpráv v roce 2008 oproti 12,8 % v roce 1930).

Dvojice nejméně zastoupených témat je v obou sledovaných denících stejná: zavedení střídavé zaměstnanosti a tragédie. V celostátním vydání MF DNES ve druhé polovině roku 2008 se přitom v analyzovaném souboru textů toto téma vůbec nevyskytovalo. Střídavá zaměstnanost, jíž je myšlena situace, kdy část zaměstnanců během určitého časového období pracuje a část je z práce vysazena a v dalším období se vystřídají, tak mezi opatřeními zaměstnavatelů k zachování efektivity výroby ustoupila dočasnému zastavení provozu a krácení pracovní doby. Tragické události prokazatelně související s nezaměstnaností, mezi které jsou pro účely této analýzy řazeny vraždy, sebevraždy a pokusy o ně a situace, při kterých dojde ke zranění a jsou tiskem označeny jako tragédie, se v celostátním vydání MF DNES nevyskytovaly z několika možných příčin: 1) zpomalení ekonomického cyklu se teprve začínalo projevovat a stále existoval dostatek volných pracovních míst, tudíž ještě nedocházelo ke zvyšování dlouhodobé nezaměstnanosti, která mívá neblahý vliv na psychiku jedince¹⁰⁷⁸ (Mareš, 80); 2) takový čin mohla zaznamenat některá z regionálních příloh listu, avšak celostátní vydání o události neinformovalo; 3) míra sebevraždnosti byla v roce 2008 výrazně nižší než v roce 1930 – zatímco tehdy byla sebevražda označena jako příčina 2,2 % úmrtí, v roce 2008 tento podíl činil 1,3 %.

---

¹⁰⁷⁸ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. s. 91.

10.2 Obory hospodářství, o nichž informovalo ekonomické zpravodajství, a kvantitativní analýza jejich zastoupení

Stejně jako se odlišovala struktura ekonomiky Československa v roce 1930 a České republiky v roce 2008, odlišoval se také seznam oborů hospodářství, o kterých oba porovnávané deníky nejčastěji informovaly.

Při porovnání pětice odvětví, o kterých porovnávaná periodika přinesla ve sledovaném období nejvíce textů, nedochází ani k jedné shodě. LN nejčastěji informovaly o dění ve stavebnictví (zastoupeno ve 22,5 % z celkového počtu článků), textilním a oděvním průmyslu (21,3 %), těžbě (19,4 %), hutnictví (16,6 %) a zpracování dřeva a papírenství (15,3 %). MF DNES přinesla nejvíce zmínek o situaci ve výrobě automobilů a komponentů pro automobily (50,5 %), výrobě skla a porcelánu (22,3 %), bankovníctví a pojišťovnictví (12,6 %), elektrotechnickém průmyslu (9,7 %) a strojírenství (9,7 %).

Hlavní příčinou velké diference v zastoupení oborů je jejich rozdílný podíl na celkové zaměstnanosti v ekonomice a jejich význam pro hospodářství. Například podíl obyvatelstva pracujícího v textilním a oděvním průmyslu dosahoval v roce 1930 na území České republiky 7,7 %, v roce 2008 to bylo už jen 1,4 %. U těžby pak dosahuje tento poměr hodnot 2,7 % v roce 1930 proti 1,0 % v roce 2008. Stejná situace je i u dalších dvou oborů, které patří k pěti nejzmiňovanějším v LN, výjimkou je pouze hutnictví, které mělo v roce 2008 vyšší podíl na celkové zaměstnanosti než v roce 1930.

Toto pravidlo platí i opačně – tedy že obory, o kterých častěji informovala MF DNES, měly v roce 1930 pro ekonomiku a zaměstnanost výrazně nižší význam než v roce 2008. Zcela průkazná nejsou data pouze u sklářského průmyslu, který je v roce 2008 zahrnut do kategorie výroba ostatních nekovových minerálních výrobků, která však hodnotu dosaženou v roce 1930 u sklářského průmyslu výrazně převyšuje.

Skutečnost, že se odvětví, která jsou ve zpravodajství jednotlivých deníků nejčastěji zastoupena, zcela odlišují, a je jim přikládána větší váha v období, v němž mají na celkové zaměstnanosti vyšší podíl, však ještě není určující pro potvrzení či vyvrácení předpokladů, že porovnávané listy věnují větší pozornost oborům, které zaměstnávají více osob anebo těm, u kterých došlo ve sledovaném období k největšímu růstu nezaměstnanosti.

Nejprve se zaměřím na porovnání zastoupení odvětví ekonomiky ve sledovaných denících a jejich podílu na celkové zaměstnanosti.

V roce 1930 příslušelo nejvíce obyvatel českých zemí k zemědělství, textilnímu a oděvnímu průmyslu, stavebnictví, kovovýrobě a výrobě potravin a nápojů. Z těchto oborů byly mezi pěticí nejfrekventovanějších v LN dva: textilní a oděvní průmysl a stavebnictví. Předpoklad, že četnost článků o jednotlivých oborech je přímo úměrná jejich podílu na celkové zaměstnanosti, je tak naplněn pouze z menší části. Zcela mu pak odporuje výsledek u zemědělství, ve kterém nacházelo obživu nejvíce obyvatel, ale v pořadí četnosti v LN je až na 11. místě z 15 porovnávaných odvětví.

V roce 2008 mělo největší podíl na zaměstnanosti v národním hospodářství stavebnictví, následují strojírenství, kovovýroba, elektrotechnický průmysl a výroba motorových vozidel. Z těchto oborů byly mezi pěticí nejfrekventovanějších v MF DNES tři: strojírenství, elektrotechnický průmysl a výroba motorových vozidel. Předpoklad, že zastoupení textů o jednotlivých oborech je přímo úměrné jejich podílu na celkové zaměstnanosti, je tak naplněn z větší části než v případě LN. V rozporu s tímto předpokladem je však zejména výsledek u stavebnictví, které dosahovalo největšího podílu na celkové zaměstnanosti, avšak v pořadí četnosti oborů v MF DNES je až na 9. místě z 15. porovnávaných odvětví.

Při porovnávání nárůstů nezaměstnanosti a zastoupení jednotlivých oborů budu v případě MF DNES vycházet nikoliv z nárůstu počtu nezaměstnaných, ale z poklesu počtu zaměstnaných osob v jednotlivých oborech, neboť údaje o nezaměstnanosti podle odvětví národního hospodářství nejsou v potřebném rozlišení k dispozici. V obou případech u tohoto srovnání uvedu jak změnu v absolutních hodnotách, tak v procentech.

V roce 1930 došlo během první poloviny roku k největšímu nárůstu počtu osob bez práce v textilním a oděvním průmyslu, následovaly kovovýroba, strojírenství, výroba skla a porcelánu a zemědělství. V procentuálním vyjádření, které ovlivňuje velikost srovnávací základny¹⁰⁷⁹, došlo k nejvýraznějšímu nárůstu nezaměstnanosti u výroby skla a porcelánu, těžby, strojírenství, textilního a oděvního průmyslu a hutnictví.

Větší shoda s pěticí nejčastěji zmiňovaných oborů v LN existuje u procentuálního vyjádření nárůstu nezaměstnanosti (3 totožné obory). Naopak při porovnání pěti oborů s největším přírůstkem nezaměstnaných v absolutních číslech

---

¹⁰⁷⁹ U oborů s méně zaměstnanci se propuštění stejného počtu osob projeví vyšší procentuálním nárůstem

a pěti nejčastěji zmiňovaných oborů ve zpravodajství LN existuje pouze jedna shoda (textilní a oděvní průmysl).

Ve druhém pololetí roku 2008 došlo k největšímu poklesu počtu zaměstnaných osob ve výrobě automobilů a komponentů pro automobily¹⁰⁸⁰, následovaly textilní a oděvní průmysl, elektrotechnický průmysl, výroba ostatních nekovových minerálních výrobků¹⁰⁸¹ (významnou podkategorií je sklářský průmysl) a kovovýroba. V procentuálním vyjádření pak nastal největší pokles zaměstnanosti v textilním a oděvním průmyslu, výrobě ostatních nekovových minerálních výrobků, výrobě automobilů a komponentů pro automobily, zpracování dřeva a papírenství a elektrotechnickém průmyslu.

Bez ohledu na to, zda jde o porovnání oborů, které zaznamenaly největší nárůst v absolutních číslech nebo v procentech, došlo v obou případech ke třem shodám s pětici oborů, o nichž nejčastěji informovala MF DNES. Pokud by bylo z pěti oborů, o nichž deník nejčastěji psal, vyňato bankovníctví (většina článků se totiž nezabývala děním v České republice) a namísto něj byl zařazen šestý nejčastěji zmiňovaný obor – zpracování dřeva a papírenství – byly by u porovnávání četnosti a procentuálních změn zaznamenány čtyři shody.

Z výše uvedených porovnání lze vyvodit závěr, že četnost zastoupení jednotlivých odvětví ekonomiky více reflektuje jejich podíl na celkové zaměstnanosti i vývoj nezaměstnanosti v nich ve zpravodajství MF DNES, u kterého byla zaznamenána průměrně 60% shoda ve všech porovnávaných kategoriích. U LN dosahovala tato shoda v průměru 40 %.

V obou porovnávaných denících tak byl brán při výběru odvětví ekonomiky ve zpravodajství ohled na vývoj aktuální situace v těchto oborech, avšak nebyl jediným určujícím kritériem. V případě LN je patrné větší zaměření na obory těžkého průmyslu (těžba, hutnictví), ve kterých byla větší koncentrace zaměstnanců v jednotlivých závodech, a na stavebnictví, které bylo prezentováno jako obor, jehož sezónní vývoj měl v průběhu prvního pololetí roku 1930 přispět ke snižování nezaměstnanosti. U MF DNES je pak patrná výrazná disproporce výrobou automobilů a komponentů pro automobily, která byla zmíněna v nadpoloviční většině článků, a ostatními obory. I přesto, že v autoprůmyslu došlo k nejcitelnějšímu úbytku počtu zaměstnanců, nebyl rozdíl mezi tímto a dalšími obory natolik výrazný,

---

¹⁰⁸⁰ Pro účely tohoto srovnání zahrnuta kategorie výroba pryžových a plastových výrobků.

¹⁰⁸¹ Významnou podkategorií je sklářský průmysl.

aby jím bylo možné obhájit tuto nevyváženost. Naopak za nedostatečné vzhledem k vývoji zaměstnanosti lze označit zpravodajství týkající se textilního a oděvního průmyslu.

10.3 Lokality, o nichž informovalo ekonomické zpravodajství a kvantitativní analýzy jejich zastoupení

Při porovnávání četnosti zastoupení zmínek týkajících se jednotlivých krajů České republiky mezi LN a MF DNES jsem zaznamenal v pořadí pěti nejčastěji zmiňovaných krajů dvě shody: v obou denících mezi ně patřily Středočeský kraj a Moravskoslezský kraj. Stejně je i jejich pořadí v četnosti zastoupení: Středočeský kraj je v obou případech nejčastěji zmiňovaným krajem, Moravskoslezský je pak v obou denících na třetím místě. Podobnost existuje také mezi kraji, o kterých deníky informovaly nejméně. V obou případech vyšlo nejméně článků o dění ve Zlínském kraji, na 12. místě ze 14 krajů se pak v LN i v MF DNES umístil Pardubický kraj.

Podíl zmínek o jednotlivých krajích na celkovém počtu článků byl v LN vyrovnanější než v MF DNES. Pořadí bylo následující: 1. – 2. Středočeský kraj (36 zmínek; 11,2 % z celkového počtu článků), 1. – 2. Ústecký kraj (36; 12,8 %), 3. Moravskoslezský kraj (35; 10,9 %), 4. Olomoucký kraj (25; 7,8 %), 5. Jihomoravský kraj (15; 4,7 %). Pořadí v MF DNES: 1. Středočeský kraj (42; 40,8 %), 2. Vysočina (16; 15,5 %), 3. Moravskoslezský kraj (14; 13,6 %), 4. Karlovarský kraj (12; 11,7 %), 5. – 6. Liberecký a Plzeňský kraj (10; 9,7 %).

V uvedeném pořadí je nápadný zejména vysoký podíl informací týkajících se Středočeského kraje v MF DNES. Hlavním příčinou této disproporce je vysoké zastoupení zpráv o dění v automobilce Škoda Auto v Mladé Boleslavi, která byla v roce 2008 největším zaměstnavatelem v autoprůmyslu, přičemž tento obor spolu se subdodavatelskými odvětvími zaznamenal největší pokles zaměstnanosti. Okresu Mladá Boleslav se týkalo 31 z celkových 42 zpráv ze Středočeského kraje, a to i přesto, že v tomto okrese nebyl během sledovaného období zaznamenán výrazně nadprůměrný růst počtu lidí bez práce a také míra nezaměstnanosti byla výrazně nižší než průměr České republiky. Navzdory významu společnosti Škoda Auto pro automobilový průmysl i pro hospodářství celé České republiky, je nutno považovat četnost zpráv o dění v této firmě za neodpovídající významu událostí, které se jí dotýkaly.

Stejně jako u vyhodnocování zastoupení jednotlivých oborů, tak i zde budu porovnávat četnost zpravodajství o jednotlivých lokalitách se statistickými ukazateli. Zvolil jsem míru nezaměstnanosti a podíl obyvatel pracujících v průmyslu. Vzhledem k nedostatku dat z roku 1930 nebylo možné porovnávat vliv vývoje počtu nezaměstnaných v konkrétním regionu na množství zmínek o něm.

V roce 1930 byla podle výsledků sčítání lidu nejvyšší míra nezaměstnanosti v Karlovarském kraji (4,0 %), Libereckém kraji (3,3 %), Ústeckém kraji (2,9 %), Plzeňském kraji (2,8 %) a v Praze (2,6 %). Naopak nejnižší míra nezaměstnanosti byla ve Zlínském a v Moravskoslezském kraji (1,4 %).

Z pěti krajů, ve kterých dosahovala míra nezaměstnanosti nejvyšších hodnot, se pouze jeden shodoval s pěticí krajů, o kterých se nejčastěji zmiňovaly LN. Jednalo se o Ústecký kraj, který byl regionem s třetí nejvyšší nezaměstnaností a spolu se Středočeským krajem byl nejčastěji zmiňovaný v LN. K velké disproporci došlo u Moravskoslezského kraje, kde byla zaznamenána nejnižší míra nezaměstnanosti, avšak ve zpravodajství LN o něm vyšlo nejvíce zmínek. Naopak Zlínský kraj, který spolu s Moravskoslezským krajem dosahoval nejnižší míry nezaměstnanosti, byl ve zpravodajství prakticky opomíjen. Z výše uvedeného vyplývá, že zastoupení jednotlivých krajů v LN bylo jen minimálně ovlivněno situací na trhu práce v daném regionu.

V roce 2008 dosahovala míra nezaměstnanosti nejvyšších hodnot v Ústeckém kraji (10,3 %), Moravskoslezském kraji (8,5 %), Karlovarském kraji (7,6 %), Libereckém kraji (7,0 %) a v Olomouckém kraji (6,9 %). Nejnižší míru nezaměstnanosti naopak vykazovala Praha (2,1 %).

Z pěti krajů, v nichž byla míra nezaměstnanosti nejvyšší, se tři kraje shodují s šesticí (tento počet je zapříčiněn shodným počtem zmínek u Libereckého a Plzeňského kraje) krajů, o kterých MF DNES přinesla nejvíce zmínek. Disproporci však lze zaznamenat u Středočeského kraje, který vykazoval druhou nejnižší míru nezaměstnanosti, avšak v počtu zmínek byl jednoznačně na prvním místě. Tato nevyváženost už byla vysvětlena výše – vysokým počtem zpráv o podniku Škoda Auto. I přesto lze konstatovat, že zastoupení jednotlivých krajů v MF DNES reflektuje ve výrazně vyšší míře než v LN vývoj míry nezaměstnanosti v jednotlivých regionech.

Co se podílu průmyslu (pro účely tohoto srovnání je do něj zahrnut i podíl stavebnictví) týče, patřily v roce 1930 mezi oblasti, ve kterých k němu příslušelo

nejvíce obyvatel, následující regiony: Liberecký kraj (53,5 %), Moravskoslezský kraj (53,4 %), Karlovarský kraj (51,9 %), Ústecký kraj (50,1 %) a Královéhradecký kraj (42,7 %). Nejnižší zastoupení průmyslu vykazoval Jihočeský kraj (27,9 %).

Z pěti krajů, v nichž měl průmysl nejvyšší podíl, patřily dva mezi pět krajů, o kterých informovaly LN nejčastěji. Jednalo se o Moravskoslezský a Ústecký kraj, v nichž podíl průmyslu převyšoval 50 % a v četnosti zastoupení ve zpravodajství byly na 1.-2. (Ústecký) a 3. místě (Moravskoslezský). Ve sledovaném období tak počet zmínek o jednotlivých krajích více reflektoval míru jejich industrializace než počet osob bez práce. Považuji za nezbytné také připomenout, že oba regiony patřily k oblastem s důležitým podílem těžkého průmyslu (těžba, hutnictví), kterému LN věnovaly výraznější pozornost (viz předchozí kapitola) než jiným odvětvím hospodářství.

V roce 2008 bylo zastoupení zaměstnanců v průmyslu v jednotlivých krajích České republiky vyrovnanější, výjimkou byla pouze Praha s výrazně nižším podílem průmyslu (16,3 %). Pětici regionů s nejvyšším podílem průmyslu na celkové zaměstnanosti byly následující kraje: Vysočina (51,8 %), Zlínský (51,1 %), Liberecký (50,8 %), Pardubický (46,8 %) a Moravskoslezský (45 %). Z těchto regionů náležely tři mezi šestici krajů, o kterých se nejčastěji zmiňovalo zpravodajství MF DNES zabývající se sledovanými tématy. Zároveň však dva kraje – Zlínský a Pardubický – patřily k těm, o kterých MF DNES informovala nejméně. Středočeský kraj, který byl ve zpravodajství MF DNES nejfrekventovanější, se podílem průmyslu na celkové zaměstnanosti přibližoval vedoucí pětici. Na základě těchto dat lze konstatovat, že zastoupení průmyslu na zaměstnanosti v jednotlivých regionech prokazatelně alespoň zčásti ovlivňovalo četnost zpravodajství zabývajícího se děním v těchto krajích.

Z výše uvedených porovnání lze učinit závěr, že míra nezaměstnanosti a podíl obyvatel zaměstnaných v průmyslu, měly větší vliv na zastoupení jednotlivých regionů v MF DNES než v roce 1930 v LN. Zároveň však u obou periodik existují značné disproporce mezi charakteristikou konkrétního regionu a frekvencí zpravodajství

o něm. Ty byly zpravidla zapříčiněny přítomností významných zaměstnavatelů, případně odvětví v regionech, u kterých byl zaznamenán vyšší podíl zmínek, než by odpovídal míře nezaměstnanosti, případně celkovému zastoupení průmyslu.

Tato analýza současně umožňuje učinit závěr, že přímá úměra mezi situací či charakteristikou a počtem zmínek ve zpravodajství existovala spíše v případě jednotlivých oborů hospodářství než u regionů.

11. Závěr

Mediální obraz nezaměstnanosti a propouštění vykazuje v obou porovnávaných denících v rozdílném časovém období nevelké množství společných rysů, avšak řadu odlišností.

Do první kategorie náleží zejména shoda ve čtyřech z pěti nejfrekventovanějších témat zpravodajství, které se zabývalo nezaměstnaností.

Lidové noviny i Mladá fronta DNES nejčastěji v analyzovaných textech popisovaly téma propouštění zaměstnanců, mezi další frekventovaná témata společná oběma deníkům náleží popis situace, krácení pracovní doby a prezentace statistických údajů. Míra zastoupení témat na celkovém počtu textů se však liší. V případě MF DNES je patrná jednoznačná převaha tématu propouštění zaměstnanců, naopak v LN jsou podíly sledovaných témat výrazně vyrovnanější.

Oba deníky také vykazují disproporci mezi zastoupením konkrétního oboru a významu tohoto oboru a událostí v něm pro vývoj ekonomiky a zaměstnanosti. V případě LN se jedná o těžký průmysl (těžba, hutnictví) a s ním spojené oblasti, zejména Kladensko. U MF DNES pak jde o výrobu automobilů a Mladou Boleslav. V obou případech spočívá disproporce v nadměrném zastoupení zpravodajství o zmíněných odvětvích a regionech.

Co se týká odlišností, jsou patrné zejména v zastoupení jednotlivých odvětví národního hospodářství ve zpravodajství. Diferenciaci sice zčásti zapříčiňuje rozdílný charakter ekonomiky v roce 1930 a v roce 2008, jsou však zřetelné i odlišnosti, které by rozdílnou ekonomickou strukturou neměly být ovlivněny – například výrazně vyšší zastoupení zpravodajství o situaci v hutnictví v LN, ačkoliv v obou porovnávaných obdobích byl u tohoto odvětví podobný vývoj nezaměstnanosti a v roce 1930 dosahovalo hutnictví nižšího podílu na celkové zaměstnanosti.

Porovnávaná periodika také vykazují odlišnosti v regionálním zaměření zpravodajství. Zatímco u MF DNES je patrný zvýšený zájem o kraje, které byly více postiženy nezaměstnaností, z analýzy obsahu LN tato skutečnost nevyplývá a frekvence informací o jednotlivých regionech nekonvenuje s mírou nezaměstnanosti v nich.

Odlišují se také některé kvantitativní charakteristiky: například průměrná délka analyzovaných článků v LN je méně než poloviční oproti MF DNES, výrazná

diferenciace pak existuje ve srovnání nejfrekventovanějších výrazů užívaných při zpravodajství o podobných tématech v obou denících.

Rozdílný je i charakter textů: LN přináší výrazně více článků, které podrobně popisují vývoj v konkrétní lokalitě na základě statistik o počtu nezaměstnaných a počtu pracovních míst, avšak tento popis má spíše formu seznamu a nepřináší analýzu situace v oblasti či odvětví a předpoklad možného vývoje. MF DNES naopak častěji podrobně rozebírá situaci jednotlivých oborů, aniž by uveřejňovala detailní výpis počtu osob bez práce a volných pozic v těchto odvětvích. LN také na rozdíl od MF DNES téměř vůbec neužívají v analyzovaných textech přímou řeč.

Předpoklady zmíněné v úvodu této práce se částečně potvrdily pouze v případě MF DNES, u které existuje 60% shoda jak mezi pěti obory nejčastěji zmiňovanými ve zpravodajství a pěti obory, ve kterých došlo k nejvýznamnějšímu úbytku pracovních sil, tak mezi pěti nejčastěji zmiňovanými kraji a pěti kraji s nejvyšší mírou nezaměstnanosti. V případě LN byla zaznamenána výrazně nižší shoda, z níž není možné vyvozovat, že by platily výše uvedené předpoklady.

12. Summary

This diploma thesis is focusing on comparison of media covering of laying-off and unemployed in Lidove noviny in 1. half-year 1930 and in Mlada fronta DNES during 2. half-year 2008.

There are more differences than consensus in analysed news, so at first I show the consensus.

Both analysed newspapers were most focused on subject of laying-off, but the others subjects were different, because of different situation on labour market. Both analysed newspapers have written about working hours shorting and statistics, but the presentation of these subjects was different. There was no information about tragedy and a less information about law changing in Mlada fronta DNES.

Both analysed newspapers were focused on some area of Czech Republic, which wasn't seriously hit by huge unemployment, but the newspapers have written too much about this area. It was Kladno and its surroundings in Lidove noviny and Mlada Boleslav and its surroundings in Mlada fronta DNES. On the other hand – both analysed newspapers ignored region Zlin, which is one far-away from capital.

We can also recognize that Mlada fronta DNES look at rate of unemployment and writes more about regions, where the rate of unemployment is higher. But it is not absolute (e.g. Middle Bohemia region was mentioned very often, but the rate of unemployment was quite low). Lidove noviny didn't look at rate of unemployment and they have rather chosen regions, where huge plants were situated.

There are also differences in visage of newspapers. Lidove noviny were old-looking daily with minimum photos and hardly recognizable headlines. Modern Mlada fronta DNES printed many photographs, graphs and used much bigger font in headlines.

The articles in Mlada fronta DNES were much more longer than in Lidove noviny and the longer ones were also subscribed by whole name of journalist. Lidove noviny's employees used only one or several characters.

It is not possible to evaluate which news were better, moreover it wasn't the goal of this work. But I think that it's good to know that modern newspapers prefer choosing of important news with larger impact rather than not so important news with well-known subject (e.g. big plant).

13. Použitá literatura, prameny a zdroje

Literatura

BENDA, Josef. *Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989-2006*.

Praha: Karolinum, 2007. 273 s. ISBN 978-80-246-1387-1.

BERÁNKOVÁ, Milena; KŘIVÁNKOVÁ, Alena; RUTTKAY, Fraňo. *Dějiny*

československé žurnalistiky. Díl. 3, Praha: Novinář, 1988. 315 s.

DUBSKÁ, Drahomíra. *Český statistický úřad* [online]. 14.04.2009 [cit. 2011-01-12].

Český průmysl: s čím stojí a padá v době recese: 1.3. Zakázky v průmyslu. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/98001BB6D1/\\$File/07-8010-09.doc](http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/98001BB6D1/$File/07-8010-09.doc)>.

FEDERÁLNÍ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Historická statistická ročenka ČSSR*. Praha:

SNTL – Nakladatelství technické literatury, 1985, 910 s.

FOSTER, John Bellamy; MAGDOFF, Fred. *Velká finanční krize: příčiny a následky*.

Všeň: Grimus, 2009. 156 s. ISBN 978-80-902831-1-4.

GERŠLOVÁ, Jana; SEKANINA, Milan. *Lexikon našich hospodářských dějin*. Praha:

Libri, 2003. 488 s. ISBN 80-7277-178-7.

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky; Díl 2., Československo a české*

země v krizi a v ohrožení, Praha: Libri, 2002. 577 s. ISBN 80-7277-031-4.

KONČELÍK, Jakub; VEČEŘA, Pavel; ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20.*

století. Praha: Portál, 2010. 310 s. ISBN 978-80-7367-698-8.

KŘEN, Jan. *Dvě století střední Evropy*. Praha: Argo, 2005. 1109 s. ISBN 80-7203-

612-2.

LACINA, Vlastislav; PÁTEK, Jaroslav. *Dějiny hospodářství českých zemí od počátku industrializace do současnosti: Období první Československé republiky a německé okupace 1918 – 1945*. Praha: Karolinum, 1995. 219 s. ISBN 80-7184-051-3.

LACINA, Václav. *Velká hospodářská krize v Československu 1929-1934*. Praha: Academia, 1984. 217 s.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 3. vydání, Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. 172 s. ISBN 80-86429-08-3.

PERNES, Jiří. *Svět Lidových novin: Stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky*. Praha: Lidové noviny, 1993. 143 s. ISBN 80-7106-056-9.

PRŮCHA, Václav a kol. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992, 1. díl období 1918-1945*, Brno: Doplněk, 2004. 578 s. ISBN 80-7239-147-X.

PRŮCHA, Václav. *Složení průmyslového dělnictva v předmnichovském Československu. Revue dějin socialismu, zvláštní číslo 1968*. Vydavatel: Ústav dějin socialismu, Praha 1968. vydání první. ISBN 80-7239-147-X

RÁKOSNÍK, Jakub. *Odvrácená tvář meziválečné prosperity: Nezaměstnanost v Československu v letech 1918-1938*. Praha: Karolinum, 2008. 461 s. ISBN 978-80-246-1429-2.

SEKANINA, Milan. *Kdy nám bylo nejhůře?: Hospodářská krize 30. let 20. století v Československu*. Praha: Libri, 2004. 143 s. ISBN 80-7277-213-9.

STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ. *Sčítání lidu v Republice československé: Díl II. Povolání obyvatelstva*. Praha: Státní úřad statistický, 1934.

Prameny

Lidové noviny, roč. 38, č. 1-324

Mladá fronta DNES, roč. 19, č. 153-304

Státní úřad statistický. Statistika sociální. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky Československé, roč. V – XII, 1925-1931

Internetové zdroje

Česká národní banka. *Měnověpolitické publikace - Zprávy o inflaci* [online]. 15.05.2008 [cit. 2011-01-12]. Zpráva o inflaci II/2008. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_II/download/zoi_II_2008.pdf>.

Česká národní banka. *Měnověpolitické publikace - Zprávy o inflaci* [online]. 13.11.2008 [cit. 2011-01-12]. Zpráva o inflaci IV/2008. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2008/2008_IV/download/zoi_IV_2008.pdf>.

CCS Česká společnost pro platební karty. *Ceny pohonných hmot v ČR* [online]. 2008 [cit. 2011-01-12]. CCS Česká společnost pro platební karty s.r.o. Dostupné z WWW: <http://www.ccs.cz/www/?action=rady_PHM&SID=1p2p1gm2g7j6l1kon2479pje9i3oggjc&sign=3ec96110d429a9a16460be97f71d0f30>.

Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 09.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Cestovní ruch - časové řady: Tab. 2.1.1 Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR. Dostupné z WWW: <<http://czso.cz/csu/css.nsf/excel.gif>>.

Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 30.07.2010 [cit. 2011-01-12]. Časové řady základních ukazatelů statistiky práce: Tab. 1 Průměrný počet zaměstnanců v národním hospodářství podle odvětví – oddíly OKEČ (fyzické osoby), 1995-2008. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/6D003020C1/\\$File/c31071001.xls](http://czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/6D003020C1/$File/c31071001.xls)>.

Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 09.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Hrubý domácí produkt - časové ukazatele čtvrtletních účtů.: Tab_VS Výdaje na hrubý domácí produkt. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_vs/\\$File/tab_vs_3q10.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_vs/$File/tab_vs_3q10.xls)>

Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Konjunkturální průzkum - časové řady: Tab. 2 Salda a bazické indexy indikátorů důvěry 1993 – duben 2010 (OKEČ). Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab2_kprcr/\\$File/kprcr042610.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab2_kprcr/$File/kprcr042610.xls)>.

Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 11.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Měsíční indexy tržeb - obchod, pohostinství, ubytování - časové řady: Tab. 1 Indexy tržeb bez DPH v maloobchodě, prodeji motorových vozidel, ubytování a stravování. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/table_1_mal/\\$File/cmalcr011111_1b.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/table_1_mal/$File/cmalcr011111_1b.xls)>.

Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.3 Průmyslové zakázky. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_13_prucr09/\\$File/prucr010711_13.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_13_prucr09/$File/prucr010711_13.xls)>

Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 07.01.2011 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 1.2 Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_12_prucr09/\\$File/prucr010711_12.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/tab_12_prucr09/$File/prucr010711_12.xls)>.

Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 14.12.2010 [cit. 2011-01-12]. Průmysl, energetika - časové řady: Tab. 2.4 Zaměstnanost v průmyslu. Dostupné z WWW: <[http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/pruqcr_24/\\$File/prucr121410_24.xls](http://czso.cz/csu/csu.nsf/i/pruqcr_24/$File/prucr121410_24.xls)>.

Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. 2009 [cit. 2011-01-12]. Statistika zahraničního obchodu. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>>.

International Monetary Fund. *IMF - International Monetary Fund* [online]. 10/2010 [cit. 2011-01-12]. World Economic Outlook Database October 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/02/weodata/WEOOct2010alla.xls>>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2004 [cit. 2011-01-12]. Tabulka vývoje nezaměstnanosti od r. 1995. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_do_062004/vyvojnezamestod1995>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2011 [cit. 2011-01-12]. Vývoj od července 2004. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_od_072004>.

Sdružení automobilového průmyslu. *SAP - Sdružení automobilového průmyslu* [online]. 2006 [cit. 2011-01-12]. Přehledy výroby a odbytu vozidel domácích výrobců. Dostupné z WWW: <<http://www.autosap.cz/default2.asp?page={4A86501A-BBD5-4B8F-AE57-397BC8051C9A}>>.